

KREŠŤANSKÁ DOKONALOSŤ

ALFONZ RODRIGUEZ S. J.

KREŠŤANSKÁ DOKONALOSŤ

PŘELOŽIL

VIKTOR ŠICHTA S. J.

ČASŤ TRETIA

SVÄZOK PRVÝ

POSOL BOŽSKÉHO SRDCA JEŽIŠOVHO
TRNAVA

Imprimi potest (Smie sa tlačiť)

Pragae, 8. januarii 1930

L. Škarek S. J.
praep. prov.

Nihil obstat (Niet námietky)

R. Mikuš S. J.
ensor dioec.

Nr. 0259/930.

Imprimatur (Vytlačiť dovoľujem)

Tyrnaviae, 9. januarii 1930.

Dr. Paulus Jantusch
Eppus, adm. apostolicus

Knihtlačiareň Spolku Sv. Vojtecha v Trnave

ODDIEL PRVÝ

CIEĽ A INŠTITÚT SPOL. JEŽIŠOVEJ
A NIEKTORÉ PROSTRIEDKY

HLAVA I

CIEĽ A INŠTITÚT SPOLOČNOSTI JEŽIŠOVEJ

„Daj pozor na seba a na učenie. V tom zotrvaj: lebo keď to učíniš, i samého seba spasiš, i tých, ktorí ťa poslúchajú“.¹ V týchto dvoch veciach, ktoré sv. Pavel tu spomína, pozostáva cieľ a inštitút Spoločnosti. Naše Konštitúcie a apoštolské buly vyjadrujú to takto: „Cieľ tejto Spoločnosti je venovať sa s milosťou Božou nielen spásu a zdokonaleniu vlastnému, ale s tou istou milosťou horlivo pracovať i na spásu a zdokonalení bližných“. Spoločnosť chce mať ľudí, ktorí horlivo a s radosťou sa usilujú dosiahnuť cieľ svojho povolania. Treba nám podotknúť, že ako sa nesmieme uspokojiť tým, že sa staráme o spasenie, ale je nám dbať aj o dokonalosť, práve tak sa nesmieme uspokojiť so spasením bližného, ale treba sa nám starať, aby čo deň šiel napred v čnosti a v dokonalosti. Preto nám odporúčajú nie na to pozeráť, aby sme mali penitentov, ale aby tí, s ktorými sa zaoberáme, pokročili v dobrom. Tou istou starostlivosťou a usilovnosťou, ktorou sa staráme o svoj pokrok a dokonalosť, treba sa nám starať aj o pokrok a dokonalosť bližného.

Spoločnosť na to bola založená v tak nebezpečných časoch. Sv. Ignác videl, že Cirkev zaopatrená je rehoľami, ktoré sa starajú o svoj du-

¹ 1 Tim 4, 16

chovný pokrok, o spoločnú modlitbu a o služby Božie. S druhej stránky však videl, že je v núdzi pre kacírstva, hriechy a súženia. Na vnuknutie Ducha svätého a pod jeho vedením založil túto rehoľu, čatu a spoločnosť vojakov, ľahkých jazdcov, ako sám povedal, ktorí by vždycky boli hotoví odraziť útoky nepriateľov a bratov brániť a pomáhať im. Preto nechcel, aby sme boli obťažení chodom a inými povinnosťami, ktoré by nás mohli hatiť dosiahnuť tento cieľ. „*Žatva je síce veľká, ale robotníkov málo*“.² Či by sme mohli pozeráť, ako hynú iní a padajú do peknej priepasti, keď im môžeme ísť na pomoc? Sv. Chryzostom hovorí: Keď vidíš slepého, ktorý ide do jamy padnúť, podáš mu ruku. Nuž keď každý deň vidíme svojich bratov na kraji priepasti, s ktorého do pekla padajú, akože im ruku nepodať?

Sami pustovníci, ktorých Boh do samoty povolal, keď videli, že tyrani prenasledujú Cirkev, kacíri ju trhajú a veriaci potrebujú pomoci a poučenia, opustili samotu a išli všade odbíjať bludy, poučovať katolíkov a povzbudzovať ich na mučeníctvo. Takto urobil sv. Anton za Konštantína a iný svätý človek, menom Acepsemas, ktorý 60 rokov už bol zavretý a s nikým ani slovíčka neprehovoril. To isté čítame o veľa iných. Akýsi Afraates výborne odpovedal v tejto veci cisárovi Valentinovi. Cisár dal rozkaz povyháňať kresťanov nielen z kostolov a z miest, ale aj z hôr, lebo i tam robili procesie, spievali žalmy a chvá-

² Mat 9, 37

lili Boha. Tomu svätému človekovi cennejšie bolo spasenie veriacich, ako jeho pokoj, preto opustil jaskyňu, v ktorej býval, a vzal na seba starosť spravovať a chrániť stádo Pánovo. V meste raz mu prichodilo prejsť cez palác cisárov. Hneď ktosi oznámil to cisárovi: Tu je Afraates, ktorého si všetci kresťania vážia. Cisár ho dal zavolať a povedal mu: Kdeže ideš? Odpovedal: Idem sa za tvoju krajinu modliť. Cisár mu povie: Lepšie by bolo, keby si sa v cele modlil, ako ostatní mnísi. Rozumný pustovník mu však na to: Dozista dobre hovoríš. To by som mal robiť, keby si mi to dovolil. Tak som aj robil celý čas, kým sa ovečky Kristove spokojne pásly. Ale teraz, keď sú v nebezpečenstve, že ich vlci uchytiť a sožerú, treba sa ponáhľať s každej strany a zachrániť ich od zahynutia. Povedz mi, najjasnejší cisáru, keby som bol slabuškou paničkou a sedel by som pred domom s nejakou robotou a videl by som otcov dom horieť, čo by som mal robiť? Hádám mal by som ostať ďalej sedieť pod tou zámienkou, že som slabé stvorenie, a nestarať sa o otcovský dom, ktorý sa ide na popol obrátiť, alebo bežať po vodu a ísť hasiť? Zaliste povieš, že to druhé bude rozumné. Nuž to isté je i teraz. Ty si podpálil dom nášho nebeského Otca, preto všetci, čo sme doteraz boli v pokoji, pribehli sme v nebezpečenstve pomáhať.

Sv. Ján Chrysostom v jednej homilii hovorí o starostlivosti, ktorú nám treba mať o spasenie bližného. V nej prináša pekné prirovnanie pre náš predmet. Námorníci, čo sa plavia širokým

morom, hoci sami majú dobrý vietor a sú v bezpečnosti, keď vidia, že sa dakde stroskotala loď, čo by boli aj ďaleko, nepozerajú na svoj úžitok a výhodu, ale sa nad stroskotanými sľutujú, pribehnú chytro, zakotvia, spustia člnky a dosky, aby sa mohli do nich chytiť tí, čo sa blízko topia a zachránili sa. Takto treba aj nám robiť. Všetci sa plavíme širokým morom tohto života. Na tom mori sú mnohé búrky, je v ňom veľa skalísk, preto mnohí stroskotajú. Keď teda vidíme, že druhý je v nebezpečenstve, dostal sa do búrky na mori a ide zahynúť, odložme svoje povinnosti a bežme mu na pomoc, lebo ten, čo sa topí, nemôže čakať.

Boh na to vzbudil Spoločnosť Ježišovu v takých búrlivých časoch. Mala prísť Cirkvi na pomoc v neobyčajnej núdzi. Bolo to dielo jeho prevelkej opateru a múdrosti. Dejepisci právom podotýkajú, že ten istý deň, v ktorý sa v Anglicku narodil Pelagius, ktorý svojimi bludami pobalamútil a zatemnil svet, narodil sa v Afrike sv. Augustín, to veľké slnko Cirkvi, ktoré svojimi lúčami a svetlom rozohnalo tmu planého a poblúdeného kacíra. Dobré podotýka Ribadeneira v živote sv. Ignáca, že ten istý rok, v ktorý nešťastlivý Luther shodil s tvári masku a začal otvorene bojovať proti Cirkvi a rozširovať svoje bohorúhania a bludy, zlomil Boh nohu sv. Ignácovi na tvrdzi Pamplona, aby ho uzdravil a z nespokojného a ctibažného vojaka urobil vodcu a obrancu Cirkvi proti Lutherovi. Bolo to v roku 1525. Z toho vidno opateru a dobrotivosť Páno-

vu, ktorý vždy pošle Cirkvi novú pomoc a po-
techu, keď je v najväčšej núdzi.

Ten istý spisovateľ spomína príklady z iných časov. Hovorí, že keď Albigenci a iní kacíri nepokoj robili v Cirkvi Božej a bodľač hriechov a zločinov vysoko vyrástla, že už hrozila zadusiť to dobré semeno, čo nebeský Rozsievateľ zasial, poslal Boh na svet dvoch seráfov, dve svetlá s neba, sv. Dominika a Františka, ktorí by sami a ich synovia a učenci bojovali proti bludom, vykorenili ich, obnovili mravy, zapálili a posvätili celý svet svojím príkladom a učením. Títo otcovia to aj urobili a ich synovia v tom ďalej pokračujú. Rytierské a vojenské rehole Boh vtedy poslal Cirkvi, keď ju nepriatelia utiskovali a treba bolo ju brániť zbraňou. Tak to bolo i s ostatnými reho-
lami a najmä so Spoločnosťou Ježišovou, o ktorej je tu reč. V tom istom čase, keď Luther začal šíriť blud, odoprel poslušnosť pápežovi, popieral sviatosť Oltárnu a zahodil spoveď, vzbudil Boh Spoločnosť, ktorá osobitne sa zaviazala poslúchať pápeža — jej profesii skladajú štvrtý sľub poslušnosti na to — ktorá medzi svojimi hlavnými úlohami má kázať o spovedi a o sv. prijímaní, a povzbudzovať ľud, aby často pristupovali k týmto sviatostiam a napravili svoje mravy.

Hlavný veliteľ vždycky sa prizerá s vyššieho miesta bitke vojska. Ako zbadá niekde nebezpečenstvo, hneď pošle ta pomoc. Tu pošle na pravé krídlo čatu ľahkých jazdcov, tam zas na ľavé kopu pešiakov. Práve tak sa pozerá Kristus Pán.

hlavný vodca kresťanského vojska, cez všetky časy s nebeských výšin na svoju Cirkev a dľa toho, v jakej núdzi je, posiela jej učiteľov a generálov rehôľ, aby posilnil svoje vojsko. V tom sa javí veľká starostlivosť a milosrdenstvo Boha: jednou rukou dovoľuje ranu, druhou dáva liek. Toto je cieľ a inštitút Spoločnosti, na to povolal nás Boh do nej, ako hovorí bula potvrdenia. Naším povolaním je teda brániť svätú vieru medzi kacírmi, rozširovať ju medzi pohanmi a zachrániť ju spolu s dobrými skutkami medzi kresťanmi.

HLAVA II

NIET CENNEJŠEJ ROBOTY, AKO ZACHRÁNIŤ DUŠE

Úloha dbať o spasenie duší je tak vznešená, že pre ňu Syn Boží zostúpil s neba a stal sa človekom, vyvolil si apoštolov a urobil ich, rybárov. rybármi ľudí. Od toho niet väčšej veci, hovorí sv. Dionysius Areopagita: Zpomedzi Božských vecí najbožskejšia je spoluúčinkovať s Bohom na spasení duší. A sv. Chrysostom hovorí: Nič nie je Bohu tak milé a o nič sa tak nestará, jako o spasenie duší. Tak píše aj Apoštol: „*Ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a prišli k poznaniu pravdy.*“¹ A u proroka Ezechiela hovorí Pán: „*Či vôľa moja je smrť bezbožného, hovorí Pán Boh, a nie, aby sa obrátil od ciest svojich a žil?*“² Pán chce, aby každý bol spasený, preto ten, čo mu v tom pomáha, robí čosi tak veľkého a Bohu milého, ako len možno v tomto živote robiť. Čoby si ohromné peniaze rozdal medzi chudobnými, hovorí sv. Ján Chrysostom, predsa viac urobíš, keď obrátiš jednu dušu. Sv. Gregor zas píše: Väčší zázrak je kázňou a modlitbou obrátiť hriešnika, ako mŕtveho vzkriesiť. Viac je a väčšmi si to váži Boh, ako stvorenie neba a zeme. Ak nechceš veriť, pozri, čo ho to stálo. Stvoril nebo a zem stálo ho iba slovo: „*Povedal, a staly sa; rozkázal, a byly*

¹ I Tim 2, 4 — ² Ez 18, 23

stvorené.“³ Toto ho však stálo viac, ako len povedať; stálo ho krv a život.

Sv. Ján nám vysvetľuje, ako si cení Boh toho, kto sa dušiam venuje. Vlastne sám Kristus Pán hovorí to o sebe: „*Preto miluje ma Otec, že kladiem svoj život, aby som ho zase prijal.*“⁴ Svätí pri týchto slovách uvažujú, že Pán nepovedal: Preto ma miluje Otec, lebo na začiatku všetko skrze mňa stvoril, ale preto, lebo svoj život dávam za spasenie duší. Tým nám chce dať porozumieť, že Bohu nič sa tak nepáči, ako toto. V tom istom smysle vysvetľuje sv. Tomáš slová Krista Pána, ktoré prv povedal: „*Jako mňa zná Otec, i ja znám Otca, a život svoj položim za svoje ovce.*“⁵ Týmto nechce len to povedať: Zním Otca dokonale, ako on ma zná, lebo to už bol inde povedal: „*Ni kto nezná Syna, iba Otec; ani Otca nik nezná, iba Syn.*“⁶ To je ako keď dobrého syna sa spýtaš, prečo tak robí; odpovie ti: Ja znám dobre otca, viem, čo sa mu páči a čo chce. Kristus Pán prv povedal, že dobrý pastier život dá za svoje ovce, tu akoby odpovedal na otázku, prečo obetuje svoj drahý život za tak necennú vec: „*Ja znám Otca.*“ Viem dobre, čo chce, a čo sa mu páči. Viem, ako rád má ovce, preto vďačne dám za ne svoj život, lebo to je vôľa môjho Otca. I my sa máme vďačne obetovať za duše, keďže vieme, ako je to Bohu milé a jako rád má on toho, kto sa tej práci venuje.

Sv. Ján Chrysostom spomína dobrú myšlienku pri slovách, ktoré Kristus Pán povedal Petrovi,

³ Žlm 39, 7 — ⁴ Ján 10, 17 — ⁵ Tam 15 — ⁶ Mat 11, 27

keď sa ho tri razy pýtal, či ho miluje, lebo ho tri razy bol zaprel. Ako vyznal, že ho miluje, povedal mu: „*Pas baránky moje*“.⁷ Tým chcel mu dať vedieť, že keď mu chce dokázať svoju lásku, nech mu bude na pomoci v robote za spasenie duší, za ktoré on svoju krv vylial.

Ako vznešená a milá Bohu je táto práca, to vidno z veľkej odmeny. Najlepšie vidíme to na samom P. Ježišovi. Sv. Pavel apoštol hovorí, že Boh ho preto povýšil a oslávil nad všetky stvorenia, lebo dal život za ľudí. „*Prečo i Boh povýšil ho a daroval mu meno, ktoré je nado všetké mená, aby v mene Ježišovom pokľaklo každé koleno tých, ktorí sú v nebesách, na zemi i pod zemou, a aby každý jazyk vyznával, že Pán Ježiš Kristus je v sláve Boha Otca*“.⁸ To isté hovorí aj Dávid prorok: „*Z potoka na ceste piť bude, preto pozdvihne hlavu*“.⁹ A prorok Izaiáš píše: „*Keď položil za hrlech svoj život, uvidí dlhoveké potomstvo*“.¹⁰ Že dal svoj život za hriešnikov a toľko trpel za nich, preto ho tak povýšil a oslávil Otec nebeský.

Sv. Gregor vysvetľuje nám slová sv. Jakuba: „*Kto hriešnika odvrátil s jeho bludnej cesty, vysvobodí jeho dušu od smrti a zakryje množstvo hriechov*“.¹¹ Hovorí: Kto zachráni niekoho od smrti, ktorý hoci dnes nezomrie, zajtra predsa musí, ten zaslúži veľkú pochvalu a odmenu. Akúže odmenu zasluhuje ten, čo dušu zachráni od večnej smrti a pomôže jej dostať sa do večnej slávy, ktorú viac nemôže utratiť? Preto o tých, čo hlá-

⁷ Ján 21, 15 — ⁸ Fil 2, 9-11 — ⁹ Žlm 109, 7 — ¹⁰ Iz 53, 10

¹¹ Jak 5, 20

sajú Krista Pána a ukazujú ľuďom cestu spasenia, nielen to hovorí sv. Písmo: „*Kto mňa vysvetľuje, bude mať život večný*“,¹² ale dodáva: „*Ktorí vyučujú mnohých k spravodlivosti, skvieľ sa budú ako hviezdy na večné veky*“.¹³ A skrze proroka Jeremiáša hovorí Boh: „*Jestli vec drahú odlúčiš od leďajakej, ako ústa moje budeš*“.¹⁴ T. j. keď oslobodíš mi duše, ktoré sú mi tak drahé, od nízkosti a podlosti hriechu, budeš mi ako moje ústa, alebo inými slovami ako oči, ako vlastný život. Takto miluje Boh toho, kto sa venuje dušiam, usiluje sa ich obrátiť a od hriechu zachrániť. Bohu je duša čosi veľmi cenného, preto si tak váži toho, čo sa zaoberá s dušami.

O sv. Kataríne sienskej čítame, že koľko rás videla nejakého kazateľa prejsť ulicou, vždy vyšla z domu a pobožne pobožkala zem, po ktorej išiel kazateľ. Keď sa jej pýtali, prečo to robí, odpovedala, že jej Boh dal poznať krásu duší, čo sú v stave posväcujúcej milosti, preto za tak šťastlivých pokladá tých, čo sa apoštolskej práci venujú, že nemôže zameškať priložiť ústa ku zemi, kde šli, pobožkať zem, po ktorej chodili.

Na túto hodnosť pozdvihol nás Pán. Na to nás povolal do Spoločnosti Ježišovej. Naším cieľom a inštitútom je byť spolupracovníkmi P. Boha v tejto vznešenej a Božskej veci, v spasení duší. „*Sme spolupracovníci Boží*“,¹⁵ píše sv. Pavel. „*Nech nás človek tak považuje, jako služobníkov Kristových a správcov tajomstvi Božích*“.¹⁶ To je apoštolský úrad, úrad, pre ktorý sám Boh so-

¹² Sir 24, 31 — ¹³ Dan 12, 3 — ¹⁴ Jer 15, 19 — ¹⁵ I Kor 3, 9
¹⁶ I Kor 4, 1

stúpil s neba, v ktorom svoju krv a život dal. Je to úrad, pre ktorý sa voláme dieťkami Božími. „*Blahoslavení pokojamilovní, lebo oni volať sa budú dieťkami Božími!*“¹⁷ Týchto menuje sv. Písmo blahoslavenými, lebo budú sa volať dieťkami Božími. Sv. Hieronym, Teofilaktus a iní vysvetľujú to v tomto smysle: Pokojamilovní sú nielen tí, čo sami so sebou majú pokoj, keď premohli svoje náruživosti a medzi ľuďmi šíria pokoj a priateľstvo, ale aj tí, čo robia pokoj a priateľstvo medzi Bohom a ľuďmi, poučujúc hriešnikov a s Bohom ich smierujúc. Títo pokojamilovní sú blahoslavení, lebo budú sa menovať dieťkami Božími. To bola totiž úloha Syna Božieho. Syn Boží nato prišiel s neba, „*že by skrze neho všetko so sebou smieril, keď krvou jeho križa k pokoji priviedol či to, čo je na zemi, a či to, čo je v nebesách*“.¹⁸ Preto spievali anjeli, keď sa narodil: „*Sláva Bohu na vysostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle*“.¹⁹

Čerpajme z toho 1. veľkú lásku a horlivosť pre svoje povolanie, ktoré je tak vznešené, Bohu tak milé a ľuďom tak spásonosné, 2. veľké zahŕbanie, že nás Boh na niečo tak vysokého a vznešeného vyvolil, hoci sme nič. Každý uzná, že ledva môže sám za seba počet vydať, a Boh mu predsa sveril starosť o spasenie a o zdokonalenie druhých. — Veľmi dobrú radu nám dáva sv. František Xavérsky, veľký apoštol, ktorý ako starý a zkúsený bojovník toto písal Ocom a Bratom v Portugalsku: „*Bratia! Napomínam vás, aby ste na svoje povolanie a vysoké povinnosti, ktoré*

¹⁷ Mat 5, 9 — ¹⁸ Kol 1, 20 — ¹⁹ Luk 2, 14 .

máte, a na dobré meno a úctu, ktorú vám svet preukazuje, len preto pozerali, aby ste sa za to hlboko zahanbili, ako prorok hovorí: „*Keď som sa zdvihol, bol som snižený a podesený*“.²⁰ Čím vyšší je stav a úrad, na ktorý vás Boh povolal, tým viac sa vám treba uponížiť.“ Učený a ponížený P. Nadal povedal: „Kedykoľvek si povážim vysoký cieľ Spoločnosti, a pozrem na seba, vždy sa tak zahanbím a cítim sa na to tak nesúcim a nehodným, že myšlienka na toto vznešené povolanie neslúži mi na pýchu, ale na veľké zahanbenie a na hlboké uponíženie.“ Takto treba aj nám smýšľať, vtedy neutrpíme nijakej škody ani pre vysoké postavenie, čo azda máme, ani pre chýr svätosti, ktorý je o nás vo svete, ani pre úctu, ktorú nám preto preukazujú. 3. Ďalej treba nám z toho čerpať veľkú túžbu po duchovnom pokroku, lebo na to, aby sme mohli s bližným obcováť a mu na osoh byť, potrebné je, aby sme mali pevný základ v čnosti, ako to neskoršie lepšie vysvetlíme.

²⁰ Žlm 87, 16

HLAVA III

NÁŠ CIEĽ JE NÁM VŠETKÝM SPOLOČNÝ

Niekoľko by si mohol myslieť, že úloha, o ktorej bola reč, týka sa iba kňazov, ktorí spovedávajú, kážu, bezprostredne sa s bližným zaoberajú, a to by ho mohlo zarmútiť. Na potechu tým, čo sa časnými a vonkajšími vecmi zaoberajú a v nich pomáhajú, hovoríme: Je to cieľ a úloha všetkých, čo sú vo Spoločnosti, a nielen kňazov a učeních. Všetci majú vedieť, že ich robota, čo by aká bola, má účasť na cene a na zásluhy druhých, a toto ich má povzbudzovať. Po prvé, všetci tvoríme iba jedno telo, jednu rehoľu, jednu spoločnosť. Úloha celej Spoločnosti, celého tela, ako sme povedali, v tom pozostáva, s milosťou Božou nielen o seba a o svoj vlastný pokrok sa starať, ale dbať aj o spasenie a dokonalosť iných. Pre túto úlohu a cieľ našej rehole musia jedni kázať, druhí spovedať, iní zas vyučovať a niektorí sa zas o vonkajšie veci starať.

Vo vojne musia jedni za víťazstvo bojovať, iní musia pri tréne ostať. Títo dostanú tú istú odmenu a pochvalu, čo bojovníci, lebo im pomáhajú v boji zvíťaziť. Dávid tiež hovorí: „*Rovný diel dostane sa tomu, kto šiel do boja, i tomu, kto ostal pri batožine, a rovno sa budú deliť. A tak to bývalo od toho dňa, a bolo potom uložené a usta-*

novené za zákon v Izraeli až do dnešného dňa".¹ To je celkom spravodlivé, lebo všetci tvoria jedno vojsko, a jedni sú tak potrební, ako druhí, aby mohli zvíťaziť. Bojovníci by nemohli bojovať, keby druhí neostali pri batožine. Práve tak je to aj u nás. Všetci tvoríme jedno telo, jedno vojsko, jednu čatu bojovníkov Kristových. Našou úlohou je obrátiť duše. Kazateľ by nemohol kázať, spovedník nemohol by spovedať, profesor vyučovať, školastik študovať, keby nebolo nikoho, kto by sa o časné veci staral. Kto teda o ne dbá, ten pomáha kazateľovi a spovedníkovi duše získavať a má čiastku na víťazstve a na ovocí, čo iní nadobúdajú.

Sv. Augustín hovorí, že Pavel pri ukamenovaní sv. Štefana, prvého mučeníka, viac robil, ako ostatní, lebo strážil šaty všetkých. Aby mohol účinkovať skrze ruky všetkých, strážil im šaty. Tým, že všetkým pomáhal, viac zúril, ako keby bol sám hádzal kamene. — Keď to hovoríme o zlom, tým väčším právom môžeme to povedať o dobrom, lebo Boh radšie odmeňuje, ako tresce.

P. Avila raz písal list dvom kňazom, ktorí už pracovali za duše a vstupovali do Spoločnosti, ktorej cieľom je tiež starosť o duše. Pripomínal im, aby nepozerali na bližného a neboli nespokojní, keď ich nevezmú na túto robotu. Prináša im ten istý dôvod, o ktorom bola reč. „Všetko, čo sa vo Spoločnosti robí, ešte aj umývanie riadu, je pre duše, lebo cieľ Spoločnosti je iba duše získavať. Od jej zachovania a udržania veľmi závisí pomoc pre duše. Čokoľvek teda ju zachováva a

¹ I Král 30, 24, 25

udrzuje, čoby to bolo najnižšie zamestnanie, napomáha to, duše získavať, čomu sa možno veľmi tešiť.“ Ako členovia tohto tela, tejto rehole všetci, čo zastávajú im sverenú úradu a robotu, napomáhajú ovocie a spasiteľné účinkovanie Spoločnosti, preto sa každý stane účastným všetkých obrátení a všetkých dobrých skutkov, ktoré naša rehoľa vykonáva. Sv. Ignác v Konštitúciách celkom výslovne to hovorí o tých, čo sa starajú o časné veci. Preto nech bude každý so svojim úradom spokojný a nech sa mu teší. Nech každý pokladá to za veľkú milosť od Boha, že môže byť členom tejto Spoločnosti, ktorá tak horlivo slúži Bohu a o duše sa tak veľmi stará. Vo Spoločnosti je všetko namierené na obrátenie duší: robota kuchárova, portášova, sakristánova atď.; cieľ Spoločnosti je obrátenie duší, preto každý, čo jej slúži, tomuto cieľu slúži.

O tom sa ľahko možno presvedčiť. Keby táto sláva patrila len kazateľom, spovedníkom a tým, čo sa bezprostredne duším venujú, keby len týmto mala sa pripisovať robota na spasení duší, vtedy by predstavení mali najsmutnejší život. Predstavení sa totiž najmenej môžu venovať zvláštnej práci za duše. Generál a provinciál musia stále dopisovať a spravovať, provinciál okrem toho musí chodiť svoju provinciu vizitovať. Takto vôbec nemajú kedy sa venovať spásu bližného. A predsa pracuje predstavený dobrým spravovaním svojho úradu a dozorom nad tými, čo sa duším venujú, aby všetko dobre šlo, o veľa viac na spásu bližného, ako keby kázal, spovedal, ako nejaký poddaný. Podobne viac robí staviteľ alebo

dozorca pri budovaní, ktorý dáva pozor, aby sa všetko dobre spravilo, ako jednotlivý robotník. Veliteľ vo vojne svojimi rozkazmi o veľa viac robí, ako hocktorý vojak. Vlastne to robí, čo všetci robia, lebo pomáha a vedie všetkých. Preto aj víťazstvo jemu pripisujú. Práve tak získavajú duše aj sakristán, portáš a iní pomocníci, ktoré získava kazateľ a spovedník, lebo tým, že ich oslobodzujú od časných starostí, pomáhajú im, aby sa mohli celkom venovať dušiam, čo by im ináč nebolo možné.

Toťo značia slová: Sme jedným telom a všetci sme údy tohoto tela. Údy tela nemajú jednu a tú istú úlohu. Ale čo jeden úd robí, to nerobí len pre seba, ale pre celé telo. Nohy nielen pre seba chodia, ruky nielen pre seba robia, ústa nie iba pre seba jedia, ale pre celého človeka a pre všetké ostatné údy. Práve takto je aj s duchovným telom rehole. Je to podobenstvo, ktoré sv. Pavel prináša o Cirkvi: „*Lebo jako je telo jedno a má mnoho údov, kdežto všetky údy tela, hoci mnohé, sú len jedným telom, tak i Kristus*“.² Noha a ucho neprestanú byť údmi tela preto, že nie sú rukou, ale musia ostať tým, čím sú. „*Keby bolo celé telo okom, kdeže by bol sluch? A keby bolo celé sluchom, kdeže by bol čuch? Ale teraz rozpoložil Boh údy, každý z nich v tele, jako chce*“.³ Každý potrebuje dľa jeho usporiadania pomoc druhého. Oči potrebujú ruku, hlava potrebuje nohu, ani jeden úd nemôže povedať druhému: Tvojej pomoci nepotrebujem. Podobne je to i s duchovným telom Cirkvi. Boh ustanovil niektorých za apoštolov,

² 1 Kor 12, 12 — ³ Tam 15-18

druhých za prorokov, iných za učiteľov, zas iných za predstavených, jedným dal dar uzdravovať, druhým zas dal dar rečí. V Cirkvi musia byť rozličné úrady, rozličné stupne. Ale všetko je jeden Duch, všetko to má jeden cieľ: spásu duší. S telom rehole je to tiež tak. Nemôžu všetci byť okom, jazykom, uchom, t. j. nemôže každý byť predstaveným, kazateľom, spovedníkom. Telo musí mať aj ruky a nohy. Oči nemôžu ruke povedať, hlava nemôže vravieť nohe: Nepotrebujem tvojej pomoci; lebo všetky tieto služby sú potrebné pre náš cieľ. Preto všetci pracujú na ovocí, ktoré Spoločnosť prináša.

Po druhé, nielen robotou, ale najmä príkladom svätého života pomáhajú všetci členovia Spoločnosti, kňazi a bratia, zachrániť duše. O tom budeme ešte osobitne hovoriť v ôsmej hlave. Je to veľmi dobrý a účinný prostriedok pre tento cieľ. Ten cieľ napomáhame už samými slovami, keď v rozhovore s bližným o takých veciach hovoríme, ktoré ho môžu povzbudiť a duši mu osožiť. Týmto možno ľuďom veľa dobrého urobiť. Sv. Ignác v Konštitúciách, keď hovorí o prostriedkoch napomáhať bližného, kladie ho medzi najlepšie. Dáva nám ho za všeobecný, ktorý majú užívať všetci vo Spoločnosti, kňazi a bratia, najmä bratia. Predpisuje nám ho aj pravidlo, aby sme naň lepšie pamätali a lepšie sa v ňom cvičili. „Všetci dľa svojho postavenia usilujme sa pri vhodnej príležitosti zbožnými rozhovormi bližného na lepšie privádzať a povzbudzovať ho radou i dobrým slovom na dobré skutky, najmä na svedč a na časté sv. prijímanie“. — Takto nielen kazateľ a

spovedník má bližného zbožným rozhovorom povzbudiť, ale aj gazda, portáš a sprevádzač, a o takých veciach hovoriť, čo slúžia duši, tu o ruženci, tam zas o vyhýbaní klaniu, zas o úžitku spovedi, potom o duchovnom pokroku, o spytovaní svedomia večer. Známe niekoľko bratov, čo takýmito rozhovormi veľa dobrého urobili. Mnohých priviedli takto na spoveď. Veľa duší zachránili, hádam viac, ako hocktorý kazateľ a spovedník.

Po tretie, všetci napomáhajú obrátenie duší modlitbou. Toto je najlepší prostriedok na to, ako to v deviatej hlave lepšie vysvetlíme. Tento prostriedok každý má v rukách. Často si myslí niektorý kazateľ alebo spovedník alebo zaopatrujúci chorého, že to je jeho zásluha, keď niečo dosiahol, a možno, že to bola zásluha jeho sprevádzača, ktorý tú dušu Bohu odporúčal, alebo kuchára, ktorý večer pred kázňou sa bičoval a prosil Boha o obrátenie niektorej duše. Bratia doista odoberú kedysi veľa duchovných dietok kazateľom a spovedníkom, ktorí ich teraz za svoje majú. V súdny deň bude jasno, že nie im, ale bratom patria. Jozef nebol otcom Ježiškovým, ale ho len mali za jeho otca. Tieto duchovné dietky zdajú sa patriť teraz kazateľovi alebo spovedníkovi, a ľudia si naozaj myslia, že to sú ich dietky. Vtedy sa ukáže, že to sú dietky slz a modlitby niektorého brata. „*Neplodná porodila mnoho (detí): tu tá, ktorá mala mnoho synov, ostáva bez sily*“.⁴ Ten, čo sa nazýval otcom, a myslel si, že má veľa synov, nebude mať hádam ani jedného. „*Vesel sa neplodná, ktorá nerodíš: plesaj a volaj, ktorá nepracu-*

⁴ I Kráľ 2. 5

ješ k pôrodu, lebo opustená má mnoho synov, viac, nežli tá, ktorá má muža".⁵ Vtedy budeme sa diviť, že bratia majú viac duchovných synov, ako kazatelia a spovedníci. Izaiáš hovorí: „A povieš vo svojom srdci: Ktože mi týchto naplodil? Ja som bola neplodná a nerodiaca odvedená, a zajatá, a týchto kto vychovával? Ja som bola opustená a samotná: a títo kde boli?“⁶ Povieš: Ja som nebol kazateľom, spovedníkom, učným, ktože mi ich dal? Pán ti povie: „Žiadosť úbohých Pán slyšal. On tým, ktorí sa ho boja, plní vôľu a vyslyší ich modlitby“.⁷ Modlitba, slzy a vzdychy urobily to, lebo modlitba ponížených preniká nebo.

Toto dalo tomu, čo sa neplodným menoval, toľko dietok. Kazatelia a spovedníci majú si to dobre do srdca zaštepíť, ako sv. František Xavér podotýka, aby nevážili seba viac, ako bratov, a nemysleli si, že viac robia, potom aj preto, aby väčšiu svornosť a lásku zachovali medzi sebou.

Bratia majú v tomto ohľade viac výhod. Pri tom všetkom, že tak veľmi napomáhajú spásu duší a taký úžitok prinášajú, predsa sú vo väčšej bezpečnosti, ako kazatelia, spovedníci a profesori. Kazateľ a profesor je vo veľkom nebezpečenstve spýšniť, spovedník zas nedobre rozhodnúť. Okrem toho tieto úrady spojené sú s veľkými starosťami a ťažkosťami. Pre starostlivosť o svoje povinnosti zabudne niektorý aj na seba a na svoj pokrok. Bratia však majú zabezpečený úrad, zásluhu a zisk. Oslobodení sú od ctibažnosti, od všetkých týchto starostí a pochybností. Všade zi-

⁵ Gal 4, 27 — ⁶ Iz 49, 21 — ⁷ Žlm 9, 38 —

skajú, kde my získame, a veľmi často väčšiu časťku oni dostanú; naproti tomu nehrozí im ztrata, kde my utratíme, toto sa iba nás týka. Nech P. Boh chráni, aby niekedy kazateľ nie samú pochvalu a márnú slávu mal, kým brat sám celé ovocie a zisk. To by bolo zlé delenie. Nech Boh dá, aby sme sa všetci na ovocí svojej práce delili, robiac všetko na väčšiu česť Božiu.

HLAVA IV

AKA POTREBNO JE NAPRED UPEVNÍŤ SA V ČNOSTI

Tie dve povinnosti, o ktorých sme hovorili, staraf sa o seba a napomáhať, podporovať bližného, tvoria jeden cieľ Spoločnosti. Obidve úlohy sú tak spojené, že každá predpokladá druhú, napomáha ju a potrebná je jej. Preto užíva, ako vieme, Spoločnosť pre svojich synov iné prostriedky, ako iné rehole, ktoré pomáhať bližnému nemajú za najbližšiu úlohu. Sv. Ignác sa vyslovil, že keby len na Boha a na náš vlastný ošoh pozeral, jednodruhé bol by ináč nariadil vo Spoločnosti; ale z lásky k Bohu a pre spásu bližného nič takého nepredpísal. Keby len na seba pozeral, šiel by nahý, zablatený ulicami, aby sa svetu vysmial a svetu tiež dal sa zo seba smiať. Túžba však po spáse bližného udusila v ňom túto poníženosť a nútila ho zachovať vážnosť a slušnosť, ktorá sa jeho úradu a jeho osobe svedčila, a tieto neobyčajné mŕtvenia opustiť. Keby bol nasledoval svoju vôľu a osobnú náklonnosť a keby bol pozeral na duchovný ošoh, ktorý zo spoločnej modlitby vyplýva, bol by zaviedol, ako sám hovorí, chôr. Ale ho predsa nezaviedol, lebo Pán ho poučil, že chce, aby sme mu v iných prácach a cvičeniach slúžili.

Spoločnosť Ježišova totiž nielen o svoj pokrok sa stará, ale aj o pokrok bližného. Preto dáva nám

do ruky také prostriedky, ktoré nielen jednotlivcovi sú na pomoci, ale ktoré spolu nás súcimi robia osožiť aj bližnému. Sv. Ignác však chce, aby sme sa tak starali a podporovali spásu bližného, žeby nám to samým na pomoci bolo v duchovnom pokroku. Treba nám mať presvedčenie, že v práci pre druhých je náš pokrok a vzrast v čnosti a v dokonalosti. Preto máme na ňu pozerat ako na prostriedok svojho zdokonalenia. Tá milosť a pomoc, ktorú nám Boh pre náš pokrok a zdokonalenie dáva, je nám daná pre bližného, aby sme mu tým viac mohli pomáhat a osožiť. Ak ju nie na ten cieľ užívame, zaslúžime si, aby sa žriedlo darov Božích zapchalo; len na ten cieľ vyviera ono. Povýšenie Jozefovo na Egyptský trón a všetké iné dary, ktoré dostal, nemaly jeho sláve a jemu samému slúžiť, ale na záchranu a úžitok jeho bratov a celého národa. „*Pre vaše zachránenie poslal ma Boh pred vami do Egypta*“.¹ Práve tak aj nás povolal Boh pre našich bratov do tohto stavu a pre nich dáva nám toľko milostí. Preto nás pripodobňuje Kristus Pán svetlu, mestu, ktoré nie sebe, ale iba druhým svieti a osoží.

O týchto dvoch úlohách prehovoríme teraz, o každej osobitne, vždycky však v spojení s druhou. Isté je, že každý musí sa sám o seba starať napred, aby mohol bližnému pomáhat a podporovat ho. Toto kladie Apoštol za hlavnú požiadavku pred všetko ostatné. Každý musí najsamprv sám na seba pozor dávať a o svoj pokrok vážne sa starať. P. Boh dáva ducha a milosti zodpovedne prírode. Múdrosť „*dosahuje mocne od konca do konca*, a

¹ Gen 45, 5

riadi všetko lábežne".² Boh chce ukázať, že je on pôvodca prírody a milosti, preto nariaďuje vo veciach milosti ten istý poriadok, čo v prírode. V prírode zas dľa mudrcov podobné rodí sebe podobné.

Pri prírodných veciach, aby povstaly, potrebná je okrem slnka a vplyvu počasia, ako to vidíme, aj iná bezprostredne účinkujúca príčina toho istého rodu. Táto príčina musí byť dokonalá, aby mohla dať inej veci bytie. Oheň vyvoláva oheň, svetlo zas svetlo. Práve takto je to aj v duchovných veciach. Boh chce, aby tá bezprostredne účinkujúca príčina, ktorú on za nástroj užíva a ktorá má budiť v iných poníženosť, trpezlivosť, lásku a iné čnosti, ten kazateľ totiž a svedník, sám bol ponížený trpezlivý a plný lásky. Na prírodných veciach vidíme, že dokiaľ je bylina, na pr. šalát, mladá, dotiaľ nemá semena, až keď vyrastie a celkom sa vyvinie, začne vyháňať do semena, aby potom povstalo viac bylín toho istého rodu. Práve tak chce Boh, aby človek v duchovnom živote a v poriadku milosti napred pokročil a vyrástol v čnosti, stal sa dokonalým, aby mohol Bohu vzbudiť duchovné dietky a s Apoštolom povedať: „V Kristu Ježišovi ja som vás splodil skrze evanjelium“.³

Preto sa vo Spoločnosti napred o seba a o svoj pokrok staráme. V tom nás chce najprv upevniť. Preto máme dva noviciáty. Prvý trvá dva roky, začína sa hneď pred štúdiami. Po nich zas je jeden zkušobný rok. Ak by literatúra a vyššie vedy boli v nás ducha a pobožnosť vysušily a zosla-

² Múdr 8, 1 — ³ I Kor 4, 15

bily, znovu sa musíme obnoviť, lebo teraz nám prichodí apoštolskej práci sa venovať, ktorou sa bez ducha nesmieme zaoberať. Až keď kto tento druhý noviciát s uspokojením predstavených od-bavil, môže sľuby skladať. Nie je to teda prepína-nie, keď povieme, že polovičku rehoľného života strávime v noviciáte a v samom zkúšaní, kým nás Spoločnosť ako riadnych členov na nejakom stup-ni do svojho lona prijme. Na takého člena treba všeličo sveriť, preto ho musia napred prísne skú-mať a presvedčiť sa zo zkúsenosti, čo je v ňom. Je on na veľké veci povolaný. Bude mať úlohu druhých nielen na spravodlivosť, ale na dokona-lost viesť, preto musí napred sám byť dokonalý.

Z toho je jasno, ako sa mýlia tí, čo si myslia, že zkúšobný čas je prídlhý, nadarmo sa mrhá. Tí-to by hneď chceli kázavať a duše viesť. Ako pocí-tia v modlitbe trochu pobožnosti alebo svitne im nejaká dobrá myšlienka, hneď by šli kázať. Sv. Efrém opát karhá takéto smýšľanie. Nato si pri-šiel do rehole, hovorí, aby si sa učil a poučil, ledva si sa však začal učiť, hneď by si chcel iných po-učovať. Ledva poznáš písmená, už chceš byť učí-teľom. Ledva vládzeš zniesť nejaké karhanie a pri-jať poučenie, a už by si iných karhal a dával im dobrú radu a poučenie. Taký chce učiť, kým je sám nepoučený, chce zákony dávať skôr, ako by sa bol právo učil, chce filozofovať, keď ešte ani čítať nevie, a napomínať, keď jeho samého treba ešte napomínať.

Sv. Gregor dobre píše o tejto veci a objasňuje ju podobenstvami, ktoré nám blízko stoja. Takým-to ľuďom treba pripomenúť, aby sa len prizreli

mladým vtáčatkam. Ak chcú lietať, keď im ešte krýdla celkom nenarástly, čím vyššie sa opovážia, tým nižšie spadnú. Nech si pozrú budovy. Keď položia na nové múry, ktoré nie sú ešte celkom pevné, ťažké brvná, to nebude dom, ale srúcanina. Treba im spomenúť, aby mysleli, ako pochodí plod matkinho života, keď pred časom na svet príde. Takýmito privčasnými nie domy sa zaplňujú, ale cintoríny. Kto sa chce práci za duše venovať, ten musí mať pevný základ v čnosti a v umŕtvenosti. Ak toto chýbuje,tedy nebezpečenstvo je väčšie, ako zisk. O veľa ľahšie budú nám oni zlo dávať, ako my im dobro.

Preto chcel Kristus Pán, ktorý je Múdrostou večného Otca a ktorý túto Múdrost od prvej chvíle svojho počatia dokonale mal, až v tridsiatom roku začať kázať. Napred sa však utiahol do púšte, kde sa pôstil a v iných kajúcich skutkoch sa cvičil a dovolil diablovej, aby ho pokúšal. To všetko sa nato stalo, hovorí sv. Gregor, aby nám príklad dal, aká veľká príprava a dokonalosť je potrebná na takýto vysoký úrad, lebo sám toho nijako nepotreboval. Svätý sem vzťahuje aj to, čo evanjelium o dvanásťročnom Ježiškovi rozpráva, ktorý ostal v Jeruzaleme. Keď bol Ježiš dvanásťročný, našli ho rodičia medzi učiteľmi sedieť. Pozrite a dobre si povážte, že neučí, ale počúva a pýta sa. Tým nám chcel ukázať, že ten, čo je v čnosti ešte dieťa a slabý a nedokonalý, nech sa neopováži vyučovať alebo pred časom takýto úrad prijať. Preto nechcel v takom veku učiť, ale len počúvať a pýtať sa, hoci je opravdivý Boh, ktorý tým učiteľom dal múdrosť a učenosť.

Apoštolom a učeníkom rozkázal Pán ísť a rozhlasovať evanjelium po celom svete. Mohol im dať hneď aj k tomu potrebnú čnosť a dokonalosť; ale to neurobil. Ani to však nechcel, aby v tejto slabosti a nedokonalosti kázali, ale povedal im: „*Posedzte v meste, kým nebudete vystrojení mocou s výsosti*“.⁴ To všetko pre naše poučenie urobil, hovorí sv. Gregor. Z toho môžeme vidieť, ako je potrebné, aby sme mali pevný základ v čnosti, v poníženosti a v umŕtvenosti, ak sa chceme s úžitkom a bez svojej škody dušiam venovať. Sv. Bernard vysvetľuje v tom istom smysle slová Piesne: „*Sestra naša je maličká a prs nemá*“.⁵ Ešte nemá mlieka, aby mohla dietky živiť. Tieto slová vzťahuje svätý na Cirkev pred príchodom Ducha svätého a hovorí: Vtedy bola Cirkev ešte maličká a nemala ani prs ani mlieka. Až Duch sv. naplnil apoštolov a učeníkov svojimi darmi a milosťami a dal im mlieka v hojnosti. „*Naplnení boli všetci Duchom svätým, a začali mluviť rozličnými jazykmi veľké skutky Božie*“.⁶ Teraz sa tisíce obracali. Keď tedy chceš dušiam osožiť a Bohu duchovné dietky vychovávať, napred sa ti musia prsá naplniť dobrým mliekom: mliekom zrelej čnosti a dobrej, spasiteľnej náuky.

„*Keď sú oblaky plné, vylejú dážď na zem*“.⁷ O týchto slovách píše sv. Hieronym: „Oblaky sú kazatelia. Ako oblaky majú v sebe vodu a polievajú zem, práve tak držia v sebe kazatelia dážď náuky evanjelia a polievajú ňou srdcia ľudské“. Preto je to trest, ktorým sa Pán svojej vinici vyhráža u Izaiáša proroka: „*Rozkážem oblakom, aby ne-*

⁴ Luk. 24, 49 — ⁵ Pies 8, 8 — ⁶ Sk ap. 2, 4 11 — ⁷ Kor. 11, 3

vydávaly na ňu dážďa“.⁸ Keď Pán zadrží dážď svojho slova, keď nepoše viac kazateľov alebo keď takých pošle, čo nekážu na úžitok veriacim, to je jeden z najväčších trestov, akým Boh navštevuje svoj ľud. Keď sú však oblaky ozaj naplnené dážďom, vtedy môžu polievať a oblažovať zem, hovorí sv. Hieronym. „*Počujte, nebesá čo mluvím, zem nech počuje slová mojich úst. Nech sa leje ako dážď moje učenie, tečie jako rosa moja reč, ako prival na zelinu, a jako kropaje na trávinu*“.⁹ Potom môžu kraj úrodným urobiť, obmäkčiť ľudské srdcia, aby prinášaly ovocie dobrých skutkov. Ale čo bude, keď oblaky budú bez dážďa? Nato odpovedá apoštol Júda, keď píše: „*Tito sú oblaky bez vody, ktoré vetry sem i tam nosia*“.¹⁰ Oblaky bez vody sú ľahké a tenké, nemajú nijakého obsahu a ťarchy v sebe, preto ich vetry sem a tam ženú. Keď teda nebudeš naplnený a zaopatrený čnosťou, poníženosťou a umŕtvenosťou, ľahko ťa strhne sebou vietor ctibažnosti, svetskej márnosti a iných náruživostí, náklonností ako prázdny oblak; nebude ti osožiť byť oblakom, mať vysoké povinnosti a úrad, iba nato bude ti to slúžiť, že sa staneš ešte ctibažnejším a budeš hračkou všetkých vetrov.

Sv. Augustín v reči o boháčovi hovorí: „Ťažko je byť bohatým, a nestať sa pyšným. Bohatstvo nič neplodí tak hojne, ako pýchu. Každé ovocie, každé zrno, každé zbožie, každý strom má svojho červa. Iného červa má jabloň, iného hruška, zas iného fazuľa, iného pšenica. Červom bohatstva je pýcha.“ Keď už boháči tohoto sveta pre veľký

⁸ Iz 5, 6 — ⁹ Deut 32, 1, 2 — ¹⁰ Jud 12

majetok a pre svoje bohatstvo a pre úctu, ktorú im ľudia preukazujú vo veľkom nebezpečenstve sú pyšnými sa stať: o čo väčšie nebezpečenstvo hrozí tým, čo sú ako oblaky povýšení nad zem, zúrodnujú ju a veľké dobrodenia jej preukazujú, najmä keď pre takéto vysoké postavenie celý svet, páni a obyčajní ľudia, ich ctia a vážia, a to čo najväčšou úctou a váženosťou! Sv. Chrysostom hovorí, že kňazom patrí väčšia úcta, ako kráľom a kniežatom, ba ako rodičom; lebo títo dávajú nám iba zemský život, kým kňazi a duchovní otcovia dávajú nám Božský. Nikoho tak nectia, ako keď je niekto v chýre svätosti. Iných uctievaajú na vonok, v srdci si ich často nevážia vysoko. Tých však, čo majú chýr svätosti, uctievaajú ako svätých. Nato však, aby kto mohol zniesť farchu takejto úcty a váženosti, potrebný je hlboký základ poníženosti; lebo pýcha a ctibažnosť je červom, ktorý kazí dobré skutky a ich nivočí. Čím lepšie a výbornejšie sú tie skutky, tým je väčšie nebezpečenstvo, že v nich povstane červ a bude sa z nich živiť. Preto dľa Chrysostoma pre kňazský stav prvé nebezpečenstvo je mor ctibažnosti, ktorý je o veľa horším úskalím, ako všetky iné, ktoré básnici vymysleli.

HLAVA V

PRE BLIŽNÉHO NESMIEME SEBA ZANEDBAŤ

„Pomôž bližnému dľa svojej možnosti, ale hľad, aby si sám neprišiel do škody.“¹ Toto je cieľ a úloha Spoločnosti Ježišovej, to je tá kráľovská cesta, po ktorej treba nám kráčať. Od tejto cesty však možno na dve strany odbočiť, na pravo, keď sa človek od ľudí utiahne a len o seba sa stará, na ľavo, keď sa kto natoľko venuje bližnému, že na seba zabudne. Obe krajnosti sú omyly. Krátko prehovorme o oboch, aby sme našli strednú cestu, po ktorej čnosť a dokonalosť kráča, a neodbočili od nej ani na pravo, ani na ľavo.

Začneme s nebezpečnou krajnosťou, keď sa kto toľko zaoberá s bližným, že na seba zabudne. Od toho nás chráni sám Kristus Pán, keď hovorí v evanjeliume: „Čo osoží človeku, keby celý svet získal, ale ujmu trpel by na svojej duši? Alebo jakú výmenu dá človek za svoju dušu?“² Niet ceny, ktorou by možno bolo túto ztratu vynahraďiť. Preto rozum a láska vyžaduje, aby človek pre nijakú robotu nezanedbal svoju dušu a nezaostal v pokroku; lebo zriadená láska začína od seba. „Vyuč ma dobrote a kázni a vedomosťi“³ Dobrota stojí na prvom mieste. Pod zámienkou bližnému pomáhať a osožiť nesmie človek seba.

¹ Sir 29, 27 — ² Mat 16, 26 — ³ Žlm 118, 66

zanedbať. To by bol veľký omyl. Už Seneka povedal: „Tí, čo pre druhých seba zanedbajú, sú ako cedidlá, ktoré druhým vodu dávajú, sebe však iba špinu a blato ponechajú“. Mikuláš pápež v ktoromsi dekréte prináša iné podobenstvo, ktoré vec lepšie objasní. Hovorí o tom, ako vysluhujú zlí kňazi iným sviatosti, kým sebe iba škodia. Sú, hovorí, ako horiaca fakla, ktorá druhým svietiac osoží, seba však znivočí.

„*Olej rozliaty je tvoje meno*“.⁴ O týchto slovách hovorí sv. Bernard čosi, čo sem patrí. Spomín dvojaké účinkovanie Ducha sv. v nás. V prvom vlieva nám do duše čnosť pre náš osoh. Toto menuje on vlievaním. V druhom nám dáva dary a milosti pre osoh a pre pomoc bližného. Toto volá zas vylieváním. Lebo tieto milosti sú nato, aby sme ich na druhých vyliali, druhým z nich dali. Ale napred musí sa stať vlievanie, až potom vylievanie. Napred musí človek do seba prijať a celkom sa naplniť a obohatiť čnosťou, potom ju môže aj na druhých vylievať a dať z nej. Pekne vysvetľuje to podobenstvom. Keď si múdry, musíš byť rezervoárom, a nie riňou. Veľký rozdiel je medzi rezervoárom a riňou. Riňa prijíma vodu, ale ju aj hneď ďalej dáva, jej samej nič neostane. Rezervoár však alebo studňa, ktorý je dokola zatvorený, napred sám sa naplní, a až potom, keď je naplnený, rozdá to, čo má zbytočné bez toho, že by sám utrpel nejakú ztratu alebo niečo mu ubudlo. Nesmieš byť žľabom, ale studňou. Žeby si však nemyslel, že je to iba moja reč, a preto si jej nevšímneš, hovorí sv. Bernard,

⁴ Pies 1, 2

pováž si, že to hovorí Duch svätý skrze Mudrca: „Blázon vypúšťa všetok svoj duch, múdry odkladá a zdržuje na potom“.⁵ Múdry postará sa napred o seba a ostane plný ako studňa.

Škoda, teraz je to ináč. Dnes máme veľa riň v Cirkvi a veľmi málo studní. Skrze mnohých tečie voda slova Božieho a polieva zem srdc, že sa všetko zelenie a ovocie prináša, ale sami ostávajú suchí a bez ovocia. Majú tak veľkú lásku, hovorí o nich posmešne sv. Písmo, že chcú rozdávať, skôr akoby boli sbierali. Pre seba nemajú ničoho, a predsa druhým chcú dávať. Vždycky sú pripravení a hotoví hovoriť, ale nikdy počúvať, a hoci sa ničoho nenaučili, chcú vyučovať. Iných chcú spravovať a viesť, nad sebou však nevedia panovať. To nie je láska, lebo na nijakom stupni lásky neslobodno proti rade Mudrca postupovať: „Smiluj sa nad svojou dušou, lúb sa Bohu“.⁶ Napred sa musíš o to postarať, aby si slúžil Bohu a ľúbil sa mu, potom sa môžeš starať o záchranu a spásu bližného. Keď nemám iba málo oleja, hádam mám ho tebe dať a sám ostať bez oleja? Zadržím ho pre seba, a nedám ho len na rozkaz prorokov, ako to vdova v Sarepte urobila. Ak niektorí, čo si viac myslia o mne, ako čo vidia alebo počujú o mne, svojimi prosbami naliehajú, odpoviem im: „Aby snáď nestačilo nám i vám, idte radšej k predavačom a kúpte si“.⁷ Nebolo by dobre, keby som ho vám dal, a ja sám by som vyšiel chudobný a prázdny. Sv. Pavel hovorí: „Nie aby bolo ťlavené iným a vám úzko, ale aby bola rovnosť“.⁸ Rozkaz Pánov znie: „Mi-

⁵ Prísł 29, 11 — ⁶ Sir 30, 24 — ⁷ Mat 25, 9 — ⁸ II Kor 8, 13

lovať budeš svojho bližného, jako seba samého".⁹ To je tá rovnosť, ktorú vyžaduje Apoštol. Nesmieš ho viac milovať, ako seba samého. Nesmieš byť ukrátený vo svojom pokroku pre starostlivosť o pokrok iných, nesmieš seba zanedbať, aby si sa mohol starať o druhých. To by nebola správna láska. Napred ty musíš byť dobre zaopatrený a bohatý, potom budú ti ústa z plnosti srdca hovoriť, ako Dávid píše: „*Ako šadlom a tučnosťou nech sa plní moja duša: a rozplesanými rtami chvália (teba) ústa moje*“.¹⁰ Aj Apoštol napomína nás: „*Preto treba nám tým viac pozorovať na to, čo sme počuli, aby sme azda nestiekli*“.¹¹ Musíme dávať pozor, aby sme tú nebeskú sladkosť nevyliali. Treba nám ju pre seba zachovať. Prekypieť môžeme, ale nie vyliat sa.

Miesto toho, aby sme zanedbávali svoj pokrok pre napomáhanie bližného, máme práve na ten cieľ o veľa horlivejšie sa starať o seba. Ozaj veľká čnosť a umŕtvenosť je nám potrebná v styku so svetskými ľuďmi, aby nás svojimi chybami nenakazili, svojim mravom nás nenaučili, miesto toho, aby sme ich my svojim získali. Mudrc hovorí: „*Kto sa týka smoly, zamaže sa od nej*“.¹² Zababre si ruky, keď si ich nepomastí olejom. Aby si sa mohol s ľuďmi stykať, musíš byť plný Boha a modlitbou pomastený. Ak nie, právom možno sa obávať, že sa zamažeme od smoly, svetský ľudia nás strhnú sebou a nakazia nás svojimi chybami a zvykmi. „*Preto ako ľudu, tak bude aj kňazovi*“.¹³

⁹ Mat 22, 39 — ¹⁰ Žlm 62, 6 — ¹¹ Žid 2, 1 — ¹² Sir 13, 1 — ¹³ Os 4, 9

Dľa Ribadeneiru sv. Ignác medzi iným najmä to pripomínal svojim spolubratom, ktorí pracovali za duše, aby mali to presvedčenie, že nie s dokonalými ľuďmi sa stykajú, ale s nesvätým, často nedobрым a klamným ľudom majú do roboty, alebo ako Apoštol píše, že „*uprostred zlého a zvrhého národa*“¹⁴ žijú. Toto je veľmi vážne. Toto nás pripraví a ozbrojí, aby to zlo a pohoršenie, čo uvidíme, neprilepilo sa na nás a nenakazilo nás. Lekári a opatrovníci chorých, najmä nákazlivých, často si umývajú ruky, a užívajú lieky, ktoré ich chránia, aby ich chorí svojimi bacilami nenakazili. My sa stykáme s chorými. Ich nemoc je nákazlivá. Lahko nás môžu nakaziť, ak nie sme zaopatrení záchrannými prostriedkami pevnej čnosti, vytrvalej modlitby a vážnej umŕtvenosti. Jasné je, že spovedník a misionár musí mať dobrý žalúdok, lebo stále sa dotýka hnilých rán. Ináč sa mu žalúdok obráti, keď zbadá hnilobu hriechov vo spovedi, a povstane v ňom nával zlých myšlienok a žiadostí.

Dľa nauky svätých máme byť podobní riekam, čo sa do mora vlievajú, ale svoju sladkú vodu nepomiešajú so slanou morskou. Sv. Chrysostom takto poučuje kňazov, ako sa majú spravovať v stykaní sa s bližným: „Naše duše majú byť ako tí traja mládenci v Babylone. Stred ohňa nesmieťme shorieť. Chodíme medzi plameňmi, ktoré čo aj nie sú zo slamy alebo z dreva, silnejšie horia, ako v Babylonskej peci. Raz je to plameň závesti, druhý raz ctibažnosti, zas plameň žiadostivosti, potom posudzovania a zlých rečí o bliž-

¹⁴ Fil 2, 15

nom. Taký musíš byť, aby si v tom plameni ne-shorel.“ Oheň všade páli, kde sa dostane, a za-čadí všetko, čoho sa dotkne. Preto kňaz Boží mu-sí sa chrániť, aby sa ho dym nedotkol“, hovorí ten istý svätý. Musíme teda byť veľmi obozretní a dobre pripravení, aby nás toľké a tak silné pla-mene nepopálily a ich dym nás nezafúfal a ne-začernil.

To isté nám pripomína sám Kristus Pán, keď hovorí: „*Vy ste svetlom sveta*“.¹⁵ Sv. Augustín vysvetľuje tieto slová: Svetlo sa nezababre, keď aj na nečisté veci padne. Ba vysúša a čistí miesta a odoberá im nedobry zá-pach, bez toho, žeby niečo z nich do seba prijalo. Aj my musíme pre-chodiť močiarmi nečistých a hnilých hriechov a hriešnikov bez toho, že by sa na nás niečo pile-pilo. Musíme ich očistiť, vysušiť a zlý zápach z nich vybrať, ako to slnko so zemou robieva. Na-to treba nám vždy čo najstarostlivejšie odbavo-vať duchovné veci, modlitbu, spytovanie svedo-mia, duchovné čítanie, pokuty a umŕtšovania. Obyčajný spôsob života, ktorý je nám vo Spo-ločnosti Ježišovej na náš duševný pokrok pred-písaný, nesmieme zanedbať. Musíme sa ho cel-kom vážne pridržiavať. Keď totiž nepriateľ vidí, že nás nemôže hatiť v podporovaní bližného, čo je naším cieľom, usiluje sa nás nahovoriť, aby sme sa len s bližným zaoberali, seba zanedbali a nestarali sa viac o prostriedky, ktoré sú nám na pokrok a na záchranu potrebné. Keď rieka vyleje, zúrodní síce polia, na ktoré vyleje, ale aj vezme všetko, čo na nich rástlo. To isté zamý-

¹⁵ Mat 5, 14

šfa aj zlý duch. Preto chce, aby sme sa nad všetku mieru venovali bližnému.

To je všeobecné pokušenie, preto musíme byť veľmi obozretní. Hlavný prostriedok na tento cieľ, napomáhať totiž spásu bližného, ostane vždy čo najväčšia starostlivosť o vlastný pokrok, ako to neskoršie ukážeme. Čím je viac roboty, tým je potrebnjšia modlitba a prosba na Boha, aby všetko dobre šlo. Takto robili svätí. O sv. Dominikovi čítame, že si čas tak zadelil, že vodne sa zaoberal s bližným, v noci sa zas s Bohom showáral. Preto prinieslo jeho učenie toľko ovocia, lebo čo cez deň rozdal, to v noci zasa si nadobudol. Napred si vybavil s Bohom, čo zamýšľal, až potom začal s ľuďmi. V tom je nám sám Kristus Pán vzorom. Veľa rás strávil celé noce v modlitbe na horách alebo na samotných miestach, ako nám evanjelisti rozprávajú. Vodne pochodil rozličné miesta, vyučoval a kázal a uzdravoval chorých a posadlých; „*noc strávil na modlitbe k Bohu*“.¹⁶ Toho prostriedku, hovorí sv. Ambróz. Pán nepotreboval, ale nám chcel dať príklad.

Toto je nám potrebné najmä vtedy, keď sme von z domu. Pravidlá misionárov nám to prizvukujú. „Tí, čo sú vonku, nech veľmi dbajú, aby nezanedbali v kolegiuoch alebo po domoch zvyklé cvičenia modlitby a spytovania svedomia, iba ak niekedy potreba alebo láska niečo iného vyžaduje“. Celým právom tam stojí: „nech veľmi dbajú“; lebo keď je človek vonku, musí sa ozaj veľmi starať, aby niečo neopustil. Doma robota nie je nad mieru a tiež ho napomína hlas zvonka

¹⁶ Luk 6, 12

na modlitbu na spytovanie svedomia atď. Keď vidím, že všetci to robia, to ma ženie tiež to isté robiť. Keď som zas okrem domu, od neobvyčajnej roboty som ustatý a vyčerpaný, nepočujem zvonka, nevidím príkladu druhých, čo by ma povzbudil; naopak vidím mnohých, ktorí ma hatia a pozornosť mi rozptyľujú. Keď sa tu priveľmi nestarám a vážne neberiem svoju povinnosť,tedy duchovné cvičenia často vstanú. Práve preto na misie potrební sú celkom vyzkúšaní ľudia. — Sv. František častejšie povedal, že on je iba vtedy spokojný ohľadom niektorej misie, ktorú vysielal, keď mu veľa trápenia narobí. Toto trápenie v tom pozostávalo, že sa musel odtrhnúť od ľudí, ktorí na to potrební boli a ktorých si na takéto práce vyvolil. Okrem domu je to o veľa potrebnejšie, ako doma, preto sú misie iba pre takých, čo už ostatné sľuby složili, o ktorých možno predpokladať, že sú celkom vyzkúšaní a spoľahliví. Pri tom všetkom však nesmú dlho na misiách ostať, ale po čase znovu sa musia domov vrátiť, a duchovne sa sobrať a zotaviť, aby v nich duch pre mnohé práce nevyhasol a nevyschol.

Z toho vidíme, že pre apoštolskú prácu nikdy nesmieme zanedbať svoju modlitbu, spytovanie svedomia a obyčajné cvičenia, ktoré nám pomáhajú pokročiť, lebo to by bola prevrátená láska k bližnému, keby človek pre iného seba zanedbal a na seba zabudol. Keď zas tak je to ohľadom duchovných robôt, o koľko potrebnejšie bude to ohľadom vonkajších prác a časných úradov? — Toto si majú i svetskí ľudia zapamätať i rehoľníci; lebo to sa každého týka, pravda podľa jeho

stavu. Nikdy sa nesmieme vonkajším prácam tak venovať, tak sa do nich vhlbiť, čo by boli ako dobré a povolaniu zodpovedné, aby sme pre ne na svoju dušu zabudli, aby rehoľník zanedbal svoju modlitbu, spytovanie svedomia a čo iného, čo sa jeho zdokonalenia a umŕtvenia týka. Vždy to musí byť prvé, čo nám na duchovný pokrok slúži. To je vôľa Božia, tak to chcú aj predstavení. Tí, čo sa štúdiám venujú, nesmú zanedbať duchovné cvičenia, ani ich povrchno odbavovať; lebo to by málo osožilo, keby kto bol dobrý učenec, ale zlý rehoľník, najmä že vernosť v duchovných cvičeniach skôr napomáha štúdiu, ako ich hatí. V týchto cvičeniach dáva Pán svetla a porozumenia, že štúdiu idú lepšie.

O bl. Albertovi Veľkom čítame, že vpravieval svojim učeníkom a aj napísal na začiatku svojej Summy, že Božským vedám viac sa naučíme modlitbou a pobožnosťou, ako štúdiom. Na dôkaz uvádzal slová Šalamona: „*Preto modlil som sa, a daný mi je rozum, vzýval som (Boha) a prišiel do mňa duch múdrosti*“.¹⁷ Touto cestou nadobudol si sv. Tomáš, jeho učeník, toľkú učenosť a múdrosť. Tento svätý sám vyznal, že viac sa naučil modlitbou, ako usilovnosťou a ľudským rozmyšľaním. — Sv. Bonaventura vyučoval v Paríži teológiu. Poslucháči boli s ním veľmi spokojní, ba obdivovali ho. Mal veľké meno a svetový chýr. Ten istý čas napísal niekoľko kníh, ktoré sa všeobecne páčili. Raz ho navštívil sv. Tomáš Akvinský, jeho dôverný priateľ, a prosil ho, aby mu ukázal knihy, ktoré pri štúdiu upotrebuje.

¹⁷ Múdr 7, 7

Bonaventúra zaviedol ho do svojej cely a ukázal mu niekoľko kníh, ktoré užíval a ktoré práve na stole ležaly. Sv. Tomáš však chcel i iné knihy vidieť, z ktorých takú predivnú učenosť čerpal, a prosil ho, aby mu aj tie osobitné poklady ukázal. Tu mu svätý ukázal oratorium, kde mal kríž, čo veľmi budil pobožnosť, a povedal mu: „Toto sú, otče, moje knihy. Buď istý a ver mi, že to je moja najhlavnejšia kniha, z ktorej všetko čerpám, čo píšem a učím. Nepomerne väčší úžitok a viac svetla opravdivej učnosti som čerpal pod krížom, ako vo všetkých iných knihách a umeniach. Sem som prichodil so svojimi ťažkosťami, a tu som našiel poučenie, kým som omšu slyšal alebo som pri nej ministroval.“ — Odvtedy Tomáš ešte viac obdivoval a ctil si svätého.

HLAVA VI

NESLOBODNO SA VŠAK ANI CELKOM UTIAHNÚT OD BLIŽNÉHO

Niektor povie: Ak je tak nebezpečno zaoberať sa s bližným, vtedy sa do takého nebezpečenstva nehodím; utiahnem sa, ako len možno, a budem sa starať iba o svoj pokrok a spasenie. Mám väčšiu povinnosť dbať o seba, ako o druhých, a nie je hodno pre druhých dostať sa do nebezpečenstva zatrateným byť. To je druhá krajnosť, ku ktorej sa môže chýliť ten, čo odbočil s cesty nášho Inštitútu. Na túto ťažkosť máme tiež odpoveď v evanjeliume v podobenstve o hrivnách. Evanjelisti rozprávajú, že akýsi pán rozdal svoj majetok medzi sluhov. Jednému dal päť hrivien, druhému dve, inému jednu. Prví dobre použili svoje hrivny, každý zarobil raz toľko. Pán ich pochválil a odmenil. Ale ostatný, čo dostal iba jednu hrivnu, išiel a zakopal ju do zeme, a keď prišiel pán a pýtal počet, povedal mu: „Viem, že si človek tvrdý; žneš, kde si nesial, a zbieraš, kde si nerozsýpal. Tak od strachu išiel som a skryl som tvoju hrivnu do zeme; hľa, tu máš, čo je tvoje!“ Pán mu však odpovedal: „Z tvojich úst ťa posúdim, sluho zlý a lenivý; vedel si, že ja žnem, kde som nesial, a zbieram, kde som nerozsýpal? Mal si teda uložiť moje peniaze u peňazomencov a ja pri návrate bol by som pravda prijal s úrokom,

čo je moje. Vezmite mu teda hrivnu a dajte ju tomu, ktorý má desať hrivien. Lebo každému majúcemu dá sa, až bude oplývať... A sluhu daromného vyhoďte do tmy zovnútornej; tam bude plač a škripanie zubov“.¹

Sv. Augustín vysvetľuje toto podobenstvo pre náš predmet. Hovorí, že Kristus Pán ním poučuje a napomína tých, čo pre nedbalosť a lenivosť nechcú v Cirkvi Božej prijať úrad rozdávačov a pomáhať bližnému, vyhovárajúc sa, že oni nebudú počet dávať Bohu za cudzie hriechy. Nech sa hanbia pri tomto príklade. Nečítame o inej príčine, pre ktorú by boli toho sluhu odsúdili, iba že nezarábal s hrivnou a nič nenadobudol. Nič neztratil a nič nepremrhal. To, čo mu sverili, dobre zachoval, do zeme zakopal, aby mu to nikto neukradol.

Sv. Ambróz hovorí: Dávajme pozor, aby sme pre záhalčivú mlčanlivosť nevydávali počet. Je totiž činná mlčanlivosť a je aj záhalčivá. Činná bola Zuzanina, lebo neshovárala sa s ľuďmi, ale s Bohom. Iná záhalčivá mlčanlivosť je zlá. Ako budeme počet vydávať Bohu z daromných slov, tak budeme aj z daromného mlčania. Vtedy mlčíme daromne, kedy by sme mohli a mali pomáhať a osožiť bližnému svojimi slovami, a to nerobíme. Najmä od nás bude žiadať Boh počet z toho, lebo nám sveril túto hrivnu, nám dal tento úrad a povinnosť pomáhať druhým. Teda nielen z vlastného pokroku bude žiadať počet, lebo nielen o to sa máme starať, ale aj z toho, ako sme podporovali a usilovali sa získať iných. Ak sme schovali

¹ Mat 25, 14-30, Luk 19, 21-26

hrivnu a zakopali ju do zeme, tedy nás potresce ako toho zlého a lenivého sluhu. Preto musíme sa o obe veci starať, a nikdy nezanedbať jednu pre druhú. V tom je nám postupovať dľa príkladu Krista Pána. O ňom hovorí evanjelium, že v noci pred umučením vstal od modlitby a šiel pozrieť učeníkov, potom znovu sa vrátil k modlitbe. Takto treba aj nám od modlitby vstať a ísť pomáhať druhým a zas sa vrátiť k modlitbe.

Pekne píše o tom sv. Bernard, keď vysvetľuje slová, ktoré ženích hovorí neveste: „*Vstaň, a pospes, priateľko moja, holubica moja, krása moja, a pod!*“² Doista nato, aby duše získala. Ale či nie je to ten istý ženích, ktorý len nedávno zakázal zobudiť nevestu? Povedal totiž: „*Prisahou vás zaväzujem, dcéry jeruzalemské, skrze srny a jeleňov na poli, aby ste nebudily a nevyrušovali zo sna moju milú, dokiaľ by sama nechcela*“.³ Akože môže teraz kázať, aby vstala, a to chytro? Pred chvíľkou ešte zakazoval zobudiť nevestu, a teraz jej hovorí aby vstala a ponáhľala sa. Čo znamená táto chytrá zmena ženíchovej vôle a rozhodnutia? Azda je to hapkanie od ženícha, že raz chce niečo, a zas nechce? Nie. Pán nám chcel tým označiť potrebné zmeny medzi spánkom modlitby, odpočinkom kontemplácie a robotou, potrebnou činnosťou napomáhať bližného. Láska Božia nemôže byť nečinná. Je ona ohňom, ktorý chce aj druhých zapáliť tým istým ohňom. Pre ten cieľ nie len opustí odpočinok kontemplácie a vstane od modlitby, ale sa ponáhľa aby dala na javo veľkú túžbu pomáhať bližnému. Preto ledva si

² Pies 2. 10 — ³ Tam 7

chvíľku odpočinula v ženichovom lone: „*Jeho ľavicou pod mojou hlavou, a pravica jeho ma objíma*“,⁴ hneď ju zobudil a kázal jej iné užitočnejšie veci robiť. Lebo o veľa užitočnejšie a bohumilšie je nielen o vlastný pokrok a sobranosť dbať, ale aj druhým pomáhať.

To nie prvý raz sa prihodilo neveste. To isté sa už stalo niekoľko ráz. Chcela sa neprestajne tešiť pokoju a odpočinku modlitby, objatiu a bozkom ženichovým. Prosila ho: „*O by ma poľúbil bozkom svojich úst*“. Ženich však jej odpovedal: „*Tvoje prsia lepšie sú nad víno*“.⁵ Tým jej dal na vedomie, že jej treba mať dietky a celou starostlivosťou sa im venovať. Pomysli si, že si otec a máš dietky, ktorým ti treba mlieka dávať a ich vychovávať. Pre ne musíš často zrieknuť sa odpočinku a pokoja, aby si ich v živote udržal a zachránil. Na to máme príklad v Jakubovi. Sv. Písmo hovorí o ňom, že keď myslel na objatia a bozky peknej, ale neplodnej Ráchely, dali mu Liu, ktorá mala karpavé oči, ale bola plodná. Práve tak aj teraz nevesta túži po bozkoch a objatiach ženichových, a miesto toho dávajú jej povinnosť matky vychovávať dietky. „*Tvoje prsia lepšie sú nad víno*“. Lepšie a Bohu milšie je kázavať, zaoberať sa s bližným a získavať Bohu duše, ako požívať sladkosť kontemplácie. Hoci je Lia nie tak pekná, ako Ráchel, ale je plodná, a jej plodnosť vynahradzuje krásu Ráchely. Hoci je kontemplatívny život dokonalejší, ako činný, predsa keď s kontemplatívnym životom spojíme činný: poučovať bližného a pomáhať mu, získavať Bohu

⁴ Pies 2, 6 — ⁵ Pies 1, 1

duše, tedy taký život je dokonalejší, ako len kontemplatívny. V tomto smysle vykladá sv. Chryzostom slová sv. Pavla: „*Žiadal som si ja sám zavrhnutým byť od Krista za svojich bratov, ktorí sú moji rodáci podľa tela*“.⁶ Apoštol chce ostať na čas bez sladkosti: obcovať s Kristom Pánom a byť v jeho spoločnosti, nechať potechu lásky a ísť pomáhať svojim bližným. To bolo v istom smysle zavrhnutie od Krista Pána. Všetci učitelia hovoria, že to je najvyšší skutok lásky.

Čo je teda na oko ztrata, je najväčší zisk. Buďme len presvedčení, že napomáhaním bližného nič neztratíme zo svojho pokroku, ale naopak veľa získame a viac pokročíme a narastieme v čnosti a v dokonalosti. Klement Alexandrijský vysvetľuje a dokazuje to peknými podobenstvami. Čím viac ťahajú zo studni, tým lepšia a čistejšia je v nej voda. A naopak, keď neťahajú z nej, voda sa v nej pokazí. Dokiaľ užívame nôž, dotiaľ sa blyští, keď ho prestaneme upotrebovať, onedlho sa zatiahne a zahrdzavie. Oheň tým, že iné veci spaľuje, netratí, ale získava a rastie. Pri ľudských vedomostiach vidíme, že ten, čo druhých vyučuje, sám sa veľa naučí. Takýmto činom stávajú sa ľudia veľmi učenými. Práve takto je to aj pri tejto duchovnej a Božskej múdrosti; najmä preto, že slovo Božie je na obe strany ostrým mečom, ktorý i druhých zasiahne i nás. Čo iným kážem, to sa týka aj mňa. Hneď sa pohne vo mne svedomie a povie mi: Prečo nerobíš to ty, čo iným kážeš? Beda tým, čo kážu a nerobia! Spovede iných ma napomínajú pozorne a s bázňou kráčať a prosiť

⁶ Rim 9, 3

Boha, aby nestiahol so mňa ruku, ale dal mi milosti neupadnúť do takýchto hriechov. Zaopatrovanie umierajúcich nám pripomína hodinku smrti, aby sme boli na ňu vždy hotoví. Navštevovanie väzení a nemocníc, smierovanie nepriateľov a hnevnikov nám dáva poznávať mizeriu tohoto života a vážil si milosť Pánovu, ktorý nás povolal do rehole. Slovom všetky naše práce nielen nie sú príležitosťou pre nás horšími sa stať, ale skôr sú stálym buditeľom, čo nás volá a povzbudzuje na väčšiu čnosť a dokonalosť.

Okrem toho Pán dáva veľa milosti tým, čo sa bližnému venujú. Keď už tým, čo činia vonkajšie skutky milosrdenstva, toľkú odmenu prisľúbil, ako to čítame vo sv. Písme, o koľko väčšiu dostanú tí, čo činia skutky duchovného milosrdenstva. Doista tým väčšiu, čím cennejšia je duša od tela. Sv. Ján Chrysostom hovorí, že na tých sa vzťahujú slová Krista Pána: „*Dávajte, a bude vám dané*“.⁷ A slová Mudrcove: „*Duša, ktorá požehnáva, dobre sa nasýti: a kto iných napája, sám bude napojený*“.⁸ Kto iných napája láskou a túžbou po nebeských veciach, toho Boh opojí nebeskou potechou.

Robotníkov vo vinici Pánovej niektorí porovnávajú s kráľovskými almužníkmi, ktorí veľa peňazí dostávajú, aby ich rozdali, a čím viac rozďajú, tým viac dostanú. Ale to sa nehodí pre našu vec. Lebo takýto rozdávač almužny, ak je verný, nezbohatne tým, že druhým rozdáva; tí však, čo sa duchovným službám venujú, tým, že druhým dávajú a obohacujú ich, sami bohatnú. Preto nie-

⁷ Luk 6, 38 — ⁸ Prísl 11, 25

ktorí lepšie prirovnávajú ich dojkám kráľovských synov, ktoré kráľ živí pokrmami svojho stola, aby živily a dojčily dietky. Podobne je to aj s tými, čo vychovávajú synov nebeského kráľa: dostávajú pokrmy s jeho kráľovského a Božského stola v takej hojnosti, že sa sami nasýtia a obohatia a svojim duchovným synom tiež môžu z toho dať. Pekne vyjadruje to sv. Peter Chrysolog slovami: „Ako živia dojky kráľovských dietok vyberanými jedlami, aby potom núkaly dietkam čo najlepšie žriedlo mlieka, tak živí ten najvyšší Kráľ sluhov svojho slova, hoci sami to nezaslúžia, pre svoje dietky, pokrmami svojho nebeského stola, aby ich mohli čím lepšie dojčiť a živiť.“

Najmä nám treba toto neprestajne mať pred očami. V Spoločnosti totiž pomáhať bližnému Boh dal nám za prostriedok nášho pokroku, a je to našou úlohou a povolaním. Výslovne hovorí to bula Juliusa III., ktorý keď spomenul, čo je naším cieľom a v čom máme slúžiť bližnému, vraví: „Nech sa každý usiluje celý svoj život pred očami mať najprv Boha, potom úlohu tohoto Inštitútu, ktorá je akoby cestou k Bohu.“ Ako vlastný pokrok niektorých mníšskych rehôľ pozostáva vo vernom navštevovaní chórusa, v zachovávaní klauzúry, pôstov a iných prísností, tak zas náš pokrok a dokonalosť pozostáva v apoštolských prácach. Naším povolaním je toto, ako iných je iné. Preto o bližnom môžeme povedať so sv. Pavlom: „*Moja radosť a moja koruna. Áno, vy ste naša sláva a radosť*“.⁹ O týchto slovách hovorí sv. Ambróz: Jasně je, že dokonalosť učeníkova je

⁹ Fl 4. 1

radostou a dokonalostou učiteľovou. Preto v tomto treba nám vidieť svoju zásluhu, pokrok a dokonalosť. Hoci je teda dobrá vo Spoločnosti sobranosť a veľká láska k modlitbe, ale keď odťahuje človeka od služby bližného, je pokušením u nás. Keby sme boli vo svete, alebo v inej reholi, ktorá sa nezaobiera pastoráciou, mohli by sme pokladať za dobrého ducha a za dokonalosť utiahnuť sa na modlitbu a dbať iba o seba, ale vo Spoločnosti nie je to dobrý duch, ale pokušenie a klam zlého, ktorý sa pretvára na anjela svetla, a pod zámenkou dobrého chce nás do nebezpečenstva uvaliť: odtrhnúť sa od Inštitútu. Modlitba vo Spoločnosti má byť zodpovedná nášmu povolaniu: má nás povzbudzovať a oduševňovať napomáhať bližného, aby sme mohli s Jóbom povedať: „*Keď ľiham, hovorím: Kedy vstanem? A zasa čakám večer*“.¹⁰ V modlitbe sa nám treba pripravovať lepšie odbavovať svoje povinnosti, a tým lepšia je naša modlitba, čím sa lepšie pripravíme na to. Čím viac rastieme v láske k Bohu, tým viac sa má v nás rozohniť túžba získavať duše Bohu a hľadať srdcia, čo by ho milovali a spolu s nami mu slúžili. Akýsi rehoľník, veľký sluha Boží, veľa rokov strávil v Indii medzi pohanmi. Tu raz zatúžil po odpočinku, aby sa mohol spokojnejšie a lepšie sobrať a na smrť pripraviť. Odišiel teda do Španielska a celkom sa utiahol od apoštolskej práce. Ale každý raz, ako sa išiel modliť, povedal sám, zdalo sa mu, ako by videl Krista Pána na kríži, a počul ho žalovať sa a láskavo ho karhať: Načože si ma nechal na

¹⁰ Job 7, 4

tomto kríži, a išiel si si hľadať odpočinok a pokoj? Toto videnie ho tak trápilo a spolu i povzbudzovalo, že sa vrátil na miesto, ktoré bol opustil, a pracoval ešte dlhé roky.

HLAVA VII

NIEKOĽKO PROSTRIEDKOV PROTI MALOMYSELNOSTI

Zlý duch trápíeva niektorých, čo sú bojzliví a škrupulózni. Budí v nich pokušenie, že sa hádžu do nebezpečenstva, keď sa usilujú druhých získať. Toto pokušenie musíme celkom vykoreniť zo svojho srdca. Na to treba sa nám presvedčiť najprv o pravde, ktorá je vážna, a veľmi nám bude pomáhať v tom, že totiž tam budeme najviac ísť a najlepšie zabezpečení, kde nás Boh postavil, a nie kde si to my myslíme. Keď z poslušnosti chodíme po uliciach, alebo vo spovedi počúvame škaredé a nepekne veci, o veľa istejšie a viac sme chránení, ako keby sme sa z vlastnej vôle do cely utiahli a z bázne od hriechu tejto služby vyhýbali. Lebo práve tu ťa môžu zlé myšlienky trápiť a zničiť, kým v robote najdeš istotu a pokoj. Boh ťa postavil do nej a on ťa v nej aj zachráni. „*Pane, ako štítom svojej dobrej vôle obvinieš ma*“.¹ Kde Boh nám káže ísť, tam sme jeho milosťou chránení.

Sv. Bazil hovorí: Nemysli si, že keď chceš byť čistý a slobodný od telesných pokušení, treba sa ti utiahnuť do samoty a nestýkať sa s ľuďmi. To nestačí. Sv. Hieronym bol v pustatine, jedol iba zeliny, trestal svoje údy prísno, a predsa, ako

¹ Zlm 5, 13

sám hovorí, často sa mu zdalo, ako by bol medzi rímskymi dámami. Tvár mal bledú od veľkého pôstu, mrzol na celom tele, mučil seba, a predsa zahorely v ňom nízke túžby a cítil v sebe nestydaté hnutia. A naopak, o opátovi Eliášovi rozpráva Paladius, že Boh mu dal taký dar čistoty, že žil štyridsať rokov v kláštore, kde bolo tristo mníšiek, a to v takom pokoji, ako keby bol býval medzi samými mužskými. Necítil nijakého pokušenia, hnutia, ani nijakého nebezpečenstva ohľadom čistoty.

Tí traja mládenci v ohnivej peci boli oblečení a obutí, a oheň ani im neublížil, ani ich obleku. Sluhov však kráľovských, hoci ďaleko stáli a dávali pozor, oheň spálil. Mocný je Boh, zachrániť od plameňa tých, čo z lásky k nemu šli do ohňa. Pec sa pre nich premenila v kvetnú záhradu a v raj rozkoší, v ktorom chválili a velebili Boha. Takto to býva aj s tými, čo z lásky k Bohu chodia v ohnivej peci tohoto sveta. Kde iní horia, tam oni chvália Boha a ďakujú mu za milosť, že ich povolal do rehole. Kde iní nachádzajú svoje zatraťenie, tam oni lepšie poznávajú márnosť sveta, čerpajú väčšiu nenávisť proti nemu a väčšiu lásku k tomu, čo v reholi majú. „*Tým, ktorí milujú Boha, všetko dopomáha k dobrému*“.² Tým, čo sa z lásky k Bohu a z poslušnosti venujú takýmto službám, všetko slúži k dobrému: cicajú med z najtvrdšej skaly a olej z kameňa. Kto je verný a usiluje sa Bohu páčiť, kto sa sám nevtisol, ale poslušnosť mu vyznačila službu, tomu sa netreba

² Rim 8, 28

trápiť, ale má dôverovať v Pána, ktorý ho tam postavil a ktorý ho aj zachráni.

Touto pravdou treba, aby sme boli celkom preniknutí a oduševňovali sa za svoje práce, mali v nich dôveru. Na ten cieľ prehovoríme o jednom zvláštnom prostriedku, ktorý máme nato v Spoločnosti. Je to milosť rehoľného stavu. To je veľmi vážna vec a naplní nás veľkou potechou i v tom, i v iných prípadoch. Každá rehoľa má zvláštnu milosť a pomoc od Pána: dosiahnuť stav dokonalosti, na ktorý sú jej členovia povolani. Boh nikoho nevolá na nejaký stav alebo cieľ bez toho, aby mu nedal aj na to potrebné prostriedky, sily a milosti, aby aj dosiahol ten cieľ a dokonalosť, na ktorý ho volá. Sv. Tomáš dokazuje to zo Sv. Písma a z rozumu. „Božie diela sú dokonalé“. Ak Boh založil nejakú rehoľu na istý cieľ, musí jej dať aj na to potrebné prostriedky a pomoc, ináč by dielo Božie nebolo dokonalé. V samej prírode to tak zariadila jeho Božská Velebnosť, že kde je nejaká sila, tam sú aj potrebné prostriedky, aby tá sila vyvolala aj svoj účinok. Ináč, ako filozofi hovoria, nadarmo by bola tá sila. Práve takto je to aj v nadprírodných veciach a v poriadku milosti; lebo tie nie sú menej dokonalé od prírodných, ale stoja nad nimi. Preto keď Boh založil nejakú rehoľu, dá jej aj všetky potrebné prostriedky a milosti, aby svoj cieľ dosiahla. A toto je tá milosť povolania.

Rehole sú rozličné. Každá má svoj osobitný spôsob, cieľ a úlohu, pre ktorú bola založená. Boh dáva každej osobitnú milosť a pomoc, aby ten cieľ, pre ktorý ju založili, dosiahla. Všetky re-

hole sú v tom jednaké, že každá má milosť povolania. Toto je osobitná pomoc Pánova, aby dosiahly dokonalosť, pre ktorú boli založené. V každej reholi však týka sa tá milosť jej zvláštností, ktorú vyžaduje cieľ a prostriedky. Kartuziánom dáva Pán milosť zachovávať klauzúru a pôsty. Hieronymitánom dáva milosť odbavovať chór. Takto by sme mohli pomenovať všetky rehole. Spoločnosť zas je rehoľa, založená apoštolskou autoritou v Cirkvi, ktorej osobitným cieľom je pomáhať duším. Na to nám Pán dal vlastné a osobitné prostriedky, ktoré ten istý svätý Otec spomína v bule, ako je: kázať, spovedať, prednášať, vyučovať kresťanskej náuke, dávať duchovné cvičenia, hnevňíkov smierovať, navštevovať väzenia a nemocnice.

Ak je teda Spoločnosť povolaná od Boha pomáhať duším, vtedy je povolaná aj na tieto služby, ktorými svoj cieľ dosiahne. Toto si nám treba zapamätať, lebo to je veľká potecha. Nielen cieľ, ale aj práce a prostriedky, ktoré užívame pre bližného, sú vlastné nášmu Inštitútu a týkajú sa nás z pravidiel, ktoré schválil a potvrdil námestník Kristov, ako to vysvitá z buly nášho Inštitútu, ktorú vydal Julius III. Členovia Spoločnosti teda sú zo svojho pravidla povinní kázať, spovedávať a vyučovať. A nielen duchovne pomáhať, ale aj skutky vonkajšieho milosrdenstva preukazovať bližnému sme povinní z pravidiel a z nášho Inštitútu, ako je to jasné z tej istej buly.

Vráťme sa k veci. Z toho nasleduje, že Spoločnosť má od Pána osobitnú milosť a dar dosiahnuť svoj cieľ, t. j. pomáhať duším. Na to ju za-

ložil Boh a dal nám prostriedky, ktoré sú vlastné nášmu povolaniu a Inštitútu. To je osobitná rehoľná milosť Spoločnosti. Takto Pán osobitne s nami spoluúčinkuje, a dodáva týmto prostriedkom osobitnú silu a účinnosť, aby sme dosiahli tento cieľ. Práve to je tá rehoľná milosť našej Spoločnosti, ako sa o tom každý deň môžeme presvedčiť z dobroty a z milosrdenstva Božieho. — Doktorý misionár ide na misie. Je mladý, len čo dokončil štúdia, a predsa ľud sa valí a každý sa prichodí spovedať, ako keby bol Veľký týždeň. Prestanú nepriateľstvá, ktoré nemohli mnohí iní prekaziť. Verejné pohoršenia prestanú, ktoré nemohla ani svetská ani cirkevná vrchnosť zastaviť. Čo myslíš, čo je tomu na príčine? Hádám tvoja čnosť, alebo učenosť, alebo tvoj dar kázať? Nie, ale to je milosť rehole, tvojho povolania. Preto, že je to úloha rehole a jej zodpovedné prostriedky, účinkuje Boh s nimi spolu a dáva im osobitnú silu a účinnosť na tento cieľ.

Toto možno dokázať aj s druhej stránky. Niektorí vystúpili zo Spoločnosti, o ktorých mysleli, že majú krídla a vysoko sa môžu vyšvihnúť. Veľmi vďačne ich počúvali ľudia, a veľa dobrého robili. Nuž myslí si, že aj vonku budú môcť lieťať. Ale týmito krídlami bola milosť povolania. Ako opustili rehoľu, nechali aj krídla. Zbadali, že sú bez nich. — V prvej knihe Machabejských máme na to dobrý príklad. Sv. Písmo rozpráva, aké divy robili v bitkách. Hrdinsky bojovali a zvíťazili bez všetkej ztraty so svojej stránky. Povest o nich rozniesla sa po celom svete. Zbadali to niektorí zo židovského národa, i vzbudila sa

v nich žiarlivosť; povedali si: Urobme sa aj my povestnými. Povedali, shromaždili vojsko a išli bojovať s nepriateľom. Ale ináč sa im povodilo, ako si to boli mysleli: bitka sa pre nich smutne skončila. Nepriatelia dali sa do nich, pobili ich a rozprášili. Dva tisíce ostali z nich mŕtvi. Sv. Písmo udáva tomu príčinu: „*Oni neboli zo semena tých mužov, skrze ktorých sa stalo vyslobodenie v Izraeli*“.³

Nespyšňime teda a nepripisujme sebe ničoho, ale Bohu a reholi. „*Ktorý nás i uspôsobil za súčich služobníkov nového zákona, nie podľa písma, ale podľa ducha*“.⁴ Preto, že je to úloha nášho Inštitútu a že si členom tejto rehole, spoluúčinkuje Boh s tebou a dáva ti osobitnej milosti a pomoci, aby si veľa ovocia priniesol v duši bližného a žeby si, venujúc sa druhým, nezahynul, ale viac pokročil a rástol v čnosti a v dokonalosti. Toto je tá osobitná rehoľná milosť a zvláštny výsledok, ktorý s ňou súvisí. — Sv. Bernhard podotýka, že ženích, kážuc neveste, aby vstala zo spánku kontemplácie, nehovorí jej: *Id', ale: „Vstaň, a pospeš, priateľko moja, holubica moja, krásna moja, a poď“*.⁵ Nekáže jej ísť, ale prísť. Tým ti dáva na vedomie, že nemáš ísť, kde sa ti páči, ale kde ťa on vedie a volá. Keď teda nás posielajú do takejto služby, on neopúšťa nás, ale ide s nami. Preto sa nesmieme obávať, ale máme sa naplniť veľkou dôverou a silou, lebo apoštolskou prácou len získame a pokročíme.

O ktoromsi kráľovskom synovi rozpráva sv. Písmo, že takto oslovil svojich služobníkov, aby

³ I Mach 5, 57-62 — ⁴ II Kor 3, 6 — ⁵ Pies 2, 10

ich posmelil: „*Nebojte sa, lebo ja som, ktorý som vám to kázal; otúžte sa, a buďte smeli mužovia!*“⁶ Keď mi to ty, Pane, kážeš a chceš, aby som sa venoval týmto prácam, zaoberať sa s bližným, čože sa mám obávať? O veľa istejší a chránený budem medzi zlými ženskými, spovedajúc a kážuc im, ak ma ty posielaš, ako keby som ostal medzi štyrma múrami z vlastnej vôle. Lebo ty ma, Pane, posielaš, ty mi to kážeš. Aj prorok hovorí: „*Lebo keby som aj chodil prostred tône smrti, nebojím sa zlého: lebo ty si so mnou*“.⁷

Z toho je jasno, ako sa mýlia tí, čo si myslia: Keby som mal to postavenie, alebo ten úrad a robotu, bol by som istotne spokojný a lepšie by som slúžil Bohu. V tomto dome, v tomto úrade som nešťastlivý a zdá sa mi, že nemôžem ani ničoho dosiahnuť. To je strašný omyl a veľká nemúdrosť. Akože si môžeš myslieť, že tam ti bude dobre, kde sám chceš byť? Dal by Boh, aby sme nikdy nezkúsili, aká škoda plynie z toho! Znali sme niektorých, čo sa nemohli spriatelíť s úradom a postavením, ktoré im Boh a poslušnosť vyznačila. Chceli dostať iný, preto získali predstavenných pre svoj úmysel, lebo sa nazdávali, že budú môcť lepšie slúžiť a viac dobrého vykonať. Lenže tá zmena, ktorú sami si žiadali, tak zle sa skončila, že ju mali za trest Boží. Naozaj, treba nám v sebe udusiť túžbu po nejakom úrade, mieste, alebo po nejakom postavení. Dajme sa celkom Bohu spravovať skrze poslušnosť. Kde nás Boh postaví, tam stojíme najpevnejšie a sme najlepšie chránení.

⁶ II Král 13, 28 — ⁷ Žim 22, 4

HLAVA VIII

PRVÝ PROSTRIEDOK OSOŽIŤ BLIŽNÉMU

Teraz prehovoríme o niektorých všeobecných prostriedkoch osožiť bližnému, o ktorých sv. Ignác píše v siedmej čiaske Konštitúcií. Necháme iné, zvláštne, ktoré sa týkajú kňazov, a o ktorých je reč v štvrtej čiaske. Hoci to, o čom ideme hovoriť, týka sa osohu bližného, predsa slúži ono aj nášmu pokroku. Ako sme totiž povedali, vo Spoločnosti tieto dve veci tak úzko sú spojené, že čo osoží dušiam, to pomáha aj nám pokročiť, a čo podporuje náš pokrok, to napomáha aj bližného. Preto toto, čo povieme, bude každému veľmi užitočné. Prvý prostriedok, ktorý udáva sv. Ignác osožiť bližnému, je dobrý príklad, svätý život: „Po prvé, veľmi osoží dobrý príklad kresťanského života a čnosti, aby sa členovia usilovali byť na povzbudenie tým, s ktorými sa stýkajú, nie menej dobrými skutkami, ba väčšími, ako samými slovami“. Dobrý a svätý život, stály pokrok a zdokonalovanie samého seba je prvý a najlepší prostriedok veľa ovocia priniesť bližnému. Ako stromy tým viac ovocia mávajú, čím vyššie vyrastú, podobne aj kazateľ a spovedník tým viac osoží druhým, čím viac sám pokročí.

Jasné je, aký je vážny a potrebný tento prostriedok. Isté je, že príklad dobrého života ľahšie

presvedčuje ľudí, ako mnohé slová a reči. Kristus Pán tiež napred začal skutkami učiť cestu do neba, až potom slovami: „Začal Ježiš činiť a učiť“,¹ hovorí Lukáš evanjelista. Napred tridsať rokov činil, potom tri roky vyučoval. O sv. Jánovi Krstiteľovi hovorí sv. Hieronym, že preto si volil pustatinu, aby mohol kázať o Kristovi: „Ja hlas volajúceho na púšti“.² Svätý sa pýta: Prečo si volil Krstiteľ púšť pre kázanie, veď v púšti nikto nevidí, ani nepočuje človeka? Odpoveď: Kristov predchodca a kazateľ preto si volil púšť, aby ľudia videli život kazateľov, obdivovali ho, povzbudili sa k pokániu, zanechali hriechy a nasledovali ho. Dobre vedel, že príklad je lepší prostriedok pohnúť druhých a osožiť im, ako slová a reči. Preto hovorí o ňom evanjelium: „Bol sviacou horiacou a svietiaca“. Horel láskou k Bohu a svietil druhým príkladom predivného života.

Známa je myšlienka Senekova: Dlhá cesta je skrze rozkazy, krátka a účinná skrze príklady; lebo ľudia lepšie veria očiam, ako ušiam. Sv. Bernhard udáva inú príčinu: Príklad skutku je živou a účinnou rečou. To najviac presvedčuje, čo vidíme, že sa dá urobiť. Keď vidia ľudia to, o čom sa hovorí, povzbudia sa i oni na to. Sv. Augustín hovorí, že choroba a slabosť ľudská je tak veľká, že ťažko sa dáme na to, čo napred nevidíme uskutočnené. Preto veľmi vážne je, aby učitelia a kazatelia evanjelia boli dobrí, aby tí, čo ich počúvajú, ich aj nasledovali. Sv. Pavel tiež povedal, aby ho nasledovali, ako i on nasleduje

¹ Sk ap 1, 1 — ² Luk 3, 4

Krista Pána: „*Buďte mojimi nasledovníkmi, jako i ja som nasledovníkom Kristovým*“.³

Okrem toho, keď ľudia vidia, že kazateľ a učiteľ aj tak žije, ako hovorí, uveria mu, že to, čo hovorí, ide mu zo srdca, dajú sa jeho slovami pohnúť a presvedčiť. Ak je však nie tak, málo sily má to, čo vraví. Sv. Bazil a sv. Chrysostom hovoria, že takýto nie je opravdivý kazateľ a učiteľ, ale falošný a zdanlivý, je ako hráč v divadle. V divadle predstavuje jeden kráľa, druhý rytiera, tretí boháča, ale ani jeden nie je ani kráľ, ani rytier, ani boháč: iba ho hrá slovami. Dobre predstavuješ poníženého, ale nie si ponížený. Dobre vieš hovoriť o opovrhnutí sveta a úcty, ale ty neopovrhuješ ním, ani jeho úctou. Dobrým divadelným hráčom si, ale nie kazateľom evanjelia. Sv. Bazil prirovnáva takýchto maliarom, ktorí sami sú nepekni, ale na plátno, alebo na drevo vedia pekného človeka namaľovať. Takíto sú aj kazatelia, čo sú pyšní, ale o poníženosti vedia pekne hovoriť; sú netrpezliví, ale trpezlivosť vychvaľujú; stále sa shovárajú, ale o tichosti a sobranosti veľa pekného vedia rozprávať. Sv. Augustín prirovnáva takýchto tabuľkám na ceste, ktoré druhým ukazujú, kde treba ísť, ale samé sa nehnú s miesta. Takíto boli tí zákonníci a farizeji, čo trom mudrcom kázali ísť do Betlehema, ale sami nešli. „*Schováva lenivý svoju ruku pod pazuchu, a namáha sa, keď ju má k ústam svojim dostať*“.⁴ O týchto slovách hovorí Beda: Ruku schovať pod pazuchu a z lenivosti nechcieť ju k ústam dvihnúť — to značí kazateľa, ktorý nechce to robiť, čo

³ I Kor 4, 16 — ⁴ Prísł 26, 15

káže, ktorého skutky neshodujú sa s jeho slovami. — Sv. Gregor píše, že kto nekáže spolu aj skutkami, ten jednou rukou prifahuje duše k sebe, druhou však ich hneď odsocuje, jednou buduje, druhou zas rúca. To sú tí zákonníci a farizeji, ktorých Kristus Pán v evanjeliume karhá: „*Beda im, hovoria, a nečinia*“.⁵ Takíto nepohnú nikoho svojou rečou.

„*Kto bude konať a učiť, bude sa volať veľkým v kráľovstve nebeskom*“.⁶ To sú apoštolskí kazatelia, ktorí dobrým príkladom svojho života veľa ovocia prinášajú dušiam. Svätosť života totiž je čosi nadprirodneho a Božského, preto má naproti nej každý od prírody viac, ako ľudskú úctu. Na takýchto pozeráme a počúvame ich nie ako ľudí, ale ako anjelov. Preto, čo hovoria, berieme ako z neba, to nás pohne a ostane nám v srdci. Preto vyžaduje sv. Pavel od pracovníkov Pánových, aby boli bezúhonní, dávali príklad veriacim v čistote a v láske a v ostatných čnostiach, aby ich učenie malo silu druhých presvedčiť a pritiahnúť.

Hlavný prostriedok teda pomáhať bližnému je dobrý a svätý život. Po prvé, pre príklad, ako sme povedali. Po druhé, ak chceme, aby nás Boh za nástroj použil veľa dobrého vykonať dušiam, veľmi vážne je, aby sme boli hodne napred v čnosti a v mŕtvení. V desiatej čiastke Konštitúcií hovorí sv. Ignác o zachovaní a zveladení Spoločnosti a o prostriedkoch, ktoré nám pomáhajú náš cieľ dosiahnuť, pre ktorý bola naša rehoľa založená, t. j. podporovať bližného. Tam píše, že prostriedky, čo nástroj spájajú s Bohom a robia ho

⁵ Mat 23, 3 — ⁶ Mat 5, 19

súcejším pre jeho ruku, ako dobrota a čnosť, sú o veľa lepšie prostriedky na to, ako čo človeka pripravujú ohľadom ľudí, ako je učenosť a iné prírodné a ľudské dary, preto hlavne o tie vážnejšie treba sa nám starať. „Všetci nech sa dajú na opravdivé a dokonalé čnosti a na duchovné veci. Tieto nech si viac vážia, ako učenosť a iné prírodné a ľudské dary, lebo z tých vnútorných má vyplývať účinnosť na vonkajšie pre cieľ, ktorý máme pred sebou“.

Príčina toho je jasná. Keby naša úloha ľudský cieľ mala a týkala by sa len zemských vecí, to by ľudské prostriedky a ľudská múdrosť stačila dosiahnuť ten cieľ. Ale náš cieľ je nadprírodný a Božský: pohnúť srdcia, obrátiť duše a vytrhnúť ich z hriechu. Vzbudiť však svätosť v dušiach nie je naša robota, ale toho, ktorý na počiatku sveta povedal: „Buď svetlo! A bolo svetlo.“ Môžeme použiť svoju učenosť, múdrosť a usilovnosť a všetky ostatné prírodné a ľudské prostriedky, ale ony nikdy sa nevyrovnajú tomuto cieľu. Boh je, ktorý dáva svetlo do srdca a život slovám. Všetok účinok nástroja ohľadom duší pochádza od Boha. Preto tie prostriedky, čo nás viac spájajú s Bohom, robia nás súcejšími nástrojmi obracať duše. Čím viac budeme totiž spojení a sjednotení s Bohom, tým lepšie budeme môcť prijímať jeho milosti a nebeské dary a iným ich rozdávať.

Sv. Dionysius Areopagita píše o svätosti a dokonalosti, ktorú majú mať kňazi a sluhovia evanjelia, skrze ktorých Boh chce svoje bohatstvo a krv rozdávať. Hovorí, že majú byť: „Svätí a posväcujúci; dokonalí a zdokonaľujúci; osvietení

a osvecujúci“; majú horieť a blčať láskou k Bohu, aby mohli iných zapáliť k tej istej láske. Sv. Gregor hovorí: Kto nehorí, ten nezapáli. Sv. Tomáš Villanova vravieval: „Ako sa môžu z chladného srdca sypať ohnivé slová?“ Vtedy zapália tvoje slová v iných lásku k Bohu, keď budú pochádzať zo srdca, ktoré horí a blčí láskou k Bohu. Vtedy hodíš do sveta ten oheň, ktorý Syn Boží prišiel naklást na zemi: „*Prišiel som oheň složiť na zem: a čože chcem, nežli aby sa zapálil?*“⁷ Vtedy jedno slovo viac účinkuje, ako inokedy sto.

Plato má myšlienku, ktorá viac obsahuje, ako sa sám nazdal. Magnét má tú vlastnosť, že keď sa železa dotkne, oddá mu príťažlivú moc, čo sám má, tak že železo, ktoré je spojené s magnétom, priťahuje iné k sebe, ako keby samo bolo magnétom. Sv. Augustín veľmi obdivoval to a sám to zkusil. Priložil železný prsteň k magnétu, prsteň pritiahol k sebe druhý, tento zas tretí a znova iný, že celá reťaz visela v povetrí, ktorú jedine sila magnétu držala a priťahovala. Podobne ľudia, hovorí Plato, čo sú s Bohom spojení, majú silu druhých k Bohu priťahovať. Ale keď slová nie sú slová ľudí, čo by boli spojení s Bohom, akože majú iných k Bohu priťahovať? Keď ty nehoríš láskou k Bohu, akože zapáliš v iných lásku k Bohu? Rečníci hovoria, že najlepší prostriedok druhých pohnúť je, byť naozaj pohnutým, lebo akože mám pohnúť iného k slzám, keď sám mám suché oči? Akože vzbudím v druhom bolesť, keď vidia, že som celkom bez bolesti a bez citu? Akože sa rozhorčí, keď vo mne nebadá ni-

⁷ Luk 12, 49

jakej rozhorčenosti? Práve tak, ako pohne druhých, aby opovrhovali svetom, ten, čo sám neopovrhuje naozaj svetom? Ako nakloní iných k umŕtvovaniu ten, čo sám nie je k umŕtvovaniu naklonený? Ako urobí druhých poníženými ten, čo sám nie je ponížený? Len oheň zapaluje, a len voda robí vlhkosť, nijaká vec nemôže dať druhej farbu, ktorej sama nemá: nikto nedá to, čoho sám nemá. Čoho sám nemáš, akože chceš to druhým do srdca zaštepíť? Bol by si ako delo bez gule, ktoré zahrní, otrasie povetrím, ale nič nerozobúra, nikoho nezabije. Takí sú aj kazatelia, čo okrem slov ničoho nemajú. U nich je všetko iba krik. „*Jakoby do vetra máchal*“,⁸ hovorí sv. Pavel o takomto. Nikoho nehodia takito o zem, neporania srdcia; dnuhá sú prázdni, nemajú čnosti, ani ducha, čo vlastne dodáva sily a účinku všetkému ostatnému.

Dar kazateľský nie je v pekných a umeleckých slovách, ani vo vysokých veciach. Kazateľ národov, tá vyvolená nádoba Božia, čo mala obrátiť svet, nie tak kázal, ako sám hovorí v liste Korintanom: „*I ja, bratia, keď som k vám prišiel, neprišiel som so vznešenou rečou, alebo múdrosťou zvestovať vám svedectvo o Kristovi, lebo tak som si umienil: nič iného nevedieť medzi vami, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného . . . Moja reč a moje kázanie nie je v presvedčujúcich slovách ľudskej múdrosti, ale v dokazovaní ducha a moci, aby vaša viera nezakladala sa na múdrosti ľudskej, ale na moci Božej*“⁹ „*Nie v múdrosti slova, aby nebol olúpený svojej sily križ Kristov*“¹⁰ Cir-

⁸ I Kor 7, 26 — ⁹ II Kor 2, 1-2, 4-5 — ¹⁰ Kor 1, 17

kevné Dejiny rozprávajú o dávných svätých otcoch na ich veľkú pochvalu, ako vyučovali kázňami a múdrymi radami, pri čom však opúšťali všetky ozdobné kvetinky rečníctva. Ako rozumní lekári dávali lieky na choroby svojim poslucháčom.

Takéto majú byť aj naše kázne a poučenia. Nekážme seba, ale Ježiša Krista: „*Nie seba samých kážeme, ale Ježiša Krista, nášho Pána*“.¹¹

Isté je, že tí kazatelia, čo chcú ukázať, že sú učení, výreční a obratní veľmi málo ovocia prinášajú. Po prvé preto, lebo poslucháči, ktorí len trochu rozumu majú, zbadajú, že takýto kazateľ iba seba hľadá, sebe sa páči a seba krásli kvetinami, to chce ukázať, aký je on dobrý rečník, a nie dušiam osožiť. Po druhé krása sama kazí ovocie. Čím elegantnejšie kto hovorí, tým menej ovocia prináša. Pravdu mali učitelia svetského rečníctva, keď povedali: Keď v reči slová chvália, vtedy sa smysel reči ztratil. To značí: keď je reč prielegantná, ľudia nepozorujú na samú vec. Nedávajú pozor na to, čo rečník hovorí, ale ako hovorí.

Keď to teda svetskí rečníci karhajú a za veľkú chybu majú, o koľko viac treba to karhať u kazateľa evanjelia, ktorý iba o úžitok a spasenie duší má dbať? „*Každému dáva sa zjavenie Ducha na úžitok*“,¹² hovorí sv. Pavel. Boh dáva kazateľovi dar osožiť bližnému, preto má vždycky o to dbať. Sv. Hieronym hovorí: Keď v kostole vyučuješ, nech je počuť vzdychy, a nie krik: nech sú slzy poslucháčov tvojou pochvalou. Znak dobrej kázne nie je tľapkanie poslucháčov, ani výkriky: Takto ešte človek nehovoril; to byly pekné veci; krásne

¹¹ II Kor 4, 5 — ¹² I Kor 12, 7

hovoril! Dar kazateľský v tom pozostáva, že Boh použije niekoho za nástroj pohnúť srdcia poslucháčov, aby na jeho slová ľudia oslobodili sa od bludov a začali rozmýšľať nad svojim životom, aby oľutovali svoje hriechy a zo srdca sa k Bohu obrátili. P. Avila povedal: Kázať neznačí hodinu hovoriť o Bohu, ale tak rozprávať, aby ako anjel šiel domov ten, čo ako diabol prišiel do kostola. V tom je dar kázať. Iný veľký sluha Boží zas povedal: Keď ľudia idú s ovisnutou hlavou, nehovoria ani slova, ani nepozerajú na seba, vtedy bola kázeň dobrá a užitočná. To je znakom, že každý niečo nesie pre seba.

Sv. František Borgiáš raz kázal v Biskaji. Ľud však ho nerozumel, lebo nával bol veľký a každý sa nemohol dostať blízko kazateľnice, potom ani nerozumeli jazyk kastelánský. Predsa divné bolo vidieť tú veľkú pozornosť, ktorou ho všetci počúvali a slzy, ktoré ronili. Keď sa niektorých pýtali, prečo plakali počas reči, ktorej nerozumeli, odpovedali, preto, lebo videli tak svätého človeka a v srdci počuli hlas a vnuknutia Božie, ktoré im oznamovali, čo hovorí kazateľ. Inokedy v Portugalsku žiadal od neho infant-kardinál, ktorý sa neskôr stal kráľom, aby šiel kázať. Svätý však povedal, že je ustatý od cesty. Kardinál mu odpovedal: Nechcem, aby ste kázali, ani žeby ste na kazateľnicu šli, len aby ľudia videli toho, ktorý pre Boha toľko opustil. To káže, to prináša ovocia dušiam nad všetky slová: príklad a svätý život. O to sa nám treba starať a o to hlavne dbať, aby nás Boh použil za nástroj duše obracať, čo kážeme, spovedáme a akokoľvek bližnému pomáhamo.

HLAVA IX

DRUHÝ PROSTRIEDOK ÚČINKOVAŤ NA BLIŽNÉHO

Sv. Ignác za druhý prostriedok osožiť bližnému označuje modlitbu: „Možno ešte napomáhať bližného svätými túžbami a modlitbami“. Že získať a obracať duše je nadprírodná vec, preto tu sa dá viac dosiahnuť modlitbou, slzami a vzdychami, ako slovami a rečami. Mojžišova modlitba viac urobila a viac pomohla zvíťaziť nad Amalekom, ako všetky kopije a štíty bojovníkov. Dokedy mal ruky dvihnuté, dovtedy vífazil národ, ako ich spustil, bol Izrael premožený, preto museli mu ruky dvaja držať, jeden jednu, druhý druhú, aby stále boly dvihnuté, a tak bitku vyhrali. Takto premohol národ Boží svojich nepriateľov. Preto povedali so strachom Madianiti, keď videli vífazstvá synov Izraelských: *„Tak znivoči tento ľud všetkých, ktorí sa v našich krajoch zdržujú, jako vôl trávu až do koreňa“*.¹ Ako vôl sožiera trávu až po koreň pyskom, tak ide nás tento národ vyhubiť svojimi ústami, t. j. modlitbou, ako to sv. Augustín a Origenes vysvetľujú. Keď teda vo vojne dá Boh zvíťaziť pre modlitbu, hocj sa zdá, že na to stačia naše sily, akože zvíťazíme nad duchovnými nepriateľmi a jako obrátíme duše, keďže naše prostriedky, sily sú tak slabé a maličké, že nijako

¹ Num 22, 4

nestačia na to? Modlitbou a vzdychami treba nám túto vec s P. Bohom vybavovať. To sú tí, čo usmievajú Boha, odpustenie a obrátenie vyprostriedkujú u neho.

Sv. Augustín vysvetľuje cenu a účinok tohoto prostriedku pri slovách, ktoré Boh povedal Mojžišovi: „*Pust ma, nech sa rozhnevá moja prchlicosť proti nim a zničím ich*“.² Keď Židia klaňali sa telatu, Boh ich chcel zničiť. Tu začal Mojžiš prosiť za nich: „*Pane, prečo sa rozpálil tvoj hnev proti tvojmu ľudu, ktorý si vyviedol zo zeme egyptskej v sile veľkej a v ruke mocnej? Nech prosím Egypťania nepovedia:*“ „*Podvodne ich vyviedol, aby ich pobil na horách, a vyhubil zo zeme . . .*“ *Rozpomeň sa na Abrahama, Izáka, a Jakuba, svojich služobníkov, ktorým si prisahal skrze seba samého a povedal: „Rozmnožím, ako hviezdy na nebi, vaše semeno, a všetku tú zem, o ktorej som mluvil, dám vášmu semenu . . .“*³ Boh povedal: „*Pust ma, zničím ich . . .*“ Čože je to, Pane, prečo hovoríš: Pust ma? Či môže ti niekto brániť? Ktože ti môže ruky sviazať? „*Ktože sa sprotivi jeho vôli?*“⁴ Prečo hovoríš: Pust ma? Aby si videl, píše sv. Augustín, akú silu má modlitba a čo môže u Boha. To nám chce dať porozumieť týmito slovami: Pust ma. To nebol rozkaz, lebo keby to bol býval rozkaz, sluha by bol zle urobil, keby nebol poslúchol. Nie je to ani prosba, lebo Boh nemal čo prosiť od svojho sluha. Tým len nám dal na vedomie, že modlitba spravodlivých stačí zadržat hnev Boží.

² Ex 32, 10 — ³ Tam 11-13 — ⁴ Rim 9, 19

To isté hovorí aj sv. Hieronym o slovách Jeremiášových: „*Preto ty nemodli sa za tento ľud, ani neprinášaj za nich chválospevu a modlitby, a nepostav sa proti mne*“.⁵ To ukazuje, že modlitby svätých môžu prekážať hnevu Božiemu. Jasne povedá to Dávid prorok: „*I riekol, že ich vyhubí, keby sa nebol Mojžiš, jeho vyvolený, postavil v tej roztržke pred tvár jeho; aby odvrátil jeho hnev, žeby ich nevyhubil*“.⁶ „*I usmieril sa Pán, tak že neučinil to zlé, čo proti svojmu ľudu riekol*“.⁷

To iste sa prihodilo pri tej vzbúre a šomraní, ktoré povstalo medzi ľuďmi izraelským proti Mojžišovi a Áronovi pre smrť Korého, Datana, Abirona a ich spoločníkov. Vravelo sa, že ich smrti Mojžiš a Áron je na vine. Boh sa rozhneval na ľud. Chcel ho zničiť. 14.000 mŕtvych už padlo. Tu začal prosiť Pána Áron za ľud a obetoval kadidlo zaň: „*A rana prestala*“.⁸ Preto menuje Mudrc modlitbu štítom: „*Ale tvoj hnev netrval dlho. Lebo poponáhlal sa muž bez úhony prosiť za ľud: vyzdvihnúc štít svojej služby, modlitbu, a kadidlom vysielajúc odprosovanie na odpor sa postavil hnevu, a koniec učinil tej biede*“.⁹ Iný preklad hovorí: „*Bojoval za ľud*“, lebo modliť sa značí bojovať. Áronovým štítom bola modlitba. Dobrým štítom je modlitba, hovorí sv. Ambróz, ktorou sa dajú odraziť všetky ohnivé šípy nepriateľa.

Okrem toho Boh sa veľmi teší, keď sa najde, kto mu ruku zadrží, kto sa ako prostredník postaví, aby netrestal. Dobrý otec, hoci sa synovi vyhráža, nechce ho trestať, ale si žiada, aby ho nie-

⁵ Jer 7, 16 — ⁶ Žlm 105, 23 — ⁷ Ex 32, 14 — ⁸ Num 16, 48
⁹ Múdr 18, 20, 21

kto v tom zahatil. Niekedy poprosí priateľov alebo známych, aby mu v trestaní prekazili. Tak je to aj s Bohom. On je nám viac ako otec a matka. On nás miluje ako synov, čo ho toľko stáli: život a krv. Preto nechce na nás dvihnúť svoju ruku, a veľmi sa teší, keď sa zpomedzi priateľov niektorí najde, čo sa pred neho postaví. Sám vyhľadá takýchto prostredníkov, a veľmi ho bolí a žaluje sa, keď sa nikto nenajde, kto by mu zadržal ruku: „A hľadal som medzi nimi muža, ktorý by spravil hradbu, a postavil sa na odpor mne za zem, aby som ju nezkazil, ale nenašiel som ho“.¹⁰ „Nepostavili ste sa, a nestáli ste sa múrom pre dom izraelský“.¹¹ Sv. Hieronym hovorí: Ako múr bráni proti nepriateľovi, tak sa zlomí rozhodnutie P. Boha na modlitby spravodlivých. Nad tým žiali aj Izaiáš prorok: „Niet toho, kto by vzýval tvoje meno, kto by povstal a teba sa pridržal.“¹² Niet Jakuba, ktorý by bojoval s Bohom, za ruku ho chytil a povedal by mu: „Nepustím ťa, ak ma len nepožehnáš“.¹³

Práve toto chce Boh. Tento príklad dobre ukazuje, akú silu a účinok majú modlitby spravodlivých a priateľov Božích: vládku zadržat jeho ramedo a protivit sa jeho hnevu. Z toho je tiež jasno, čo sme v predošlej hlave povedali, jak vážne je pre napomáhanie bližného byť svätým a priateľom P. Boha, že dobrý a svätý život je na to najlepši prostriedok. Kto chce sprostredkovať priateľstvo alebo pokoj, ten musí byť milý tomu, u koho chce niečo vyprostredkovať. Kto nie je milý,

¹⁰ Ez 22, 30 — ¹¹ Ez 13, 5 — ¹² Iz 64, 7 — ¹³ Gen 32, 26

ten skôr vyvolá hnev a rozhorčenie, ako odpustenie.

Dobrý a svätý život tak napomáha spásu blížneho, že keby sme sa za nič iného nemodlili a nič iného v službe nerobili, ako sa usilovali stať sa dobrými a svätými, už to samé by veľa pomáhalo. Sv. Písmo rozpráva o tom zaujímavú udalosť. Boh chcel zničiť Sodomu a Gomoru pre veľké hriechy. Tu predstúpil pred neho Abrahám a povedal: „Či zatratíš spravodlivého s bezbožným?“¹⁴ To by nezodpovedalo tvojej добрote. Keby si našiel päťdesiat spravodlivých v meste, či by si sa nesmiloval pre nich nad celým ľudom? Odpovedal Pán: Ak najdem päťdesiat spravodlivých, všetkým odpustím pre nich. Povedal zas Abrahám: Začal som hovoriť s Pánom, hoci som prach a popol. A keby ich bolo o niekoľko menej, o päť, či by si pre tých štyridsaťpäť neodpustil všetkým? Áno, povedal Boh, keď najdem štyridsaťpäť spravodlivých, všetkým odpustím pre nich. Ozval sa zas Abrahám: A keď bude iba štyridsať spravodlivých? Odpustím všetkým pre nich, bola odpoveď. Nehnevaj sa, Pane, keď ďalej hovorím: A keď sa nenajde viac, ako tridsať spravodlivých, či odpustiš všetkým pre týchto tridsiatich? — Treba podotknúť, že na začiatku iba pomaly išiel dolu po päť, keď potom pre dobrotu a láskavosť Pánovu dostal smelosti, šiel dolu po desať, so štyridsať na tridsať. — Keď bude tridsať spravodlivých, všetkým odpustím z lásky k nim. Abrahám však ďalej hovoril: Keď už som začal, dovoľ mi, Pane, ďalej vravieť: A keď

¹⁴ Gen 18, 23

nebude viac, ako dvadsať spravodlivých? Dobre, i pre tolko prepáčim všetkým. Prosim ťa, Pane, nehnevaj sa; už len jedno slovíčko: A keď bude iba desať spravodlivých? Dobre, uspokojím sa nimi; keď sa najdú desiatí spravodliví medzi nimi, prepáčim všetkým pre týchto desať spravodlivých. Ale nenašli sa ani desiatí, preto Boh zahubil päť miest. Z toho vidno, jak užitočný je dobrý a svätý život spravodlivých pre ostatných. Aké šťastie by to bolo bývalo pre tie mestá, keby sa v nich bolo našlo desať spravodlivých.

Inokedy chcel Boh Jeruzalem potrestať a na kráľovstvo Judy poslať Kaldejcov, aby ho spustošili a znivočili. Všetci mali mečom padnúť pre veľké hriechy, ktorých sa dopustili oproti Božskej velebnosti. Tu volal Jeremiáš: „*Zbehnajte cesty jeruzalemské a obzerajte sa, a vyzvedajte sa, a hľadajte na jeho uliciach, či najdete muža, ktorý by konal, čo je pravé, a hľadal vernosť, a budem mu (mestu) milostivý*“.¹⁵ Smilujem sa nad celým kráľovstvom, nepotrescem ho a nedám ho spustošiť. Právom zvolá pri týchto slovách sv. Hieronym: „Obdivuj, ako si váži Boh spravodlivého. Nie pre desiatich spravodlivých, ktorých by bol našiel v meste, ako to povedal Abrahámovi, ale pre jedného, ktorý by sa bol našiel medzi mnohými hriešnikmi, odpustil by všetkým a odvrátil by od nich trest. Boh veľmi rád má čnosť spravodlivého človeka, keďže pre neho strpí tolko hriešnikov a prepáči im. Preto treba si vysoko vážiť dobrých v spoločnosti a v štáte, lebo veľa dobrého robia, čo by sa o iné ani nestarali, iba aby boli do-

¹⁵ Jer 5, 1

brí a čnostní. To je jeden dôvod, pre ktorý tvrdia bohoslovci, že ľud má podporovať rehoľníkov, hoci sa s bližným nezaoberajú, v tichosti žijú v kláštore a v svojej cele, lebo z ich života veľké dobro vyplýva pre ľud. Pre tých niekoľko dobrých trpí Boh toľko hriešnikov vo svete! Toto vysvitá z podobenstva o kúkoli, ktorý pán nechcel dať vytrhať: „*Nie, aby ste snád pri sbieraní kúkola, nevytrhali spolu s ním i pšenicu. Nechajte oboje rásť až do žatvy.*“¹⁶

Treba si dobre povážiť, čo hovorí sv. Písmo o zachránení Lotovom. „*Keď Boh podvracoval mestá toho okolia, rozpamätal sa na Abrahama, vysvobodil Lóta zo záhuby miest, v ktorých prebýval*“.¹⁷ Sv. Písmo nehovorí, že Abrahám prosil Boha, aby zachránil Lóta; len že Abrahám bol priateľom P. Boha, preto sa staral o jeho veci a o všetko, čo sa jeho týkalo. Boh sa tak zaujal za jeho záta Lóta, že mu kázal chytro vyjsť a zachrániť sa v blízkom mestečku. „*Spiechaj a zachráň sa tam; lebo nebudem môcť urobiť ničoho, kým ta nedôjdeš*“.¹⁸ O, srdce! O, nekonečná dobrota a milosrdenstvo! Nemôže ničoho robiť, dokedy sa nezachrániš. Pozri, ako si váži Boh spravodlivého a čo hovorí a robí pre neho. Preto usiluj sa byť spravodlivý a priateľ P. Boha, dbaj naozaj o dokonalosť, a buď istý, že on sa bude starať o všetky tvoje veci, o rodičov, o rodinu a priateľov a o všetko, čo sa teba týka, a to tým viac, čím viac sa ty nebudeš starať o to všetko, aby si mohol viac dbať o seba, väčšmi sa oddať Bohu, hoci by si o to osobitne ani neprosil.

¹⁶ Mat 13, 29 — ¹⁷ Gen 19, 29 — ¹⁸ Tam 22

Viac totiž volajú k Bohu skutky, ako slová. Keď podlosť zlého človeka volá o pomstu: „*Hlas krvi tvojho brata volá ku mne zo zeme*“, ¹⁹ tým viac volá čnosť a dobrota, tým hlasnejšie prosí o milosrdenstvo toho, ktorý tak rád robí dobre a ktorého vlastnosťou je odpúšťať a smilúvať sa. Takto urobíme najviac dobrého rodine a priateľom.

¹⁹ Gen 4, 10

HLAVA X

TRETÍ PROSTRIEDOK POMÁHAŤ BLIŽNÉMU

„*Horlenie za tvoj dom ma trávi: a potupy tupiacich teba padly na mňa*“.¹ To hovorí kráľovský prorok Dávid. To horlenie je tretí vážny prostriedok napomáhať spasenie bližného. Sv. Ignác kladie ho medzi ostatné prostriedky, ktoré pomáhajú zachovať a zveľadiť Spoločnosť a dosiahnuť cieľ, pre ktorý bola založená. Píše: „Úprimná horlivosť za duše na slávu toho, ktorý ich stvoril a vykúpil, nedbajúc na iný úžitok“. Sv. Augustín v knihe alebo poučení, ktoré napísal akémusi šlachticovi hovorí: „O, bratku, či naše telo je zo železa, že by sa nezatriaslo alebo srdce je nám z kameňa, že by sa neobmäkčilo a nezobudilo na slová P. Boha: Idte, prekliatí, do ohňa večného? Prečo nehovoríme s Jeremiášom: „*Kto dá hlave mojej vodu, a očiam mojim prameň slz a oplakávať budem vo dne v noci pobitých dcéry ľudu môjho!*“² Od plaču mali by hynúť tí, čo nie na telesne mŕtvych, ale na duševne mŕtvych pozerajú. Čo by sme mali väčšou boľastou oplakávať, ako zatratenie duší? To bolelo aj sv. Pavla: „*Kto onemocnie, a ja by som neonemocnel?*“³ Učme sa, hovorí sv. Augustín, horliť za spasenie duší a túžiť po ňom, keďže to Boh tak rád má: „*Ktorý*

¹ Žlm 68, 10 — ² Jer 9, 1 — ³ II Kor 11, 29

ani svojho vlastného syna neušetril, ale vydal ho za nás všetkých".⁴ Za všetkých, preto ani jedného spasenie nesmieme málo si vážiť, lebo každý stál Boha život a krv.

Táto horlivosť za duše, vlastne za česť a slávu Božiu, je ohňom lásky Božej, ohnivou túžbou, aby všetci milovali Boha, ctili ho a slúžili mu. Kto má v srdci túto túžbu a tento oheň, ten by ho rád aj v iných zapáliť a nakoľko môže to aj robí. A keď vidí, že Boha obrážajú a zneuctievajú, a on to nemôže prekaziť, vzdychá a plače a ten oheň sožiera a páli, nivočí mu srdce. Takúto horlivosť mali veľkí svätí a priatelia Boží. Jeremiáš píše: *„Boho v srdci mojom ako oheň páliaci, zatvorený v kostiach mojich; a hynul som a nemohol som to sniesť. Lebo som slyšal hanenie mnohých a strach vôkol*".⁵ Eliáš zas: *„Veľmi som horlil pre Pána Boha zástupov, lebo synovia izraelski opustili tvoju smluvu*".⁶ Dávid je plný tej horlivosti: *„Nevôľa ma prejala nad hriešnikami, ktorí opúšťajú zákon tvoj. Od horlivosti vädnem, že zabudli na tvoje slová moji nepriatelia*".⁷ Tých svätých tak trápilo a bolelo to, že hriešnici prestupujú zákony Božie, že od boľasti duše vädli, slabli na tele, krv sa im kazila: bolo im badať na celom vonkajšku túto boľasť. *„Keď vidím priestupníkov, chradnem: preto že tvojich výrokov neostrihajú*".⁸ Tento oheň tak páliť a sožieral Dávida, že slzy mu potokami tiekly: *„Potoky slz sa lejú z mojich očí, že (tudia) nezachovávali tvojho zákona*".⁹ Ako sa voda premení na paru a hneď zas na kvapky, keď ju de-

⁴ Rím 8, 32 — ⁵ Jer 20, 9, 10 — ⁶ III Kráf 19, 14 — ⁷ Žlm 118, 53, 139 — ⁸ Tam 158 — ⁹ Tam 136

stilujú, podobne ronil slzy prorok, keď videl veľké urážky velebnosti Božej.

Takúto horlivosť za slávu Božiu treba aj nám mať. O to sa máme najviac starať, aby sme videli napredovať a rásť slávu Božiu, posväcovať a oslavovať jeho meno, aby sa robila jeho najsvätejšia vôľa i na nebi i na zemi. A zas najviac by nás to malo bolieť, keď nie to, ale iné vidíme. Sv. Augustín hovorí, že toto značí horliť za česť Božiu: „Horlivosť za dom Boží toho trávi, kto chce napraviť všetko, čo nedobrého vidí, a keď napraviť nemôže, znáša to a vzdychá, ako to robil Samuel pre Saula: „*Jednako však oplakával Samuel Saula, preto, že Pán ľutoval, že ho ustanovil za kráľa nad Izraelom*“.¹⁰

Táto horlivosť za česť a slávu Božiu a za spasenie duší patrí medzi veci, ktoré sa Bohu najviac páčia. Sv. Gregor hovorí: „Nijaká obeta nepáči sa tak všemožúcemu Bohu, ako horlivosť za duše“. To isté hovorí sv. Ján Chrysostom a iní svätí. Nič nie je tak milé Bohu, hovoria, ako láska ktorá je najväčšia zpomedzi čností, dľa sv. Pavla: „*Najväčšia z nich je láska*“,¹¹ v nej pozostáva samá dokonalosť, preto ju volá: „*Sväzkom dokonalosti*“.¹²

Táto horlivosť je vysokým stupňom lásky Božej, lebo kto ju má, ten sa neuspokojí tým, že sám miluje Boha a slúži mu, ako vládze, ale chce, aby ho každý miloval a slúžil mu, aby každý jeho sväté meno znal, ctil, oslavoval a zveleboval, aby sa kráľovstvo Božie šírilo, a v tom má svoju radosť a potechu; urážky a hriechy zas boľia ho do

¹⁰ I Král 15, 35 — ¹¹ I Kor 13, 13 — ¹² Kol 3, 14

duše. Dobrý syn, čo miluje otca, tiež chce, aby mu otca ctili a chválili, a v tom má všetku radosť. Keď zas niekto otca urazí, to viac cíti, ako keby jeho boli urazili. Podobne kto horlí za slávu Božiu, tak miluje P. Boha, a tak si žiada, aby každý ctil a chválil jeho Božskú velebnosť, že v tom má svoju najväčšiu potechu. Takého najviac to bolí, keď vidí, ako je zabudnutý Boh na zemi, ako ho obrážajú a hrešia proti nemu. To je vysoký stupeň Božskej lásky.

Je to spolu pekný skutok lásky k bližnému. Ako sa totiž láska k Bohu v tom javí, že sa tešíme, keď ho ctia, chvália, a bolia nás urážky, ktorých sa iní dopúšťajú proti nemu; práve tak sa javí opravdivá láska k bližnému v tom, že sa tešíme jeho dobru a trápime sa pre jeho opravdivé nešťastie, pre hriechy, a nakoľko môžeme, usilujeme sa ich prekaziť. Svätí hovoria: Kto chce skúmať, či má lásku k bližnému, nech pozre, či plače pre hriechy iných, a či sa teší jeho milostiam a pokroku. To je zkúška opravdivej lásky k bratovi, či sa tak tešíš jeho dobru, ako vlastnému, či sa tak trápíš pre jeho nešťastie, ako pre svoje. To značí milovať bližného, ako seba samého, ako to robieval sv. Pavel, keď povedal: „*Kto onemocnie, a ja by som neonemocnel? Kto trpí pohoršenie, a mňa by nepálilo?*“¹³ Výklad k tomu znie: Kto je slabý vo viere alebo v inej čnosti, a ja by som nebol slabý? T. j. neľutoval by som ho, ako seba samého? Kto trpí pohoršenie v nejakej ťažkosti, a mňa by nepálil oheň sútrpnosti? Toto sa tak páči Bohu, že sv. Ján Chrysostom hovorí: „Čo

¹³ II Kor 11, 29

by si robil veľkú pokutu, čo by si sa pôstil celý život a na zemi by si spal, čo by si celý majetok rozdal chudobným, to by sa nevyrovnalo tejto horlivosti za spasenie duší. Ako je lepšia a drahšia duša od tela, tak viac robia tí, čo sa zaoberajú dušami a pomáhajú im, čo spovedávajú, kážu, rady dávajú a iné skutky duchovného milosrdenstva konajú, ako tí, čo pomáhajú chudobným almužnou. Akože by si sa tešil, keby si dal veľa tisíc dukátov almužny! Ešte viac je a vzácnejšie, keď napomáhaš spasenie duší. Sv. Ján Chrysostom hovorí, že horlivosť za duše je pred Bohom viac a drahšie, ako divy robiť. Mojžiš veľa zázrakov a divných vecí urobil, keď vyviedol ľud z Egypta, ale ani jeden nemožno porovnať s tou horlivosťou a láskou, ktorou pred Pána predstúpil a orodoval za ľud: „Alebo mu túto vinu odpusť, alebo, jak toho neučiniš, vymaž ma zo svojej knihy, ktorú si napísal“.¹⁴ Dľa sv. Jána Chrysostoma to bol najväčší zázrak, ktorý Mojžiš v živote urobil.

¹⁴ Ex 32, 31, 32

HLAVA XI

HORLIVOSŤ A NAPOMÁHANIE BLIŽNÉHO

Táto horlivosť je dobrým a účinným prostriedkom napomáhať a podporovať bližného. Po prvé preto, lebo je ohňom, ako sme povedali. Oheň však je činný a usiluje sa všetko spáliť, či je tá látka suchá, či nie. Ak tento oheň a horlivosť lásky Božej horí v nás, hneď zapálime ním aj v iných lásku Božiu a urobíme ich sebe podobnými, ako sv. Pavel píše: „*Žiadam . . . aby ste všetci, ktorí ma počúvate, boli takými, jakým som i ja*“.¹ Ktorí zas nie sú takí, tých treba pripraviť, aby boli takí. Láska nezaháľá. Je ohňom, ktorý neprestáva horieť, ale stále blčí: vždy koná veľké skutky lásky. Sv. Gregor hovorí: Láska veľké veci robí, kde je; keď však nerobí, nie je veľká.

Po druhé, táto horlivosť je hlavným prostriedkom napomáhať bližného. Kto je totiž horlivý, ten sa venuje svojim povinnostiam, ten stále hľadá, kde by mohol pomáhať druhým. Keď sme horliví, netreba nás nútiť, za čo by sme sa zaiste hanbili, sme vždy hotoví, ba túžime po viac robote, ako nám dajú. Toto je veľmi vážne; lebo jasné je, že keď niečo s veľkou radosťou robíme, dva razy toľko urobíme. Preto o túto horlivosť treba sa nám starať. Ňou sme živí, bez nej však mŕtvi.

¹ Sk ap 26, 25

Po tretie, táto horlivosť nás nielen núti hľadať prostriedky pomáhať bližnému, ale aj nájsť. Láska a dobrá vôľa je najlepším vynálezcom prostriedkov, ktoré sú potrebné, aby sme dosiahli, čo chceme. Sv. Bonaventura hovorí: Kde je takáto láska, tam doista nebude chybovať výsledok vynálezavosti, nakoľko to okolnosti dovoľujú. Neboj sa, že nenajde roboty alebo prostriedkov ten, čo má túto horlivosť. Keď jej nenajde doma, pôjde ju hľadať von; keď jej nenajde tam, kde ju hľadá, ide do špitálov a do väzení, a tam ju najde. Horliví pracovníci vždycky najdú roboty. Sv. Písmo preto ich aj volá niekedy poľovníkmi: „*Pošlem im mnoho lovcov a vylovia ich zo všetkých hôr a zo všetkých kopcov, a zo všetkých dier skalných*“.² Inokedy zas menuje ich rybármi. Rybár nečaká, kým mu ryby do ruky vletia, ale ich ide hľadať a chytať všelijakým činom. Keďže diabol všeličo vymýšľa na zatratenie duší, svedčí sa, aby sme aj my urobili všetko na ich záchranu.

Po štvrté, táto horlivosť urobí všetko ľahkým, pomôže každú ťažkosť premôcť, človek necíti nijaké trápenie. Sv. Dionysius Areopagita, zdá sa, tejto horlivosti pripisuje, že Spasiteľ tak vytrvale a mužsky znášal boľasti a muky umučenia. Vraj odpor proti hriechu pomáhal mu v tom boji. Na dôkaz uvádza slová proroka Izaiáša: „*Čereň som tlačil sám, a z národov nebolo nikoho so mnou. Tlačil som ich v hneve svojom, a pošliapal som ich v prchlivosti svojej . . . a rozhnevania moje to mi pomohlo.*“³ Hnev a roztrpčenosť na hriech mu pomáhaly.

² Jer 16, 16 — ³ Is 63, 3, 5

Po piate, z tejto horlivosti vyplýva vytrvalá modlitba, ktorá sa neuspokojí, dokiaľ nevymôže u P. Boha, čo chce. O mnohých svätých čítame, že sa postavili medzi Boha a ľud, a neprestali orodovať a prosiť, dokiaľ neusmierili P. Boha.

V živote sv. Ignáca čítame: v Paríži žil akýsi človek, ktorý mal hriešnu známosť s akousi ženskou. Svätý ho nijako nemohol na dobrú cestu priviesť. Tu raz šiel von z mesta. Vedel, že ten istý pôjde popri jazere alebo močiari, ak pôjde, kde ho slepá a nízka náklonnosť vedie. Sv. Ignác hodil sa po plecيا do studenej vody, a keď uzrel toho, hlasno volal na neho: Id', nešťastníku, id' a užívaj, kochaj sa v škaredej rozkoši. Či nevidíš hnev Boží, ktorý príde na teba? Nebojíš sa pekla, ktoré sa otvára a chce ťa pohltnúť? Nebojíš sa korbáča, ktorý ťa bude šľahať? Nuž, id'. Ja dotiaľ tu ostanem a budem za teba trpieť, dokiaľ Boh nezmenší trest, ktorý už má pre teba pripravený. Človek sa nad tým skutkom lásky zarazil. Dotknutý rukou Božou zahanbený sa vrátil a odtrhol od nízkej a nebezpečnej známosti, ktorá ho doteraz v putách držala.

HLAVA XII

TRI VECI, KTORÉ PODPORUJÚ TÚTO HORLIVOSŤ

Okrem toho, čo sme povedali hlavne tri veci napomáhajú horliť, túžiť po spásе a starať sa o spasenie duší. Prvá je vidieť a pozeráť, ako miloval a vážil si duše Syn Boží: dal za ne svoju krv a život, a bol presvedčený, že to hodno bolo dať. Kristus umrel za ne. Krv Kristova je jasným znakom, akú cenu má duša, a jako si ju váži Boh a jako ju miluje. To nás má pohnúť oduševňovať sa, pracovať a celým srdcom sa venovať spaseniu duší. „*Láska Kristova núti nás*“,¹ hovorí sv. Pavel. Akože by sme nedali svoju krv za toho, za ktorého Kristus Pán dal svoju? Akože by sme nedali svoj život za toho, ktorý umrel za nás, aby nám dal život? Akože by som mohol strpieť, aby Boh umrel za dušu, a ja by som jej nepomohol, keď môžem, a keď vidím, že ide do zatratenia, hádže sa do pekla? Toto láska nemôže strpieť. Ona nás ženie ísť za dušami. To má byť našou najhlavnejšou starosťou, ako bola u sv. Pavla, ktorý bol vo veľa vonkajších trápeniach: „*V premnohých prácach, v početných žalároch, v trýzneniach nad mieru, v smrtiach často-krát. Okrem toho, čo je zvonku, čo každodenne nalieha na mňa, starosť o všetky cirkve*“² a o duše.

¹ II Kor 5, 14 — ² II Kor 11, 23

„Ježiš teda, ustatý od cesty, len tak sadol si k prameňu“.³ Sv. Augustín hovorí pri týchto slovách: Kristus Pán sa právom prirovnáva sliepke: „*Koľkokrát chcel som shromaždiť tvoje dietky, tak ako sliepka shromažďuje svoje kurence pod krýdla, a nechcel si!*“⁴ Na druhých vtákoch to nebadáš, či majú mladé, iba ak ich na hniezde vidíš; ale sliepka, keď má kurčatá, je taká chudá, tak spustí krýdla, je taká smelá a nespokojná, že hneď zbadáš, že má mladé, hoci ich nevidíš ísť za ňou. Tak ustal a oslabil, hovorí sv. Augustín, Kristus Pán od hľadania duší. Práve tak treba aj nám mať takú horlivosť o duše a tak starostlivo vychovávať duchovných synov, aby sme oslabli a zabudli na svoju pohodlnosť, ako to vidíme u Krista Pána, ktorý hoci bol ustatý od cesty a bol hladný, nechcel jesť. Viac dbal o spasenie duší, ako o potrebný pokrm tela. Preto povedal učeníkom, keď ho núkali: „*Ja mám jesť pokrm, o ktorom vy neviete . . . Otvorte oči svoje a obzrite si kraje, že sú už biele k žatve!*“⁵ Čochvíľa uvidíte obrátených Samaritánov prichodiť. Mojím pokrmom je: obracať duše. To má byť aj naším pokrmom.

P. Avila má peknú myšlienku o tejto horlivosti. Hovorí, že s jednej stránky je pravda, že P. Boh nič nehľadá a nič nechce za to dobré, čo nám dáva, lebo čo nám dáva, to z čistej lásky dáva. S druhej stránky však nič zadarmo nedáva. Pre seba nechce ničoho, lebo je bohatý a pán všetkých vecí a nepotrebuje ničoho: „*Ty, Pane všetkých vecí, ktorý ničoho nepotrebuješ!*“⁶ ale pre bližného, ktorý potrebuje našej pomoci a lásky. Toto

³ Ján 4, 6 — ⁴ Mat 23, 37 — ⁵ Ján 4, 32, 35 — ⁶ II Mach 14, 35

vysvetľuje pekným podobenstvom. Ktosi druhému požičal veľa peňazí a urobil mu veľa dobrého. Potom mu povie: Z toho, čo som tebe urobil, ja sám ničoho nepotrebujem. Všetké práva, čo mám u teba, prepúšťam osobe, čo je v núdzi, rodine, alebo niektorému sluhovi. Daj jemu, čo si mne dlžien, tým budem vyplatený. Práve tak treba aj nám pozeráť na bližného. Musíme si povážiť, koľko sme dostali od P. Boha: stvoril nás a svojou krvou vykúpil, za hriechy nás netrestal, lebo čakal, kým sa neobrátime, za zlé veci dal nám nepočítané dary a milosti, ktoré sa ani vyrozprávať nedajú. Hneď si musíme tiež povážiť, že Boh všetky naše dlhy a povinnosti, čo máme u neho, prepúšťa bližnému a za vyplatené ich považuje, keď bližnému slúžime a dobré skutky preukážeme. Takto sa má zapáliť v našom srdci tá horlivosť a láska k bližnému. Pozerajme najprv na každého ako na prijatého syna P. Boha, ako na brata Krista Pána, nášho Spasiteľa, ktorý za neho svoju krv a život dal. Potom pozerajme na neho, ako na veriteľa, ktorému Boh odpustil veľký dlh, ktorý máme u neho za veľké a nepočítané milosti, čo nám dal.

Okrem toho niet lepšieho prostriedku zadostučiniť za mnohé urážky, ktorých sme sa oproti Bohu dopustili, ako pomáhať a starať sa, aby ho iní prestali urážať a usilovali sa mu zo srdca slúžiť. „Kto hriešnika odvrátiť s jeho bludnej cesty, vysvobodí jeho dušu od smrti a zakryje množstvo hriechov“.⁷ To píše sv. Jakub. Sv. Augustín čosi podobného spomína pri slovách sv. Lukáša. Kriš-

⁷ Jak 5, 20

tus Pán uzdravil človeka, v ktorom bola légia zlých duchov, ktorí ho mučili. Ako zbadal, že je zdravý, z povďačnosti za to chcel pri Kristu Pánu ostať. Pán mu to nedovolil, ale mu kázal ísť a oznamovať, akú milosť mu urobil Boh. Tak aj urobil. Po celom meste oznamoval, aké veľké veci urobil mu Pán Ježiš, Toto chce a očakáva Pán aj od teba za milosť, že ťa povolal zo sveta a z veľa nebezpečenství vytrhol. Aj ty máš pomáhať, aby iní zanechali hriech.

HLAVA XIII

KTORÁ JE DOBRÁ HORLIVOSŤ A KTORÁ NIE

Sú zdanlivé čnosti, ktoré nie sú opravdivé, ale klamné. Je zdanlivá poníženosť, o ktorej Mudrc píše: „*Iný sa šibalsky ponízuje, ale vnútri je plný klamu*“.¹ Niektorí majú obnosené šaty, chodia so sklonenou hlavou a so sklopenými očami, ponížene hovoria, často vzdychajú, menujú sa, kedykoľvek ústa otvoria, biednymi a hriešnikmi; ale uraz ich len slovíčkom, hneď uvidíš, čo je v nich. Ten vonkajšok je iba robený a silený. Takto sú dľa Apoštola niektorí, ktorí sa zdajú byť horlivými, ale chýba im múdrosť. „*Svedectvo im vydávam, že sú horlivo zaujatí za Boha, ale nerozumne*“.² Takúto horlivosť mali učeníci Kristovi, Jakub a Ján. Ako videli, že Samaritáni nechcú ich prijať, rozhnevali sa a povedali: „*Pane, chceš, aby sme povedali: nech oheň sostúpi s neba a strávi ich?*“ Pán však ich pokorhal a povedal: „*Neviete, čieho ste vy ducha. Syn človeka neprišiel duše zahubiť, ale spasit*“.³ V takejto vážnej veci nesmieme sa pomýliť. Preto vysvetlíme, ktorá horlivosť je nerozumná, a ktorá dobrá a bohumilá, aby sme sa o dobrú starali a druhej vyhýbali.

Sv. Dionysius Areopagita veľmi jasne píše o tejto veci. Slepých, ktorí neznajú cesty a neve-

¹ Sir 19, 23 — ² Rim 10, 2 — ³ Luk 9, 54, 56

dia, kade majú ísť, nebijeme, ani sa na nich nehneváme, ale ich chytíme za ruku, ľutujeme ich. Práve tak je robiť s hriešnikmi, ktorí sú tiež slepi a nevedomí. „*Budú chodiť ako slepi, lebo proti Pánovi hrešili*“,⁴ hovorí prorok Sofoniáš. Nesmieme na nich ísť hneď s palicou a žiadať, aby boli potrestaní a zničení, ale musíme ich ľutovať, ceste pravdy ich vyučovať, viesť a pomáhať im veľkou láskou. Takto budeme nasledovať Krista Pána, ktorý po horách hľadá ztratenú ovečku, kričí, volá na ňu. A keď ju najde, nebije ju, ale vezme ju na plecía a zanesie ju ku krdľu. Rozpamätaj sa na márnotravného syna. Ako s ním zachádzal otec, akou láskou ho prijal! To je dobrá a bohumilá horlivosť. Rozhorčenosť na hriešnikov nie je dobrá a bohumilá, lebo nezodpovedá smýšľaniu a добрôte P. Boha.

Sv. Dionysius prináša dobrý a potešiteľný príklad. Bol akýsi človek, Karpus, ktorý mával videnia. Nikdy nešiel vraj prv omšu slúžiť, kým nemal zjavenie. Raz, ako sám rozprával, obrátil kohosi na vieru Kristovu, ale akýsi neverec zas mu ho odvrátil od pravej viery. To ho tak zarmútilo a trápiło, že ochorel. Bolo to neskoro večer, keď sa to dozvedel. O pol noci zavše vstával chváliť Boha. Teraz vstal plný horlivosti a rozhorčenosťi na oboch: na neverca, že mu kresťana odtrhol, na kresťana, že sa vrátil do pohanstva. Začal sa modliť a žalovať pred Bohom. Nie je to spravodlivo, aby zlí žili. Dokiaľže ich budeš trpieť? Sošli, Pane, oheň s neba, ktorý ich zničí! Ako tak rozmýšľa, zdá sa mu, ako keby

⁴ Sof 1, 17

celý dom sa zatriasol a rozpukol sa od spodku po samý vrch. Ohromný oheň vybuchol, ktorý až do neba sial. Na vrchu ohnivého stĺpu, v nebi, videl Ježiša Krista, okolo neho množstvo anjelov. Dolu videl otvorenú zem a strašnú priepasť a tmú, ktorá až po peklo siahala. Strach ho pojal. Tu sa mu zdalo, že tí dvaja, na ktorých sa hneval, stoja na kraji tej priepasti, trasú sa a idú do nej spadnúť. Zdola vychodily protivné hady, ktoré sa im ovíjaly okolo nôh, sičaly na nich a všelijakými pohybami chcely ich do priepasti strhnúť. Medzi hadmi boli aj čierne ľudské podoby, čo to isté chcely; tu ich fahaly, tam zas sáčaly. Karpus sa na nich hneval a prosil Boha, aby soslal s neba oheň, ktorý by ich spálil. Teraz sa tešil, keď ich videl v tomto nebezpečenstve. Len to ho mrzelo, že ešte nepadli. Rád by bol išiel k nim a sotil ich. Tu pozrel na nebo. Videl milosrdného Ježiša Krista, ktorý lutoval tých dvoch, čo boli v tom veľkom nebezpečenstve. Sostúpil s nebeského trónu a v spoločnosti anjelov šiel k nešťastníkom, podal im ruku a vytrhol ich z nebezpečenstva. Anjeli ich prijali medzi seba. Kristus Pán sa obrátil ku Karpusovi, ktorý ich chcel sotiť, aby padli, a povedal mu: „Natiehni ruku a udri ma; lebo som zas hotový za hriešnikov trpieť. Či sa ti nezdá, že lepšie je v spoločnosti anjelov byť, ako medzi hadmi a zlými duchami?“ — Tým sa videnie skončilo. Karpus uznal nerozumnú svoju horlivosť a bol poučený navždy. Aj my sme v ňom poučení, aby sme vedeli, že takáto horlivosť nepáči sa Bohu, lebo on nechce smrť hriešnika. Hriešnici ho veľa stáli, oni sú mu „benon-

mi“⁵ t. j. dietkami bofasti. V mukách na kríži dal im život. Stáli ho krv a život. Preto nechce, aby zahynuli, ale aby sa obrátili a na veky žili.

Jonáš prorok sa veľmi zarmútil a rozhneval, že Boh nepotrestal Ninivitov, ako to on bol predpovedal. Boh mu povedal: „Myslíš, že sa ty dobre hneváš na breštan? . . . Tebe je ľúto za breštanom, o ktorý si ty nepracoval, ani si neučinil, aby vyrástol, ktorý za jednu noc vyriastol, a za jednu noc zahynul; a ja sa nemám slutovať nad Ninive mestom veľkým, v ktorom je viac než stodvadsať ľudí, ktorí nevedia rozdielu medzi pravcou a ľavicou svojou, a dobytku mnoho?“⁶ Veľmi zaujímavé sú slová cisára Konštantína na Nicénskom sneme biskupovi Akáciovovi, ktorý sa tvrdým ukázal v prijatí poblúdených, čo sa na sneme navrátili. Bohabojný a zbožný cisár mu povedal: Akácius, vezmi rebrík a id' sám do neba, ak môžeš. — Akýsi svätý v podobnom prípade povedal druhému, ktorý tiež veľmi ostrým sa ukazoval: „Keby ťa ten človek tvoju krv bol stál, ako Krista Pána, doista by si ho prijal do svojho stáda, a nenechal by si ho vonku vlkom.“

V Druhej Knihe Mojžišovej rozpráva nám sv. Písmo o peknom a zaujímavom príklade dobrej a opravdivej horlivosti, akú majú mať sluhovia Boží. Naša horlivosť má byť, ako Mojžišova, keď synovia izraelskí uliali si zlaté teľa a klaňali sa mu. Sv. Augustín pekne vysvetľuje celú vec. Mojžiš išiel na horu pre zákon, čo mu mal dať Boh pre ľud. Už ho dostal na dvoch tabulách, ktoré Boh urobil a s oboch strán svojou rukou popísal.

⁵ Gen 35, 18 — ⁶ Jon 4, 9-11

Sostupoval teda s hory. Ako zbadal, že ľud spravil si tela a klaňal sa mu, tak sa rozhneval, že tabuly, ktoré v rukách mal, na kúsky roztrepal. Pozri, hovorí sv. Augustín, ako sa rozhneval Mojžiš pre hriech ľudu: rozbil tabuly zákona, ktoré Boh mu dal a svojou rukou napísal, ktoré tak slávnostne dostal a po tolkej príprave, keď štyridsať dní a štyridsať nocí sa postil a s Bohom sa shováral. Ale hoci sa tak strašne rozhneval na hriech ľudu, predsa hneď sa obrátil k Bohu a prosil ho za ľud, a to tak naliehavo, že povedal, aby im alebo odpustil, alebo aby jeho vymazal z knihy života. Taká má byť horlivosť opravdivých sluhov Božích, hovorí svätý. Máme horliť za jeho slávu, má nás bolieť duša pre urážky proti Božskej velebnosti, a preto sa hnevať na hriech, ale s druhej stránky máme tak ľutovať hriešnikov, že hneď sa dáme orodovať za nich u P. Boha, aby im odpustil, ako to robil Mojžiš.

Podobný príklad čítame o sv. Pavlovi. S jednej stránky veľmi sa zarmucoval pre hriechy svojho národa a nenávidel hriech, ale s druhej tak ho ľutoval a tak mu žičil dobré, že by vďačne bol býval prekliaty pre jeho spasenie. „*Pravdu hovorím v Kristu, nelužem, a prisvedčuje mi vlastné svedomie v Duchu svätom, že mám veľký zármutok a ustavičnú bolesť v svojom srdci. Veď žiadal som si ja sám zavrhnutým byť od Krista za svojich bratov, ktorí sú moji rodáci podľa tela, ktorí sú Izraelci*“.⁷ Svätí rozlične vysvetľujú tieto príklady o Mojžišovi a sv. Pavlovi. Sv. Hieronym ich vysvetľuje, že je tu reč o telesnej smrti.

⁷ Rim 9, 1-4

Svätí si vraj žiadali krv vyliat a umrieť, aby iní mohli mať duchovný život a boli spasení. Dokazuje to tým, že vo sv. Písme slovo anathema často sa berie v značení telesnej smrti. Nechajme však iné vysvetlenia, prizrime sa len peknému a jasnému vysvetleniu sv. Bernarda. On hovorí, že Mojžiš tu vraví láskou, akú máva otec, lepšie akú má dobrá matka, ktorej nič nemôže byť milé, ak sú z toho jej dievky vytvorené, ak sa tomu nemôžu aj ony tešiť. Vysvetľuje to príkladom: keby nejaký boháč pozval chudobnú matku k stolu, ale dieťa kázal by jej vonku nechať, aby mu neplakalo a nemýlilo ho, či by to pozvanie matka prijala? Istotne nie. Radšie by sa ďalej postila, ako by dieťa vonku nechala. Alebo pôjdem aj s dieťaťom, alebo nechcem vášho obeda. V tomto smysle hovorí Mojžiš s P. Bohom. Nechce sám sa dostať do radosti Pánovej a národ izraelský aby vonku ostal, ktorý on miluje ako synov.

Táto materinská láska a slutovanie sa páči Bohu. Takáto musí byť naša horlivosť. Zpomedzi čností toto ľutovanie duší, čo sú v otroctve diablovom, najlepšie svedčí robotníkovi Pánovmu. Sv. Pavel píše: „*Oblečte si teda, jako vyvoleni Boží, svätí a milí, srdečné milosrdenstvo*“.⁸ Musíme smýšľať ako P. Boh a podobnými sa stať Hlavnému kňazovi, o ktorom sv. Pavel hovorí: „*Veď nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol mať útrpnosti s našimi nemocami*“.⁹ Sv. Ambróz neprosil Boha o inú milosť, len o túto lásku a ľutovanie hriešnikov. Boh mu ju dal v takej miere, ako to Paulinus píše v jeho životopise, že plakal

⁸ Kol 3, 12 — ⁹ Žid 4, 15

s tými, čo sa prišli k nemu spovedať a rozprávali mu o svojich biedach. Týmto možno viac hriešnikov získať, ako prísnosťou a nerozumnou horlivosťou. Keď penitent vidí, že ho spovedník miluje, ľutuje ho, to mu obmäkčí srdce a pohne ho, aby ho tiež miloval a mal dôveru k nemu. Nič nepohýňa tak človeka milovať, ako keď vidí, že ho iní milujú. Čo láskou povieš, to sa ujme v srdci druhému, ba keď ho aj pokarháš, prijme to ako od otca, a nepohne sa. Hovorí sv. Bazil, že naše karhania majú byť, ako dojčenie matky: majú zo srdca pochádzať, vyplývať z túžby po dobrotu a spasení iných. To je naliať vína a oleja, ako evanjelium hovorí v podobenstve o Samaritánovi. Silné víno karhania treba pomiešať a zmierniť lahodným a príjemným olejom slutovania a milosrdenstva. Takto sa dajú rany najlepšie zahojiť. Rozhorčenosť a ostré, surové karhanie nielen nič nepomôže, ale škodí a odháňa penitentov nielen od teba, ale aj od Spoločnosti, lebo si myslia, že ostatní sú tiež takí neláskaví a ostrí, ako ty. Sv. Bernard spomína Jozefa, ktorý keď karhal bratov, nemohol sa zdržať slz: „*Tu sa Jozef nemohol ďalej zdržať*“.¹⁰ Tým ukázal, že jeho slová karhania nepochádzajú z trpkosti, ani z hnevu, ale z láskavého a dobrotivého srdca.

P. Avila má dobrú myšlienku, ktorá nám pomôže mať veľké srdce k hriešnikom, ľutovať ich a nehnevať sa na nich. Dvojako možno pozerať na hriechy bližného. Po prvé, ako na urážky P. Boha. Z toho ohľadu pohýňajú nás hnevať sa a rozhorčiť sa a žiadať trest. Po druhé, ako na zlo

¹⁰ Gen 45, 1

nášho brata. Keď takto pozeráme na ne, nepohýňajú nás k hnevu, ale k lútosťi, lebo nemôže sa nič horšieho človeku prihodiť, čo by nám toľko škody narobilo, ako hriech. Pre nič nemáme tak ľutovať iného, ako pre hriech. A čím viac je hriechu, tým viac nás má pohnúť ľutovať hriešnika, lebo tým väčšiu škodu mu urobil. Urážky a škaredé slová blázna nehnevajú nás, ale budia v nás milosrdenstvo a poľutovanie, lebo pozeráme na ne, ako na následky choroby toho, čo ich hovorí, a nie ako na urážky. Podobne budia naše hriechy v P. Bohu nie hnev, ale lútosť, keď na ne pozerá s milosrdenstvom nie ako na urážky, ale ako na naše nešťastie. Práve tak hľaďme aj my na hriechy bližného, ako na jeho nešťastie a škodu, aby sme ho pre ne ľutovali. My tiež chceme, aby Boh na naše hriechy nie s hnevom a so spravodlivosťou pozeral a trestal nás za ne, ale s lútosťou a milosrdenstvom, aby nám ich prepáčil. To by bola dobrá horlivosť a podľa srdca Božieho, ktorá je milosrdná a milosrdenstvo robí.

HLAVA XIV

NEPOZERAJME NA VONKAJŠOK, ALE NA DUŠE

Tým, čo sa zaoberajú s bližným, svätí a učiteľia duchovného života pripomínajú, aby hľadeli na duše, a nie vonkajšok ľudí. Sv. Bernard hovorí, že niektorí hľadia na pekných ľudí, na dobre vychovaných, na zdvorilých. Týmto sa venujú a s týmto sa zaoberajú. Tí však, čo majú zdravé oči, pozerajú na dušu, ktorá je taká pekná v peknom tele, ako v nepeknom, ak v peknom nie je svätejšia, ako v nepeknom. V škaredom a v peknom tele je ona prekrásna, ak nie je zohavená hriechami. A tým je krajšia, čím je čistejšia a slobodnejšia od hriechov a hojnejšie okrášlená čnosťami a nebeskými darmi. Nič neosoží pekný vonkajšok, keď chýbuje krása duše. Prvá je spoločná s neživými vecmi a so zvieratmi, druhá s anjelmi. Preto nám treba dnu vnikať, hovorí sv. Bernard, a pozeráť na dušu, ktorá je stvorená na obraz a na podobenstvo sv. Trojice. Hľadme na ňu ako na chrám Ducha svätého, na úd tela Kristovho, ktorý je umytý v jeho krvi, vykúpený jeho životom. Lutujme ju, keď vidíme, že je stvorená a zašpinená hriechom. Lutujme ju, keď badáme, že sa v nej ztratila veľká cena, ktorú za ňu dal Syn Boží.

Od tvári a od celého vonkajška, nakoľko možno, treba nám odhliadnuť, nevážiť si ho viac, ako

hrst blata alebo obielený hrob, lebo to je naše telo. To si máme dobre zapamätať a veľmi na to pozor dávať. Gerson hovorí: „Nielen na podoby nepozerať, ale ani na pohlavie nedbať. Nielen na to nedbaj, či penitent, alebo s kým sa zaoberáš, je dobre vychovaný alebo nie, ale ani na to nehľadieť, či je to mužský alebo ženská. Pozerať jedine na dušu a na jej záchranu. Od všetkého iného odhliadni a nedbaj o ostatné, lebo v dušiach niet takého rozdielu.“

Je to vážna nauka. Takto sa naša láska stane duchovnou a opravdivou, lebo všetko čisto s Bohom, pre Boha a za Boha budeme robiť. Každá iná láska je telesná a smyselná a veľmi nebezpečná. Potom táto nauka pomáha tým, čo sa iným venujú, oduševňovať sa za práce a odstavovať ich, ako sa patrí, vďačne sa zaujať chudobného a opusteného ako aj bohatého a mocného. Boha toľko stála duša chudobného, ktorý je v špitáli, a opusteného, ktorý prichodí na sved, ako duša šľachtica a vysoko postaveného. Sv. Ambróz spomína príklad P. Ježiša. O ňom evanjelium rozpráva, že nechcel ísť do domu kráľovského úradníka, aby mu syna uzdravil, hoci ho otec dal prosiť a sám prišiel ho o to prosiť. Nechcel, aby si mysleli, že sa dal bohatstvom a postavením chorého a otca nakloniť. Kým do domu stotníka ide sluhu uzdraviť, hoci ho o to sám stotník neprišiel prosiť, ale skrz iných to urobil. „Ježiš išiel s nimi“, ¹ aby sa nikto nenazdal, že nechce sa mu ísť, lebo chorý je chudobný sluha. Týmto nám Pán dal príklad, hovorí sv.

¹ Luk 7, 6

Ambróz, akí máme byť naproti bližnému: nepozerať na boháčov a na vzdelaných, ale iba na duše. Na tie majú byť obrátené naše oči a naše srdce. Tak vďačne treba nám pomáhať chudobnému, sluhovi a neslobodnému, ako zemanovi a pánovi. Pred Pánom jedno je sluha a slobodný, pomocník a pán, ako píše sv. Pavel. Boh umrel i za toho i za tamtoho, a možno viac miluje a váži si chudobného, ako bohatého.

Keby naša láska bola čistejšia a viac duchovná, radšie by sme spovedávali a venovali sa chudobnému, ako bohatému, nízkemu, ako vysokému. Na to je viac pohnútok. 1. Aby sme nasledovali príklad, ktorý nám dal Kristus Pán. 2. V chudobných a v nízkych lepšie sa ukazuje obraz Krista Pána, ktorý bol bohatý a stal sa pre nás chudobným, aby nás svojou chudobou mohol obohatiť, ako Apoštol hovorí. 3. Takto môžeme byť istejší, že v svojich prácach Boha hľadáme, že čisto pre neho ich robíme. Keď sa zaoberáme s poprednými a povestnými ľuďmi, často zamiešajú sa všelijaké ľudské ohľady; hľadáme seba, svoju potechu a slávu. Táto robota nie je tak istá a málokedy je čistá a slobodná od pliev a prachu. Niekedy je to ctibažnosť, čo sa zdá byť horlivosťou. 4. Takto lepšie sa zachováme v poníženosti. 5. Zo skúsenosti vieme, že u chudobných viac dobrého vykonáme, ako u iných. Chudobní častejšie chodia na spoveď, počúvajú kázne. I Krista Pána viac chudobní nasledovali a prijímali jeho učenie. „*Chudobným zvestuje sa evanjelium*“.² Zpomedi boháčov a pánov iba jeden-druhý sa našiel. Ni-

² Mat 11, 5

kodém, popredný žid, v noci a potajomky chodil k Ježišovi. Okrem toho prostému ľudu prostejšie sa povie pravda, o veľa slobodnejšie možno ho pokarhať, a karhanie aj spokojne prijme; spovedník ľahšie dosiahne, čo chce. Pred pánmi je človek zdržanlivý. Spovedník sa neopováži povedať, čo má na jazyku, čo by im mal pripomenúť; často máva aj nespokojné svedomie, že nehovoril celkom slobodne, že im povoľuje. S pánmi sa ďalej veľa času mrhá, a veľmi málo alebo nijakého úžitku niet z celej roboty. Kým u obyčajných ľudí za krátky čas veľa dosiahneme, lebo hneď sa možno dať s nimi do vecí, rovno im povedať, o čo ide, čo u pánov nie je možné. Preto duchovní ľudia, čo sa nechcú dať oklamať, a starajú sa o svoj duševný pokrok a o dobro duší, vyhýbajú pánom, a za veľkú farchu považujú prácu medzi nimi. Majú na mysli slová Mudrcove, ktoré svätí tak často opakujú: „*Farchu na seba berie, kto obcuje s vzácnejším než je sám.*“³ V reholi viac si vážia tých, čo spovedávajú chudobných, roľníkov, sluhov a žobrákov. Páni doista najdú si vždy spovedníka. Ak sa však medzi nimi niektorý najde, o ktorom sa ti zdá, že sláva Božia vyžaduje, aby si sa mu venoval, musíš byť ponížený a myslieť si, že druhý páter mohol by ho lepšie viesť a vo väčšej bezpečnosti byť. Zaujmi sa toho chudobného, ktorý už azda niekoľko ráz tu bol a nemohol sa vyspovedať.

³ Sir 13, 2

HLAVA XV

NEDÔVERUJME V SEBE, ALE V BOHU

„*Dútaj v Pána z celého svojho srdca, a nespoliehaj sa na svoju múdrosť*“.¹ Toto je zas vážny prostriedok dosiahnuť cieľ nášho Inštitútu. To isté nám pripomína aj sv. Ignác a bula nášho Inštitútu krátkymi slovami: „Nedôveruj v svojich silách, ale v Božích“. Vieš, ako dosiahneš veľa v dušiach? Keď nebudeš dôverovať v seba, v svojich silách, vo svojej múdrosti a usilovnosti a v nijakom ľudskom prostriedku, ale úplne v Bohu. To je vážny a veľmi dobrý prostriedok veľa dobrého vykonať dušiam. Takto treba smýšľať robotníkovi Božiemu. Má byť preniknutý myšlienkou, že sám od seba nič nevládze, preto všetku úfnosť skladá v Boha. Takýchto užíva Boh pre veľké veci, pre divné a neobýčajné obrátenia. Sv. Pavel píše: „*A takúto dôveru máme skrze Krista k Bohu; nie, že by sme boli dostatoční niečo myslieť od seba, jako by zo seba, ale dostatočnosť naša je z Boha, ktorý nás i uspôsobil za súcích služobníkov nového zákona*“.²

„*Hľa, pravý Izraelita, v ktorom niet podvodu*“.³ O týchto slovách, ktorými P. Ježiš pochválil Natanaela, hovorí sv. Augustín: „Zdá sa, že takýto človek mal byť povolany za apoštola prvý

¹ Prísl 3, 5 — ² II Kor 3, 4-6 — ³ Ján 1, 47

z pomedzi všetkých, lebo takéto svedectvo dáva o ňom Syn Boží. Ale vidíme, že nebol povolán ani na začiatku, ani neskoršie, ani na konci. Čože bola tomú príčina? Vieš čo? Natanael bol učený, znalec zákona, preto nevyvolil ho Kristus Pán medzi svojich apoštolov. Pán nechcel mať učeních pre evanjelium a pre obrátenie sveta, ale chudobných, neučených rybárov, ako hovorí sv. Pavel.

Sv. Gregor spomína nasledujúcu udalosť z Knihy kráľov. Keď Amalekiti podpálili mesto Sikeleg, vzali do zajatia jeho ženy i ženy jeho priateľov a deti. Jeden z nich, akýsi egyptský otrok, ostal na ceste, lebo bol chorý a nemohol ďalej ísť. Dávid našiel toho biedneho chorého, ktorý už išiel umierať, lebo tri dni a tri noci už nejedol ničoho, dal mu jesť a vzal ho za vodiča. Dávid potom šiel s ním za Amalekitmi, našiel ich, keď si veselo a slávne popíjali a jedli, napadol ich a pobil a korisť im pobral. Taký je, hovorí sv. Gregor, i opravdivý Dávid, Kristus Pán. On tiež si volí tých, ktorých svet za nič nemá, posilní ich pokrmom svojho slova a urobí ich vodičmi, hlásateľmi evanjelia, aby premohol a znivočil Amalekitov, svetákov, čo si veselo v rozkošiach a v radoostiach žijú.

Ale vidíme, prečo berie Boh tak slabé nástroje pre takéto vysoké úlohy. Vieš prečo? hovorí sv. Pavel. Aby človek nedôveroval v sebe, nepripisoval sebe ničoho, ale všetku úfnosť skladal v Bohu a jemu pripisoval a dával všetku slávu. Boh si to veľmi váži. Túto pravdu treba nám prijať a hlboko si ju vstúpiť do srdca. Na to je Sv. Písmo

plné príkladov, z ktorých vidno, že Boh si volí slabé nástroje a prostriedky, aby veľké veci vykonal. Takto je ľahšie zbadáť, že on je, čo zázraky robí, a nie my. „Aby ukázal bohatstvá svojej slávy“.⁴ Toto slúži na väčšiu slávu Božiu, takto sa lepšie javí jeho veľkosť a všemožnosť. Boh veľa zázrakov urobil skrze Mojžiša, keď vyviedol izraelský národ z Egypta. Ani v jednom zázraku však nepoznali Egyptčania tak moc Božiu, ako keď Mojžiš palicou udrel prach zeme a obrátil ho na komáre, ktoré zaplnily celú krajinu. Faraonovi čarodejci uznali, že toto nijakými čarami nevládzu, a povedali: „Prst Boží je toto“, t. j. jasný znak moci a sily Božej.

Vo vojne, ktorú mal Sapor, kráľ Peržanov, s Rimanmi, Peržania obsadili veľkým vojskom mesto Nisibis, alebo ako iní ho menujú Antiochiu Migdomiu, ktorého biskupom bol svätý človek, menom Jakub. Mešťania prosili toho svätého človeka, aby vystúpil na múry a prekliat vojsko nepriateľov. Na ich prosby išiel na vežu a odtiaľ pozeral na veľa tisícov vojska. Nijakej inej kliatby nepovedal na nich, ani nič iného nežičil im, iba o to prosil Boha, aby poslal na nich blchy a komárov, aby trápení malými a nízkymi zvieratmi uznali moc Najvyššieho. Ako dokončil modlitbu, celé oblaky komárov a blch prišli na Peržanov, vliezly do nosov a do ušú slonom, koňom a iným zvieratám, čo boly vo vojsku, a začaly ich pichať. Kone a ostatné zvieratá od bolesti skákaly, shodily svojich jazdcov, povláčili ich, že si krky polámali. Všetko sa rozutekalo, poprevracaly celý

⁴ Rim 9, 23

tábor a pokazily celý plán vojny. Kráľ Sapor uznal moc a opateru P. Boha o svojich, prestal bojovať a vrátil sa s hanbou domov. Boh vie premôcť komármi a blchami všetkých cisárov a panovníkov sveta. Takto robieva on; tým je jasnejšie, že on všetko robí a jemu patrí všetka česť a sláva. Preto volí Boh slabé prostriedky a nástroje na veľké veci pri obrátení duší. Cirkevné dejiny spomínajú veľa príkladov o obrátení veľkých hriešnikov, nevercov a kacírov, ktorých mnohí veľmi učené biskupi ani na všeobecných snemoch, kde sa schádza kvet Cirkvi, nemohli obrátiť a o pravde presvedčiť, a naostatok obrátili sa na prosté slová neučeného a obyčajného človeka. Z toho sa máme učiť neúfať v sebe, ale v Bohu a jemu za všetko slávu dávať.

Z tohoto máme si tri veci zapamätáť. Po prvé, nesmieme tratiť chuť a oduševnenosť pri pohľade na svoju núdzu a slabosť pre takéto vysoký cieľ a úlohu a vznešené povinnosti, aké sú vo Spoločnosti. Práve to nás má oduševňovať a budiť v nás väčšiu úfnosť v Bohu, ktorý takéto prostriedky užíva na veľké a divné veci. Veľmi dobre odpovedal sv. František svojmu spoločníkovi. Króniky rehole sv. Františka rozprávajú, že Fr. Mafeus, stály spoločník svätého, chcel raz pokúšať poníženosť sv. Františka. Vedel dobre, ako túži a teší sa, keď si ho nevážia. Spýtal sa ho: Odkiaľ je to, že všetci ľudia bežia k tebe? Každý ťa chce vidieť, počuť a ťa slúcha. Nie si ani učený, ani šľachtic, ani vyškolený, ani výrečný. Odkiaľ je to, že celý svet za tebou beží? Odpovedal mu sv. František,

ako naozaj ponížený: Chceš vedieť, bratku, odkiaľ je to, že celý svet prichodí ku mne? Z nekonečnej dobroty P. Boha, ktorý pozrel na mňa hriešnika, na najnižšie a najchatrnejšie stvorenie sveta. Lebo Boh volí slabé a obyčajné veci, aby zahanbil veľké a mocné, aby takto všetka česť a sláva jemu patrila, nikto sa pred ním nechválil, ale kto sa chválil, v Pánu sa chválil a jedine jemu dával všetku slávu na veky. To má byť aj naša odpoveď, naša potecha a všetka naša úfnosť.

Po druhé, keď Boh skrze nás veľa dobrého robí v dušiach, vzbudzuje veľké obrátenie, čo i predivné, nesmieme sa zato za niečo väčšieho považovať, ale máme ostať vo svojej nízkosti a za takých sa pokladať, akí sme, ako by sme neboli nič urobili. To nie sme my urobili, ale Boh skrze nás. Veľmi dobre nás o tom poučuje prorok Dávid, čo sa týka teórie a praxe: „*O Bože, ušima našimi sme slychali: otcovia naši nám vyrozprávali o skutkoch, ktoré si vykonal za ich dní starodávnych. Ty, ruka tvoja vyhnala pohanov, a ich si tam zasa-dil; vyhubil si národy, a ich si rozprestrel. Lebo nezaujali tú zem svojím mečom, ani ich rameno im nespomohlo. Ale tvoja pravica a rameno tvoje, a svetlo tvári tvojej; lebo si si ich obľúbil*“.⁵ To všetko si ty urobil, Pane, a to nie pre ich zásluhy, ale že sa to tebe páčilo.

Teda nemáme čo spyšnieť, keď Boh skrze nás veľké veci robí. Naopak, čím väčšie veci robí skrze nás, tým viac sa nám treba zahanbiť a uponížiť, že takéto slabé a biedne prostriedky si volí na také veľké a neobyčajné veci. Tak máme smýšľať, ako

⁵ Žlm 43, 2-4

Peter, keď mu Pán dal preveľa rýb nachytať. Lukáš, evanjelista rozpráva, že Kristus Pán kázal Petrovi rozostrieť sieť. Peter však mu odpovedal: „*Učiteľu, cez celú noc sme pracovali a ničoho sme nechytali, ale na tvoje slovo rozostriem sieť*“. Urobili to a chytili toľko rýb, že sa im trhala sieť. Zaskývali spoločníkom, ktorí boli na druhej lodi, aby im prišli pomáhať vytiahnuť sieť. Naplnili obe loďky rybami. Toľko ich mali, že loďky pod veľkou a neobyčajnou farchou skoro začaly sa topiť. Keď ten zázrak videl Peter, „*padol k nohám Ježišovi a riekol: Odiď odo mňa, lebo som človek hriešny*“. Nie som hoden, aby som stál pred tebou. „*Hrôza ho zaiste nadišla, i všetkých, ktorí boli s ním, nad lovom, ktorý vykonal*“.⁶ Peter sa nevedel od divu kde podieť. Poníženostou a zahanbením naplnila ho myšlienka, že celú noc na darmo sa trápil, a keď v mene Ježišom rozostrel sieť, toľko rýb chytil.

Takto sa nám treba zadiviť, uponižiť a uznať svoju slabosť a núdzu, keď Pán niečo veľkého skrze nás urobí. Jak ďaleko bol Peter od toho, aby bol spyšnel, že mal tak veľké šťastie! Práve tak ďaleko i my máme byť od toho, aby sme spyšneli, keď Boh niečo urobí skrze nás; treba nám uznať, že to on robí, a nie my. To je neúfať v sebe, ale v Bohu, pripisovať sebe, čo je naše, a Bohu, čo je Božie. Pozri, čo dosiahol Peter, keď vo vlastnom mene rozostrel sieť. Z toho vidíš, čo môžeš a vládzeš z vlastnej sily a usilovnosti. A zas pozri, čo dosiahol, keď rozostrel siete v mene Ježišom, a z toho ti je jasno, čo môžeš jeho milosťou a po-

⁶ Luk 5, 4...

mocou. Pri prvom pohľade nebudeš úfať v sebe, pri druhom nadobudneš si sily a úfnosti v Bohu. Takto s jednej stránky nestaneme sa márnomyseľnými, čo by čo veľkého urobil Boh skrze nás, s druhej zas neztratíme úfnosť pre svoju slabosť a chabosť.

Sv. Hieronym stavia otázku: Kto urobil lepšie, či Mojžiš, ktorý keď mu Pán kázal vyslobodiť národ z Egypta, vyhovárať sa, že je nesúci, a prosil Pána, aby poslal druhého, čo by na to bol súcejší; a či Izaiáš, ktorý nebol ani volaný, ani volený, ale dobrovoľne sa núkal, že pôjde kázať, a povedal: „*Hľa tu som ja, a pošli mňa*“.⁷ Odpovedá: Dobré je, keď sa kto uponíži a uzná, že je na nič nesúci, ale práve tak dobré je, keď je niekto hotový a má vôľu slúžiť a pomáhať druhým. Keď sa však pýtaš, čo je lepšie, od Mojžiša sa máme učiť poníženosti pre svoju slabosť, od Izaiáša zas chuti a hotovosti pre milosrdenstvo a dobrotu Pánovu, ktorý sa mu dotkol perien a dal mu sily na to, na čo ho posielal. Poníženosť neprotiví sa úfnosti, ani jej neprekáža, ale skôr ju podporuje, lebo nám pomáha všetku úfnosť skladat v Bohu, a tým si nadobudneme chuti a sily.

Po tretie, hoci je pravda, že nesmieme v sebe a v svojich prostriedkoch úfať a ničoho sebe pripisovať, predsa máme so svojej stránky všetkou usilovnosťou napomáhať bližného. Chcieť od Boha výsledky bez našej roboty je žiadať zázraky a pokúšať Boha. On chce našu pomoc pri obrátení duší. Preto nás sv. Pavel menuje spolupracovníkmi Božími a jeho pomocníkmi. Preto kázal Pán

Petrovi rozostrieť sieť. Takto chcel mu dať chytiť veľa rýb, aby sme sa z toho naučili, že nesmieme stáť so založenými rukami. Napred však nechal Petra samého loviť a trápiť sa na darmo, aby sme sami sebe nepripisovali dobrý výsledok a získanie duší do svojej siete. Takto máme rozostrieť svoje siete, použiť všetky možné prostriedky, urobiť, čo vládzeme, ako by to stačilo. S druhej stránky však nesmieme v tom všetkom úfať, ako by sme neboli nič robili, ale všetku úfnosť skladať v Bohu.

Tomu nás učí Božský Spasiteľ v evanjeliume: „Keď vykonáte všetko, čo sa vám rozkázalo, povedzte: Sluhovia neužitoční sme; čo sme boli po dlžni spraviť, to sme urobili“.⁸ Treba podotknúť, že Pán nehovorí: Keď ste urobili niečo, čo ste boli povinní, ale: „Keď vykonáte všetko, čo sa vám rozkázalo“. Z toho vidíme, že keď sme všetko urobili, čo sme vládali, použili všetky prostriedky, nesmieme v nich úfať, ale v Bohu, všetko jemu pripisovať a za všetko jemu dávať slávu. To je dľa svätých ostatný a najdokonalejší stupeň ponížnosti, ako sme to na svojom mieste povedali.

Keď sv. Peter a sv. Ján uzdravili chromého, čo sedával pri chrámovej bráne, ktorú volali Krásnou, a žobral, ľud od divu nad zázrakom pozeral na nich, ako na Božské bytnosti. Vtedy povedal Peter: „Mužovia izraelski, čo sa divíte tomuto, alebo čo hľadáte na nás, ako by sme my svojou vlastnou silou alebo mocou boli spravili to, aby tento chodil? Boh Abrahámov a Boh Izákov a Boh Jakubov, Boh našich otcov oslávil svojho Syna Ježiša, ktorého ste vy síce vydali a odopreli pred tvárou

⁸ Luk 17, 10

Pilátovou, keď tento súdil, aby bol prepustený . . . A skrze vieru v jeho meno otúžilo jeho meno toho-to, ktorého vy vidíte a znáte, a viera, ktorá je skrze neho, dala mu celé toto zdravie pred obličajom všetkých vás“.⁹ To isté sa prihodilo sv. Pavlovi a Barnabášovi, keď uzdravili akéhosi chromého. Ľudia ich mali za bohov, chceli sa im klaňať a obetovať im. Ba prinášali vence a volali: „Bohovia v ľudskej podobe sostúpili k nám“. Keď to počuli apoštolovia Barnabáš a Pavel, roztrhli svoje plášte a hovorili: „Mužovia, čo to robíte? I my sme smrteľní, ľudia jako vy“.¹⁰ Nie my sme to urobili, ale Boh. Jemu patrí česť a sláva. Ostali celkom ponížení, ako by nič neboli urobili. Takto máme i my smýšľať, keď sme všetko urobili, čo sme boli povinní za duše urobiť.

⁹ Sk ap 3, 12-16 — ¹⁰ Sk ap 14, 10...

HLAVA XVI

AKÚ MOC MÁ ÚFNOSŤ V BOHU

„Každé miesto, na ktoré vstúpi vaša noha, bude vaše“,¹ hovoril Boh synom izraelským. O týchto slovách píše sv. Bernard: Vašou nohou je vaša úfnosť, jak ďaleko ona siaha, toľko dosiahnete. Keď pevne úfaš v Bohu a veľké veci očakávaš od neho, dá ti ich a vykoná ich skrze teba; ak málo úfaš, málo dostaneš. V evanjeliu máme veľa príkladov, ktoré toto dokazujú. Ten predstavený synagogy nechal umierajúcu dcéru, a keď prišiel k P. Ježišovi, bola už mŕtva. Povedal Pánovi: „*Panne, moja dcéra teraz skonala; ale poď polož na ňu svoju ruku, a bude žiť*“.² Akúsi vieru a úfnosť mal. Veril, že Pán môže mu dcéru vzkriesiť. Ale to bola malá viera, lebo sa nazdal, že Spasiteľ musí prísť a položiť na ňu ruku. Takto úfal, že dcéru mu znovu ožije. Pán urobil, ako úfal. Šiel, našiel ju už mŕtvu, chytil ju za ruku a vzkriesil.

Tá žena, čo už desať rokov trpela na krvotok a všetok svoj majetok lekárom dala, bez toho žeby jej bolo lepšie bývalo, väčšou úfnosťou sa približovala k Pánovi. Povedala si: „*Keď sa len dotknem jeho rúcha, budem zdravá*“.³ Prebila sa cez ľud, prišla k Spasiteľovi, dotkla sa obruby jeho šiat, a hneď bola zdravá. Boh jej urobil dľa viery

¹ Deut 11, 24 — ² Mat 9 18 — ³ Mat 9, 21

a úfnosti, ktorú mala. — Stotník, čo mal chorého sluhu, bol silnejšej viery, ako títo všetci. Prišiel k Ježišovi, a povedal mu: „*Pane, môj čeladník leží doma porazený a hrozne sa trápi*“. Ale nie je potrebné, aby si prišiel ho uzdraviť, alebo aby on prišiel dotknúť sa tvojich šiat, „*ale riekni len slovom, a uzdravený bude môj paholok*“. To bola silná viera! „*Keď to počul Ježiš, podivil sa, a riekol tým, ktorí šli za ním: Veru povedám vám, nenašiel som toľkej viery u Izraelcov.*“ Potom povedal stotníkovi: „*Ľá, a jako si veril, nech sa ti stane,*“⁴ Pevne úfal v Ježišovi a veril, že mu sluhu môže samým slovom uzdraviť, a Pán naozaj samým slovom uzdravil mu ho. Z toho vidíš, jako sa riadi Boh podľa našej dôvery, ktorú k nemu máme, ako sa i kráľovský prorok modlí: „*Nech nad nami bude tvoja milosť, Pane: ako sme my mali nádej v tebe*“.⁵ Aká veľká je nádobnosť úfnosti, toľko vody sa do nej zmestí, hovorí sv. Cyprián.

Podobne sa vodilo i sv. Petrovi, keď mu Pán kázal, aby prišiel k nemu po vode. Dokiaľ sa nebál, dotiaľ kráčal po vode, ako po suchu. Ako sa však silný vietor strhol, začal sa báť a hneď sa aj topil. Pán ho pokarhal pre slabú vieru a povedal mu: „*Maloverný, načo si pochyboval?*“⁶ Tým mu dal vedieť, že preto sa topil, lebo málo úfal a bál sa. To je príčina, pre ktorú myslíme, že v pokušeniach, ťažkostiach a trápeniach musíme sa utopiť a zahnúť, lebo tak malú úfnosť máme. Keby sme silne úfali v Bohu, vtedy by

⁴ Mat 8, 5-8 — ⁵ Žlm 32, 22 — ⁶ Mat 14, 31

nám pomohol, zo všetkých nebezpečenstiev by nás vytrhol a veľa milostí nám dal.

Keď sa kráľ Jozafat veľmi obával Moabitov, a Ammonitov, ktorí s veľkým vojskom prichodili proti Iudu Božiemu, Pán mu povedal skrze proroka: „*Pozorujte všetok Juda, a ktorí bydlíte v Jeruzaleme, a ty, kráľu Jozafat: Toto vám pravi Pán: Nestračujte sa, ani sa nebojte tohoto množstva; lebo nie váš je to boj, ale Boží . . . Nebudete to vy, ktorí budete bojovať, ale len stojte dúfajlive, a uvidíte nad sebou pomoc Pánovu*“.⁷ O chvíľu sa presvedčili o tom. Kým spokojne stáli, Pán znivočil celé vojsko nepriateľovo: vojaci bojovali proti sebe a zabíjali sa.

Uvažujme tu o tom, jak málo žiada od nás Boh, aby nám pomohol zvíťaziť nad nepriateľmi. Dávid hovorí: „*Ponevadž on vo mne dúfa, chcem ho vyslobodiť: ochránim ho, preto že zná moje meno*“.⁸ Sv. Bernard zadivený zvolá pri týchto slovách: „O, sladká veľkodušnosť, ktorá nechýbí nikdy tomu, čo v nej úfa!“ „*V tebe dúfali otcovia naši: dúfali, a vyslobodil si ich. K tebe volali, a boli zachránení; v tebe dúfali, a neboli zahanbení*“.⁹ Ktože volal Boha o pomoc, úfal v ňom, a nebol vyslyšaný, nedostal pomoci od jeho Božskej Velebnosti? „*Pozrite, synovia, na pokolenia ľudské: a vedzte, že ani jeden, ktorý dúfal v Pánovi, nebol zahanbený*“.¹⁰ To hovorí Mudrc.

Je ešte iná príčina, o ktorej sme už obšírne hovorili, preto teraz ju iba na krátko spomenieme. Keď nebudeme v sebe úfať, ale všetku svoju úfnosť

⁷ II Par 20, 15, 17 — ⁸ Žlm 90, 14 — ⁹ Žlm 21, 5, 6

¹⁰ Sir 2, 11, 12

v Boha skladaf, jemu všetko budeme pripisovať, a celú farchu vecí na neho svalíme, tým ho prinútime, aby robil, čo sa jeho týka, a na svoju slávu to obrátil. Pane! obrátiť duše, to je tvoja vec, nie naša; čože vládzeme my, keď ty nepohneš srdcia? Nuž, obráť to na svoju slávu a staraj sa o svoju vec. — Veľmi zaujímavé sú slová Jozua, ktorý domázal Boha a nútil ho vyslobodiť národ: „Čože učíniš pre veľké meno svoje?“¹¹ Nám je dobre, keď budeme od nepriateľov uponížení a premôženi, lebo sme to zaslúžili, ale čo bude s tvojím menom? Čo povedia národy, keď uvidia, že tvoj ľud je zničený a zajatý? Povedia, že si ich nemohol doviesť do zaslúbenej zeme. Zachráň teda, Pane, svoju česť. „Nie nám, Pane, nie nám, ale svojmu menu daj slávu“.¹² Nie pre seba chceme slávu a česť, ale len pre teba. „Pánu Bohu nášmu (patri) spravodlivosť, nám však zahanbenie tvári našej“.¹³ Úfnosť je teda dobrý prostriedok, aby sme od Pána mnoho milostí dostali, lebo sa mu tak veľmi páči. „Zaľúbenie má Pán v tých, čo sa ho boja a v tých, ktorí dúfajú v milosrdenstve jeho“.¹⁴

My, čo žijeme pod poslušnosťou, máme inú osobitnú príčinu úfať v Pánu, že nám bude v povinnostiach pomáhať, lebo on nám rozkazuje a on nás postavil do nich. Preto on nám dá i silu na to, čo nám káže, a pomôže nám. Boh ukázal Mojžišovi, ako to čítame vo Sv. Písme, dať spraviť stánok, archu svedectva, slutovnicu nad ňu, oltár, stôl a iné nádoby, ktoré byly potrebné pre služby v stánku. Boh mu sám dal plán a mieru na

¹¹ Joz 7, 9 — ¹² Žlm 113, 9 — ¹³ Bar 1, 15 — ¹⁴ Žlm 146, 11

všetko. Potom povedal: „*Hľa, povolal som meno-
vite Beseleela . . . a naplnil som ho duchom Bo-
žím, múdrosťou a rozumnosťou, a umením vo vše-
lijakej robote, aby vymyslel, čo by sa dalo reme-
selne spraviť zo zlata a striebra a medi, z mra-
mora, z drahého kamenia a z rozličného dreva.
A pridal som mu za spoločníka Óliaba . . . aby
spravil všetko, čo som prikázal tebe*“.¹⁵ Keď Boh
dal vliatu znalosť umelcom, aby vedeli spraviť
stánok z hmoty, čo nedá robotníkom a služobní-
kom evanjelia, ktorí majú stavať duchovný stá-
nok duší, ten živý kostol P. Boha a bývanie Du-
cha Svätého, a zväčšiť a rozšíriť dom Boží, jeho
kráľovstvo? O čo vyššie stojí duch nad hmotou
a viac si ho váži Boh, o toľko viac máme dúfať,
že nám dá všetko, čo potrebujeme, aby sme uro-
bili, na čo nás vyvolil. Preto hovorí Spasiteľ: „*Vo-
dení budete pred vládarov a kráľov pre mňa, na
svedectvo im a pohanom. Ale keď vás vydajú, ne-
rozmyšľajte, jako alebo čo budete mluiť; lebo
bude vám dané v tú hodinu, čo máte mluiť. Nie
vy ste totiž, ktorí mluiete, ale duch vášho Otca,
ktorý mlui vo vás*“.¹⁶ „*Lebo ja vám dám výreč-
nosť i múdrosť, ktorej nebudú môcť odolať ani na
odpor mluiť všetci vaši protivníci*“.¹⁷ To bolo
badať na prvom mučeníkovi, sv. Štefanovi, o kto-
rom Skutky apoštolské hovoria: „*Nemohli odolať
múdrosti a Duchu, ktorý mluiť*“.¹⁸

¹⁵ Ex 31, 1-6 — ¹⁶ Mat 10, 18-20 — ¹⁷ Luk 21, 15 — ¹⁸ Sk ap 6, 10

HLAVA XVII

NEDÔVERA SA NEPÁČI BOHU

Ako úfnosťou ctíme Boha a páčime sa mu a veľa milostí si nadobúdame, tak zas naopak nedôverou veľmi ho urážame, hneváme a vyzývame, aby nás prísne trestal, lebo nedôvera týka sa jeho cti. Boh na Židov najmä pre toto sa hneval a trestal ich. Ako sv. Písmo rozpráva, Mojžiš poslal niekoľkých, čo by vyskúmali zaslúbenú zem. Tí sa však naľakani vrátili a hovorili ľudu, že videli obrov, oproti ktorým sú oni iba ako kobyľky; mestá sú vraj tam tak opevnené múrami a vežami, že nie je možné dnu sa dostať. Ľud sa tak znechutil a tak málo úfnosti mal do zaslúbenej zeme sa dostať, že už zamýšľali voliť si vodcu, ktorý by ich do Egypta nazpät zaviedol. Boh sa strašne nahneval na národ. Povedal Mojžišovi: „*Dokiaľ mi bude utŕhať tento ľud? Dokiaľ ešte nebudú mi veriť pri všetkých mojich zázrakoch, ktoré som činil pred ním? Preto raním ich morom a zničím*“.¹ Ale Mojžiš začal prosiť Boha, aby im odpustil. Odpovedal Boh: „*Odpustil som podľa tvojho slova. Ale všetci tí ľudia, ktorí videli moju velebnosť a zázraky, ktoré som činil v Egypte a na púšti a pokúšali ma už desať ráz a neposlúchali môjho hlasu, neuvidia tej zeme, ktorú som prisla-*

¹ Num 14, 11, 12

hou sľúbil ich otcom, a ani jeden z nich, ktorí mi utrhali, jej neuzre.“² A jako povedal, tak sa aj stalo. Šesťstotisíc mužských bolo, ktorých Boh vyviedol z Egypta, okrem žien a detí, a všetci umreli v púšti, nevošli do nej, ba ani ju nevideli lebo nedúfali. Len Jozue a Kaleb, ktorí úfali vojsť a premôcť nepriateľov, a povzbudzovali ľud, vošli, a deti tých, čo povedali, že ich nepriatelia chytia a utiskovať budú. Z toho vidno, jako nenávidí Boh nedôveru.

Ten istý trest stihol samého Mojžiša a Árona, lebo pochybovali, keď prútom udreli skalú, či dostanú z nej vody, hoci im Boh povedal, že dostanú. „*Že ste mi neverili, aby ste ma posvätili pred synami izraelskými, preto nevedzte tento ľud do zeme, ktorú im dávam*“.³ Mojžiš ju síce videl s blízkej hory, ale do nej neprišiel. „*Videl si ju svojimi očami, ale do nej nevojdeš*“,⁴ povedal mu Boh. Táto nedôvera uráža Boha na cti, preto ju tak tresce Pán.

Z toho vidíme po prvé, aká zlá a nepekná je nedôvera, ktorú niektorí majú, čo sa týka pokušenia, duševného pokroku, povinností a iných vecí, do ktorých ich poslušnosť postavila. Nazdajú sa, že je to poníženosť, a to je pýcha. Pozerajú na seba, myslia si, že to z vlastných síl a vlastnou usilovnosťou a námahou treba im spraviť. A to je veľká pýcha. Po druhé, vo všetkých veciach, potrebách a trápeniach máme sa najprv k Bohu obrátiť o pomoc a v ňom dúfať. Nesmieme napred pozeráť na ľudské prostriedky, na svoju usilovnosť a námahu, a naostatok na Boha; to je naj-

² Num 20, 22, 23 — ³ Tam 20, 12 — ⁴ Deut 34, 4

väčšia prevrátenosť na svete, keď človek najprv na prostriedky ľudské myslí, všetko možné oprobuje, bez toho, že by Boha o pomoc prosil; až keď potom nevie si rady a vec sa nedarí, obráti sa na Boha. Preto dopúšťa Boh, že tie isté ľudské prostriedky, v ktorých dúfame, zlyhajú. To povedal kráľovi Azovi: „*Ponevďáč si sa spoľahol na kráľa syrského a nie na Pána, Boha svojho, preto ušlo vojsko kráľa syrského z tvojej ruky*“.⁵

Boh sa veľmi urazí, keď sa o niečo iného opierame, ako o neho. Hneď na neho treba nám obrátiť oči. Preto jedna z najhlavnejších vecí, o ktorú sa máme v modlitbe starať, je táto úfnosť v Boha. V modlitbe sadíme a upevňujeme rozličné čnosti v svojej duši, medzi ktorými táto je veľmi vážna a potrebná. Nesmieme sa teda uspokojiť, dokiaľ sa nenavykneme hneď sa obrátiť na P. Boha v každej veci a dúfať v ňom, niešť hľadať inde pomoc, ale u Boha. On je naše útočisko a úfnosť. Stále by sme mali mať v ústach a v srdci slová Jozafata kráľa izraelského: „*Keď nevieme, čo si máme počať, len to nám zostáva, aby sme obrátili oči svoje k tebe*“.⁶ „*Blažený človek, ktorého nádejou je meno Pánovo*“.⁷

⁵ II Par 16, 7 — ⁶ II Par 20, 12 — ⁷ Žlm 39, 5

HLAVA XVIII

NESMIEME NIKDY VÔLU ZTRATIŤ

Micheáš prorok sa žaluje, že málo dosiahol svojimi kázňami u ľudu izraelského. „*Beda mne, lebo som ako ktorý obiera v jaseň hrozno po oberačke; niet hrozna na sjedenie*“.¹ Podobne sa sťažuje prorok Izaiáš: „*Pustina zostala v meste, a nešťastie premôže brány. Lebo tak bude uprostred zeme, uprostred národov, tak, ako keď sa tých niekoľko olív, ktoré na strome ostaly, strasú s olívy, a niekoľko strapcov hrozna po dokonanej oberačke*“.² Veľmi sa zarmútia a znechutia tí, čo sa zaoberajú s dušiami a pomáhajú im, keď vidia, jak málo úžitku mávajú ich kázne a ostatné námahy. Jak málo sa obrátia! Jak málo sa polepšia! Jak málo vytrvajú! Že je to všeobecná žaloba a pokušenie, odpovieme na ňu; bude nám to slúžiť za prostriedok oduševňovať sa v svojich prácach.

Sv. Augustín veľmi dobre píše o tejto veci. Na žalobu odpovedá príkladom Krista Pána. Azda Syn Boží kázal iba učeníkom alebo ľuďom, ktorí uverili v neho? Či nekázaval aj nepriateľom, ktorí ho prišli pokúšať a hľadať nejakú zádrapku, aby ho mohli očerňovať? Alebo azda len vtedy kázal, keď ho veľa ľudí počúvalo? Či nevidíš ho kázať

¹ Mich 7, 1 — ² Iz 24, 12, 13

obyčajnej ženskej, Samaritánke, ktorá prišla po vođu, shovárať sa s ňou o modlitbe, či ju treba v kostole odbavovať, alebo či ju možno aj okrem kostola? Povieš: O tej vedel, že uverí, že bude mať účinok jeho rozhovor s ňou. Pravda, hovorí sv. Augustín, ale čo povieš na to, že tak často sa shováral s farizejmi, saducejmi, a kázaval im, ktorí nielen neverili v neho, ale ho očerňovali a prenasledovali? Raz sa ich pýtal, aby ich vlastnými odpoveďami zahanbil. Druhý raz zas on odpovedal na ich pýtania, hoci vedel, že ho pokúšajú. A nečítame, že by sa niektorý z nich bol obrátil a nasledoval ho. On vedel, že to tak bude; chcel nám však dať príklad, preto kázaval aj tým, o ktorých vedel, že sa neobrátia a nebudú mať nijakého úžitku z jeho kázne, ba hádam stanú sa horšími. Tým chcel nás poučiť, ktorí nevieme, či tí, s ktorými sa zaoberáme, obrátia sa alebo nie, aby sme neprestali kázať a svedeať, urobiť všetko, čo stačíme, a neztratili chuť, keď hneď nevidíme úžitok. Azda ňa počúva nejaká duša, ktorá na tvoju kázeň obsiahne blahoslavenstvo. Hádam sa Pán dotkne niekomu srdca tvojím rozhovorom a povzbudením. A keď sa ti teraz vidí, že sa nikto neobrátia a nepolepší, môže sa neskoršie obrátiť, lúč slova Božieho, ktorý mu padol do srdca, môže neskoršie priniesť ovocie, ako sa to často stáva. Preto nikdy nesmieme zanedbať ničoho, čo môžeme pre bližného urobiť.

Gerson veľmi dobre píše v knižočke: „Ako treba deti príťahovať ku Kristu Pánu“ proti tým, čo nemajú vôľu a neradi svedeajú niektorých ľudí, o ktorých si myslia, že nevytrvajú, hneď sa vrátia

k hriechu. Nazdajú sa, že všetok čas, čo im venujú, je ztratený, trápia sa s nimi je ako hádzať hrach na stenu. Gerson povzbudzuje spovedníkov, aby radi spovedávali deti, lebo u tých môžu veľa dobrého dosiahnuť. Deti sú na rozcestí, stoja medzi dvoma cestami, a po tej pôjdu, ktorú im ukážu. Kto prv príde, toho nasledujú. Ak príde prvý diabol a svet, za tým pôjdu, ak Boh, za Bohom pôjdu. Preto je veľmi vážne, aby sme im ukazovali cestu čnosti, a hneď na začiatku ich po nej vodili, lebo na tej aj ostanú. Potom odpovedá na námietku a na výhovorku tých, ktorí nechcú deti spovedať, lebo vraj škoda sa nimi trápiť, nemajú ešte rozumu pochopiť to, čo sa im hovorí; ako sa vyspovedali, hneď sa vrátia k svojim zvykom, hrajú sa a bijú, ako by nič neboli počuli. Gerson píše: Keď ich nechceš spovedať, lebo sa zaraz vrátia k nezbedám a zlým zvykom, tedy nesmieš ani starších spovedať, lebo tí sa tiež znovu dopustia starých hriechov, z ktorých sa spovedali, a to celkom iných hriechov, ako deti. Dieťa sa tak ľahko ťažkého hriechu nedopustí, kým starší hej.

Doista ľahko by to bolo, keby sme nechávali penitentov a nespovedávali by sme ich, lebo sa hneď vracajú k tým istým hriechom. Nesmieme nikoho poslať od spovedi, či je to starší, či dieťa, keď len má opravdivé predsavzatie viac nijakého hriechu sa nedopustiť. Či ten, čo vodu čerpá z lodi, prestane v robote preto, lebo koľko vyčerpá, toľko vody mu znovu natečie? Či prestaneme umývať ruky preto, lebo sa každý deň zašpinia? Umývame si ich, lebo hoci sa nám zababrú, predsa sa špina na nich tak silne neusadne. Vodu musíme

vyčerpať, hoci vidíme, že nová voda tečie, lebo ináč sa loď utopí, kým takto sa neutopí. Ruky si musíme často umývať, hoci sa nám znovu zašpinia, lebo ináč sa do nich špina zažerie, že ťažko popustí. Práve tak nesmieme ani penitentov nechať bez spovedi a bez pomoci, hoci vidíme, že znovu do tých istých hriechov upadnú. Ak ich totiž necháme, celkom sa zanedbajú, kým takto sa predsa udržia a neoddajú sa bezúzdne hriešnemu životu. Takto je nádej, že naostatok predsa budú spasení.

Na toto veľmi dobrý príklad čítame v živote sv. Ignáca. Medzi inými svätými vecmi, ktorými sa zaoberal, usiloval sa tiež zachrániť zlé ženské. Postaral sa, aby postavili v Ríme nový dom, do ktorého by boli prijaté ženské, čo chcú zanechať hriešny a nešťastný život. Bol už síce kláštor pre kajúcnice, ale do toho iba také prijímali, čo sa chcely stať mniškami. Vefa však z tých žien, hoci sa chcely z hriechu vytrhnúť, necítily v sebe toľko sily, aby sa dali na takúto dokonalosť. Iné zas nemohly vstúpiť, hoci by chcely, lebo boli vydaté. Teda i pre jedné i pre druhé postaral sa o kláštor sv. Marty. Že vec nikto nechcel začať, hoci sa mnohí núkali pomáhať, začal ju náš svätý vo svojej chudobe, a to v čase, keď bola najväčšia núdza, s dvesto dukátmi, čo dostal za drahokamy, ktoré mu prokurátor predal na ten cieľ. V tom tak horlivo išiel napred, že ho nehatil ani úrad generála: sám sprevádzal cez Rím tie osoby, čo túžily po inom živote, a viedol ich do kláštora sv. Marty alebo do iného domu, kde ich shromažďoval. Niektorí mu povedali, že ško-

da času a námahy s tými ženami, ktoré sú tak zatvrdené v hriechu, že sa ľahko vrátia k nemu. Tým odpovedal: Nie je to ztratená robota. Ba keby som všetkou svojou robotou a starosťami celého života len to dosiahol, aby niektorá len jednu noc ostala bez hriechu, už to by bolo dosť. Keby len za ten krátky čas nebol obrazyený môj Stvoriteľ a Pán, bol by som spokojný, i vtedy, že sa tá osoba hneď vráti k hriešnemu a nemravnému životu.

Čo by sme boli istí, že tí, s ktorými sa zaoberáme a ktorých spovedáme, znovu do hriechov upadnú, už len preto, že ostanú hodinu bez hriechu alebo vyhnú jednému hriechu, hodno sa s nimi trápiť celý život. To je opravdivá horlivosť za časť a slávu Božiu. Kto poklad hľadá, napred musí veľa kopať, ale rád sa trápi, len nech kúsok zlata najde.

Idme však ďalej. Povedzme, že nikto sa neobrúti, ani od hriechov neodtrhne ani na hodinu. Ani vtedy neslobodno nám prestať kázať a napomáhať bližného. Sv. Bernard veľmi dobre píše o tom v spise pápežovi Eugenovi, ktorý bol jeho rehoľníkom a učeníkom. Povzbudzuje ho, aby zreformoval rímsky ľud a pápežský dvor. Po krátkom povzbudení, sám si nadhodí: Azda povieš, že s rímskym ľudom škoda niečo začínať, lebo to je planý a pyšný národ, ktorý rád má nepokoj, vojny a zvady, národ hlavatý a bezúzdny, ktorý neostane v pokoji a nepoddá sa nikomu, iba keď sa už nemôže vzpierať. Škoda sa s takým ľudom trápiť. Svätý mu odpovedá: „Netrať nádej, neočakáva od teba Boh, aby si ich vylicil, iba aby

si ich liečil“. To nám odporúča i Duch Svätý skrze Mudrca: „*Postavili-li ta za správcu, . . . maj starosť o nich*“.³ Nehovorí: Uzdrav ich. Predstavený nie je povinný vyliečiť, uzdraviť svojich poddaných z ich chýb, lebo to nie je v jeho moci. Nie je vždy v moci lekárovej uzdraviť chorého, ani nie v tom pozostáva jeho povinnosť.

Ale nechajme cudzie svedectvá, keďže máme svoje, ktoré sú lepšie. Sv. Pavel hovorí: „*Hojnejšie som pracoval, nežli oni všetci*“.⁴ Nehovorí, že viac osohu alebo ovocia priniesol, ako ostatní. Dobre vedel, keďže ho Boh poučil, že každý dostane odmenu dľa svojej roboty. „*Každý dostane svoju vlastnú odmenu dľa svojej práce*“.⁵ Nie dľa výsledku alebo úžitku, ktorý mala jeho robota. Preto sa chváli robotou, a nie výsledkom. Inde píše: „*V premnohých prácach*“.⁶ Teda i ty rob, čo môžeš: sad, polievaj, okopávaj a obrábaj vinicu Pánovu; tým splníš svoju povinnosť. Vzrast a ovocie nie od teba závisí. Keď sa bude páčiť Bohu, bude i ovocie. Ak ho však nebude, ty nič neztratíš. Múdrost „*dala spravodlivým odplatu za ich práce*“.⁷ Boh odmeňuje každého dľa roboty a trápení, a nie dľa výsledku a ovocia. O, šťastlivá robota, ktorú nemôže zmenšiť nijaký nezdar! Čoby tvoja robota bez úžitku ostala, i keby sa nikto neobrátil, ani nepolepšil, ty dostaneš takú hojnú odmenu, ako keby sa boli mnohí obrátili, a veľa by si bol dosiahol.

To všetko som povedal bez toho, že by som sa bol dotkol dobroty a všemožnosti Božej.

³ Sir 32, 1, 2 — ⁴ I Kor 15, 10 — ⁵ I Kor 3, 8 —

⁶ II Kor 11, 23 — ⁷ Múdr 10, 17

Čoby ten ľud mal srdce ako kameň, „Boh môže z týchto kameňov vzbudiť synov Abrahámovi“.⁸ Kto vie, či to aj neurobí? „Ktože vie, či sa neobráti, a neodpustí, a či nenechá po sebe požehnanie?“⁹ Kto vie, či nepozre na nás Boh očami milosrdenstva a nesošle nám svoje požehnanie? — Ale nehovorím o tom, podotýka svätý, čo Boh môže urobiť, lebo nesvedčí sa skúmať hlboké rozhodnutia Božie. Chcem iba nahovoriť tých, čo sa dušiam venujú, aby ničoho nezameškali urobiť, čo môžu, čo sa im aj zdá, že sa nadarmo trápia. Naša zásluha a odmena nie od toho závisí, ale od roboty a od usilovnosti a starostlivosti, ktorou plníme svoje povinnosti.

Okrem toho, hoci by sa nikto neobrátil a nijakého výsledku nemala naša robota, sú ešte dve príčiny, pre ktoré treba nám vytrvať a neprestať kázať, trápiť sa a urobiť všetko, čo je len možné, pre bližného, ako keby sa mnohí obrátili a mnohým sme pomohli. Prvá je, že to svedčí milosrdenstvu a veľkosti Božej. Sv. Ján Chrysostom hovorí: Zo žriedel neprestane vyvierat voda, hoci nikto nepríde po ňu. Vo veľkom meste sa svedčí, aby bolo hojne vody, aby sa prelievala a trátila. Tak to má byť aj s kazateľmi, s tými žriedlami, z ktorých vyviera voda náuky evanjelia. Svedčí to i veľkej sláve, добрote a milosrdenstvu Božiemu, aby bola v Cirkvi náuka v hojnosti, aby žriedla stále mali vody a každý sa mohol napiť, kto je smädný a chce sa napiť. „Všetci smädní, poďte k vodám; a ktorí nemáte striebra, posplechajte,

⁸ Mat 3, 9 — ⁹ Joel 2, 14

nijakého osohu nemajú z jeho rečí, to ho bolí a zarmúti. Preto nedať sa tým myliť, ale vytrvať a ďalej sa trápiť, ako čo by nás celý svet počúval a veľa úžitku mal z našej práce, je to neobyčajná dokonalosť a jasný znak, že čisto pre Boha sa namáhame.

Takýmto čistým úmyslom a dokonalosťou treba nám svoje povinnosti plniť. Nepozerať v prvom rade na ovocie a na výsledok našich prác, ale na vôľu Božiu. Pracujme čo najlepšie, aby sme sa Bohu páčili. To očakáva od nás a chce Božská velebnosť. Takto potom nebude nás hatiť v robote malý zdar a nedobry výsledok, nezarmúti nás a nezroní, ani nás o pokoj srdca nepripraví, ako sa to s tými stáva, čo najprv na ovocie a na dobrý výsledok svojej roboty pozerajú.

ODDIEL DRUHÝ
REHOLNÉ SLUBY

HLAVA I

DOKONALOSŤ REHOENÁ JE V ZACHOVÁVANÍ SLUBOV

Skôr ako by sme začali hovoriť o každom sľube osobitne, povieme niečo o nich všeobecne. Tieto tri sľuby sú v reholi najhlavnejšími prostriedkami na dosiahnutie dokonalosti. Sv. Tomáš hovorí, že rehoľník je v stave dokonalosti. To je spoločný náhľad učiteľov a svätých od sv. Dionysiusa Areopagitu. Tým nechcú povedať, že ako sa kto stane rehoľníkom, je hneď dokonalý, ale že kráča k dokonalosti. O biskupovi možno povedať, že je dokonalý, lebo tento stav predpokladá dokonalosť; pri rehoľnom stave nie je treba, aby už bola, stačí, keď nasleduje. Tento rozdiel medzi rehoľným a biskupským stavom čerpá sv. Tomáš zo slov Krista Pána v evanjeliume. Keď totiž radí dobrovoľnú chudobu, nepredpokladá, že ten, čo sa na ňu odhodlá, je už dokonalý, ale bude dokonalý, keď zachová tieto sľuby. Nehovorí: Keď si dokonalý, id', spredaj, čo máš; ale: „*Keď chceš byť dokonalý*“.¹ Ako si však vyvolil sv. Petra za svojho nástupcu, nielen to sa ho pýtal, či ho miluje, ale či ho viac miluje, ako ostatní, a to nie raz, ale dva, tri razy, aby sme videli, aká veľká láska a dokonalosť je pre tento stav potrebná. Teda biskupský a rehoľný stav je stav dokona-

¹ Mat 19, 21

losti, ale rozdielne. Prvý predpokladá ju, ale nedáva, druhý nepredpokladá ju, ale ju dáva. Nie si povinný hneď stať sa dokonalým, ako vstúpiš do rehole, ale máš po nej túžiť a sa o ňu starať.

O tom uvádzajú slová sv. Hieronyma: „Mnich nemôže byť dokonalý vo svojej vlasti; keď však nechce sa stať dokonalým, hreší“. Rehoľník, čo miluje rodisko, rád má rodinu, nekráča dobre po ceste dokonalosti. Keď však nechce byť, nedbá a nestará sa, aby bol dokonalý, to je pre neho hriech. Tedy chybí mu to, čo by mal mať a čo je dľa stavu jeho povinnosťou. Preto hovorí sv. Tomáš, že rehoľník, ktorý nemá na mysli dokonalosť, nedbá a nestará sa o ňu, je iba na oko rehoľníkom, lebo nedbá o to, načo sa podujal a načo do rehole vstúpil. Je treba, aby život zodpovedal menu, ktoré máme.

Hlavné prostriedky, ktoré rehoľa má na dosiahnutie dokonalosti, sú tri sľuby, sľub chudoby, čistoty a poslušnosti. Sv. Tomáš veľmi pekne ich vysvetľuje. Hovorí, že na rehoľný stav možno trojako pozeráť. 1. Ako na cestu dokonalosti. Na to je potrebné odtrhnúť sa od všetkých vecí, ktoré by nám mohli prekážať a hatiť nás, aby sa nám srdce láskou Božou nenaplnilo, v čom vlastne pozostáva dokonalosť. Tieto veci sú: prvá: túžba po vonkajších veciach; tejto prekážky zbavíme sa sľubom chudoby; druhá: túžba po smyselných radostiach; túto prekážku strasieme so seba sľubom čistoty; tretia: nesriadenosť vôle; toho sa zas oslobodíme sľubom poslušnosti. 2. Možno pozeráť na rehoľný stav, ako na stav, ktorý je slobodný od svetských starostí, dľa sv.

Pavla: „*Chcem však, aby ste boli bez starostí*“.² A toto dosiahneme tými troma sľubami. Tá starosť totiž a nepokoj vyplýva najmä z troch vecí: z majetku, a to necháme sľubom chudoby; zo spravovania rodiny a z výchovy dieťať, toto zas necháme sľubom čistoty; zo spravovania seba samého a svojich vecí a roboty — človek sa pýta sám seba: na čo sa dať, aký úrad alebo miesto bude pre mňa dobré? — a tejto starosti sa strasieme sľubom poslušnosti, ktorým sa odovzdáme predstavenému, ktorý je na miesto Boha, aby s nami nakladal, ako sa jemu páči. 3. Možno na rehoľný stav ešte pozeráť, ako na obeť, ktorou sa celkom Bohu obetujeme a všetko, čo je naše. Túto obeť prinesieme troma sľubami. Všetké dobré, čo máme na zemi, možno na tri triedy stiahnuť. Jedné sú vonkajšie: majetok a bohatstvo. Tých sa zriekneme a Bohu obetujeme sľubom chudoby. Iné sú radosti tela. Tých sa zas zriekneme a Bohu ich obetujeme sľubom čistoty. Zas iné dobré sú v duši, ktoré odovzdáme Stvoriteľovi sľubom poslušnosti. Tým sľubom sa zriekneme svojej vôle a svojho zdanja, a oddáme ho predstavenému namiesto Boha. Z hocktorej strany pozeráme na tieto sľuby, vidíme, že sú hlavnými prostriedkami v reholi dosiahnuť dokonalosť.

V Krónikách rehole sv. Františka sa rozpráva, že raz sa zjavil Kristus Pán sv. Františkovi, a pýtal od neho tri obety. Odpovedal mu svätý: Pane! Ty vieš, že všetko, čo som mal, obetoval som tvojej Božskej velebnosti a ja som celkom tvoj. Na celom svete nemám ničoho, okrem toho rúcha a

² II Kor 7, 32

tej kordy, ktorá tiež tebe patrí. Čože by som ti mohol dať, Pane? Keby som mal i druhé srdce a druhú dušu, aby som ti ju mohol obetovať! Keď však kážeš mi obetovať, daj mi niečo, aby som ti mohol slúžiť a poslúchať ňu. Povedal mu Pán: Vlož ruku pod pazuchu a daj mi, čo tam najdeš. Vložil ruku pod pazuchu a našiel tak veľký a pekný peniaz, aký nikdy nevidel. Vystrel ruku a hneď podal peniaz Pánovi. To isté kázal mu druhý a tretí raz. Svätý poslúchol, a každý raz vytiahol peniaz ako prvý raz a dal ho Pánovi. Vysvetlil mu, že tie tri obety značily zlatú poslušnosť, drahú chudobu a peknú čistotu. Tieto dary, hovorí, z milosti Božej som tak dokonale obetoval, že v ničom ma neodsudzuje svedomie čo sa týka ich zachovania. Obetujme aj my tieto tri sluby Bohu, aby nás svedomie v ich zachovávaní pre nič nekarhalo. Keby sme len mohli povedať nielen so sv. Františkom, ale aj s Jobom: „*Ani moje srdce nekarhá ma vo všetkom mojom živote*“.³

³ Job 27 6

HLAVA II

SLUBY UPEVNÚJÚ NÁS V TOM, ČO CHCEME DOSIAHNÚŤ

Ale povie niekto: Načo sluby, veď možno zachovať chudobu, čistotu a poslušnosť aj bez nich. Na toto odpovedajú sv. Tomáš a bohoslovci, že je potrebné, aby sa to v reholi sľubami stávalo, lebo podstata rehole je v sľuboch a z nich vyplýva stav dokonalosti, bez nich nebolo by ani rehole, ani stavu dokonalosti. Stav totiž značí niečo pevného a stáleho. Takýto je manželský stav pre večný sväzok. Práve tak, aby bol kto v stave dokonalosti, treba, aby mal večnú povinnosť ohľadom dokonalosti, a to robia sľuby. — V tom pozostáva, hovorí sv. Tomáš, rozdiel medzi farárom a biskupom. Farár nie je v stave dokonalosti, lebo sa neviaže sľubom ani večnou povinnosťou dušiam sa venovať, svojho úradu sa môže zrieknuť, kedy chce. Ale biskup je v stave dokonalosti, lebo má večnú povinnosť ohľadom duší, ktorú nemôže zanechať iba s dovolením a so súhlasom sv. Stolice.

Tento rozdiel je aj medzi dokonalosťou svetského človeka a rehoľníka. Niekto môže byť vo svete dokonalejší, ako rehoľník, ale zato nie je v stave dokonalosti, kým rehoľník je. Dokonalosť svetského človeka nie je upevnená sľubami, ako rehoľníková, preto nemá tej pevnosti a stálosti.

ktorú má rehoľník pre svoj stav. Dnes je čistý a má dobré predsavzatie, zajtra však ho zmení. Rehoľník však, hoci azda nie je dokonalý, je v stave dokonalosti, lebo večnými sľubami podobral sa starať sa o veci, čo sa týkajú dokonalosti, a toto nemôže zmeniť.

Brat Āgidius veľmi dobrú odpoveď dal v tej veci. Raz sa ho pýtali, či možno dosiahnuť vo svete milosť Božiu a dokonalosť. Hej, povedal, ale ja radšej chcem byť v reholi na prvom stupni dokonalosti, ako vo svete na desiatom. V reholi je ľahko zachovať milosť Božiu a ju rozmnožiť, lebo človek je ďaleko od hluku a nepokoja sveta, ktorý je hlavným nepriateľom milosti, príklad duchovných bratov povzbudzuje nás na čnosť a na dokonalosť, a veľa iných vecí pomáha nám k tomu. Práve naopak je to vo svete. Milosť, ktorú kto má vo svete, ľahko ztratí a ťažko ju zachová. Preto, hovorí svätý, viac stojí menšia milosť, ktorá je upevnená a chránená toľkými a tak veľkými prostriedkami, aké sú v reholi, ako iná o veľa väčšia, s jasným nebezpečenstvom sveta.

Z toho je tiež jasné pokušenie niektorých novákov, ktorí sa nazdajú, že aj vo svete sa budú môcť tak modliť a takí sobraní a príkladní byť, ako tu. Zlý duch ich klame, aby ich vytiahol a vyviedol z rehole. Vo svete môže kto začať pobožným byť, sponedávať sa každý týždeň, modliť sa a vyhýbovať každej príležitosti, aby si zachránil čistotu. Ale ako sa spriatelí so slobodou, a necíti viac stálu povinnosť, a nadhodia sa mu prekážky, zajtra zanechá modlitbu, napozajtra sponed, iný deň sa rozptýli vo spoločnosti a naostatok ztratí

všetko. Zkusujeme to každý deň. Rehoľník zas nemôže zanechať tieto veci, ani sa striasť úlohy a stavu, do ktorého ho postavily sľuby, ktoré sú tým sväzkom, o ktorom Duch Svätý hovorí: „Trojnásobný povrázok sa nesnadno pretrhne“.¹ Človek sa ťažko odtrhne od toho, k čomu je takýmito troma povrazmi priviazaný.

Pre tieto tri sľuby je tento život rehoľným životom a stavom dokonalosti. Svätí hovoria, že apoštolí boli prví rehoľníci a položili prvé základy rehoľného života, keď sa sľubom odovzdali Kristu Pánu a zanechajúc všetko, nasledovali ho. Na apoštolské podanie, ktoré pochádza od Krista Pána, opiera sa v Cirkvi zvyk, že rehoľníci troma sľubami sa zasväcujú Bohu.

¹ Kor 4, 12

HLAVA III

INÉ VÝHODY SLUBOV

Okrem toho, čo sme povedali, sľuby majú aj iný veľký úžitok a výhodu. To, čo robíme so sľubami, je o veľa lepšie, cennejšie a záslužnejšie pred Bohom, ako čo robíme bez nich. Sv. Tomáš spomína tri dobré dôvody na to. Prvý je, že sľub je výkonom náboženstva, ktoré je najvznešenejšou mravnou čnosťou. Náboženstvo povyšuje iné čnosti za svätú vec, za bohoslužbu, za obeť, ktorú preukazujeme Bohu. Tak na pr. pôst, ktorý je skutkom miernosti, stane sa výkonom náboženstva, a takto dvojako záslužným, pre čnosť, ktorej skutkom je, a preto, že je spolu výkonom náboženstva. A vôbec všetko, čo robíme z poslušnosti, má dvojnásobnú zásluhu, jednu pre samú vec, druhú pre poslušnosť. Takto si viac zásluh nadobudneme, ako keby sme tie veci zo svojej vôle, bez poslušnosti alebo bez sľubu robili. To je práve tak, ako keď niekto hreší proti sľubu čistoty. Taký sa dopúšťa dvoch ťažkých hriechov: proti čistote a proti šiestemu prikázaniu, a druhého väčšieho, svätokrádeže proti sľubu, ktorý složil. Zas kto zachováva sľub čistoty, ten má dvojnásobnú zásluhu: pre čnosť čistoty a pre zachovávanie príkazu Božieho a inú väčšiu pre plnenie sľubu, ktorý Bohu urobil, a ktorý je výkonom

čnosti náboženstva. Tak je to aj s inými sľubami.

Po druhé, čo zo sľubu robíme, preto je o veľa záslužnejšie, lebo takto viac robíme, viac dáme a obetujeme Bohu, ako bez neho. Takto nielen to mu dáme, čo robíme, ale aj slobodu mu dáme, a to je o veľa viac. Kto Bohu slobodu daruje, ten už viac nemôže dať. Pekné je všetko opustiť pre Krista Pána, ale sľubom chudoby nielen majetku sa zriekne človek, ktorý má, ale aj nádeje, aby kedy mohol mať; a to je o veľa viac. To značí dať Bohu strom s ovocím, ako to vysvetľuje sv. Tomáš dľa sv. Anzelma. Viac urobí a dá ten, čo druhému daruje strom s ovocím, ako ten, čo iba ovocie oberie a pošle ho druhému, kým strom pre seba zadrží. Rehoľník daruje Bohu strom s ovocím. Ľudia vo svete, ak chcú niečo veľkého dať, dajú Bohu ovocie so stromu, niektoré dobré skutky, ale nedarujú mu sám strom, seba totiž; práva na seba sa nezrieknu. Rehoľník zas obetuje aj seba, strom a ovocie, skutok, túžbu a slobodu, všetko dá Bohu. Rehoľník dal všetko, čo mohol dať, sám nepatrí sebe. Sv. Bonaventura spomína iné porovnanie. Hovorí, že ako ten dá viac, čo nielen osov veci dá, ale právo na ňu, práve tak rehoľník, ktorý sa Bohu obetuje sľubami, viac dá a väčšiu obeť prinesie, lebo obetuje nielen svoje skutky, ale aj svoju vôľu a slobodu. Odovzdá Bohu s úžitkom aj samé právo.

Po tretie, záslužnejšie je to, čo sa robí zo sľubu, ako bez neho. Vonkajšie skutky závisia od vôle. Čím lepšia je vôľa, tým lepšie sú aj skutky, čo z nej vyplývajú. Jasno je teda, čím silnejšia, stálejšia a pevnejšia bude vôľa, tým bude lepšia.

lebo tým ďalej bude stáť od toho, čo Mudrc karhá: „*Chce sa i nechce lenivému*“.¹ Už Aristoteles stavia pri čnosti za podmienku: „Aby pevne a nepohnute účinkovala“. A toto dáva sľub dobrému skutku, pevnosti a stálosti, a tým ho zdokonaľuje. Dľa bohoslovcov ten ľahšie hreší, čo je zatvrdilý v hriechu, ako ten, čo zo slabosti alebo premôžený od prudkej náruživosti dopustí sa hriechu. Lebo vôľa mu je zakorenená a upevnená v zlom. Preto tento hriech volá sa hriechom proti Duchu Svätému. Zas v dobrom upevnená a utvrdená vôľa urobí skutok dokonalejším a záslužnejším.

Keď uvažujeme s jednej stránky o svojej slabosti, s druhej zas o bezočivosti a zafatosti, ktorou nás diabol pokúša, nenajdeme lepšieho prostriedku posilniť svoju vôľu a zlému bránu zatvoriť, ako sa Bohu sľubami zaviazat. Keď sa dozvie kto, čo by sa rád oženil s bohatou ženou, že je už druhému zasnúbená, ztratí všetku nádej a zmení svoj úmysel. Práve tak ztratí nádej zlý duch vlákať do svetských márností toho, ktorý sa sľubami Bohu odovzdal. Často ho prestane aj pokúšať, aby mu nezväčšoval zásluhy a miesto zisku nenarobil si iba škody.

¹ Prísl 13, 4

HLAVA IV

SVĚTÍ MENUJÚ SLUBY DRUHÝM KRSTOM

Poznámka. Treba napred podotknúť, aby nepovstalo nerozumenie, že bohoslovci nie sú jednotného náhľadu, čo sa týka slubov. Iba to tvrdia všetci, že sluby majú za následok odpustenie všetkého trestu za hriechy.

Táto oddanosť Bohu skrze tri rehoľné sluby je takej ceny a zásluhy pred Bohom, že ňou človek obsiahne odpustenie všetkých hriechov, ako to niektorí bohoslovci a svätí učia. Keby dľa toho niekto po sluboch umrel, šiel by rovno do neba, bez očistca, ako keby bol pokrstený býval. Preto volajú ich sv. Hieronym, Cyprián a Bernard druhým krstom. Nedeje sa to odpustkami. Plnomocné odpustky obsiahne každý novák, ako ho prijmu do rehole a oblečú ho, keď sa vyspovedá a prijíma. To druhé nestáva sa pre odpustky, ale pre samý skutok, ktorý sám v sebe je tak vznešený a hrdinský, že bez hocjakých odpustkov zadosťučiní za všetky hriechy. Učítelia potvrdzujú to tým, čo čítame v živote sv. Antóna. Svätý raz mal videnie: anjeli ho niesli do neba, diablí však postavili sa im do cesty a chceli im zabrániť hore ísť, obviňujúc ho z niektorých hriechov, ktorých sa vo svete dopustil. Odpovedali anjeli: Ak ho máte čím obviňovať odkedy je rehoľník, obviňujte ho, lebo hriechy, ktorých sa vo svete dopustil, sú

mu už odpustené a za ne je už zadosťučinené. Všetko sa vyrovnalo, ako sa rehoľníkom stal. Tým zahanbili **diablov**.

Prorok Daniel povedal kráľovi Nabuchodonozorovi: „*Vykupuj hriechy svoje almužnami*“.¹ Keď teda almužnou, čiastkou svojho majetku, možno zadosťučiniť za hriechy, o čo viac zadosťučiní ten, čo všetko dá? Lebo viac je dať a zanechať všetko, ako iba čiastku. „Dobre je majetok medzi chudobnými rozdať, ale lepšie je pre úmysel, nasledovať Krista, všetko naraz dať a slobodne od všetkej starosti žiť Kristu Pánu“. To píše sv. Hieronym proti kacírovi Vigilanciusovi. Dokazuje to svedectvom Kristovým, ktorý povedal bohatému mladíkovi: „*Jestli chceš byť dokonalým: id', spredaj, čo máš, a rozdaj chudobným, a budeš mať poklad v nebi; a príď, nasleduj ma*“.² Väčšia dokonalosť je všetko naraz nechať, a nasledovať Krista.

Sv. Gregor pri vysvetľovaní Ezechiela hovorí (uvádza to i sv. Tomáš), že svetskí ľudia, čo dávajú nejakú almužnu chudobným, prinášajú Bohu akúsi obeť zo svojho majetku, lebo čiastku dajú Bohu a čiastku ponechajú sebe. Rehoľník však ktorý ničoho sebe neponechá, ale všetkého sa zriekne pre lásku k Bohu, prinesie väčšiu obeť. Veď čože je zanechať pre Boha nielen všetok svoj majetok, ale i seba samého? Telo sľubom čistoty, vôľu a rozum sľubom poslušnosti? Jak cenné musí byť to stále premáhanie a umŕtvovanie z lásky k Bohu! A to je život rehoľníka. „*Vždy nosíme usmrtenie Ježišovo na svojom tele*“.³

¹ Dan 4, 24 — ² Mat 19, 21 — ³ II Kor 4, 10

Vznešenosť a dokonalosť tohto skutku je i odinakiaľ jasná. Keď kto urobil sľub putovať do Ríma alebo do Jeruzalema, porozdávať medzi chudobnými všetok majetok, čo bude mať, posluhovať celý svoj život v špitáloch, bičovať sa každý deň, pôstif sa o chlebe a o vode, nosiť cilicium a čo len chceš, ako vstúpi do rehole, prestanú tieto povinnosti a zamenia sa touto, ako vecou, ktorá je lepšia, Bohu milšia a dokonalejšia. Tak to vysvetľuje cirkevné právo, tak učia všetci učítelia.

Napokon je to čosi tak veľkého a hrdinského zasvätiť a oddať sa Bohu tými troma sľubami, že svätí prirovnávajú rehoľný stav mučeníctvu. Hovorí, že život rehoľníkov je nie krátke, ako to bolo u ozajstných mučeníkov, ale stále a predĺžené mučeníctvo. Od toho, pri ktorom železom ranili údy, čo do bolesti ľahšie, ale pre trvácnosť ťažšie, hovorí sv. Bernard. Obeta mučeníkom jedným švihnutím meča sa dokončila, ale mučeníctvo rehoľníckovo sa neskončí jedným švihnutím; lebo neprestajne, každý deň mučia ťa a trápia v cti a v dobrom mene, lomí ti vôľu a úsudok, dľa slov proroka: „*My bývame pre teba každý deň vraždení: považovaní sme za ovce na zabitie*“.⁴ Ako mučeníci nie sami si volili muky a spôsob smrti, ale museli byť hotoví na taký, na aký ich odsúdila, práve tak musí byť aj rehoľník hotový na hocaké sebazaprenie.

Mučeník, dľa svätých a dľa slov cirkevných snemov, obsiahol odpustenie všetkých hriechov a šiel rovno do neba bez očistca, tak že krivdu by mu bol urobil, kto by sa bol za neho modlil. Muče-

⁴ Žlm 43, 22

níctvo je totiž najhrdinskejší a najvznesenejší skutok, ako sám Kristus Pán hovorí: „*Nikto nemá väčšej lásky nad tú, keď kto položí svoj život za svojich priateľov*“.⁵ Viac, ako svoj život, nemožno dať. Práve tak aj obetovanie a zasvätenie samého seba v reholi skrze večné sľuby je tak hrdinský a vznešený skutok, že človek, ktorý všetko dá, čo môže, a viac už nemôže dať, obsiahne odpustenie všetkých hriechov a stojí pred Bohom, ako pri krste alebo ako mučeník. Preto prirovnávajú svätí sľuby krstu a mučenictvu, lebo sa v tom s nimi shodujú.

⁵ Ján 15, 13

HLAVA V

SLUBAMI SA SLOBODA ZDOKONAEUJE

Mohol by však niekto povedať: Uznám, že dobré a užitočné je odovzdať sa Bohu sľubami, ale zdá sa mi, že tým človek ztratí slobodu a pripraví sa o ňu. Sloboda zas je taký dar, ktorý sa nedá ničím nahradiť. Na to veľmi dobre odpovedá sv. Tomáš: „Mýliš sa; sľubami neutratí človek slobodu, ale ju zdokonaľuje. Sľuby utvrdzujú a upevňujú nám vôľu v dobrom, aby tak ľahko neodbočila, a to ju neodoberá, ale len zdokonaľuje. Boh a blahoslavení nemôžu zhrešiť, ale zato nie sú bez slobody, ba práve v nich je najdokonalejšia. Apoštolí, ktorí tak boli upevnení v milosti, že nemohli zhrešiť, neztratili zato slobodu, ale sa v nich len zdokonaľila, lebo sa väčšmi upevnila a utvrdila v dobrom, pre ktoré bola stvorená.“ To isté hovorí aj sv. Ignác v liste o poslušnosti: „Nemyslite, že je to maličký osov vašej slobodnej vôle, keď ju môžete celkom oddať poslušnosťou Tomu, od koho ste ju boli dostali. Tým doista nielen že zo svojej slobody nič netratíte, ba ju ešte zdokonaľujete, veď všetko svoje chcenie riadite dľa najistejšieho pravidla správnosti, to jest dľa vôle Božej, ktorú vám tlumočí ten, čo vám rozkazuje v mene Božom.“

Jasné je to aj zo slov sv. Anzelma. Zhrešiť, píše, nie je sloboda, ani čiastka slobody. Zhrešiť zna-

čí skôr nemôcť, ako môcť. Kto robí, čo mu neosoží, čím viac to môže, tým väčšiu moc má nad ním hriech a podlosť. Môcť hrešiť a zneužívať slobodu nie je dokonalosť, ale nedokonalosť a núdza. To nie je sila, ale slabosť a choroba. Chceš to jasne vidieť? pýta sa sv. Augustín. Boh je všemožúci, ale jedno nemôže: luhat' a hriechu sa dopustiť nemôže. Kto hreší, toho má hriech a bieda v moci, a to tým viac, čím väčšmi sa môže hriechu dopúšťať. A zas, čím viac sa oddialime od tejto možnosti a utvrdzujeme a upevňujeme svoju vôľu v dobrom, tým viac ju zdokonaľujeme. To sa však stáva skrze sľuby, ktorými sa zaväzujeme k dobrému a k lepšiemu. Preto hovorí sv. Augustín: Šťastlivá nútenosť, ktorá ženie do lepšieho. Neľutuj, že si složil sľuby, ale sa teš, že nie je ti viac slobodno, čo ti bolo na zkažu dovoleno. Keby ti povedali: Touto cestou alebo touto bránou najdeš zkažu alebo padneš do priepasti, tešil by si sa a mal by si to za veľké dobrodenie, keby tú bránu zatvorili a cestu zavreli, aby si, čo by si aj chcel, nepochodil zle a nepadol do priepasti. Iba na ceste zneužívania svojej vôle môžeš na vnivoč výst' a zatrateným byť. Ako prestane vlastná vôľa, pekla viac nebude, hovorí sv. Bernard. Čím viac teda ti zavrú a zatarasia túto cestu, aby si neužíval zle svoju slobodu, tým lepšie ti robia. Takto poddať svoju vôľu sľubom poslušnosti predstavenému neznačí ztratiť slobodu, ale ju zdokonaľiť a pozlátiť najčistejším zlatom poslušnosti a vôle Božej.

Ktorýsi veľký učiteľ čosi zaujímavého hovorí o tejto veci. Hovorí, že sľubami nielen sa nezmenšuje sloboda, ale naopak, ten má väčšiu slobodu.

čo sa nimi Bohu odovzdá a poddá sa poslušnosti, ako ten, čo nemá na to odvahy. Veľmi dobre to dokazuje. Sloboda pozostáva v tom, že človek panuje nad sebou. Lepšie však panuje nad sebou ten, čo složí sľub a zaväzuje sa a poddáva sa poslušnosti, ako ten, čo sa na to neopováži. Vezmime príklad z čistoty. Skladáš sľub čistoty, lebo dúfaš, že budeš vedieť panovať nad sebou a pomocou Božou zachováš čistotu. Druhý, čo je vo svete, neopováži sa to urobiť, lebo si netrúfa natoľko byť pánom nad sebou. Teda ty, čo skladáš sľub, vieš lepšie panovať nad sebou, máš viac moci robiť to, čo chceš a čo za dobré máš. Ty si slobodný, ten druhý nie je slobodný, ale poddaný a sluhom, je otrokom svojej žiadosti a svojej smyselnosti, ktorá ho strháva a do hriechov uvaluje. Sv. Písmo často nám to pripomína: *Žiadostivosť „uvádza ma do zajatia pod zákon hriechu“*.¹ *„Kto je od koho premožený, tomu je i sluhom“*.² *„Každý, kto pácha hriech, je sluhom hriechu“*.³

Tak je to aj s poslušnosťou. Preto sa oddávaš poslušnosti sľubom, lebo dúfaš, že milosťou Božou budeš vedieť panovať nad sebou, nasledovať vôľu predstaveného a svoju zaprieť. Iný necíti sa natoľko pánom nad sebou, aby mohol zrieknuť sa svojej vôle a ísť vždy za vôľou druhého, ako to poslušnosť káže. Preto ostane doma, a neopováži sa vstúpiť do rehole, ani sľub složiť. Oddať sa teda poslušnosti a složiť sľuby je dôkazom väčšej slobody a moci nad sebou. To je šľachetná a veľkodušná poddanosť. Preto nám ju Mudrc radí a odporúča: *„Vlož svoju nohu do jej pút; a hrdlo*

¹ Rim 7, 23 — ² II Pet 2, 19 — ³ Ján 8, 34

svoje do jej obojku. Podlož plecía svoje, a nos ju, a nevzpieraj sa jej putám“.⁴ Tieto putá neviažu, ale okrašľujú hrdlo. Nie sú zo železa, ale zo zlata. To sú nie otrocké refaze, ale pánske. Sú to zlaté retiazky na šiju, ktoré nie sú na farchu tým, čo ich nosia, ale dodávajú im úcty a vážnosti. Veľmi vážne je takto pozerať na tieto veci, lebo tým sa jarmo Kristovo stane ľahkým, ako sv. Ambróz hovorí: Jarmo Kristovo bude ti ľahkým, keď ho budeš mať za okrasu svojej šije, a nie za farchu.

⁴ Sir 6, 25, 26

HLAVA VI

• ĎAKOVAŤ NÁM TREBA BOHU ZA POVOLANIE

„Verný je Boh, skrze ktorého ste povolani k spoločenstvu jeho Syna, Ježiša Krista, Pána nášho“.¹ Keď Boh vyviedol synov Izraelských z Egypta, rozkázal im každý rok sa rozpomätať na ten deň, keď im tak veľké dobrodenie urobil. Natoľko sa staral o to, že im kázal každý rok sláviť na pamiatku tejto milosti sviatky, ktoré by osem dní trvaly, a to veľkou slávnosťou. Mali jesť baránka na pamiatku toho, ktorého boli zabili, keď sa vyslobodili zo zajatia. Toto kázal Boh na pamiatku zemskej slobody, po ktorej nestali sa lepšími. O čo viac sa svedčí rozpomätať sa na deň, keď nás jeho silná a dobrotivá ruka vyslobodila zo zajatia, v ktorom bola naša duša, a priviedol ju na cestu do zaslúbenej zeme, a to nie časnej, ale nebeskej? O sv. opátovi Arzeniusovi vieme, že každý rok slávil deň, keď mu Boh dal tú veľkú milosť, že ho vyviedol zo sveta. Slávenie v tom pozostávalo, že ten deň išiel ku sv. prijímaniu, dal trom chudobným almužnu, zjedol niečo zeleniny a dovolil mníchom, aby ho navštívili v cele.

Sv. Augustín v tomto smysle vysvetľuje slová Mojžišove, ktoré povedal Faraonovi, keď chcel, aby synovia Izraelskí v Egypte obetovali Bohu a nešli inde obeť prinášať. Mojžiš povedal: „To

¹ I Kor 1, 9

nemôže sa stať; lebo budeme obetovať Pánu, nášmu Bohu, obety, ktoré sú Egyptčanom ohavnosťami“.² Egyptčania sa klaňali krave, tefafu a ovci, keby boli videli Židov tieto zvieratá zabíjať a obetovať, boli by sa zhrozili. Preto museli synovia Izraelskí ísť do púšte a tam obetovať. Sv. Augustín podotýka pri týchto slovách: Aj my musíme Bohu prinášať a obetovať, čo svetskí ľudia nenávidia, chudobu, umŕtvovanie tela, poslušnosť a poddanosť, opovrhnutie a zneuctenie, zaprenie a zlomenie vlastnej vôle. Tieto veci nemožno vo svete Bohu prinášať a obetovať, lebo by nás vysmiali, kameňovali a o život pripravili. Svetskí tieto veci nenávidia, smejú sa z chudobných, skromných a ponížených. Pán nám vo svojej nekonečnej dobrote a milosrdenstve dal tú milosť, že nás vyviedol z Egypta a priviedol nás do samoty rehole, kde mu troma sľubami môžeme obetovať všetké tieto veci. „Cestou troch dní pôjdeme na púšť a obetovať budeme Pánu, nášmu Bohu“.³ Tu to môžeme slobodne robiť, tu je to veľká česť a sláva. Kto sa v tom lepšie vyznačí, toho si viac ctia a vážia.

Aby sme lepšie porozumeli, akú povinnosť máme uznať a ďakovať Bohu za túto milosť a dobrodenie, spomenieme nakrátko niekoľko dobrých stránok a vznešenosť, ktorými svätí vysvetľujú jej veľkosť. Počujme najprv sv. Hieronyma, ktorý vysvetľuje slová žalmu: „Keď vychádzal z egyptskej zeme: keď slyšal jazyk, ktorý neznal. On sprostil jeho chrbát bremien“.⁴ Tým je označená veľká milosť, hovorí svätý, ktorú nám Boh pre-

² Ex 8, 26 — ³ Tam 27 — ⁴ Žlm 80, 6, 7

ukázal, keď nás z Egypta, t. j. zo sveta vyviedol. Pred oči sa nám kladie zajatie a otroctvo u Faraona, v ktorom sme boli, a sloboda synov Božích, na ktorú sme povolaní. Boh nás oslobodil od veľmi ťažkého jarma. Vo svete sme boli sluhami a otrokmi Fraonovými: „*V silnej ruke vyviedol nás Pán zo zeme egyptskej, z domu služobníctva*“.⁵ Keď sme boli v Egypte, vo svete, budovali sme mestá Faraonovi, maltu a tehli sme nosili, všetka naša starosť a námaha bola hľadať slamu. Slamu sme hľadali, ktorú vietor odveje, aby sme mohli robiť tehly. Nemali sme zbožia, nemali sme toho nebeského chleba, ktorý z neba prichodí. Aké ohromné farchy sme mali vtedy na pleciach! Akú veľkú farchu nakladá svet! Kofké starosti, kofké trápenia! A to všetko iba preto, aby človek mal čo jesť, alebo najviac aby mal nejaký dobrý úrad a vyššie postúpil. Kofké ťažkosti, kofké nároky, aké poklony a predpisy sú vo svete, ktoré iba tí znajú, ktorých sa týkajú! Je to ozaj železné a neznesiteľné jarmo, ktoré majú svetskí ľudia. Boh nám vzal s chrbta toto bremeno. Boh nám sňal veľkú farchu svetských predpisov a povinností, a miesto nej naložil nám príjemné jarmo a ľahké bremeno. Pán nás postavil do stavu, v ktorom celé naše zamestnanie je jemu slúžiť.

Sv. Pavel apoštol píše o tých, čo vo svete v stave manželskom žijú: „*Kto je so ženou, stará sa o veci svetské, jako by sa zalúbil manželke, a je rozdelený. I nevydatá žena a panna pomýšľa na to, čo je Pánovo, aby bola svätá na tele i na duchu*“.⁶ Keď už dľa Apoštola ten, čo si volí stav

⁵ Ex 13, 14 — ⁶ I Kor 7, 33, 34

čistoty vo svete, stará sa iba o to, aby sa páčil Bohu a bol svätý na tele i na duchu, o koľko viac majú dbať o to rehoľníci, ktorých Boh oslobodil od všetkých svetských starostí, ešte i najpotrebnejších, ktoré sa samého života týkajú, aby sme všetku svoju starostlivosť obrátili k Bohu, ako sa mu lepšie páčiť a so dňa na deň svätejšími sa stať?

Sv. Augustín hovorí, že toho predobrazom bola tá obeta, ktorú Abrahám priniesol Bohu, a ktorá pozostávala z kravy, z kozy, zo škopca, z hrdličky a z holuba. Zvieratá, ktoré chodia po zemi, rozdelil na poly. Tie majú vraj znamenať smyselných a svetských ľudí, ktorí sa na mnohé čiastky delia. „*Vtákov však nedelil*“.⁷ Hrdlička a holub, tichí vtáci, ktorí nikomu neškodia, znamenajú duchovných a dokonalých ľudí, či už samotárov a utiahnutých od sveta, ako hrdlička, či už takých, čo sa s ľuďmi stykajú, ktorých označuje holub. Tí sa nedelia na čiastky, ale celkom sa jedine službe Božej venujú. Túto milosť dal nám Boh, aby sme sa mu úplne obetovali a zasvätili. Netreba sa nám inými starosťami trápiť, iba tou jednou, čím viac sa páčiť Pánovi so dňa na deň. Na to skladáme sľub čistoty, aby sme nemali spoločnice, ktorej by sme sa chceli páčiť, nemali rodiny, o ktorú by nám treba bolo starať sa, aby celá naša robota a starosť bola stať sa každým dňom lepšími a dokonalejšími. Na to skladáme sľub chudoby, ktorým zanechávame všetky bohatstvá sveta, všetku túžbu a starosť, ktorá je s nimi spojená. To sú tie tŕne, ako Spasiteľ hovorí v evanjeliume, ktoré človeka pichajú a zne-

⁷ Gen 15, 10

pokojujú. Sv. Ambróz hovorí, že latinské slovo *divitiae*, bohatstvo, pochodí z *dividere*, čo znamená deliť. Na to skladáme sľub poslušnosti, ktorým sa zriekame samých seba, vlastnej vôle, vlastného úsudku, že nám netreba plány robiť, ani sa o budúcnosť starať; predstavený, ktorému sme sa oddali, prevzal túto starosť na seba, aby sme sa my iba o to starali, čo sa nášho pokroku týka.

*„Hore sa! Teraz oslavujte všetci služobníci Pána: ktorí stáivate v Pánovom dome, v sieňach domu nášho Boha“.*⁸ Pri týchto slovách hovorí sv. Hieronym: Ako zemský pán má mnoho sluhov, ktorí ho obsluhujú, z ktorých jedni sú v dome, vždy s ním chodia, druhí zas na poli, práve tak je to aj so sluhami Božími: jedni sú stále v jeho dome a pred jeho očami, druhí zas na poli. Rehoľníci, hovorí svätý, sú sluhovia, ktorí bývajú v dome Pánovom, stále sú s ním, každý deň sa s ním shovávajú. To sú jeho stáli sluhovia. Svetskí ľudia, čo sú vonku vo svete, sú ako nádenníci a robotníci na poli. Svätý ešte ďalej ide v porovnaní. Keď poľní robotníci, sluhovia a nádenníci majú niečo s pánom alebo chcú niečo u neho dosiahnuť, prosia sluhov, čo stále sú okolo pána, každý deň ho vidia a obsluhujú ho, aby za nich slovíčko povedali a pomáhali im. Podobne aj svetskí ľudia, keď sú v nejakej núdzi a chcú niečo od Boha obísť, prichodia k rehoľníkom, odporúčajú im svoju vec a prosia ich o modlitbu. Robia to preto, lebo rehoľníci bližšie stoja k Bohu a milší sú mu, a pre nich smiluje sa nad nimi. Potom poľní sluhovia robia, orú a kopú, kým tí, čo sú v paláci

⁸ Žlm 133, 1

s pánom, z toho žijú. Práve takto je to so svetskými ľuďmi ohľadom rehoľníkov. Robia a trápia sa, starostlivo shromažďujú a odkladajú, aby rehoľníci spokojne mohli žiť. Dľa sv. Gregora to isté vysvitá zo života dvoch bratov, Jakuba a Ezaua, o ktorých sv. Písmo hovorí: „Z Ezaua bol zkúsený lovec a roľník; Jakub však, človek tichý, prebýval v stánkoch“.⁹ Pod Ezauom treba rozumieť svetských ľudí, ktorí sa starajú a trápia o vonkajšie veci tohto sveta; pod Jakubom zas, duchovných ľudí a rehoľníkov, ktorí sú stále sobraní a do seba zahľbení a o dušu sa starajú. Týchto má rád P. Boh a tých vyznačuje, ako Rebeka syna Jakuba.

Povážme si veľkú milosť, ktorú nám dal Pán, keď nás takto vyznačil nad svetských ľudí, ktorí sú poľnými robotníkmi a nádenníkmi, kým my sme jeho dvornými sluhami, ktorí sú neprestajne v jeho dome. Právom môžeme povedať, čo kráľovná Saba povedala, keď videla pekné rady sluhov u kráľa Salamona: „*Blahoslavení tvoji nužovia, a blahoslavení tvoji služobníci, ktorí stoja stále pred tebou, a počívajú tvoju múdrosť*“.¹⁰ Z toho vidno, akí sú slepí, čo si myslia, že čosi veľkého urobili, keď opustili svet a vstúpili do rehole, a nazdajú sa, že Boh je im dlžníkom, ako ktorému veľa urobili. Veľmi sa mýliš. Ty si dostal veľkú milosť a dobrodenie od Boha, keď ťa vyviedol zo sveta a vyvolil ťa pre svoj dom v tak vysokom stave. Ty si mu dlžníkom a máš povinnosť usilovať sa mu páčiť a horlivo mu slúžiť, ako veľkému dobrodincovi. Keď kráľ povolá nejakého rytiera

• Gen 25, 27 — ¹⁰ III Kráf 10, 8

na svoj dvor vo vysokom úrade, rytier sa nebude nazdávať, že niečo veľkého urobil, keď opustil svoj dom a zem, ani to, že kráľ je jeho dlžníkom, ale bude považovať za veľkú milosť, že chce jeho službu a na taký úrad ho povolal. Toto vyznačenie bude si vážiť nad všetky ostatné vyznačenia, ktoré mu kráľ dal, a povzbudí sa horlivo mu slúžiť. Podobne treba aj nám robiť. Nie my sme si volili Boha, ale on si volil nás, dal nám tú neobyčajnú milosť bez našich zásluh, ba nezaslúžene.

Čože si v nás videl, Pane, že si radšie nás volil, ako našich bratov, ktorí ostali vo svete? Čo bolo v nás, čo sa ti zapáčilo? Niečo si musel vidieť, keďže si si nás vyvolil. Boh čosi videl, čo sa mu zapáčilo, lebo nás vyvolil. Dakto však povie: Dávaj pozor, lebo podľa bohoslovcov niet v nás nijakého dôvodu pre vyvolenie. Sv. Augustín vysvetľuje to dobrým porovnaním. Nejaký sochár ide cez les, vidí pekný peň, pozerá naň a vyberie si ho. Teší sa mu. Čosi chce z neho urobiť. Nie preto pozeral naň, ani nie preto sa mu tešil, že ostane takým kusom dreva, aký bol; okom umelca videl, čo z toho pňa bude, a tomu sa radoval, čo z neho spraví, a nie samému drevu. Aká pekná socha bude z toho pňa! Tej peknej a dokonalej soche sa teší, raduje, nie tomu surovému a zamazenému drevu.

Takto miloval nás aj Boh, hovorí svätý, keď sme boli hriešnici, nie nakoľko sme boli hriešnici, nie aby sme ostali suchým, zababraným a neužitčným drevom. Pozeral na nás ako tesár na drevo v lese, a pomyslel si na budovu, ktorú z neho spraví. Tejto budove sa teší, nie suchému a surovému drevu, akým si bol, ale tomu, čo z teba

spraví. Tento nebeský umelec, ktorý shotovil nebo a zem, chce z toho kus dreva dokonalý obraz spraví, obraz, ktorý by bol podobný jeho Synovi. „*O ktorých predvidal, tých i predurčil, aby boli podobní obrazu jeho Syna*“.¹¹ Máš sa stať obrazom, podobným Bohu. To sa mu páči, tomu sa teší, preto sa zahľadel na teba a vyvolil ťa. „*Nie vy ste mňa vyvolili, ale ja som vyvolil vás a ustanovil som vás, aby ste išli a ovocie prinášali, a vaše ovocie aby zostalo*“.¹² Zadíva sa, aký dokonalý obraz chce z teba spraví Boh! Vyvolil ťa na ten istý úrad, pre ktorý sám Syn Boží prišiel na zem, totiž získavať Bohu duše.

Ten istý svätý vo vysvetľovaní 136. žalmu pri prvom verši veľmi dobrú myšlienku spomína, ktorá sa sem hodí. „*Pri babylonských riekach, tam sme sedávali a plakali, keď sme rozpomínali sa na Sion*“. Babylonskými riekami sú pomínuteľné veci tohto sveta. Medzi obyvateľmi babylonskými a jeruzalemskými je rozdiel. Prví sú uprostred vôd, zamotaní do starostí tohto sveta, v búrkach a nebezpečenstvách. Tí zas, čo sa chcú stať obyvateľmi nebeského Jeruzalema, pozerajú a rozvažujú o babylonských riekach, o búrkach, o vlnách a o návaloch, ale ďaleko stoja od nich. Nechcú sa hodiť do týchto nebezpečenstiev, ale sedia pri riekach a plačú nad nimi. To sú rehoľníci, ktorí vyhli nebezpečenstvám sveta a sedia a nariekajú na brehu.

Nad čím však plačeme a nariekame? Najprv nad tým, hovorí sv. Augustín, že sme vo vyhnanstve; keď sa rozpamätáme na Sion, na našu vlasť, nemôžeme sa zdržať plaču a vzdychania. O sv.

¹¹ Rim 8, 19 — ¹² Ján 15, 16

Sion, kde všetko má stálosti, kde nieto premeny! Ktože nás hodil do tohto víru? Načože sme opustili a zanechali našu zem a Stvoriteľa? Kedyže budeme slobodní od týchto nebezpečenstiev? Kedyže sa skončí toto naše vyhnanstvo? Kedy budeme bezpeční? Kedy sa dostaneme tam?

Po druhé nariekame nad tými, ktorých berie a odnáša rieka. Naši bratia sú stred riek babylonských, stred búrlivého mora tohto sveta. Prudké a rozzúrené vlny ich strhávajú, o skaly ich hádžu a nedajú im dotiať pokoja, dokiaľ ich do priepasti nestiahnu. Každý deň vidíme ich na tisíce utonúť. Ako sneh padá, tak vraj padajú duše do pekla ako to akási svätá videla v duchu. Ktože by neplakal nad touto ztratou? Ktože by mal tak tvrdé srdce, že by mu nepuklo od žiaľu, keď vidí toľko duší zahynúť?

Po tretie nato sedíme na brehu tejto babylonskej rieky, aby sme pomáhali svojim bratom, priskočili k nim a podali im ruku, keď sú v nebezpečenstve, zachránili niektorých, ktorí sa idú utopiť. To je naše remeslo. „*Podte za mnou a učiním vás rybármi ľudí*“.¹³ Na to nás postavil Boh na breh Spoločnosti, aby sme chytali duše, aby sme odtiaľ podávali ruku tým, čo sa idú utopiť. Vidíme, jakú veľkú milosť preukázal nám Pán, keď nás takto vyznačil nad svetských ľudí, ktorí sú v nebezpečenstve, kým sme my v bezpečnosti. Oni sú v prúde tejto rieky, v nebezpečenstve každú chvíľu zahynúť a utopiť sa. Nás však postavil na breh, aby sme im pomáhali a podávali ruku a zachránili ich. S druhej stránky však pozerať aj na seba. Tí.

¹³ Mat 4, 19

čo majú pomáhať topiacim sa, musia vedieť dobre plávať, ináč s nimi spolu môžu najst smrť vo vlnách, lebo v takú chvíľu tonúci človek druhého chytí a stiahne ho so sebou do hlbiny. Veľkú obratnosť, čnosť a dokonalosť vyžaduje umenie zachraňovať duše, vytrhávať iných z nebezpečenstva, aby človek sám sa nedostal do neho.

Sv. Anzelm videl v duchu ohromnú, prudkú a zúrivú riekku, do ktorej sa valila všetka nečistota a špina celého okolia. Niečo hnusnejšieho, špinavšieho a protivnejšieho nemožno si ani myslieť, ako bola táto voda. Tak prudko šla, že každého strhla, koho len chytila. Mužských, ženských, chudobných, bohatých stiahla do hlbiny, potom ich na chvíľku vyhodila, zas chytro strhla a nedala im pokoja. Sv. Anzelm zadivený sa pýtal, čím sa živí tento ľud, lebo všetci boli živí. A dostal odpoveď, že títo nešťastliví živia sa tou nečistotou, ktorá ich pohlcuje, z nej i pijú, a sú pri tom všetkom veľmi spokojní.

Toto videnie bolo mu vysvetlené. Rieka je svet. V ňom zaslepení ľudia dajú sa hnať bohatstvom a hodnosťami, smyselnými a nečistými rozkošami. Natólko sú biedni, že hoci v tej špине ani sa zastaviť nemôžu, predsa sú spokojní a majú sa za šťastlivých a blažených. Hneď potom videl svätý ohromnú záhradu, múrom ohradenú. Múry boli najčistejším striebrom obložené a krásne sa li-gotaly. Na stredku bola lúka. Tráva, ktorá na nej rástla, nebola obyčajná, ale akoby zo zlata; pri-tom však taká mäkká a svieža, že dobre sa dala na nej sedieť, pod človekom sa sohla až po zem. bez toho žeby bola sožlka, alebo nejakú škodu

utrpela. Ako človek vstal s nej, hneď sa dvihla a stála ako predtým. Povetrie bolo tak príjemné a svieže, vôbec všetko bolo tak milé, že sa to rájom zdalo byť, a človek si nežiadal väčšej blaženosti. Svätému bolo povedano, že to je obraz rehoľného života.

HLAVA VII

POKRAČOVANIE

Sv. Bernard týmito krátkymi slovami vyjadruje veľké výhody rehoľného života. Je to svätá a prečistá služba Božia, v ktorej človek čistejšie žije, zriedkavo upadne, chytřejšie vstane, obozretnejšie kráča, častejšie sa teší nebeskej rose, bezpečnejšie odpočívá, väčšou úfnosťou umiera, skorej sa očistí, hojnejšie je odmenený. A inokedy, keď o vysokej hodnosti rehoľníkov hovorí, povedá: Vaše povolanie je vysoké, vyššie nad nebo. rovná sa anjelom, podobné anjelskej čistote. Nie len samú svätosť ste sľubovali, ale dokonalosť svätosti. Úlohou iných je slúžiť Bohu, vašou je spojiť sa s ním. Nevieľ, ako vás mám volať. Vy ste nebeskí ľudia, zemskí anjeli, ktorí žijú na zemi, ale ich myseľ je v nebi. Vy nie ste zo sveta, ale ste spoluobčania anjelov, domáci P. Boha. Ste podobní tým blaženým duchom, ktorí sú na našu ochranu a nám službu preukazujú, bez toho žeby pritom ztratili s očú P. Boha.

Taký je život rehoľníka. Žije na zemi, ale srdce má v nebi. Keď hovorí alebo sa shovára, vraví o duchovných veciach alebo o Bohu. Môže povedať so sv. Pavlom: „*Mne žiť je Kristus*“.¹ Takto hovoríme o človeku vo svete, ktorý je náruživý poľovník: toho život je poľovačka; keď je zas veľ-

¹ Fil 1, 21

mi oddaný jedeniu alebo pijatyke, hovoríme o ňom; toho život je jest a piť; tak hovorí tu Apoštol: „*Mne žiť je Kristus*“. Celkom sa zasvätil a obetoval službe Ježiša Krista. Práve tak je to aj s rehoľníkom.

Sv. Bernard o reholi rozumie slová sv. Písma: „*Postielka naša je plná kvetov*“.² Niet miesta, kde by sa človekovi tak sladko spalo, ako v posteli. V Cirkvi je tiež takáto postel', na ktorej si možno odpočinúť, a to je rehoľa. V reholi je človek oslobodený od všetkých svetských starostí, od starostí o zemské veci, ktoré sú pre ľudský život potrebné. Vidíme, aké veľké dobrodenie preukázal nám Boh. Vo Spoločnosti totiž predstavení sa o všetko starajú, čo sa týka pokrmu, obleku, študovania a cestovania, počas choroby a v zdraví. Nepotrebuje rodičov, ani rodiny; opustili sme ich, môžeme na nich zabudnúť, len v modlitbe pamätajme na nich. Či žijú, či nie, či sú bohatí, či chudobní, je jedno. Spoločnosť a predstavení sú nám otcom a matkou, a väčšou ako materinskou láskou starajú sa o všetko, aby sme zabudli na zemské veci, jedine to mali na mysli, pre čo sme prišli do kláštora, totiž duševné spasenie svoje a bližného. Sv. Klement Alexandrijský hovorí, že Boh preto postavil človeka do zemského raja, kde má všetko a panuje nad všetkým zemským, aby po ničom zemskom netúžil, iba po nebeskom. Takto je vo Spoločnosti. Ona má na starosti všetko, čo potrebujeme, aby sme sa nemuseli starať o nijakú zemskú vec, ale všetku starosť a túžbu obrátili k nebu.

² Pies 1, 15

HLAVA VIII

OBNOVENIE SLUBOV

O našich prvých otcoch čítame, že sa spojili s našim sv. Otcom Ignácom r. 1534. Vo sviatok Nanebevzatia P. Marie šli do kostola Kráľovnej Anjelov na Montmartre, ktorý bol od Paríža na hodinu. Po spovedi a po sv. prijímaní urobili sľub, že všetko opustia, čo majú, iba toľko peňazí si nechajú, koľko im bude potrebné po Veneciu. Spolu aj to sľubovali, že sa venujú duším a spravia púť do Jeruzalema, ale s tou podmienkou, keď po príchode do Venecie za rok budú môcť odísť loďou. Ak sa im to podarí, ostanú celý svoj život na týchto svätých miestach. Ak by však za rok nemohli odísť, alebo po navštívení týchto miest nemohli by ostať v Jeruzaleme, vrátia sa do Ríma, kľaknú si pred Svätého Otca, námestníka Kristovho, a obetujú sa mu, aby s nimi celkom slobodne naložil, ako sa mu bude páčiť, a použil ich na apoštolské práce. Tieto sľuby obnovili potom nasledujúce dva roky, ten istý deň Nanebevzatia P. Marie, v tom istom chráme, tou istou slávnosťou. To je pôvod obnovovania sľubov vo Spoločnosti pred ostatnými sľubami.

V piatej čiasťke Konštitúcií toto hovorí náš svätý Otec o obnovovaní: „Sľuby obnoviť znamená novú povinnosť brať, ale rozpomätať sa na

tú, ktorú sme prijali, a potvrdiť ju“. Značí to opakovanie a potvrdiť, čo sa stalo, s radosťou a s uspokojením na znak a na dôkaz toho, že rehoľný život nie je nám ľahkou, že tento krok nefutujeme. Ba sa tešíme a radujeme a Bohu ďakujeme za milosť, že nás prijal za svojich, že sme sa mu mohli obetovať. Ak by sme to neboli urobili, neboli sa mu obetovali, teraz by sme to urobili. Znovu by sme sa Bohu obetovali. Keby nám prichodilo tisíc svetov opustiť pre Boha, všetky by sme opustili pre jeho lásku. A keby sme mali tisíc srdc a tisíc vôľ, ktoré by sme mohli darovať, všetky by sme dali a obetovali znova. — Takto, s takýmto uspokojením a s takouto radosťou má sa odbavovať toto obnovenie, a vtedy bude mať veľkú cenu a zásluhu. Ako zaľúbenie v hriechu alebo v zlom, čo kto urobil, je novým hriechom a novou urážkou P. Boha, a zasluhuje nový trest, práve tak zaľúbenie a radosť v dobrom je veľmi dobrá a milá Bohu a záslužná v jeho očiach. Jak dobrý bol skutok, tak dobré je tešiť sa mu.

Sv. Ignác tri veci spomína, pre ktoré obnovujeme sľuby. Prvá je väčšia pobožnosť. Toto obnovenie zväčšuje v nás pobožnosť, ako to zkusujú tí, čo sa naň dobre pripravujú. Druhá vec je rozpomätať sa na povinnosť, ktorou sme sa Bohu zaviazali, aby sme sa povzbudili pokračovať v tom, čo sme Bohu prisľúbili, a usilovali sa každý deň rásť v čnosti a v dokonalosti. Tretia je utvrdenie študujúcich v povolani. Ako je liekom proti všelijakým pokušeniam cvičiť sa v protivnej čnosti, takto je obranou proti vnútornému nepokoju a znechuteniu, ktorým diabol nás niekedy

cez rok pokúša, keď sa nejaká príležitosť na to nadhodí, obnoviť sluby. Týmto oslabíme a znechutíme zlého, aby nás inokedy pokúšal. Tým si tiež vynahradíme škodu, ktorú sme azda nedbalosťou utrpeli, ba ešte získame, lebo duša nám pokročí.

Čnosť a dokonalosť vyžaduje veľa námahy od našej zkazenej prírody. Naša slabosť a núdza, do ktorej sme sa dostali skrze hriech, je tak veľká, náklonnosť k zlému a k nedokonalému je v nás tak silná, že hoci niekedy horlivo začneme svoje duchovné cvičenia, hneď upúšťame z horlivosti, ktorou sme začali, a vrátime sa k svojej nedokonalosti a nedbalosti. Sme ako váha na hodinách, ktorá stále padá dolu. Telo je nám zo zeme, preto nás neprestane ťahať k nej. Treba kedy-tedy obnoviť sily a povstať, keď sme padli. Sv. Ignác chce, aby sme sa hlavne dva razy do roka osviežili týmto obnovením. Aj Cirkev sv. má dva časy v roku, advent a pôst, kedy sa jej synovia majú naplniť novou silou a novou horlivosťou v službe Božej. Práve tak chce aj náš svätý otec Ignác, aby sme hlavne dva razy v roku rozpamätali sa na obeť, ktorú sme prisľúbili Bohu, na cieľ, pre ktorý nás Pán do rehole povolal, aby sme sa obnovili a novou horlivosťou začali sa starať o to, na čo nás Boh povolal. Na to predpísal sv. Ignác tieto sviatky vo Spoločnosti a tento úžitok máme z nich čerpať.

Sv. František Xaverský hovorí, že nielen vtedy, ale každý deň máme obnovovať sluby. O sv. opátovi Pafnuciusovi čítame, že to robieval. Sv. František Xaverský hovorí, že pre rehoľníkov

niet lepšieho prostriedku a zbrane v boji so zlým duchom a s pokušeniami, ako obnovovanie sľubov, chudoby, čistoty a poslušnosti. Radí ich každé ráno po modlitbe obnoviť a takto sa ozbrojiť proti nepriateľovi. Tú istú radu dáva aj večer po modlitbe. Ak sa to nie tak často stáva, dobre je to urobiť v dni, keď pristupujeme ku sv. prijímaniu. Vtedy niektorí vyžadujú od seba počet, ako ich zachovávajú a či im niečo svedomie vytýka ohľadom ich zachovávaní.

Aby sme lepšie dosiahli cieľ tohto obnovenia, okrem telesnej pokuty, pôstu a kajúcich skutkov, potrebné je po prvé niekoľko dní napred sobrať sa na ducha, utiahnuť sa od svojho zamestnania a viac sa venovať modlitbe a duchovným veciam. Po druhé vtedy otvoríme svoje svedomie predstavenému. Hoci sa to aj inokedy stáva, vtedy urobíme to presnejšie o minulých šesť mesiacoch. Je to jedna z podstatných vecí, ktoré vo Spoločnosti máme. O tom bude ešte osobitne reč. Po tretie odbavme si všeobecnú spoveď z minulého polroka u niektorého spovedníka, ktorý je na to vyznačený. Je to dávny zvyk vo Spoločnosti. To isté nám predpisuje aj pravidlo. Tieto prostriedky sú veľmi dobré pre cieľ, ktorý chcem dosiahnuť. Keď totiž človek skúma svoje chyby, pozná svoj duchovný pokrok; vidí, či viac pokročil ostatných šesť mesiacov, ako predošlých. Toto porovnanie ostatného polroka s predošlým, veľmi pomáha nám zahaniť sa, keď badáme, že sme nešli napred; okrem toho povzbudzuje nás novou horlivosťou začať znovu, lebo sme nie pre iné prišli do rehole. Potom keď človek chladne uvažuje o svojich chy-

bách, lepšie pozná, ktorá náruživosť robí mu najviac ťažkostí, aký temperament prevažuje v ňom. Vidí, do ktorých upáda častejšie, a môže si rozmyslieť, aký prostriedok užívať a ako robiť o tom zvláštne spytovanie svedomia.

Keďže o tom všetkom rozmýšľame počas obnovenia sľubov, keď sa rozpamätávame aj na milosrdenstvo a na dobrodenia Božie a najmä na povolanie do rehole, a vidíme s jednej stránky svoju povinnosť, s druhej zas svoje chyby, uponížime sa pred P. Bohom a povzbudíme sa polepšiť a znovu začať napredovať. Keď totiž čierne položíme blízko ku bielu, rozdiel je jasnejší. Polož to, čo si dostal od Pána a čo ti urobil, k tomu, čo si ty za neho urobil, vtedy uvidíš, koľko príčin máš uponížiť sa a zahanbiť. Aký výsledok malo u teba to časté pristupovanie ku sviatostiam? Aký osôh si mal z pokút a z umŕtvovania, z modlitby, zo spytovania svedomia, z toľkých exhort a duchovných rozhovorov, z častého duchovného čítania? Kdeže je zisk z toho všetkého? Aký výsledok malo to? — Taktó nám treba uvažovať o chybách, keď sa pripravujeme na všeobecnú spoveď. Usilujme sa zbadáť škáru, ktorou nám všetok zisk ušiel, aby sme sa mohli postarať o nápravu.

HLAVA IX

POKRAČOVANIE

Okrem týchto pohnútok ešte i preto obnovujeme sľuby, aby sme ďakovali za obsiahnuté dobrodenia, ako to robieval Arzenius. Každý rok slávime sviatky a rozpamätáme sa a ďakujeme Bohu za jeho milosť a za veľké dobrodenie, ktoré nám preukázal, keď nás zo sveta do rehole povolal. To bol pre nás začiatok spasenia a jasný znak predurčenia. Ako v Cirkvi slávime deň, keď sa kostol posvätil, tak slávime deň, keď sme svoju dušu — ten živý kostol — posvätili Bohu. Opravdivá vďaka javí sa v skutkoch. Bohu bude tiež veľmi milé toto obnovenie, keď ho odbavíme, ako sa patrí, keď sa posilníme a povzbudíme dokonalsie zachovávať sľuby. Toto nám odporúča sám sv. Pavel slovami: „*Obnovte sa na duchu svojej mysli*“.¹ Duchovné obnovenie chce od nás, nie vonkajšie, samými slovami. Ak je obraz starý, nejasný, že nepoznať na ňom črty, ba ani podobu, obnovíš ho. Dáš mu nové svetlo a tieň, že jak tak pekný a milý, ako keby bol nový. My tiež zostarneme, ustaneme a zvädneme v čnosti. „*Telo, ktoré je porušiteľné, obťažuje dušu*“.² Telo a zkažená a na zlo náchylná príroda nás ťahá za sebou, aby sme nasledovali jej žiadosti a túžby. Preto je potrebné,

¹ Ef 4, 23 — ² Múdr 9, 15

aby sme niekedy mysleli na seba a obnovili svoje dobré predsavzatia a úmysly. Ak nechceme ustať v tom dobrom, čo sme začali, hovorí sv. Gregor, treba myslieť, že každý deň musíme začínať. Rozpamätaj sa na predsavzatie a na horlivosť, ktorou si sa dal do roboty, keď si do rehole vstúpil, a začni znovu tou odhodlanosťou a horlivosťou. To je obnovenie, to je ozajstná vďaka za dobrodenie, to sa páči Bohu.

Cassian spomína krátke, ale stručné poučenie, ktoré opät Pafnucius dal ktorémusi novákovi pred ostatnými rehoľníkmi. Toto poučenie môže každý na seba obrátiť, aby lepšie dosiahol cieľ tohto obnovenia. „Chráň sa, povedal, po niečom siahnuť, čoho si sa zriekol a od seba odhodil“. Ty si sa zriekol majetku sľubom chudoby. Nemávaj teda rád v reholi malichernosti a čačky, lebo málo to osoží, že si opustil veľké veci, keď miluješ malé. Sľubom poslušnosti zriekol si sa svojej vôle a úsudku, hľad, aby si po ňom znovu nesiahol. Radšej hovor s Nevestou v Piesni: „*Svliekla som svoju sukňu, jako ju (zasa) oblečiem?*“³ Složil som a vysliekol som sa z vlastnej vôle a úsudku; nech ma Boh chráni, aby som ho znovu vzal. Zriekol si sa radostí, pohodlnosti a radovánok sveta a teľa a opovrhol si nimi; hľad, aby si sa k nim nevrátil. Zanechal si a za nič si nemal márnosť, pýchu a úctu svetskú; dávaj pozor, aby v tebe znovu neožily, keď budeš starší, kňaz, učený a učiteľ. Dávaj pozor, aby si znovu nepostavil, čo si sbořil a znivočil, ako hovorí Apoštol. To by značilo zanechať a odstúpiť, keď sme už ruku na pluh po-

³ Pies 5, 3

ložili. Vytrvaj len v chudobe, ktorú si Bohu sľuboval a obetoval, až do konca. Vytrvaj len v poníženosti a v trpezlivosti, ako si vytrval v tie dni, keď si so slzami v očiach prosil, aby ťa prijali.

Sv. Bazil, Bernard a Bonaventura dodávajú k tomu ešte jednu myšlienku. Pováž si, hovoria, že ty sám a všetko, čo je tvoje, patrí Bohu, ktorému si to všetko oddal a obetoval skrze sľuby. Preto chráň sa týkať toho a užívať, čo si mu dal a obetoval, lebo to by bola krádež. Siahnuť po cudzej veci proti majiteľovej vôli je krádež. Povedali sme, že kto vstupuje do rehole, ten daruje Bohu strom s ovocím. Keby kto daroval druhému strom, ktorý by si ho zasadil, a potom by mu išiel na ovocie, či by to nebola krádež? Podobne by robil aj rehoľník, ktorý robí, čo sám chce, a nie čo mu poslušnosť káže. Ba ako svätí hovoria, to by bola svätokrádež, lebo ide o vec, ktorú človek Bohu daroval a obetoval. A toto Boh veľmi nenávidí: „*Ja Pán, milujem právo, a nenávidím lúpež pri zápalnej obeti*“.⁴ Nuž, ktože by sa opovážil kradnúť z obeti, ktorá celkom patrí Bohu, ktorú kto úplne obetoval jeho velebnosti? Sv. Bernard hovorí, že niet horšej svätokrádeže, ako keď človek znovu chce vládnuť vôľou, ktorú už raz Bohu obetoval.

Sv. Augustín vysvetľuje slová sv. Písma: „*Vzal Pán Boh človeka a posvätil ho v rozkošnom raji, aby ho obrábal a ostrihal*“.⁵ Pozrime, hovorí svätý, čo nám chce Duch sv. tým povedať. Azda to chcel Boh, aby Adam bol roľníkom, aby oral, sial a obrábal zem? To si nemôžeme myslieť, lebo pred úpadkom do hriechu nekázal mu Boh, ani ho ne-

⁴ Iz 61, 8 — ⁵ Gen 2, 15

odsúdil na túto prácu. Nejaká robota zo zábavy na zotavenie, ako i teraz niektorí pracujú v záhrade, neprotivila sa tomuto stavu nevinnosti. Ale o nútenej alebo potrebnej robote nemôže byť reči, lebo zem rodila bez práce. Nuž, čo to značí, že Boh postavil človeka do raja, aby ho chránil? Od koho ho mal chrániť, keďže vtedy ešte nebolo nepriateľov, ani iných národov, ktorých by sa bol musel báť? Od zvierat ho tiež nemusel chrániť, lebo pred hriechom ani jemu ani ničomu, čo človeku patrilo, neuškodily. Keby sa bol musel ich báť, vtedy by ťažko bolo bývalo chrániť raj od toľkých zvierat. Vtedy by bol musel veľkým múrom ho ohradiť, aby nemohol do neho vliezť had, ba najprv by bol musel všetkých hadov a ostatné zvieratá vyhnaf. Nemožno teda myslieť, žeby Boh na to bol postavil človeka do raja, aby ho v tomto smysle chránil, ani aby ho kopal a oral. Nuž, čo značia tieto slová? Vieš, čo? pýta sa svätý. Boh postavil človeka do raja, aby obrábal príkazy a rozkazy, ktoré mu Boh dal, aby takto zachránil raj pre seba, aby ho neztratil, ako ho ztratil, lebo ich nezachovával. Čo myslíš, prečo ťa postavil Boh do tohto raja rehole, ktorú svätí právom menujú rajom? Vieš, prečo? Aby si robil a plnil príkazy a rozkazy Božie, rady evanjeliumové, ktoré máme v pravidlách, aby takto zachránil si a zachoval tento raj pre seba, a neztratil si ho, ako iní, ktorí si nevedeli chrániť.

Sv. Augustín ešte inakšie vysvetľuje tieto slová. Sv. Písmo vraj nehovorí: Postavil ho v rozkošnom raji, aby on obrábal a ostríhal raj; ale, aby jeho obrábal a ostríhal. A toto sa môže týkať aj

samého človeka. Tento smysel sa väčšmi páči svätému. Teda Boh postavil človeka do raja, nie aby človek obrábal a chránil rāj, ale aby Boh obrobil a chránil človeka. Lebo ako sa hovorí, že človek obrába zem, nie preto, ako by ju urobil zemou, ale že ju robí úrodnou a užitočnou, tak o veľa väčším právom možno povedať o Bohu, ktorý stvoril človeka z ničoho, že ho obrába, keď ho ide urobiť spravodlivým, svätým a dokonalým. Boh preto stavia človeka do zemskeho raja, aby ho obrobil a zdokonálil a zachránil, kým ho neprenesie do nebeskeho raja a neurobí ho blahoslaveným. Nemyslí si teda, že Boh ťa preto povolal do rehoľného raja, aby si ho obrábal a strážil, lebo on má iného lepšieho záhradníka, strážcu a ochrancu, ale aby ťa obrobil, urobil z teba umŕtveného, duchovného, svätého a dokonalého človeka, aby ťa takto zachránil dokiaľ ťa neprenesie z toho zemskeho raja, do nebeskeho.

Týmito a podobnými myšlienkami treba si nám pomáhať, aby sme zodpovedali veľkému dobrodeniu obnovenia sľubov a mali z neho úžitok. Keď sa stretieme s trápením a s ťažkosťou, rozpamätajme sa na slová sv. Pavla: „*Ktorá má veľkú odplatu*“.⁶ Sv. František Xaverský často povzbudzoval svojich spolubratov: Bratia, veľké veci sme sľubovali, ale ešte väčšie sú nám sľúbené. Zachovávajme prvé a vzdychajme po druhých. Keď kto skladá slávnostné sľuby a obetuje sa Bohu, predstavený mu hovorí: Ja ti sľubujem večný život. V mene P. Boha ti sľubujem život večný, keď za-

⁶ Žid 10, 35

chováš, čo sľubuješ. Toto potvrdzujú aj slová Krista Pána, ktorý v evanjeliume hovorí: „*A budeš mať poklad v nebi*“.⁷

⁷ Mat 19, 21

ODDIEL TRETÍ
SLUB CHUDOBY

HLAVA I

SLUB CHUDOBY JE ZÁKLAD EVANJELIUMOVEJ DOKONALOSTI

„Blahoslavení chudobní duchom, lebo ich je kráľovstvo nebeské“.¹ Týmito slovami začína Spasiteľ svoju reč na hore o osem blahoslavenstvách. Niektorí učitelia síce rozumejú ich o poníženosti, ale iní, a to väčším právom, rozumejú tieto slová o dobrovoľnej chudobe, a najmä ktorú rehoľníci sľubujú. V tomto smysle berieme ich aj my teraz dľa sv. Bazila a dľa iných svätých. Nie je to malá pochvala pre duchovnú chudobu, že ňou začína Pán tú vznešenú reč a spomína ju na prvom mieste medzi blahoslavenstvami. Ale ešte väčšia pochvala je pre ňu, že jej nás učil celý svoj život skutkami a príkladom. To bolo prvé poučenie, ktoré nám dal Spasiteľ s katedry jasličiek. Tej nás učil v maštali, plienočkami, senom, na ktorom odpočíval, zvieratmi, ktoré ho zohrievaly. To bolo aj ostatné poučenie, ktoré nám dal s kríža, aby sme si ho lepšie všimli, keď v najväčšej chudobe umrel, že museli prijať ako almužnu jednu plachtu, do ktorej ho zavili. Či je možná väčšia chudoba? Jako bolo na začiatku a na konci, tak bolo celý jeho život. Nemal ani peniaze, aby mohol daň zaplatiť, keď od neho žiadali. Nemal domu, kde by si bol mohol odpočinúť, kde by bol

¹ Mat 5, 3

mohol baránka veľkonočného jest so svojimi učeníkmi. „*Lišky majú skrýše a vtáctvo nebeské hniezda, ale Syn človeka nemá kde hlavu skloniť*“.²

Kristus Pán položil chudobu za základ evanjeliumovej dokonalosti. Mladíkovi povedal: „*Jestli chceš byť dokonalým; id', spredaj, čo máš, a rozďaj chudobným*“.³ Toto potvrdil svojím príkladom. A v Cirkvi vidíme, aký silný bol tento základ chudoby na začiatku, ako nám to rozprávajú Skutky apoštolské. Medzi veriacimi nebolo moje a tvoje, ale všetko bolo spoločné. Všetci totiž, čo mali domy alebo dedictva alebo iný majetok, popredali, cenu za to priniesli a položili k nohám apoštolom, ktorí dali každému, koľko potreboval. Sv. Hieronym všima si toho, že peniaze kládli k nohám apoštolom. Tým vraj chceli dať na javo, že peniaze treba nohami šliapať. Sv. Cyprián, Bazil, Hieronym a iní hovoria, že veriaci vtedy mali sľub chudoby. Dokazujú to trestom Ananiáša a Safiry, ktorí preto, že odložili čiastku ceny za dedictvo, boli trestaní náhlou smrťou. To je vraj znakom, že mali sľub; ak by neboli mali, neboli by zaslúžili takéto veľký trest.

Keďže je Cirkev touto Božskou naukou poučená, svätí a zakladatelia rehôľ kladú sľub chudoby za potrebný a najsilnejší základ rehole. Aj náš svätý Otec nasleduje túto nauku a takto píše o chudobe: „Chudobu treba milovať ako pevný múr rehole a ju v čistote zachovať, nakoľko sa to dá s milosťou Božou“. Chudoba je múrom a základom rehole. Kým vo svete je majetok a bohatstvo základom stavov, tu je to naopak. Základom

² Mat 8, 20; Luk 9, 59 — ³ Mat 19, 21

rehoľného stavu a výšky dokonalosti je chudoba. Ako budova, ktorú chceme vystaviť, je odchýľna od budovy sveta, tak musí byť aj základ odchýľny.

Tomu nás chcel učiť Kristus Pán tými podobnosťami, ktoré čítame v evanjeliu. „*Kto z vás, keď chce stavať vežu, nesadne si a nebude počítavať najprv náklad, ktorý je potrebný, či má do završenia, aby potom, keď položil základ a nemohol dokonať, nezačali sa mu posmievať a neriekli: Tento človek počal stavať, a nemohol dokonať! Alebo ktorý kráľ, keď má ísť do boja proti inému kráľovi, nesadne si a nerozmýšľa najprv: či môže postupovať s desiatimi tisíckami proti tomu, ktorý s dvadsiatimi tisíckami ide proti nemu? Ináč, kým tamten je ešte ďaleko, vypravi posolstvo a bude prosíť o pokoj. Tak teda žiaden z vás, kto sa neodriekne všetkého, čím vládne, nemôže byť mojim učeníkom*“⁴ Týmto nám dal vedieť, že čo je pre vojnu veľké vojsko, pre budovanie veľa peňazí, to je pre duchovnú budovu a pre duchovný boj chudoba a oslobodenie od všetkých svetských vecí. Takto vysvetľuje to aj sv. Augustín. Hovorí, že veža v evanjeliu znamená dokonalosť kresťanského života, pod výdavkami a pod kapitálom zas treba nám rozumieť zrieknutie sa všetkých vecí. Takto sa totiž stane človek o veľa slobodnejším slúžiť Bohu, bezpečnejším pre nepriateľa, ktorý nemá čoho sa chytiť a kde nás napadnúť.

Sv. Hieronym a sv. Gregor ešte ďalej idú. Hovoria: Prišli sme na svet, aby sme bojovali s diablom. Zlý duch však ničoho nemá z tohoto sveta. Preto je potrebné, aby sme aj my boli oslobodení

⁴ Luk 14, 28—33

od týchto vecí, aby sme mohli s ním bojovať. Lebo kto oblečený s nahým zápasí, ten skorej dostane sa na zem, lebo druhý má ho za čo chytiť. Chceš mužský bojovať s diablom? Odhoď šaty, aby si nepodľahol. Čímže sú všetky zemské veci iným, ako oblekom tela? Kto toho má viac na sebe, toho ľahšie premôžu.

Sv. Chrysostom sa pýta: Prečo boli prví kresťania takí dobrí a horliví, kým terajší sú takí nedbalí? Odpovedá, že vtedy bojovali s diablom bez šiat, oslobodení od majetku a bohatstva, kým teraz idú do boja v obleku všelijakých úradov, vyznačení a majetkov. Ten oblek ich veľmi mýli a hatí. My teda opúšťame bohatstvá a zriekame sa všetkých svetských vecí, aby sme slobodní a nehatení ľahšie mohli bojovať so zlým duchom a nasledovať Krista Pána. Nahý zápasník smelšie bojuje, plavec sa vyzlečie, aby riekou preplavil; vandrovník, keď složí batoh, chytřejšie kráča.

Preto prvý sľub, čo skladáme v reholi, je sľub chudoby, ako základ ostatných. Ako dľa sv. Pavla lakomstvo je žriedlom všetkého zlého: „*Koreňom všetkého zlého je lakomosť*“,⁵ tak je zas chudoba žriedlom a koreňom všetkého dobrého a všetkých čností. Sv. Ambróz to vysvetľuje: Ako je bohatstvo prostriedkom každého hriechu, tak je zas zrieknutie sa ich matkou a dojkou všetkých čností. Kto má peniaze, ten najde spôsob vyplniť svoje žiadosti, kto však pre Krista opustil všetko, ten si nadobudne a zachová všetké čnosti, ako to uvidíme. Sv. Gregor hovorí o poníženosti: Chudoba u dobrých býva ochrankyňou poníženosti.

⁵ Tim 6, 10

Čo sa týka čistoty jasné je, ako ju napomáha chudoba a prísnosť života ohľadom pokrmu a šatenia. To isté platí aj o pôste a o miernosti. A takto môžeme prejsť všetky čnosti. Preto menujú svätí chudobu raz ochrankyňou a učiteľkou čností, druhý raz zas matkou. Tak ju volá aj náš sv. otec Ignác v Konštitúciách: Nech všetci milujú chudobu ako matku. Chudoba ako dobrá a ozajstná matka stará sa a zachováva nám v duši ostatné čnosti, jej môžeme tiež ďakovať aj poriadok v reholi. Badáme to na iných rehoľách, ktoré zanedbali chudobu, že spolu zanedbávajú aj rehoľný život, ako dietky, čo matku neposlúchajú. Preto milujme túto svätú chudobu ako matku, a to nie hocjako, ale veľkou a vreľou láskou, plnou úcty a váženosti. Sv. František menoval chudobu svojou paňou. V Regule sv. Kláry píše: Zaväzujeme sa našej panej, presvätej chudobe.

HLAVA II

VEĽKÁ ODMENA ČAKÁ NA CHUDOBNÝCH DUCHOM

Tomu mladíkovi v evanjeliume, čo túžil po dokonalosti a neuspokojil sa so zachovávaním príkazov, povedal Pán: „*Jestli chceš byť dokonalým: id', spredaj čo máš, a rozďaj chudobným*“.¹ Keď to počul, zarmútil sa a odišiel, lebo mal veľa majetku, na ktorom visel a ktorého nemal sily sa zrieknuť. Chyboval mu kapitál vystaviť vežu evanjeliumovej dokonalosti. Aby sa s nami to isté nestalo, aby sme mali sily a smelosti opustiť všetké veci tohoto sveta, Kristus Pán pripomína veľkú odmenu, ktorú si chudobou nadobudneme. „*Blahoslavení chudobní duchom, lebo ich je kráľovstvo nebeské*“.² Pováž si, či hodno dať všetké zemské veci za kráľovstvo nebeské, či je to dobrý kupec, ktorý všetko predá, čo má, aby si kúpil tento poklad.

Sv. Bonaventura hovorí, že Pán nehovorí o tomto blahoslavenstve ako o budúcom, ale ako o prítomnom: „*Ich je kráľovstvo nebeské*“. Už je ich, hoci ho ešte nemajú; už si si ho kúpil vecmi tohoto sveta, ktoré si opustil. Keď si dal sto dukátov za nejakú zlatú nádobu alebo za nejaký drahokam, ktorý je v dome druhého, už je tvoja tá nádoba, hoci ju ešte nemáš u seba, lebo si ju už

¹ Mat 19, 21 — ² Mat 5, 3

odkúpil. Práve takto patrí aj kráľovstvo nebeské chudobnému duchom, lebo si ho kúpil, keď všetko dal zaň. „*Podobné je kráľovstvo nebeské človeku obchodníkovi, hľadajúcemu dobré perly. Keď našiel jednu drahocennú perlu, odišiel a spredal všetko, čo mal, a kúpil ju*“.³ Takto patrí aj tebe kráľovstvo nebeské, lebo si zaň dal všetko, čo si mal.

Ale to je ešte nie všetko, čo Kristus Pán sľubuje tým, čo sú chudobní duchom. Či možno však viac mať, ako kráľovstvo nebeské? Hej. Ako na zemi sú rozličné vyznačenia pre dobrých vojakov, tak sú aj v nebi. Pán sľubuje veľké vyznačenie chudobným duchom nad ostatných. Keď odišiel mladík, ktorý nechcel opustiť svoj majetok, Kristus Pán povedal, ako ťažko je vojsť bohatým do neba. Na to sv. Peter sa ozval v mene ostatných: „*Hľa, my sme zanechali všetko a nasledovali sme teba, čo teda bude s nami?*“ Ježiš im odpovedal: „*Veru, povedám vám, že vy, ktorí ste ma nasledovali, pri preporodení, keď Syn človeka bude sedieť na stoličici svojej velebnosti, i vy budete sedieť na dvanástich stolicích a súdiť dvanásť pokolení Izraelských*“.⁴ Svätí vysvetľujú to tak, že tú hodnosť a vyznačenie dostanú všetci tí, čo nasledujú apoštolov v chudobe, na ktorú sa sľubom zaviazu, ako to robievajú rehoľníci, a umrú v stave posväcujúcej milosti. Tí všetci dosiahnu túto hodnosť a vyznačenie. V súdny deň budú stáť pred súdnou stolicou Božou nie aby boli súdení, ale aby boli spolusudcovia s Kristom Pánom, jeho výrok schválili a potvrdili. To učí výslovne sv. Augustín, Beđa,

³ Mat 13, 45. 46 — ⁴ Mat 19, 27. 28

sv. Gregor. To je spoločná náuka všetkých učiteľov. Odvolávajú sa na slová Šalamona, ktorý v Prísloviach píše o Ženíchovi Cirkvi: „*Slávny je v bráne jej muž, keď zasedá s radnými zeme*“.⁵ To sú tí starší, radcovia a senátori, ktorí v súdny deň na stolici budú sedieť spolu s Kristom Pánom. so Ženíchom Cirkvi.

Niektorí chcú túto hodnosť pripisovať všetkým za svätých vyhláseným. Ale všeobecná mienka so sv. Tomášom na čele pripisuje ju iba tým, čo sľubovali chudobu, čo by aj neboli za svätých vyhlásení. Učitelia a svätí prinášajú mnohé dôvody a dobré myšlienky, prečo má patriť toto vyznačenie viac tým, čo sľubovali chudobu, ako iným blahoslaveným. Právom zvolá sv. Gregor s prorokom: „*Veľmi uctievaní sú priatelia tvoji, Bože: preveľmi pevne postavená je ich prednosť*“.⁶ Požehnaný a pochválený buď Bože, že takto vyznačuješ svojich priateľov, najmä tých, čo z lásky k tebe dobrovoľne stali sa chudobnými. Neuspokojil si sa tým, že si im dal kráľovstvo nebeské, ale si ich urobil v ňom kniežatmi, aby boli spolu s tebou sudcovia nad celým svetom.

⁵ Prísł 31, 23 — ⁶ Žlm 138, 17

HLAVA III

BOH ODMEŇUJE CHUDOBNÝCH NIELEN V DRUHOM ŽIVOTE

Nemysli si, že iba v druhom živote dostaneš odmenu. Nenazdávaj sa, že až neskoro príde odplata, kým ty si už dal cenu. Boh nielen v druhom živote odmeňuje chudobných duchom, ale už v tomto, a to veľmi hojne. My ľudia sme takí sebeckí, tak visíme na tom, čo je pred nami a čo vidíme, že keď toho niet, znechutíme sa. Pán vedel o tejto našej slabosti, preto už v tomto živote chcel dať odmenu tým, čo z lásky k nemu opustili všetko. K predošlému prisľúbeniu hneď dodal: „Každý, kto opusti dom, alebo bratov, alebo sestry, alebo otca, alebo matku, alebo manželku, alebo dietky, alebo polia, pre moje meno: obsiahne stokrát toľko a obdrží život večný“.¹ Toto stonásobné rozumie sa o terajšom živote, lebo až po tom nasleduje život večný. Takto to vysvetľuje sám Kristus Pán u Marka: „Niet nikoho . . . , že by nedostal sto ráz toľko teraz v tomto čase . . . a v budúcom veku život večný“.² Nielen život večný dostaneš za to, že si sa pre Krista Pána stal chudobným, ale už v tomto živote dostaneš sto ráz toľko za všetko, čo si opustil.

Sv. Hieronym rozumie pod tým duchovné dary. „Kto pre Spasiteľa opustil telesné veci, dosta-

¹ Mat 19, 19 — ² Mar 10, 30

ne za ne duchovné. Tieto sa tak rovnajú prvým, ako sto jednému“. Ale Cassian rozumie tieto slová tiež aj o vonkajších veciach. Rehoľníci aj v tých dostanú sto ráz toľko, ako to u Marka stojí. Vidíme, že sa to splnilo do slova. Tým, čo vstúpili do rehole každý deň hovoríme: Opustil si pre Pána jeden dom a máš toľko domov; všetky domy rehole sú tvoje. Dostal si ich za ten jeden, čo si zanechal. Opustil si jedného otca a jednu matku, a Boh ti miesto neho dal toľko otcov, ktorí ňu viac milujú ako ten, ktorého si zanechal, a starajú sa o teba o tvoje dobro. Opustil si svojich bratov, a tu si našiel toľko bratov, ktorí ňu väčšmi milujú, ako tvoji; lebo ňu milujú pre Boha a v Bohu, kým vlastní bratia milujú ňu pre svoj ošoh a pre svoj záujem, dokiaľ ňu potrebujú. Vo svete si zanechal niekoľkých sluhov, alebo možno si ani nemal. Tu máš toľkých, ktorí ňu obsluhujú, máš prokurátora, gazdu, kuchára, obsluhu pri stole, opatrovníka. Ba čo viac, môžeš ísť či do Španielska, či do Portugalska, či do Francúzska, či do Talianska, či do Nemecka, do Indie alebo do hocktorej čiastky sveta, všade najdeš hotový dom so stálymi pomocníkmi, ktorí sú hotoví obslúžiť ňu takou starostlivosťou a usilovnosťou, akou ani kráľa neobsluhujú. Či nie je to dostať sto ráz toľko už v tomto živote, ba ešte viac?

Ale čo povedať o veciach, ktoré si opustil? Aj v týchto máš o veľa viac, ako vo svete. Sto ráz toľko ti dal Boh, ako si opustil, lebo tu máš všetko. Viac si pánom nad bohatstvami sveta, ako sami boháči. Oni nie sú páni svojho majetku a bohatstva, ale ty. Oni sú sluhovia a otroci hmoty:

„Mužovia bohatstva“³ sú to dľa sv. Písma. Nehovorí: Bohatstvá mužov, ale mužovia bohatstva. Tým chce povedať, že bohatstvo panuje nad nimi, lebo ono im rozkazuje, sú mu sluhami a otrokmi. Bohatstvu totiž slúžia, zaň pracujú, aby si ho nadobudli, rozmnožili a zachránili. A čím viac majetku a bohatstva majú, tým väčšími sú jeho sluhami, lebo viac sa musia oň starať a namáhať. „Sýtosť bohatého nedá mu spať“.⁴ Na mäkkej posteli sa prevaľuje v noci, majetok a bohatstvo odberá mu spánok.

Rehoľník je bez všetkých týchto starostí! Nemusí rozmýšľať, či to príde draho, či lacno, či bude dobrý rok, či zlý. On má všetkého dost. Rehoľníci žijú bez starostí, ako ľudia, o ktorých apoštol píše: „Jako nič nemajúci, a predsa všetkým oplývajúci“.⁵ Akože by sme neboli spokojní? Tu máme sto ráz viac všetkého, ako by sme boli mali vonku. Alebo pýtaj sa svetských ľudí, a to tých, čo sa veľmi dobre majú, a uvidíš, s akým trápením a s akými neprijemnosťami stretávajú sa na každom kroku. Od tých vecí sme my celkom slobodní. Čo však povedať o úcte? Sto ráz väčšiu máš tu, ako by si mal vonku. Veľkí páni, kniežatá a preláti, ktorí by na teba vo svete hádam ani nepozreli, tu ti preukazujú veľkú úctu, keď ťa vidia v rehoľnom rúchu. A čo povedať o tichosti a o pokoji ducha? Boh nám dáva v reholi v každej veci sto ráz viac.

Načo je to všetko? Vieš načo? Aby sme slobodní od zemských vecí obrátili svoje srdce k nebu. Aby sme tú starosť a námahu, ktorú by sme

³ Žlm 75, 6 — ⁴ Kaz 5, 11 — ⁵ II Kor 6, 10

museli venovať dočasným veciam, ktoré sú potrebné pre každodenný život, teraz venovali Bohu, čnosti a dokonalosti. To povedal prorok o synoch izraelských: „*Dal im zem pohanov: a tak námahy (ovocie práce) národov obdržali oni, aby ostrihali jeho nariadenia, a nasledovali jeho zákon*“.⁶ To isté hovorí Boh aj skrze Ezechiela o kňazoch: „*Nebuďú mať dedictva, ja som ich dedictvo; a majetku nedáte im v Izraeli, lebo ja som ich majetok*“.⁷ Preto sme opustili svoje dedictvo a majetok, lebo Boh chce byť naším dedictvom a majetkom. Šťastlivý rehoľník, ktorý dostal takéto dedictvo a takýto majetok! „*Povrazy mi padaly na prekrásnych (krajoch), také je dedictvo moje pre-rozkošné*“.⁸ Naši bratia dostali zem, my zas nebo. „*Pán je diel môjho dedictva*“.⁹ „*Boh môjho srdca a môj diel je Boh na veky*“.¹⁰ Sv. František menoval chudobu nebeskou a božskou čnosťou, lebo ňou človek opovrhne a nohami šliape všetky zemské veci, všetky prekážky odstráni, aby sa mu duša, očistená od toho všetkého, slobodne a spokojne s nebeskými vecmi mohla zaoberať a s Bohom sa spojiť.

⁶ Žlm 104, 44, 45 — ⁷ Ez 44, 28 — ⁸ Žlm 15, 6 — ⁹ Tam 5 —
¹⁰ Žlm 72, 26

HLAVA IV

V ČOM POZOSTÁVA CHUDOBA

Kristus Pán nám jasne hovorí, v čom pozostáva chudoba, ktorú my rehoľníci sľubujeme: „*Blahoslavení chudobní duchom*“. Chudoba teda má byť duchom, vôľou a láskou. Nestačí iba na vonok opustiť majetok a bohatstvo, ale ho treba zanechať aj srdcom. To je chudoba duchom. Ona sa týka nielen tela, ale aj ducha a srdca a oslobodzuje ho od všetkých vecí, aby takto slobodne a bez prekážky mohol Krista Pána nasledovať a oddať sa dokonalosti, lebo to je náš cieľ a na to sme prišli do rehole.

Sv. Hieronym veľkú váhu kladie na slová, ktoré Spasiteľ povedal Petrovi: „*Veru, povedám vám, že vy, ktorí ste ma nasledovali . . .*“ Peter totiž sa pýtal: „*Hľa, my sme zanechali všetko, a nasledovali sme teba, čo bude s nami?*“ Kristus Pán odpovedá: „*Veru, povedám vám, že vy, ktorí ste ma nasledovali*“. Svätý podotýka, že Pán nehovorí: Ktorí ste všetko zanechali, ale ktorí ste ma nasledovali. Lebo zanechať zanechali všetko aj Diogenes, Antistenes a iní mnohí mudrci. Sv. Hieronym spomína jedného, menom Kratesa, ktorý bol veľmi bohatý a zamýšľal ísť do Atény venovať sa mudroslovniu a čnosti. Aby ho však bohatstvo v tom nehatilo, predal všetok majetok a dedičstvo. čo mal, a peniaze za ne hodil do mora slovami:

Prepadnite sa zlé žiadosti! Ja vás utopím, aby ste ma vy neutopily!

O druhom mudrcovi, Fokionovi, ktorý veľmi sa vyznačil chudobou, sa rozpráva, že raz mu Alexander Veľký poslal veľa zlata, sto talentov, čo by v našich peniazoch ohromná suma bola. Tých, čo mu ich doniesli, spýtal sa: Za čo mi to Alexander posielal? Odpovedali: Len za tvoju čnosť. Lebo ťa má za najlepšieho a za najčnosťnejšieho zpomedzi Aténčanov. Povedal im: Nech ma teda nechá takým ostať. A zlato neprijal. Ten skutok a tieto slová staly sa tak povestnými, že dlhý čas medzi gréckymi mudrcmi sa o inom nehovorilo len o tom, ktorý je väčší, či Alexander, či Fokion, ktorý neprijal od cisára peniaze. Ak ma pokladá za dobrého a za čnosťného, nech mi dá takým ostať a nech mi neposiela bohatstvo, ktoré by ma v tom hatilo. Sú ešte iné mnohé príklady.

Naproti tomu hovorí sv. Augustín a sv. Hieronym, že nie zlato a striebro zatracuje. A spomínajú príklady mnohých patriarkov a svätých Starého Zákona, ktorí boli veľmi bohatí, ako Abrahám, Izák a Jakub a patriarka Jozef, ktorý bol druhý v kráľovstve za faraonom a panoval nad celým Egyptom. Daniel a jeho traja priatelia mali veľkú moc a vplyv v Babylonsku. Mardocheus a Ester zas mali moc v kráľovstve Asuerã; David, Job a iní mnohí, ktorí stred bohatstva a pompy sveta zachovali podstatu tejto chudoby duchom, lebo im srdce neviselo na ňom. Mali na mysli slová proroka: „*Jestliže pritekã bohatstva, neprikladajte (k nemu) srdce*“.¹

¹ Zlm 61, 11

Vrátiac sa k predmetu, chudoba duchom, ktorú rehoľníci sľubujú, dve veci vyžaduje. Prvá je, naozaj zanechať a zrieknuť sa všetkých vecí tohto sveta, čo sa stáva sľubom chudoby. Druhá je, nemať ani lásku k nim. A toto je hlavné. Treba mať slobodné srdce, aby sme sa mohli úplne odovzdať Bohu a dokonalosti. Sv. Tomáš hovorí, že opustenie zemských vecí má za cieľ to druhé, t. j. zrieknutie sa lásky k nim. Odvoláva sa na slová sv. Augustína: Zemské veci viac milujeme, keď ich nadobudneme, ako keď po nich túžime. Zemské veci, keď ich máme, viac nás priťahujú k sebe, a ťažšie je striasť sa náklonnosti k nim, ako keď ich nemáme. O veľa ľahšie je netúžiť po tom, čo človek nemá, ako zrieknuť sa toho, čo má. Čo nemáme, toho si ako nejakej cudzej veci nevážíme, ale čo máme, to sa nám zdá, ako by bolo s nami spojené a srastené. Sv. Tomáš hovorí, že je to tak, ako keď niekomu odoberajú niektorý úd z tela; to bolí a hlboko raní.

„*Hľa, my sme zanechali všetko*“. Pri vysvetlení týchto slov veľmi pekne píše sv. Hieronym, Augustín a Gregor. Sv. Hieronym hovorí: To bola veľká smelosť. Peter bol rybár, nebol bohatý, zarábala si chlieb rukou a remeslom, a predsa smelo vraví: Hľa, my sme zanechali všetko. Dobré odpovedá na to sv. Gregor: V tejto veci, milí bratia, viac musíme pozerať na náklonnosť, ako na majetok. Veľa zanechal, kto si ničoho nenechal. Veľa zanechal, kto, čo i málo, všetko opustil. Dostať sa k láske držíme toho, čo máme, a potom, čo nemáme, žiadosťou túžime. Peter a Ondrej teda veľa zanechali, lebo obidvaja ešte aj

túžbu po majetku zanechali. To isté hovorí sv. Augustín: Rybári, ako ich Pán volal, opustili loďky a siete. Preto s radostou sa rozpomínajú, že všetko opustili a nasledovali Pána. A doista všetko zanechal, kto nielen to zanechal, čo mohol mať, ale aj to, čo chcel mať.

To je veľká potecha pre tých, ktorí málo zanechali, lebo nemali viac. Sv. Augustín rozpráva o sebe, ako všetko popredal a opustil, a potom dodá: Preto, že som nebol bohatý, nie je moja zásluha menšia. Ani apoštoli, ktorí to prv urobili, neboli bohatí. Celý svet opustí ten, čo nielen to opustí, čo má, le aj čo by rád mať. Toľko zanechá človek pre P. Boha, koľko nežiada pre neho. Celý svet opustíš, keď odhodíš od seba náklonnosť a túžbu nielen po tom, čo máš a môžeš mať, ale po všetkom, čo by si rád a chcel mať. Vtedy sa môžeš tešiť a s apoštolmi zvolať: „Hľa, my sme zanechali všetko“. Ten zas, čo mal veľa vo svete, nech si nemyslí viac o sebe, že veľa zanechal, lebo keď sa nezriekol túžby po všetkom, čo mohol chcieť a žiadať si, málo zanechal. O veľa viac zanechal druhý, lebo zanechal i túžbu po všetkých veciach tohto sveta.

V tomto teda pozostáva hlavne chudoba duchom, v tej nevšímavosti a opovrhovaní zemskými veci, aby sme ich nohami šliapali, ako blato a smeti, dľa slov sv. Pavla: „Zavrhol som všetko, a považujem za smeti, aby som získal Krista“.² To sú chudobní duchom, ktorých Pán volá blahoslavenými, a to právom, lebo ich je nielen kráľovstvo nebeské, ako sme povedali, ale oni začí-

² F 13, 8

najú sa už tu tešiť veľkej sýtosti, ktorá je blaženou na zemi. Na to, hovorí Boetius, aby kto bol blažený, nie je potrebné, aby mal veľa vecí, ale aby sa mu splnili žiadosti. Sv. Augustín tiež hovorí: Blažený je, kto má, čo chce, a nič zlého nechce.

Túto vlastnosť však viac majú chudobní duchom, ako boháči a mocnári tohoto sveta. Chudobní duchom majú všetko, čo chcú, lebo ničoho si nežiadajú okrem toho, čo majú. Tým sú nasýtení a netúžia po inom, ba si myslia, že majú priveľa. Boháči zas nemajú nikdy dosť, nikdy nie sú nasýtení: „*Lakomý sa nenasytiava peniazmi*“.³ Lakomstvo nikdy nepovie: Dost. Tieto veci nemôžu utíšiť v ňom žiadosť, ale ju skôr len dráždia a zväčšujú. Čím viac pije na vodňateľku chorý, tým je viac smädný. Tak je to aj s lakomým. Ako rastú peniaze, tak rastie aj láska k nim. Lakomý vždycky po tom vzdychá, čo mu chýba; nikdy sa neuspokojí tým, čo má, ale myslí na to, čo by mohol mať. Viac ho trápi, čo nemá, ako teší to, čo má. Preto neprestajne sa trápi a sožiera, lebo stále dychtí, túži po väčšom bohatsve.

Alexander vraj raz počul filozofa Anaxarchosa hovoriť a vykladať o nekonečných svetoch a pri tom sa rozplakal. Pýtali sa ho, prečo plače. Či neplakať, keď je toľko svetov, ako tento hovorí, a my sa nemôžeme ani jedného stať pánmi? Viac ho trápila túžba po tom, čo mu chybovalo, ako sa tešil tomu všetkému, čo mal. A naopak zas filozof Krates taký bol spokojný a natešený v chudobnom kepení, že by si sa bol nazdal, že má

³ Kor 5, 9

stále hody. O veľa spokojnejší a bohatší bol svojou chudobou, ako Alexander celým svetom. Veľmi dobrá je odpoveď, ktorú dal Diogenes Alexandrovi. Keď ho totiž Alexander videl vo veľkej chudobe, povedal mu: Zdá sa mi, že potrebuješ veľa vecí, povedz mi, a dám ti. Odpovedal mu mudrc: Čo myslíš, panovníku, komu chybuje viac, či mne, ktorý nechcem viac, iba kepeň a vreco na žobranie, alebo tebe, ktorý si kráľom Macedonie a hádžeš sa do toľkých nebezpečenstiev, aby si svoje kráľovstvo rozšíril, a ledva ti stačí celý svet? Ja som o veľa bohatší, ako ty. Sv. Bazil, ktorý túto udalosť spomína, hovorí, že mudrc mal pravdu. Lebo kto je bohatší, či ten, ktorý má všetkého dosť, a či ten, ktorému všeličo chybuje? Jasná je, že ten, ktorý má všetkého dosť. Nuž ten mudrc mal všetkého dosť a nechybovalo mu nič, po čom by bol túžil, lebo nechcel viac, ako mal. Kým Alexandrovi Veľkému veľa chybovalo, lebo chcel ešte viac mať. Bohatší bol ten murdc, ako Alexander, a viac chybovalo Alexandrovi, ako tomu mudrcovi.

Opravdivé bohatstvo, pokoj a blaženosť v tomto živote nie je v tom, aby človek mal veľa, ale že by sa mu túžby splnily a vôľa nasýtila. Ani chudoba nie je v tom, že človekovi chybujú všetlíjaké veci, ale že je hladný na ne, že sa nemôže nasýtiť nimi. Ak niet toho hladu, vtedy každý, kto je dobrý, je aj bohatý, hovorí Platon. Sv. Ján Chrysostom veľmi dobré podobenstvo prináša na to. Keď niekto taký je smädný, že pije vodu pohár za pohárom, a pri tom všetkom neprestane cítiť oheň a smäd, takého, čo by vypil vody, kol-

ko len môže, nepokladali by sme za zdravého a za blaženého. Skôr máme toho za zdravého a za šťastlivého, ktorý necíti smädu, ani piť nemá vôľu. Prvý je ako na vodnateľku chorý, ktorý vo veľkej horúčke leží, druhý je však ako zdravý, ktorému nič nechýbuje. Nuž to je rozdiel medzi tými, čo túžia po bohatstve a po majetku, a opravdive chudobnými duchom. Tí sú spokojní tým, čo majú, a ničoho si nežiadajú na tomto svete, lebo sú zdraví, kým tamtí sú chorí. Títo sú nasýtení, tamtí sú hladní a smädní, tí sú bohatí, druhí chudobní.

Toto hovorí aj Duch sv. skrze Šalamona: „(Nie-*kto*) je jako bohatý, a nič nemá: (iný) je jako chudobný, kdežto má mnoho bohatstva“.⁴ Ten čo nemá ničoho, zdá sa byť bohatým, ten zas, čo má veľa bohatstva a majetku, zdá sa biednym a chudobným, lebo ustavične žiada si viac a nikdy nemá ničoho dost. Odkiaľ je to? To je tá núdza, nešťastie a nedostatok, ktorý majú v sebe zemské bohatstvá, ktoré nikdy nemôžu človeka nasýtiť a uspokojiť. Tamto je zas šťastie a blaženosť, ktorú prináša chudoba; ona robí blaženými tých, čo ju majú, lebo sa už teraz tešia veľkej sýtosti. O Sokratesovi sa vypráva, že často hovorieval: Ten sa najviac podobá bohom, čo najmenej potrebuje, lebo bohovia ničoho nepotrebujú. A keď šiel námestím a videl všelijakých vecí, ktoré predávali, povedal si: Jak veľa vecí ja nepotrebujem! Obyčajný ľud zas a lakomí vtedy vzdychajú: Čo všeličo mi chýbuje!

⁴ Prísľ 13, 7

HLAVA V

REHOLNÍCI, ČO RADI MAJÚ MENŠIE VECI

Z toho, čo sme povedali, nasledujú dve veci. Prvá je: tí, čo opustili svet, majetok a bohatstvá, ale nezriekli sa náklonnosti k týmto veciam, nie sú chudobní duchom. Táto chudoba nie v tom pozostáva, že sa človek telom a na vonok utiahne od zemských vecí, ale že sa zriekneme aj vôle a náklonnosti k nim; a to je hlavné pri chudobe duchom. Preto keď ešte žije v tebe táto náklonnosť k týmto veciam, nezanechal si ich celkom: priniesol si ich sebou do rehole, lebo ich máš v srdci. Nie si teda opravdive chudobný, ale len zdanlive, nie si ani opravdivým rehoľníkom, iba zdanlivým, lebo len telom si v reholi, kým srdcom a duchom si vo svete; nezasluhuješ meno rehoľníka.

Druhá vec je: ak rehoľník, ktorý opustil a opovrhol majetkami a bohatstvami sveta, v reholi sa kloní k maličkostiam, k bývaniu, k šatám, ku knihe, k obrázku alebo k podobným veciam, nie je naozaj a dokonale chudobný duchom. Dôvod je ten istý. Hlavná čiastka chudoby duchom je opustiť náklonnosť k zemským veciam a mať od nich srdce slobodné. Taký však nezriekol sa tejto náklonnosti, ale ju v reholi iba premenil a obrátil k maličkostiam. Taký má srdce plné láskou k týmto chatrnostiam, ako ho mal vo svete k majetku

a k bohatstvu. Cassian veľmi dobre píše o tomto predmete. Nevie si nijako vysvetliť smiešnu vec, ktorú robia niektorí rehoľníci: zanechali všetko, čo mali vo svete, a teraz v reholi starajú sa o maličkosti a malichernosti, sháňajú sa po zbytočných hračkách a pohodlnostiach. Táto starostlivosť býva o veľa väčšia, ako ich dávna starosť, ktorú mali vo svete o majetok. Týmto málo osoží, že zanechali veľký majetok a veľa bohatstvá, keď neopustili spolu aj náklonnosť k nim, ale ju premenili a obrátili k týmto malichernostiam. Svoju náklonnosť a lakomosť nemôžu venovať v reholi drahým veciam, preto ju venujú malým a chatrným. Tým jasne dokazujú, že sa nezriekli lakomstva, ale ho premenili a obrátili ku týmto hračkám. Tá istá žiadostivosť panuje nad nimi, čo kedysi panovala. Azda si myslia, že zlo je v zlate alebo v nejakom kove, a nie v náruživosti a v náklonnosti srdca; alebo že nato opustili veľké veci, aby svoju lásku venovali malým. A predsa nato sme odhodili od seba drahé veci, aby sme sa naučili opovrhovať chatrnými. Veď čo je na tom, či je to niečo veľkého alebo chatrného, keď tou istou láskou a náklonnosťou visíme na malichernosti, keď je nám srdce práve tak ním omotané a zaujaté, ako by mohlo byť veľkými vecmi? To je jedno. To isté je, či ti položia kus zlata alebo železa alebo olova pred oči, aby si nevidel slnko. Jedno práve tak prekáža ako druhé.

To isté píše opät Markus v rozhovore so svojou dušou. Povieš mi, milá duša: Ani zlata si neshromažďujeme, ani lúk nemáme. A ja ti odpoviem: Ani zlato neškodí, ani lúky, ale ich nedobré

užívanie. Niektorí boháči totiž, že neviseli láskou na bohatstve, páčili sa Bohu, ako Abrahám, Job a Dávid. My však, čo sme i bez bohatstva, živíme hriech lakomstva najbiednejším pokrmom. Neshromažďujeme zlato, ale najmizernejšie veci. Na tých takou láskou visíme, ako by sme boli viseli vo svete na zlate. Neprijímame kniežatstvá a hodnosti, ale všemožne sa sháňame po sláve a po pochvale. O veľa biednejší a karhania hodnejší sme, ako svetskí ľudia, hovoria svätí, lebo hlbšie upádame a väčšmi sa zabúdame. Keď svetskí ľudia v niečom majú zalúbenie, to sú veci, čo sa im zdajú vážnymi a cennými. My sme cenné opustili, a teraz visíme na chatrných a malých. Stali sme sa deťmi. Mali sme rásť so dňa na deň v „*muža dokonalého*“,¹ ako Apoštol píše, a robíme naopak. Boli sme chlapi a hrdinovia, keď sme vstúpili do rehole. Vtedy sme zanechali všetko vo svete, premohli sme všetky ťažkosti. Teraz sme sa však stali deťmi a máme radosť v hračkách a maličkostiach. Keď dieťaťu vezmú jablko alebo hračku, hneď plače. Keď mníchovi vezmú malichernosť, na ktorej visí, alebo nedajú mu hneď, po čom túži, stane sa nespokojným a ztratí rovnováhu. Preto je to s jednej stránky smiešne, ako Cassian hovorí, ale s druhej je veľmi smutné, keď človek vidí vážneho mnícha, ktorý mal sily nohami šliapať celý svet a čo je v ňom, visieť na malichernostiach a trápíť sa, lebo mu nedali jablčko alebo mu vzali hračku.

Sv. Bernard píše rehoľníkom: My mnísi sme biednejší od všetkých ľudí, keď pre také maličkosti

¹ Ef 4, 13

takú škodu trpíme. Či je niečo nerozumnejšieho, ba haneblivejšieho, ako opustiť veľké veci, a pri-
držiavať sa menších pri toľkom nebezpečenstve? Chceš vedieť ztratu? Celým svetom sme opovrhli,
opustili sme príbuzných, dali sme sa zavrieť do
kláštora! Prišli sme nie svoju vôľu plniť, ale vôľu
tých, ktorí sú nad nami! Čo nemáme urobiť, aby
sme to všetko svojou nerozumnosťou a nebalo-
sfou neutratili?

HLAVA VI

TRI STUPNE CHUDOBY

Svätí a učítelia duchovného života spomínajú tri stupne chudoby. Na prvom sú tí, čo na vonok opustili veci tohoto sveta, ale vôľou ich neopustili, radi ich majú. O týchto sme povedali, že nie sú opravdiví rehoľníci, ale len zdanliví, ktorí nezasluhujú meno rehoľníka. Na druhom stupni chudoby stoja tí, čo i na vonok i vôľou opustili veci tohoto sveta a ani v reholi sa neklonia k zbytočným veciam, ale veľmi visia na potrebných. Veľmi sa starajú, aby im nič nechybovalo, čo potrebujú; chcú byť čo najlepšie obslužení, čo sa týka jedenia, šatenia a bývania a všetkého iného. Keď im niečo chýba, hneď to cítia a ponosujú sa. To nie je dokonalá chudoba. Dobre hovorí sv. Bernard: Boľastné je vidieť dnes toľkých, ktorí sa chvália menom chudoby, ale nechcú, aby im niečo chybovalo. Chcú všetkého mať v hojnosti. To nie je chudoba, ale bohatstvo, a to tak veľké, akého nemajú ani boháči tohoto sveta. Lebo tí trpia veľa nedostatku v týchto veciach; raz preto, lebo nemajú, čo by chceli, druhý raz nechcú si výdavky robiť, preto viac strpia, ako my z lásky k čnosti; inokedy zas, čo aj majú a kúpia niečo, sluhovia im to nepripravia, ako by sa im to páčilo. A ty, ktorý si rehoľník a sľuboval si chudobu, v ničom

nechceš trpieť nijaký nedostatok. To neznamená milovať chudobu, ale skôr svoju pohodlnosť a mať všetko. Vo svete hádam by nám bolo chybovalo všeličo; preto neslobodno nám v reholi, kde sme prišli sa umŕtvovať a robiť pokutu, žiadať si hody a väčšiu pohodlnosť, ako by sme boli mali vonku.

Ak chceme dosiahnuť dokonalosť tejto chudoby duchom a zaslúžiť si meno rehoľníka, aby náš život zodpovedal nášmu menu, treba sa nám usilovať dostať sa na tretí stupeň chudoby, na ktorom si človek málo váži aj potrebné veci. To je chudoba v potrebných veciach. Nesmieme sa kloniť nielen k zbytočným, ale ani k potrebným veciam. Čo sme aj tu chudobní, treba nám na javo dať svoju lásku a túžbu po chudobe. Keď už všetko nemôžeme opustiť a bez všetkého sa obísť, aspoň obmedzme to, čo nám je potrebné, a mierne to užívajme. Nerozpúšťajme hranice potrebného, ale ich, nakoľko sa dajú, sťahujme a s radosťou strpme nejaký nedostatok z lásky k chudobe.

Akýsi svätý hovorí: Nie to je chvály hodné, keď je kto chudobný, ale keď miluje chudobu, keď sa jej teší, keď vie nejaký nedostatok z lásky ku Kristu Pánu strpieť a zniesť. Ak teda chceš vedieť, či si ozaj chudobný duchom a či v tom robíš pokrok, pozri, či sa tešíš následkom chudoby, ktoré sú jej priatelia a spoločníci, ako je hlad a smäd, zima, ustatosť a nedostatok šatstva. Pozri, či sa tešíš obnoseným šatám a poplátaným topánkam; pozri, či si rád, keď ti niečo pri stole chybuje, keď na teba zabudnú, alebo keď niečo nie je podľa tvojej chuti. Pozri, či sa ti páči, keď v izbe nemáš veľmi pohodlno. Keď sa netešíš tým-

to veciam, keď ich nemáš rád, ale od nich bočíš,
nedosiahol si dokonalosť chudoby duchom, ako
to ešte lepšie vysvetlíme.

HLAVA VII

PROSTRIEDKY NADOBUDNÚT SI CHUDOBU

Niektoré prostriedky pomôžu nám nadobudnúť si túto chudobu duchom a zachovať sa v nej. Prvý pripomína nám sv. otec Ignác: „Nijakú vec neužívajme ako vlastnú.“ Vysvetľuje to podobnosťou. Hovorí, že rehoľník má na všetko, čo užíva, hladieť ako nejaká socha, ktorú obliekajú do šiat. Socha neprotiví sa v ničom, i keď s nej vezmú rúcho. Takto treba aj tebe pozerať na rúcho, čo máš, na knihu, na breviár a na ostatné, čo užívaš; aby, keď ti rozkážu niečo opustiť alebo niečím iným zameniť, necítil si to viac, ako necíti socha, keď jej vezmú okrasu. Ak takto prijmeš rozkaz, tedy vec nepokladáš za svoju. Ale keď ti povedia, aby si zanechal tú izbu alebo tú vec, alebo ju inou zamenil, a ty v tom cítiš veľkú ťažkosť, tedy je to znak, že nie si ako socha, považuješ vec za svoju, lebo sa trápiš pre ňu. Preto chce náš sv. otec, aby predstavení kedy-tedy zkušali svojich poddaných v čnosti chudoby a poslušnosti. Tak zkušal aj Boh Abraháma, aby jeho čnosť vyšla na javo. Takto sa ukáže každého čnosť a každý bude mať príležitosť rásť v nej. To je veľmi dobrá skúška a hodí sa na to, o čom je reč. Vezmú nám, čo máme, alebo kážu nám niečím iným zameniť.

Sv. Augustín píše o náklonnosti k týmto veciam. Hovorí: Často, kým ich máme, myslíme si, že ich nemilujeme, ale keď nám chybujú, badáme, čo sme. — Ak ňa bolí, keď ti prichodí niečo opustiť alebo niečo ti vezmú, to je znak, že si na tom visel, lebo tá bolesť je odtiaľ. Na tom sme neviseli láskou, za čo nás nebolelo srdce, keď sme to ztratili. Neopúšťame bez bolesti to, čomu sme sa tešili, hovorí ten istý svätý. Preto je dobré, že predstavení cvičia nás v týchto veciach, kážu nám opustiť izbu, v ktorej sme sa azda dobre cítili, nechať knihu, zameniť nejaké rúcho, aby sme si nepripisovali nijakého práva na nič; ináč by sme si pomaly osvojovali právo vlastnosti, a silný múr chudoby by sa zrútil. Toto cvičenie bolo veľmi vo zvyku u dávnych otcov, aby sa reholníci neklonili k nijakej veci a nič nemali za svoje. Takto robil sv. Doroteus so svojím učeníkom Dositeusom. Dal mu rúcho, aby si ho ušil a pre seba pristrojil. Ako bol ním hotový a dobre mu pristávalo, vzal mu ho a dal ho druhému. Kniha Doroteusova o tomto predmete je celkom podobná nášmu postupovaniu, a púšťa sa do podrobností. Dositeus bol vraj raz opatrovníkom chorých. Zbadal akýsi nôž, ktorý sa mu zapáčil. Pýtal si ho od Doroteusa, nie pre seba, ale pre infirmáriu. Doroteus mu povedal: Páči sa ti, Dositeus? Či chceš byť sluhom toho noža, a či sluhom Krista Pána? Nehanbíš sa túžiť a chcieť, aby ten nôž panoval nad tebou? O, koľko rász by sme mohli sebe povedať toto! Nehanbíš sa, že táto hračka panuje nad tebou a vodí ňa za nosom? — Doroteus povedal učeníkovi: Netýkaj sa ho viac. A viac sa

ho nedotkol. — Ani my sa netýkajme. Nepovažujme tieto veci za detskosti a za malichernosti. Dobre píše sv. Hieronym tým, čo neznajú cenu čnosti, ani nedosiahli dokonalosti a čistoty v nej: Azda sa ti zdajú tieto veci detskými hračkami a malichernosťami. Nie, to sú veci veľkej dokonalosti a svätej múdrosti, ktorá je skrytá múdrom a rozumným tohto sveta a zjavená poníženým a prostým.

Druhý prostriedok, ktorý nám bude pomáhať zachovávať túto chudobu, je: ndržať nijakej zbytočnej veci u seba. Je to zvláštna vec, ktorou nám Pán vo Spoločnosti veľa milosti preukázal. Naše izby sú také, aká bola dľa sv. Písma pre proroka Elizea pripravená u tej sunamitskej ženy. Povedala svojmu mužovi: Zdá sa mi, že je to svätý človek. „*Preto učiňme mu malý pribytok a postavme mu tam posteľ, stôl a stoličku, a svietnik, aby, keď príjde k nám, zostával tam*“.¹ To má byť i v našich izbách: posteľ, stôl, stolička a svietnik; len čo je potrebné. My nemáme, ani nesmieme mať izbu okrášlenú maľbami, cennými obrazmi a podobnými vecmi. Nesmieme mať fotele, drahé písacie stoly, ani koberce, ani zvláštne záclony. Nesmieme mať u seba nijakých zákuskov ani pre seba ani pre tých, čo nás navštevujú. Keď chceme sa napiť vody, musíme ísť do jedálne. Nikto nemôže mať knihu, do ktorej by mohol znak urobiť alebo ju so sebou vziať.

To je veľká chudoba, to sa nedá tajiť. Ale s ňou je i veľký pokoj a veľká dokonalosť spojená. Tieto veci totiž veľmi zaujímajú a zamotávajú re-

¹ IV Kráf 4. 9, 10

hoľníka. Obstarávať ich, odkladať a množiť, to dá veľa starosti a roboty. Keď však nie je dovoleno ich mať, ako u nás nie je dovoleno, vystanú všetky tieto nevýhody. Vo Spoločnosti nepúšťame hockoho do svojej izby. Okrem iného aj to je príčina, aby sme lepšie mohli zachovávať chudobu. Sme ľudia. Keby nám mohol vstúpiť do izby šľachtic, kupec, učenec, ktorého spovedáme, hádam by sme nemali sily uspokojiť sa chudobou, ktorú máme v izbe. Aspoň by sme chceli mať v nej veľa kníh, aby nás považovali za učeného človeka. Keď teda nebudeme mať u seba zbytočných vecí, ľahšie nám bude zachovávať chudobu, preto si to vážme a napredujme v tom.

Tiež dobrý prostriedok je upevniť sa v tejto svätej chudobe a veľmi chvalitebné je to, čo robievajú niektorí rehoľníci: zaniest predstavenému všetky vecičky, ku ktorým sa kloníme, a striasť sa ich, čo by boli aj dovolené a zodpovedaly by poslušnosti. V krónikách rehole sv. Hieronyma sa spomína, že túto obyčaj na začiatku veľmi zachovávali. Veľmi dbali o to, aby ani jeden rehoľník nemal u seba nijakej zbytočnej veci. A keď u niektorého niečo našli, čo nebolo celkom rehoľné, sišli sa všetci na kapitulum, spravili na prostriedku veľký oheň a spálili to. Títo svätí ľudia hovorili, že tieto veci sú modlami pre rehoľníkov. V tomto ich máme nasledovať: všetko, čo nie je nám potrebné, odstráňme si z cely a strasme sa toho, oddajme to predstavenému a zrieknime sa toho navždy. Nato, aby sme sa týchto vecí striasli a zaniestli ich predstavenému, nie je treba mať k nim náklonnosť, stačí, keď sú zbytočné.

Sv. Bonaventura ide ďalej. Neschvaľuje odkladať takéto maličkosti, hoci to niektorí robia, a potom ich rozdať, či už ako dar alebo ako pamiatku na získanie druhých alebo na vzbudenie pobožnosti. Naostatok len predsa zaujmú nám srdce a nás rozptyľujú. Takýto rehoľník ako by bol vyšší od druhých: on má na sklade tieto veci a každý k nemu musí prísť. Má to ešte iné nedobré stránky. Takéto maličkosti často sa dávajú bez dovolenia, raz si človek ani na to nepomyslí, druhý raz zas sa hanbí ísť ku predstavenému pre takéto hračky. Iný ich tiež bez dovolenia prijímajú, lebo sa neosmelia povedať nie, aby darcu nezarmútili. Následok je, že sa pohoršia a majú nepokoj vo svedomí. — Je v tom ešte iné nebezpečenstvo. Takýmito darmi udržuujú sa a upevňujú osobitné priateľstvá, ktoré svätí odsudzujú, lebo sú na škodu bratskej jednote a láske. Preto, hovorí sv. Bonaventura, nepáčily sa tieto veci našim predkom. Tak je to aj v našej reholi. Niektorým pre úrad je to dovolené; u ostatných však vieme, že sa to predstaveným nepáči a iných pohoršuje. Rehoľník má byť taký chudobný, aby nemal čo dávať. To povzbudzuje. Darovatelia zas takýchto vecičiek ani nepovzbudzujú ani nerobia dobrý dojem. Preto nasledujme radu sv. Bonaventuru.

Veľmi nám tu pomôže zachovávať to, v čom sa pekne javí čnosť chudoby a čo je z milosti Božej zvykom v Spoločnosti. My nemávame izby zatvorené a bez dovolenia predstaveného nesmieťme mať zamknutý ani písací stôl ani skriňu, ani čo iného. Všetko je otvorené predstavenému. Tak

máme a užívame všetko, ako by sme povedali: Vezmi, keď chceš. — Sv. Hieronym píše: Kľúč nie je potrebný. Už z vonkajších znakov má byť jasno, že okrem Ježiša ničoho nemáme. A hoci všetko je otvorené, predsa z dobroty Pánovej je dobré chránené pred každým v dome. Aby nám to bolo ľahšie a my aby sme boli istejší, náš sv. Otec dal nám prvé pravidlo, dľa ktorého nikto nesmie bez dovolenia predstaveného do izby druhému vstúpiť. To je zámok a kľúč, ktorý nám celú lepšie chráni, ako železný. Druhé pravidlo zas zakazuje brať niečo druhému z izby bez dovolenia predstaveného, a to je druhým silným zámkom a kľúčom. Nad to všetko stojí ako pečať: sľub chudoby, najsilnejší zámok. Týmito tromi zámkami a kľúčami lepšie je chránená naša cela a všetko, čo je v nej, pred každým v dome, ako keby bola zavretá železnými bránami a zámkami. Všetci máme dbať o to, aby tento zvyk naďalej ostal. Veľký trest by zaslúžil, ktorý by svojou ľahkomyselnosťou príčinu dal, aby sa táto prostota, úprimnosť a dokonalosť, akou postupuje Spoločnosť, zmenšila. Tiež by zaslúžil trest, kto by nás nútil premeniť túto svätú vec, v ktorej sa tak pekne javí čnosť svätej chudoby. Proti takýmto sv. Bazil a Bonaventura majú vážne a ostré slová.

HLAVA VIII

INÝ PROSTRIEDOK NADOBUDNÚT SI CHUDOBU

Veľmi nám pomôže zachovať sa v chudobe duchom a nadobudnúť si v nej dokonalosť, keď nielen zbytočných vecí sa strasieme, ale keď sa budeme usilovať, aby aj v potrebných veciach, ktoré sme prinútení užívať, javila sa čnosť chudoby, aby sme v nich ukázali, že sme chudobní, lebo sme naozaj chudobní. Náš sv. otec Ignác veľmi nám to kladie na srdce v Konštitúciách. „Chôva, rúcho, posteľ budú také, jako zodpovedá chudobným. A nech je každý presvedčený, že sa jemu dá, čo bude v dome najhoršieho pre jeho väčšie umŕtvenie a duchovný pokrok“. A inde píše: „Všetkým načim milovať chudobu jako matku, a vo svojom čase aj niektoré jej následky okúsit dľa miery svätej múdrosti“. Náš sv. Otec chce, aby sme túžili po tom, čo je chudobné a horšie. Nechce však, aby sme pri samej túžbe ostali, ale aby sme kedy-tedy okúsili niektoré následky chudoby. Čo nám aj nechýbuje, čo pre život potrebujeme, predsa najdeme vždy niečo, v čom môžeme chudobu zachovávať. Sv. Ignác neuspokojí sa všeobecne o tom hovoriť alebo raz dva razy to spomenúť. V šiestej čiaske Konštitúcií celkom výslovne hovorí, aký má byť náš oblek, aby s jednej stránky bol rehoľný a zodpovedný našim prá-

cam, s druhej však aby zodpovedal aj chudobe, ktorú sme sľubovali. V tom, píše, treba nám tri veci zachovať: 1. rúcho musí byť slušné, lebo sme rehoľníci; 2. má zodpovedať kraju, v ktorom žijeme, lebo náš spôsob života, čo sa týka vonkajška, je obyčajný; 3. nesmie byť proti chudobe. Bolo by proti chudobe, vysvetľuje, keby bolo z drahého súkna. A keby niektorému rehoľníkovi chceli dať rodičia, alebo rodina alebo priatelia, ctiteľia jemné rúcho, nesmie ho nosiť, lebo to by nebol chudobný oblek a našim Konštitúciám zodpovedný. Niektorí síce hovoria, že takýmto rúchom možno niečo ušetriť, lebo trvá dva tri razy tolko, ako druhé; ale to sú dôvody tela a sveta. O veľa vážnejšie je, aby sa v našom obleku javila chudoba, aby sme sa tak šatili, ako chudobní, lebo sme chudobní. Ba nielen v samej látke má sa javiť chudoba, ale aj v strihu, lebo veľmi elegantný a pekný oblek by nebol pre chudobného rehoľníka.

Pri rúchu dľa žiadosti sv. Ignáca treba nám o to dbať, aby bolo slušné a úctivé a chránilo pred zimou. Na to má slúžiť, to je jeho cieľom. To isté učí aj sv. Bazil, ktorý sa odvoláva na slová sv. Pavla: „*Keď máme pokrm a odev, buďme s tým spokojní*“.¹ Pozri, hovorí svätý, apoštol nespomína lahôdky, ale pokrm. Spomína odev, ktorým sa prikrývame, a nie, čo by nám na slávu slúžil. Uspokojme sa s potrebným. Všetko ostatné, čo dýcha pýchou a vystatovaním, treba vyhnať z rehole a nijako neprijať, lebo to je márnosť a svecťstvo. Všetko to vytvorme zpomedzi nás, aby sa nedostal k nám svet.

¹ I Tim 6, 8

O, ako sa len bál sv. František toho v svojej reholi! Króniky rehole rozprávajú o Fr. Eliášovi, veľkom človekovi, ktorý bol aj generálnym ministrom rádu, zaujímavú udalosť. Raz si dal spraviť oblek z drahej látky, dlhý a široký, so širokými rukávami. Sv. František ho dá zavolať v prítomnosti viac bratov, aby im ukázal habit, ktorý nosí. Svätý ho obliekol na svoj, dal všetko na ňom do poriadku, postavil kapucu, rukávy vyhrnul. Robil to s pohybní márnivosti. Potom vysoko neseť hlavu a vypnúť prsá začal si hrdo vykračovať a vážnym a zvučným hlasom pozdravovať bratov, ktorí okolo stáli: P. Boh vás pozdrav, moji páni! Bratia zadivení pozerali, čo to svätý robí a hovorí. Potom chytrou sobliekol habit a s najväčším opovrhnutím odhodil ho od seba, a Fr. Eliášovi pred všetkými povedal: Takto chodia nepraví synovia rehole. Bol znovu v svojom poníženom a chudobnom, krátkom a úzkom habite; tvár sa mu premenila vo veselú a milú, a začal ponížene a láskavo hovoriť s bratmi a poučovať ich o tichosti, chudobe a poníženosti.

Nebuďme teda nepraví synovia, ale opravdiví svojej rehole. Buďme vo všetkom podobní svojej matke, svätej chudobe. Naše rúcho má byť chudobné, má sa na ňom javiť chudoba, má svedčiť o nás, že sme chudobní. Preto nech bude trochu menšie, ako by mohlo byť, čo by sa aj svetu zdalo, že je to potrebné. Lebo nemožno povedať o obleku, že je chudobný, keď je všetko na ňom, čo je potrebné. Ani človek takým oblekom nedal by na javo, že je chudobný. Na to treba, aby niečo z potrebného chybovalo na ňom. Preto sme po-

vedali prv, že dokonale chudobní budeme, keď sa budeme tešiť, že nám niečo chýbuje, že nejaký nedostatok trpíme v potrebnom. Kto zas nechce nijaký nedostatok trpieť, ten ešte nedosiahol dokonalosť chudoby duchom.

Čo sme povedali o rúchu, to treba rozumieť o ostatných veciach, ktoré užívame. Vo všetkých treba sa nám usilovať chudobu dať na javo, aby sa videlo, že sme naozaj chudobní. V izbe nemajme nič zbytočného, a čo potrebné je v nej, nech bude obyčajné. Stôl a posteľ majú svedčiť o chudobe. Treba ti túžiť po tom, čo je v dome najhoršie. Knihy, ktoré nie sú ti potrebné, zanes do knihovne, nechci hrať učeného s veľa knihami v izbe. Sv. Bonaventura púšťa sa v tom do podrobností. Veľmi kladie rehoľníkovi na srdce, aby nemal iba potrebné veci, a tie nech nie sú nové a drahé, ale obyčajné, staré a opravené. Nechci, aby knihy boli pekne viazané, ani, žeby si mal krásny a drahý breviár alebo diurnál. Nemávaj drahé obrázky, ani cenný ruženec. Keď najdeš Agnus Dei alebo krížik alebo relikvie, ktoré tak pobožnosti povzbudzujú, nech zodpovedajú chudobe, ktorú si sľuboval. Čím chudobnejší budeš v tom, tým viac sa budeš páčiť Bohu a svätým.

Sv. František hovorí: Mať takéto zbytočné a nepotrebné vecičky je znakom mŕtveho ducha. Keď je duch nedbalý, keď v ňom oheň milosti vyhasne, vtedy sa takýmito hračkami zaoberá a baví. V duchovných veciach nenachodí potechy, preto ju hľadá vo vonkajších zábavách. To je vážna a zkusenosťou potvrdená pravda. Preto kladú naši predstavení takú váhu na tieto veci, jedno pre chu-

dobu, druhé však preto, lebo vedľa, že nemá ducha, kto sa takýmito vecmi hráva. Ale nielen v tom, lež aj v potrebných veciach, ako sme povedali, treba nám chudobu zachovať a ukázať, že sme chudobní. Povinní sme sa tešiť, keď nejaký nedostatok prichodí nám trpieť, aby sme mohli Krista Pána nasledovať, ktorý pre nás „*stal sa chudobným, hoci bol bohatý*“² a trpel nedostatok v potrebných veciach, znášal hlad, smäd, zimu, ustatoť a nahotu. Sv. Bernard hovorí: V nebi je veľká hojnosť vo všetkom dobrom a v bohatstvách, ale chudoby niet. Na zemi je hojne toho tovaru, lenže ľudia neznajú mu ceny a hodnoty. Čože urobil Syn Boží? Ako dobrý obchodník mal zaľúbenie v tom tovare a prijal ho, aby ho ľudia poznali a vážili si ho, prijali ho tiež na seba, keďže má takú cenu v nebi.

² II Kor 8, 9

HLAVA IX

NIEKOĽKO PŘÍKLADOV

V knihe o slávnych mníchoch rehole Cisterciátov je reč o akomsi opátovi ktorého si saského kláštora, ktorý sa neuspokojil látkou na šaty v svojej krajine, ale si dal donášať až z Flandrie drahé a jemné súkna. Po smrti mnísi rozdelili medzi sebou jeho šaty. Prior kláštora tiež dostal jeden talár. Jednu noc pre veľký sviatok oblečie si ho. Cítil však, ako keby mu oheň kládli na plecía, začal kričať, že ide shoriieť, a hneď shodil so seba šatu, z ktorej iskry len tak lietaly, ako keby to ohnivú železo bolo. Všetci, nastrašení poprinášali hneď všetko, čo mali niečo po zomrelom opátovi, a pohádzali na kopy. Tu naraz s každej strany začnú sa iskry sypať, ako keď v peci zakúria. To trvalo tak dlho, že mohli upovedomiť o veci aj blízkych opátov, ktorí prišli a videli tento strašný súd Boží.

Cezáriu rozpráva o akomsi rytierovi, ktorý istému kláštoru Benediktínov vo Francúzsku veľa klopy robil. Mnísi sa rozhodli niektorého spolubrata poslať ku kráľovi, II. Filipovi, na ponosu pre nespravodlivosti, ktoré trpeli. Poslali mladého mnícha vysokého pôvodu, o ktorom sa nazdali, že ho kráľ pre rodinu vypočuje. Predstúpil pred kráľa a povedal: Tento rytier veľa škody narobil náš-

mu kláštora, preto prosím Vašu Jasnosť, zabráňte mu to a prinúťte ho, aby nám vrátil, čo nám vzal. Kráľ pozrel mu na šaty a pýtal sa ho, kto je. Keď sa dozvedel, že je synom známeho rytiera, nepovedal ani slova, kým mních znovu nezačal sa ponosovať: Pane, tento človek nám naozaj všetko pobral, čo sme v kláštore mali, že nám nič neostalo. Odpovedal kráľ: To vidno na tvojej obuvi; lebo keby bol menej kože nechal, vtedy by si nemal tak pekné topánky. Čím vyššieho pôvodu si, tým poníženejší máš byť. Aby ho však potešil, povedal mu: Netráp sa zato, ja to pre tvoje dobro hovorím. Vráť sa domov. Postarám sa, aby vám ten človek viac nepokoja nerobil.

Podobný príklad prináša Cezáriu o II. Filipovi, rímskom kráľovi, ktorý asi to isté odpovedal ktorémusi cisterciackému opátovi. Opát mu rozprával o núdei svojho kláštora. Kráľ mu pozrel na topánky, ktoré boly veľmi pekné a pohodlné, a povedal mu: Vidím, že váš dom je chudobný; lebo aj kožu v ňom skromne reží. Opát sa nad tým veľmi zahanbil.

Akýsi gvardián, priateľ sv. Františka, dal spraviť pre bratov oratorium a blízko neho celu pre svätého, aby mal kde modlitbe sa venovať, keď príde k nim, lebo rád bol u nich. Cela bola len z dreva. Keď potom prišiel svätý a videl celu, povedal: Ak chceš, bratku, aby som v tejto cele býval, daj ju vyložiť z vnútra vŕbovým drevom a daj do nej niekoľko halúz, aby sa v nej javila chudoba. Ako to urobili, ostal niekoľko dní.

O sv. Františkovi Borgiášovi čítame v jeho životopise, že vo všetkom bol vzorom opravdivej

chudoby a dokonalého milovníka tejto čnosti. V šatách a v jedle, v posteli a v izbe, v najmenších veciach, v papieri, ktorý upotreboval na kázne, v kúrení, čo si niekedy dovolil, a v podobných veciach bol celkom chudobný, nikdy ho nemohli nahovoriť, aby prijal nové topánky alebo punčochy. Hoci mu raz chceli dať nové miesto starých, ktoré mu začarovali v noci, predsa sa to nepodarilo. Keď išiel almužnu sbierať, radšej jedol z kúskov, ktoré sám alebo iní doniesli, ako z celého chleba, ktorý dali na stôl. Na cestách, čo by boli jak ďaleké bývaly a jak ťažké, čo by bolo jeho zdravie pri tom jak trpelo, nedovolil, aby mu novú posteľ pripravili, lebo v jeho očiach nebolo to zodpovedné svätej chudobe. Často spával v najtuhšej zime na slame na holej zemi. Keď potom vietor dul s každej strany, on bol taký spokojný a veselý, že spoločníkov do zadivenia doniesol. Proti víchru a proti dážďu v zime a v lete mal iba kepeň. Aby mu dlhšie trval, dal ho podšíť. Iba horko-ťažko ho mohli nahovoriť, aby si obul čižmy, keď bol nečas. Vravieval, že klobúk stačí proti vetru a proti slnku. Často prichodil do našich domov celkom zmoknutý a zmrznutý. Najviac sa vtedy tešil, keď v izbe nič nenašiel pripraveno. V nijakej chorobe, ani v najväčšej zime nedovolil, aby mu k posteli alebo do izby záclony postavili, čo by ho pred vetrom zachránily. Myslel, že malý matrac, čo mu pod hlavu dali, je už veľká pohodlnosť. To bolo tým milšie a divnejšie, že vo svete o veľa viac zanechal.

HLAVA X

AKO VIAŽE SLUB CHUDOBY REHOĽNÍKA

Treba nám prehovoríť, na čo nás viaže slub chudoby v prísnom smysle, a kedy sa dopustí človek hriechu proti nemu, a to ťažkého. Svedčí sa totiž rehoľníkovi vedieť, čo je povinný preto, že je rehoľníkom, a pre sluby, ktoré skladal. Inokedy hovoríme o dokonalosti. Teraz budeme vyprávať o povinnosti, ktorá má byť prvou vecou a ako základom, na ktorý treba všetko ostatné budovať. Krátko, ako len možno, shrnieme tu všetko to, čo o tom učia teológovia a právnici, čo oni vlastne z cirkevného práva a zo svätých čerpali. Slub chudoby zakazuje rehoľníkovi mať alebo užívať nejakú časnú vec bez dovolenia predstaveného. To je spoločný náhľad všetkých učiteľov, ktorý je jasne vyjadrený vo sv. kánonoch.

Z toho nasleduje po prvé, že rehoľník skrze slub chudoby nesmie nijakej časnej veci ani mať, ani dať, ani vziať, ani prijať bez dovolenia predstaveného; lebo na to má iba ten právo, ktorý je majiteľom alebo pánom veci. Kto zas niečo takého urobí, previní sa proti slubu chudoby. Takto sa vyjadrujú všetci učenci a to stojí výslovne vo sv. kánonoch.

Z toho nasleduje po druhé, že rehoľník nielen vtedy robí proti slubu chudoby, keď bez dovolenia

predstaveného nejakú vec vezme, má, dá alebo ňou nejako nakladá, ale i keď od vonkajších, od rodiny, priateľov alebo pobožných duší niečo prijme, alebo pre seba odloží alebo druhému dá bez dovolenia predstaveného. To je tiež spoločný výklad učiteľov a stojí výslovne v sv. kánonoch ako istá vec. To sú základné pochopy v tejto veci. Na to nám treba všetko budovať, čo chceme povedať. Z tých zásad máme vyvodiť následky a v nich hľadať rozlúštenie v prípadoch, ktoré sa nám nadhodia.

Sv. Ignác nám to všetko pripomína a vysvetľuje, keď o tejto veci píše v regulách, aby sme to mali pred očami. V 26. píše: „Všetci nech vedia, že bez vedomia a povolenia predstaveného nijako nemôžu nič z domácich vecí ani požičať, ani prijať, ani darovať.“ Žeby si zas nikto nemyslel, že len z domácich vecí niečo vziať alebo dať bez dovolenia predstaveného je hriechom proti chudobe, a prijať niečo od vonkajších alebo prijatú vec darovať bez dovolenia nie je hriechom, spomína v druhej reguli: „Nik nech si neprivlastní nič z domu alebo z cudzej izby, ani nech neprijme od cudzieho či pre seba, či pre druhého bez dovolenia predstaveného“. V týchto pravidlách náš sv. Otec zopakuje, na čo nás viaže slub chudoby.

Treba však podotknúť, aby sa nik nedal mýliť a nemyslel si, že robí proti týmto pravidlám nie je hriech, aspoň nie taký, keďže naše Konštitúcie a pravidlá neviažu nás pod hriechom. Sklamal by sa, kto by si povedal: Viem, že robím proti pravidlu, keď prijímam niečo od druhého alebo druhému dávam; že však naše pravidlá neviažu nás

pod hriechom, preto nemyslím, že by to bol hriech, iba prekročenie reguly. Je pravda, že naše pravidlá neviažu nás pod hriechom, ako to náš sv. Otec píše v samých Konštitúciách, ale sľuby, ktoré sme složili, viažu nás pod hriechom, a to pod ťažkým hriechom. Tak vysvetľuje to sám sv. Ignác, aby sa nikto nemohol vyhovárať nevedomosťou, ani sa nepomýlil, hoci je to samo v sebe jasné. Jasné je totiž, že rehoľník, ktorý sa prevíni proti čistote, prevíni sa aj proti sľubu, čo o nej složil, a dopustí sa svätokrádeže. Práve tak, kto nezachová sľub chudoby, prevíni sa proti nemu i ťažko. O tom niet nijakej pochybnosti. V tvojej moci bolo ostať s majetkom vo svete a robiť s ním, čo sa ti páčilo, a nevstúpiť do rehole, ani neskladať sľub chudoby. Keď si však vstúpil a urobil si sľub, nie je ti viac slobodno niečo prijať alebo mať bez dovolenia. Na to si sa zaviazal sľubom, ktorý si složil. V tom smysle hovoril sv. Peter Ananiášovi a Safire, ktorí mali sľub chudoby, ako svätí myslia, predali svoj majetok, a peniaze zaň položili k nohám apoštolov, ako to aj ostatní robili. Oni však jednu čiastku peňazí pre seba odložili a povedali, že viac nemajú, ako čo prinášajú. Tu sa sv. Peter ozval: „Ananiášu, prečo satan pokúšal tvoje srdce, aby si ty luhal Duchu svätému, a strhol si z peňazí za roľu? Či nepredané nezostávalo tvojím a predané nebolo v tvojej moci? Prečo si si zamienil v srdci túto vec? Neluhal si ľuďom, ale Bohu“.¹ Hneď ho stihol trest Boží. V tej chvíli padol mŕtvy. To isté sa prihodilo aj jeho žene, ktorá bola účastná v hriechu. Písmo ďalej hovorí: „I na-

¹ Sk ap 5, 3, 4

stal veľiký strach v celej cirkvi a medzi všetkými, ktorí to počuli".² Preto sa bojme aj my proti sľubu chudoby niečo urobiť, za čo taký prísny trest prichodí.

Vráťme sa však k predmetu. Keby tu nešlo o iné, len o pravidlo, nebolo by ani reči o hriechu. Ale keď Konštitúcie alebo pravidlá obsahujú alebo vysvetľujú sľub, vtedy viažu pod hriechom. Tú moc nemajú síce od seba, ale od sľubu, ktorý človeka viaže. Keď na pr. obsahujú alebo vysvetľujú niečo, čo sa týka čistoty alebo prírodného zákona, viažu nás pod hriechom, nie mocou pravidla, ale mocou čistoty alebo prírodného zákona. Keďže tieto pravidlá vysvetľujú a obsahujú podstatu sľubu chudoby, na čo nás tento sľub viaže, preto kto tieto reguly prekročí, zhreší, nie preto, že prestúpil pravidlo, ale že prestúpil sľub chudoby, ktorý je v pravidle vyjadrený. Teda keď pozeráme na tieto pravidlá, nesmieme si myslieť, že je to iba pravidlo, ale musíme byť presvedčení, že v ňom je vyjadrená podstata sľubu chudoby a to, na čo nás prísne viaže. To je však vzato z cirkevného práva a z učiteľov, ako sme už povedali. Sv. Augustín píše o rehoľníkoch, ktorí spoločne žijú: Isté je, že bez dovolenia predstaveného nič nesmú mať, dať alebo prijať. To isté hovorí do slova aj naše pravidlo. To značí byť chudobným. Z vlastnej vôle však a bez dovolenia nejakú dočasnú vec si vziať alebo dať, mať alebo ňou nakladať značí byť majiteľom a robiť proti sľubu chudoby.

Pre lepšie porozumenie tejto prvej zásady treba nám pripomenúť rozdiel, aký robia učenci me-

² Sk ap 5, 11

dzi právom vlastníctva a užívania. Je totiž rozdiel v tom, či je kto majiteľom nejakej veci, alebo či ju len užívať smie. Pán veci môže s ňou robiť, čo chce, môže ju darovať, komu chce, môže ju predať, spotrebovať a s ňou spraviť, čo sa mu páči. Kto nie je však celkom pánom veci, kto ju iba užívať smie, ten nemôže s ňou spraviť, čo sa mu páči, nemôže ju dať druhému, ani predať, ani odčudzovať, len na to užívať, na čo ju dostal. Vysvetľujú to podobenstvom. Keď niekto povolá druhého na obed, dá mu iba dovolenie jesť zo všetkého, čo mu dajú na stôl, neurobí ho však pánom jedál, lebo nemôže si ich vziať domov, ani priateľovi ich poslať, ani predať, ani čo iného s nimi urobiť, čo by chcel. Môže ich iba užívať, jesť z nich, čo chce. Preto je rozdiel medzi užívaním a právom vlastníctva aj vo veciach, ktoré užívaním, a to hneď na prvý raz, zničíme. S rehoľníkmi, dľa učencov, je to podobne, čo sa týka vecí, ktoré majú s dovolením predstaveného. Dovoľuje sa im iba užívať ich, aby ich mohli pre seba upotrebiť. Jasné je, že nesmieš dať druhému talár alebo šatu, ktorú nošíš, bez dovolenia predstaveného, lebo nie je tvoja. A keby si dal bez dovolenia, previnil by si sa proti sľubu chudoby. Lebo to by znamenalo urobiť sa pánom veci, keďže robíš s ňou, čo chceš. A čo hovorím o tom, to isté máme rozumieť aj o ostatných veciach, ktoré užívame. Bez dovolenia predstaveného nesmieš dať druhému ani breviár, ani sošit, ani klobúk, lebo to všetko nie je tvoje. Tie veci smieš iba užívať, ako hosť, keď ho pozvú na obed. Pamätajme na tento príklad, ktorý je veľmi jasný a dobre sa hodí pre náš predmet.

Keď rehoľník s tými vecmi, čo môže užívať, nesmie urobiť, čo sa mu páči, ani druhému dať, jasné je, že ešte menej môže dať alebo vziať alebo čo iného robiť s domácimi vecmi bez dovolenia predstaveného. Nesmie nič vziať zo šatne, z knižnice, z jedálne alebo z iného miesta ani pre seba, ani pre druhého. To by bolo proti chudobe.

HLAVA XI

HRIECH JE AJ Z NEDOMÁCICH VECÍ NIEČO DAŤ

Dľa spoločného náhľadu učencov, ako sme povedali, hriechom proti sľubu chudoby je nielen z domácich vecí niečo pre svoju potrebu vziať alebo druhému to dať bez dovolenia, ale aj od druhého niečo prijať bez dovolenia predstaveného. Keď ti priateľ alebo ctiteľ alebo otec alebo rodina dá niečo či už na šaty či na knihy alebo na niečo podobného, a ty to prijmeš, zadržíš si alebo užívaš bez dovolenia predstaveného, zhrešíš proti sľubu chudoby. Jedno je, či to pýtaš, či nepýtaš, či to druhý sám od seba dá z priateľstva, alebo ako almužnu, alebo že si mu rodina, alebo akokoľvek. Ale povie niekto: Uznám, že je to proti sľubu chudoby, keď je reč o domácej veci. Ale keď mi druhý niečo dá, ako je to vtedy možné? Ja neberiem nič domu, ani nikomu nie som na farchu, ba ešte dobrý skutok urobím: ušetrím, čo by mi dom mal dať. Aký je to hriech? Proti ktorému príkazu Božiemu?

Odpovedám: Je to obyčajne hriech krádeže, proti siedmemu príkazu Božiemu. Výslovne hovorí to sv. Augustín vo svojej reguli: Keď kto niečo dostane, ako šatu, to nech odložia medzi spoločné veci a dajú tomu, kto to potrebuje. Keď predstavený druhému dá rúcho, čo si ty dostal, nesmieš

sa uraziť, lebo rúcho nie je tvoje. Ako prišlo do domu, stalo sa spoločným majetkom, je práve tak moje, ako tvoje. Čo sa zas hlavnej veci týka, sv. Augustín hneď podotýka: Ak by niekto ukrýval, čo dostal, ten nech je vinný z krádeže. To isté učí aj sv. Bazil: Krádež je niečo mať potajomky. Akože je to krádež? Sv. Bazil vysvetľuje to: Vziasť si niečo, odkiaľkoľvek by to bolo, pre svoju potrebu je okradenie spoločnosti. Nech si nikto nemyslí, že sú to prepínania svätých, ktorí niekedy zväčšujú veci, aby nám strachu nahnali ohľadom toho, od čoho nás varujú. To je číročistá pravda a spoločný náhľad učencov. Opiera sa on o zásadu, ktorú všetci prijímajú: Rehoľník sľubom chudoby stane sa nesúcim niečo mať, alebo dať. Ako on sám nie je svojim, ale patrí reholi, tak to všetko, čo nadobudne, čo mu dajú a čo príde do jeho rúk, stane sa hneď majetkom rehole. Keď niektorý učí a dostáva za to plat alebo má iný dôchodok, ako to býva na niektorých univerzitách, ten plat a dôchodok nepatrí jemu, ale kláštoru. Predstavený alebo v jeho mene prokurátor prijme ho ako iné dôchodky domu. Profesorovi zas predstavený všetko dá, čo potrebuje, ako by mu musel dať, keby nevyučoval.

Jasné je, že je to krádež, keď rehoľník bez dovolenia predstaveného niečo od druhého prijme alebo pre seba zadrží. Lebo ako čo príde do rúk rehoľníkovi, je to majetkom rehole. Keď to odloží bez dovolenia pre seba, ukradne to reholi a užíva proti vôli predstaveného. Krádež je totiž: Vziasť alebo zadržať niečo proti vôli majiteľa. Z toho je jasno, že keď rehoľník niečo bez dovolenia dá dru-

hému, čo i ako almužnú, druhý, čo vec prijme, nestane sa jej majiteľom a pánom, a je povinný vrátiť ju reholi. Z toho vidno, ako sa mýli, kto si myslí, že môže dať rodine alebo ctiteľovi alebo priateľovi knihu alebo obrázok alebo nejaké relikvie alebo čo podobného s výhovorkou, že to nedáva dom alebo predstavený, ale niekto druhý. Ako krádež je a proti sľubu chudoby niečo z domácich vecí vziať alebo dať alebo čo iného urobiť bez dovolenia predstaveného, práve tak je krádež prijať niečo od vonkajšej osoby a zadržať to alebo čo iného urobiť bez dovolenia predstaveného.

Tu treba podotknúť, že hoci by to nebolo krádežou, ani nijaká škoda by sa nestala nikomu, ani kláštoru, ani inému, ako sa to niekedy môže stať, predsa by bolo ťažkým hriechom nejakú časnú vec vziať, prijať, užívať alebo ňou nakladať bez dovolenia predstaveného. Sľubom chudoby je to rehoľníkovi zakázano, on sa stal toho neschopným, ako sme povedali. Kto takúto vec od rehoľníka prijme, nestane sa jej majiteľom, ani pánom, a je povinný vrátiť ju, lebo ju prijal od toho, kto na to nemal práva. To je práve tak, ako keby vec bol od dieťaťa dostal.

Na potvrdenie toho je jeden prípad, ktorý sa sv. Gregorovi prihodil s akýmsi mníchom. Mních žil v kláštore, ktorý sv. Gregor za svojho pápežstva v Ríme vybudoval. Sám to rozpráva vo svojich Dialogoch a Surius v jeho životopise. Mních, menom Justus, pýtal od svojho svetského brata, aby mu obstaral rúcho. Brat vybral peňaženku a dal mu tri strieborné. Povedal mu: Tu máš peniaze, kup si, aké šaty sa ti budú páčiť. Tak píše Su-

ríus a spomína, že tak to našiel v pôvodine, hoci v Dialogoch sv. Gregora je reč o troch zlatých. Pre nás je to jedno, či to byly tri strieborné, či tri zlaté. Vtedy byly tri strieborné na šaty až veľmi dost. Hlavná vec je to. Mních bez dovolenia prijal tri strieborné alebo tri zlaté a odložil si ich. Tu naraz ťažko ochorel. Náhodou vedel druhý rehoľník, že má u seba tri strieborné. Svedomie mu nijako nedalo pokoja; šiel k predstavenému a oznámil mu vec dľa predpisu, aký aj my máme. Dľa toho, kto niečo vážnejšieho vie o druhom, hneď má to oznámiť predstavenému. Opátovi prípad zdal sa vážnym, pri ktorom treba sa poradiť aj pápeža. Dal na vedomie sv. Gregorovi, čo sa stalo, a čakal, čo mu nariadi. Sv. Gregor rozkázal, aby nikto z mníchov nešiel navštíviť toho chorého, ani sa s ním neshováral, aby ho všetci mali za vyobcovaného, lebo prestúpil sľub chudoby. Zakázal ho tiež pochovať, -- keď umre -- medzi ostatných mníchov do posvätej zeme, nech má hrob okrem kláštora. Nech hodia na mrtvolu peniaze, ktoré ukrýval, a všetci nech kričia: Nech ti budú tvoje peniaze s tebou na zatratenie! Mních umrel v chorobe, a všetko sa tak stalo. Sv. Gregor hovorí, že tento prípad vzbudil v kláštore taký strach a ľak, že mnísi dali sa prezerať svoje cely a všetké maličkosti, čo mali, hoci s dovolením, zaniesli predstavenému, aby boli istí, že sa ničím nepreviňujú proti chudobe. Pre tento a pre iné príklady starých otcov bol práve tento trest ustálený sv. kánonmi proti rehoľníkom. čo umrú ako majitelia nejakej veci.

HLAVA XII

NIEKOĽKO PRÍKLADOV

Dľa zásad a spoločnej náuky učiteľov, o ktorej sme hovorili, možno riešiť jednotlivé prípady, ktoré sa prihodia. Mravné veci však ľahšie sa dajú vysvetliť príkladmi a jednotlivými prípadmi, pre to spomenieme niekoľko prípadov, dľa ktorých možno aj ostatné rozlúštiť. Týmto sa táto náuka jasnou stane.

1. Keď predstavený dá rehoľníkovi peniaze na cestu, vtedy neslobodno za ne nakúpiť si ružencov alebo obrázkov alebo čo iného ani pre seba, ani pre druhého. Neslobodno kúpiť ani Agnus Dei, ani relikviár, čo by si človek aj od úst odtrhol alebo niečo ušetril. Dôvod je, že tieto peniaze iba na cestu dostal, keď ich teda na tento cieľ neobráti, akokoľvek sa to už stane, povinný je ich odovzdať predstavenému, či už tomu, ktorý ho posielal, či tomu, ku ktorému prichodí. Keď ich však vydá na iné veci, okradne rehoľu a zhreší proti sľubu chudoby. Tento prípad týka sa iba rehole, v ktorej človek všetko dostane, čo potrebuje, ako je to u nás. Iné je, keď členovia dostávajú určitú sumu na istý čas, a čo by niekedy aj viac potrebovali, nedostanú; vtedy je to znakom, že má človek výslovné alebo zamlčané dovolenie to, čo mu zvýši, obrátiť na dobré veci.

2. To isté je, keď kto nie od rehole dostane peniaze na cestu, ale od otca alebo od rodiny alebo od ctiteľov. Ani vtedy si nesmie človek breviár kúpiť alebo okuliare alebo čo iného, ani pre seba, ani pre druhého. Nikto sa nemôže vyhovárať: Tieto peniaze nedala mi rehoľa, ale otec alebo priateľ. Lebo ako ich dostal do ruky, hneď sa staly majetkom rehole. To je práve tak, ako keby si ich dostal od predstaveného alebo od prokurátora, ako v predošlom prípade. Preto nesmieš ich obrátiť iba na to, na čo ti predstavený dovolenie dal, totiž na cestu. Všetko zas, čo ti zvýši, máš odovzdať predstavenému. Keď však vydáš ich na niečo iného alebo si ich zadržíš, zhrešíš proti sľubu chudoby, ako sme to už povedali.

3. Práve takto je, keď niekto prichodí z misii alebo z domu, a dajú mu niečo či na cestu či na šaty. Ako to dostane do rúk, hneď je to spoločné, a jako príde domov, povinný je to odovzdať predstavenému alebo krajčirovi. Keby si vec bez dovolenia ponechal, bol by majiteľom a previnil by sa krádežou proti sľubu chudoby.

4. Hoci sa už kto dal na cestu do iného domu alebo kolegia a sedí už na voze, nesmie od nikoho vonkajšieho niečo pýtať alebo prijať bez dovolenia miestneho predstaveného, ani na cestu nie, čo by aj vedel, že druhý predstavený, ku ktorému ide, tešil by sa tomu, lebo mu ušetrí. Dôvod je, že teraz je ešte tento jeho predstaveným, a nie druhý. To by znamenalo prijať bez dovolenia predstaveného, keďže ešte má od koho dovolenie pýtať. Iné je, keby už bol preč z domu, na ceste, kde nemá od koho dovolenie pýtať. V ta-

komto prípade môže prijať niečo, lebo môže si myslieť, že predstavený s tým súhlasí, len má povinnosť hneď, ako príde, všetko mu vyjaviť a zo všetkého počet vydať. Vtedy človek predpokladá dovolenie predstaveného. Ale nemožno ho predpokladať, keď ľahko možno najst predstaveného, alebo keď sa dá vec ľahko odložiť.

5. Keď predstavený niekomu dá dovolenie prijať nejaké peniaze a uložiť ich u prokurátora na určitý cieľ, ako na prepísanie rukopisov, bez dovolenia nesmie ich na inú vec obrátiť. Ani menšej sumy nesmie dať ani spolubratovi v dome, keď niečo potrebuje, ako sa to stáva, ani rodine, ani priateľovi, ani nikomu, čo sa u neho svedá. Nesmie to dať ani ako almužnu ani ako dar za ruženec, obrázky alebo niečo podobného. Druhý tiež nemôže to bez dovolenia prijať, ináč by sa oba previnili proti sľubu chudoby. Prijať, dať alebo čo iného urobiť s nejakou dočasnou vecou je proti sľubu chudoby, ako sme povedali.

6. Ako nesmie rehoľník bez dovolenia predstaveného nič dať ani nič prijať, práve tak nesmie ani si ničoho vypožičiavať ani ničoho druhému požičať. Sľubom chudoby totiž každý kontrakt je zakázaný. V maličkostiach však a v prípadoch, ktoré sa častejšie prihodia, predpokladá človek nejaké dovolenie požičať druhému v dome veci, ktoré sami smieme upotrebovať, aspoň na krátky čas, viac alebo menej, ako je to už zvykom v reholi.

7. Rehoľník sa prevíňuje proti sľubu chudoby, keď bez dovolenia predstaveného prevezme od domáceho alebo od vonkajšieho človeka niečo na

zachovanie. Takéto zachovanie je opravdivý kontrakt a viaže nás. Rehoľník, ktorý prevezme vec, má za ňu ručiť, a keď jeho vinou zhynie, je povinný za ňu zaplatiť. S tým je ešte spojená starosť, ktorú človek musí mať, keď sú mu cudzie peniaze a vzácne veci sverené. K tomu prichodí pohoršenie, ktoré môže povstať, keď u mnícha bez dovoľenia najdu peniaze, o ktorých nevedia, ako sa k nemu dostaly. Čo sa týka obyčajných vecí, ktoré s dovoľením môžeme mať a v cele držať, rehoľný zvyk nám dovoľuje ich druhému v dome odovzdať, aby nám ich zachoval.

8. Ako je proti sľubu chudoby bez dovoľenia predstaveného prijať peniaze alebo iné hodnoty a ich u seba držať, práve tak je proti chudobe bez dovoľenia predstaveného uložiť u druhého pre seba peniaze alebo niečo iného. Keby teda niektorý rehoľník oddal penitentovi alebo priateľovi cestovné trovy alebo niečo podobného, aby mu to pri odchode odovzdal, zhrešil by tak proti chudobe, ako keby to u seba bol držal.

9. Nezodpovedá to chudobe, ktorú sme sľubovali, ba páchne to vlastníctvom brať so sebou knihy, obrázky a podobné veci, keď odchádzame na iné miesto. To nie je dovoľeno ani u nás. Čokoľvek máme, to patrí domu alebo kolegiu, v ktorom bývame, a tam má to ostať, keď odchodíme. Nesmieme to sebou vziať. Keby kto niečo takého vzal, dopustil by sa krádeže proti domu, ktorému vec patrí, a prehrešil by sa proti sľubu chudoby. To isté by bolo, keby nie dom, ale kto iný bol dal tú vec, lebo, ako sme povedali, to je jedno.

10. Rehoľník by sa proti chudobe previnil, keby, hoci s dovolením predstaveného, na nedobré, márne a zbytočné veci niečo obrátil. Dľa sv. kánonov je to zakázano. Ani sám predstavený nesmie nič na takéto veci obrátiť, preto ani dovolenie nemôže na to dať. Môže iba na potrebné, užitočné a dobré veci dať dovolenie. Z toho nasleduje, že ten, čo prijme takéto veci, povinný je ich reholi vrátiť, ako sme v predošlej hlave povedali.

11. Je to proti sľubu chudoby, keby niekto niečo tak schoval, že to predstavený nemôže najst a mu vziať; lebo, ako Bohoslovci učia, takto chce proti vôli predstaveného niečo u seba mať.

12. Prokurátor, ktorý rozdáva a rozhoduje o veciach, nesmie podľa svojho zdania postupovať, ale sa musí držať vôle predstaveného. Keď dá menej alebo viac alebo horšie veci, ako je to vôľa predstaveného, vtedy hreší proti sľubu chudoby; lebo upotrebuje a nakladá vecmi, ako by bol pánom a majiteľom, a nie závislým od druhého.

13. Mních, čo náročky mrhá a kazí veci domu, ktoré má pod sebou alebo smie užívať, hreší proti chudobe. Práve tak sa previnuje proti chudobe, kto z vlastnej viny a z veľkej nedbalosti dá veciam zkažiť sa. Veľká nedbalosť rovná sa dobrovoľnému škodeniu. Dôvody sú tieto. Iba majiteľ môže vec upotrebiť a znivočiť, ako sa mu páči. Rehoľník môže upotrebiť vec, ktorú smie užívať alebo ktorú mu sveria, iba pre svoj alebo pre ošoh a úžitok rehole. Ale keď ju spotrebuje, neúžitečne, prehreší sa proti sľubu chudoby. Treba ešte podotknúť, čo je aj škoda v jednotlivom prí-

pade malá, predsa častejším opakovaním, môže sa stať veľkou.

14. Zaujímavý príklad spomína Cassian zo života starých otcov. V akomsi kláštore prišiel raz prokurátor do kuchyne a videl na zemi tri zrnká šošovice. Akosi vypadly kuchárovi z misy, keď ich umýval. Prokurátor hneď to oznámil opátovi. Opát dal zavolať kuchára a dal mu verejnú pokutu, že tak nedbalo zachádza z vecmi kláštora. Tí starí mníši, hovorí Cassian, nielen seba, ale všetko, čo kláštoru patrilo, považovali za Bohu posvätené. Preto zachádzali i s najmenšou vecou s najväčšou úctou a starostlivosťou.

HLAVA XIII

PODVRÁTENIE NÁMIETKY

Niektó však povie: To je veľmi prísny náhľad. Sú predsa rehoľníci, čo složili sľub chudoby, a predsa prijímajú niečo od rodičov, ctiteľov alebo od priateľov tu na breviár, tu na knihy, tu zas na šaty. A to sú tiež učení, svedomití a bohoboční ľudia. A oni tiež dávajú domácemu alebo vonkajšiemu priateľovi knihu alebo niečo vzácneho bez všetkého dovolenia. A nemajú nijakých škruplov, že sa prehrešujú proti sľubu chudoby. Preto ani my sa neprehrešíme proti sľubu chudoby, keď také niečo urobíme. Najviac ak by sme sa tým previnili proti dokonalosti chudoby, proti poslušnosti, proti Konštitúciám a pravidlám. To je dobrá námietka. Preto ju spomíname, lebo jej rozluštením objasní sa nám všetko, čo sme povedali a čo treba povedať.

Na túto námietku odpovedám: Rehoľníci v niektorých rehoľiach robia tieto veci bez škrupulov a neprehrešujú sa proti sľubu chudoby. Z toho však neslobodno uzatvárať, že ani my by sme sa neprehrešili. Keby sme my to robili, nielen proti poslušnosti a proti pravidlám by sme sa previnili, ale i proti sľubu chudoby. Príčina toho rozdielu je v tom: v iných rehoľiach robievajú sa tieto veci s dovolením predstaveného. Je na to výslovné alebo aspoň zamlčané a dávne dovo-

nie. Dľa učencov takto sa dovoľuje niečo, keď o tom predstavení vedia a vidia, a hoci by mohli proti tomu sa postaviť a prekaziť, nepostavia sa ani neprekazia vec. Zažmúria nad ňou oči a robia akoby nič nedbali. Kto mlčí, ten súhlasí v takomto prípade. Teda rehoľník, ktorý má výslovné alebo zamlčané dovolenie od predstavených dať, prijať alebo niečo iného urobiť s vecmi, nehreší proti sľubu chudoby. Preto nehrešia mnohí rehoľníci v tomto. Vo Spoločnosti však, ktorá chce v čistote zachovať tento múr chudoby, nakoľko je to s milosťou Božou možné, nemáme na to nijakého dovolenia, ani výslovného, ani zamlčaného; práve opak toho je u nás zvykom. Preto kto by v Spoločnosti niečo takého robil, previnoval by sa proti sľubu chudoby. Iní rehoľníci by tiež hrešili proti sľubu chudoby, keby nemali na to dovolenia. Tak to býva i u mníšiek, ktoré sú tiež rehoľné osoby a složily sľub chudoby, ale zato majú malé dôchodky na šaty a na iné potreby, a to máme za dovolené, lebo robia to s dovolením svojich predstavených. Kto by však u nás niečo takého urobil bez dovolenia, prehrešil by sa proti sľubu chudoby. Z toho teda, že v iných reholiach, kde sú učení a svätí ľudia, je to vo zvyku, nesmieme myslieť, že aj u nás je to dovolené. V týchto reholiach je na to dovolenie, výslovné alebo zamlčané, u nás však niet, ale práve naopak je u nás. Preto, to čo sme povedali, nie je prepínanie a prísnosť, ale úplná pravda, ktorá sa pevne opiera o všeobecnú nauku učencov.

Sv. Bonaventura a Gerson sú duchovní, svätí ľudia a vážni bohoslovci. Dôkladne rozoberajú

tie isté prípady, o ktorých sme hovorili. Celú otázku o dávaní a o prijímaní sťahujú na to, či je ohľadom toho výslovného alebo zmlčaného dovolenia od predstaveného, či nie. Ak niet, hovoria, nemožno dávať, ani prijímať alebo nejako nakladať s nejakou vecou, a kto by to urobil, previnil by sa proti sľubu chudoby. To by totiž znamenalo prestať byť chudobným, a stať sa majiteľom a pánom, keďže človek dáva, prijíma alebo niečo iného robí, čo sa mu páči. Gerson spomína prípad o prokurátorovi kláštora, ktorý má peniaze, aby mohol obstaráť potrebné veci pre spoločnosť. Stavia otázku, či by zhrešil, keby pre seba alebo pre druhého v dome kúpil nožík alebo okuliare, — ba keby ešte niečo menšieho si obstaral: ihlu, pero alebo cvernu. Odpovedá: Ak to robí so zvláštnym alebo všeobecným dovolením predstaveného, nehreší; keď však nemá nijakého dovolenia, hreší proti sľubu chudoby. To isté hovorí, čo sa týka dávania niekomu okrem kláštora a prijímania nejakej veci od niekoho. Takto všetci učenci sa shodujú v tom, že rehoľníkovi sľubom chudoby zakázané je niečo mať, dávať, prijímať alebo čo iného robiť bez dovolenia predstaveného. A keď je v niektorých reholiach dovoleno rehoľníkom nejaké maličkosti mať v cele pre svoju radosť, niečo prijať od priateľov a od ctiteľov alebo niečo dať druhým, to je preto, lebo na to je tam výslovné alebo zmlčané dovolenie. Ináč by to nebolo dovoleno, ale bolo by proti sľubu chudoby.

Z toho nasleduje vážna vec, ktorá sa prihodi v podobných otázkach. Keď sa niektorý rehoľník

pýta, či to a to je proti sľubu chudoby, či tým a tým zhrešil, treba vedieť zvyk rehole ohľadom toho, aby sme videli, či je na to výslovné alebo zamlčané dovolenie. Bez toho nemožno dať nijakému rehoľníkovi jasnú odpoveď. V niektorých reholiach totiž mnohé veci sú dovolené, lebo je na ne takéto nevýslovné dovolenie, kým v iných nie sú, lebo niet takéhoto dovolenia.

Ešte jedno nasleduje z toho, čo sme povedali. Niektorí bohoslovci hovoria, že rehoľník nehreší, keď od niekoho prijme peniaze, za ktoré si potom kúpi knihy, alebo podobné veci, keď len neschová to, čo kúpi, ale nechá to slobodno, a je vždy hotový odovzdať to alebo zrieknuť sa, ako to predstavený nariadi. Ale keby to robil rehoľník zo Spoločnosti Ježišovej, zhrešil by proti sľubu chudoby. Títo spisovatelia súdia, že na to je to nevyslovené dovolenie, že predstavení uspokojia sa tou hotovosťou a poddanosťou rehoľníkovou. V Spoločnosti niet na to nijakého dovolenia, ba práve naopak: predstavení iné žiadajú. Talár, kabát a breviár, ktoré s dovolením predstaveného smieme užívať, povinní sme tak mať, takou poddanosťou a odvislosťou, že sme vždycky hotoví zrieknuť sa ho, ak by to predstavený chcel. Ak by sme to neurobili, previnili by sme sa proti sľubu chudoby, lebo považovali by sme sa za majiteľa, ktorému vec patrí. Prijat' niečo na talár alebo na knihy, alebo na niečo podobného, čo by sme to aj neukrývali a hotoví boli nechať, — na to v Spoločnosti niet nijakého dovolenia; to by bolo proti sľubu chudoby. U nás je celkom iný zvyk. A isté je, že keby v Spoločnosti bez iného

dovolenia slobodno bolo takto niečo mať alebo prijať, ozvali by sme sa na kongregáciach a postarali by sme sa, aby sa táto škára zapchala, pre ktorú by chudoba škodu utrpela.

Čo sa týka toho nevystaveného dovolenia, podotýkajú bohoslovci, že na to, aby rehoľník mohol niečo dať, pýtať, prijať alebo mať, nestačí myslieť, že predstavený by mu dal dovolenie, keby ho o to prosil. Neslobodno ani z domu vyjsť, ani list písať, mysliac si, že by ti to dovolili, keby si o to prosil. Musíš byť istý, že predstavený bude sa tomu tešiť a uzná to za dobré, keď niečo dáš, prijmeš alebo u seba budeš mať bez dovolenia, a že to zameškanie nevezme ti za zle. To je to zamlčané, samou sebou sa rozumiace dovolenie niečo dať alebo prijať bez zvláštneho dovolenia. Takéto dovolenie majú v mnohých reholiach v mnohých veciach. V Spoločnosti však predstavení sú tak ďaleko od tohoto schválenia a uznania, že si celým srdcom žiadajú, aby sa každý poslušnosťou riadil. Veľmi by ich bolelo, keby si niekto toľko slobody vzal a niečo by bez dovolenia robil. Preto v Spoločnosti o niektorých prípadoch, ktoré sa týkajú chudoby, celkom ináč treba nám súdiť, ako v iných reholiach. Na začiatku aj v iných reholiach tiež tak bolo, ako to z ich dejín vysvitá, a niektoré to až podnes zachovávajú na ich veľkú pochvalu.

HLAVA XIV

SLUB CHUDOBY VIAŽE POD TAŽKÝM HRIECHOM

Mohol by sa ktosi pýtať: Či to, čo sme doteraz povedali, je vždy ťažkým hriechom proti slubu chudoby, či nie? — Dľa učenia bohoslovcov a svätých povedali sme, že kto hreší proti slubu chudoby, dopúšťa sa hriechu krádeže, hreší proti siedmemu príkazu Božiemu. Ako zas siedmy príkaz viaže pod ťažkým hriechom *ex genere suo*, t. j. zo svojej prírody, — iba pre maličkosť môže byť ľahkým hriechom: keď niekto ukradne jablko alebo halier, — práve tak viaže slub chudoby pod ťažkým hriechom zo svojej prírody; kto by sa však iba v malej veci proti nemu previnil, dopustil by sa len ľahkého hriechu. Keď sa zas pýtaš, jak veľká vec je potrebná, aby hriech bol ťažký, odpovedám ti: To je otázka, s ktorou sa bohoslovci dôkladne zaoberajú. Tá istá veľkosť, ktorá stačí pri krádeži, aby sa stala ťažkým hriechom, stačí tiež, aby sa kto proti slubu chudoby ťažko previnil. Tak hovoria všeobecne tí, čo o tom písali.

Pre lepšie vysvetlenie a utvrdenie toho spomínajú niektorí bohoslovci, že ťažkosť tohoto hriechu vyplýva z dvojakého žriedla. Prvé je: že sa berie cudzí majetok proti vôli majiteľovej. Druhé je: že sa tým prestupuje slub, ktorý kto

urobil Bohu. Čo sa týka prvého žriedla, zdá sa, ako by bola potrebná väčšia vec pre ťažký hriech, ako pri krádeži. Tu sa totiž vec nezdá byť tak cudzou a tak proti vôli majiteľovej vzatou, ako pri krádeži. Hľadiac však na druhé žriedlo, stačí pre ťažký hriech, keď je vec tak veľká, ako keď je reč o krádeži. Sľubom chudoby máme väčšiu povinnosť nevziať ničoho proti vôli predstaveného, ako máme siedmym príkazom Božím netýkať sa cudzieho majetku proti majiteľovej vôli.

Bohoslovci hádajú sa, či rehoľníci nemajú sa v tom tak brať, ako dievky v rodine, u ktorých pre ťažký hriech potrebné je, aby vec dva razy tak cenná bola, ako keď ide o cudzích ľudí. Sv. Alfons neprijíma tento náhľad. Lugo však je priateľom menej prísnej mienky. Ballerini udáva dôvod. Dľa neho, predstavený nesúdi tak cenu vecí, keď ide o domácich, ako keď ide o cudzích.

Akokoľvek sa však vec má, rehoľník, ktorý túži po dokonalosti, nesmie sa do takéhoto nebezpečenstva hodiť a hátať, či to, čo prijíma, dáva alebo u seba má, stačí, aby sa previnil ťažko proti sľubu, alebo nie. Ak teda chceš byť v tom spokojný a svedomitý, nedávaj, ani neprijímaj nijakej veci bez dovolenia. Nehovor, že je to maličkosť, že to nie je ešte ťažký hriech. Aspoň je to ukrývanie. Vážme si aj maličkosti, najmä keď ide o vážnu vec, ktorá je prvým podstatným sľubom rehole. Kto sa opováži v tom previniť a vyhovára sa, že je to ešte nie ťažký hriech, ten je vo veľkom nebezpečenstve previniť sa ťažko proti sľubu chudoby. Lakomstvo a žiadosť mať, dávať a prijímať je silná naruživosť v nás, ktorá našej prí-

rode veľmi zodpovedá. Naša príroda je zas slepá a ľahko sa sklame. Často, čo sme aj nie istí, či je to už ťažký hriech, aspoň pochybnosť máme. Rehoľník však má byť ďaleko od takýchto pochybností a nebezpečenstiev.

HLAVA XV

ČI MOŽNO PRIJAŤ PENIAZE BEZ DOVOLENIA

Spoločnosť chce, aby sme chudobu tak čisto a dokonale zachovávali, že nám zakazuje peniaze pýtať alebo prijímať od tých, čo sa u nás spovedávajú, alebo od iných, ani na to, aby sme ich ako almužnu rozdelili, ani — keď ide o ukradnuté, aby sme ich majiteľovi vrátili. Ak penitent má povinnosť vrátiť peniaze, čo by rád urobil skrze spovedníka, spovedník ich nesmie prijať bez dovoľenia predstaveného, ani na to sa podujat. Toto pravidlo má pevný základ v zkušnosti a v príklade svätých. Sv. Bazil radí to výslovne. Sv. František Xaver veľmi to prizvukuje, ako to čítame v jeho životopise. Sv. Hieronym o opátovi Hilariovi rozpráva, že raz oslobodil akéhosi veľmi bohatého človeka od celej legie diablov, ktorí ho mučili. Boháč z povďačnosti ponukol mu veľa darov. Ako ich však nechcel prijať, nútil ho, aby ich prijal pre chudobných. Odpovedal mu svätý opát: Lepšie bude, keď im ty rozdáš, lebo chodíš po meste a poznáš chudobných. Ja som opustil, čo som mal; nuž načo by som sa mal cudzím majetkom trápiť? Našou povinnosťou je ľuďom radiť také a podobné skutky, ale nie rozdávať almužnu, lebo to viac hatí naše účinkovanie, ako

napomáha. Náš dom by bol plný ľudí, čo chcú podporu, tak že dvaja portáši nestačili by ich vpúšťať. Kňaz by zas musel zanedbať svedenie a iné duchovné práce, aby sa mohol o tieto veci starať. Sami apoštolovia videli, že sa tomu nemôžu venovať bez toho, žeby nemuseli zanedbať duchovné povinnosti. „*Nie je slušné, aby sme opustili slovo Božie a obsluhovali pri stoloch*“.¹ Preto zvolili niektorých na to, aby sami sa celkom mohli venovať dušiam.

Niektorí si myslia, že rozdávanie almužny je dobrý prostriedok získať ľudí a povzbudiť ich, aby častejšie pristupovali ku sviatostiam. Títo sa klamú, lebo o veľa viac ztratíme, ako získame. O veľa viac bude takých, čo nebudú spokojní a namrzení odídu, ako spokojných. Jedni sa budú žalovať, že nič nedostali, druhí zas, že sa im málo ušlo. Skoro všetci hundrú, že sa riadime osobnými ohľadmi. Ba niektorí nás aj upodozrievajú, že niečo pre seba necháme a čo možno, pre dom odložíme. Nie je to dobrý prostriedok povzbudiť iných na sved. Naopak mnohí použijú túto príležitosť a budú sa nedobre svedieť, budú cigániť, aby nás pohli a almužnu od nás dostali. Akú pravdu má Mudrc, ktorý nám radí: „*Nezapovrhuj reči múdrych starcov, a spravuj sa dľa ich slov*“.²

Niekedy je nám síce slobodno s dovolením predstaveného prijať od penitenta nejakú reštitúciu, keď je vec tajná a penitent nemôže vrátiť, iba keby sa prezradil. Ale v takomto prípade dľa vážnej rady bohoslovcov svedník má pýtať po-

¹ Sk ap 6, 2 — ² Sir 8, 9

tvrdenie od toho, ktorému vrátil, že toľko a toľko prijal ako vynáhradu. Toto písomko potom nech odovzdá penitentovi i pre jeho i pre svoje uspokojenie. Nech toto spovedník neopustí, čo by mu aj penitent povedal, že to nie je potrebné a dôveruje mu úplne. Penitent sa predsa len poteší, keď dostane potvrdenie, povzbudí sa, uspokojí sa viac. Potom mu neskoršie neprídu nijaké škruple, či sa vec dobre odbavila, či nie, ako to často býva, keď sa toto zamešká.

Keďže hovoríme o sľube chudoby a o tom, na čo nás prísne viaže, treba nám jasne povedať, kedy sa previníme proti sľubu chudoby a kedy nie, kedy sa iba proti poslušnosti a proti pravidlám previníme. Bohoslovci rozoberajú otázku: či rehoľník hreší proti sľubu chudoby, keď bez dovolenia predstaveného prijme peniaze od vonkajších ľudí, nie pre seba, ale aby ich v mene darcu na dobré ciele obrátil a rozdal? Zdá sa, ako by to nebolo proti sľubu chudoby, lebo neprijíma to pre seba, ani v svojom mene to nerozdáva, ale v mene darcu.

Pri rozlúštení tejto otázky treba nám vedieť, že dvojako možno od druhého peniaze prijať a oddať inému. Po prvé, keď mi ich niekto tak dá, aby som ich v jeho mene niektorému chudobnému dal, alebo na také a také dobré ciele obrátil. Takto dávajú ľudia, keď chcú skrze spovedníka niekomu škodu vynahradiť alebo niektorým chudobným almužnu dať. Kto by takto od niekoho prijal peniaze bez dovolenia predstaveného, robil by proti pravidlám, ktoré toto zakazujú, ako sme povedali. Zdá sa však, že proti sľubu chudoby by to

nebolo, lebo v tomto prípade druhý ostane pánom svojich peňazí a nakladá s nimi. Ale keď mi niekto tak dá, aby som slobodne rozdal, komu sa mne páči, čo by to bolo aj na dobré ciele, vtedy niečo prijať, dať alebo rozdať bez dovolenia predstaveného nielen je proti pravidlám, ale aj proti sľubu chudoby. Lebo tu sa druhý zrieka práva vlastníctva a so svojej stránky prenáša ho na mňa, aby som ja urobil s vecou, čo sa mi páči, čo rehoľník nesmie. Potom nielen byť pánom nejakej veci, ale aj užívať, slobodne ju rozdať bez dovolenia a bez odvislosti od predstaveného je proti sľubu chudoby. Lebo to by znamenalo mať nejaký majetok a peniaze, čo je v reholi zakázané sľubom chudoby. Ba niektorí hovoria, že viac sa protiví sľubu chudoby slobodne užívať majetok a bohatstvá, ako byť ich pánom a majiteľom. Viac totiž rozptyľuje rehoľníka a viac škody mu robí užívanie majetku, ako keby ostal pánom, ale neužíval by ho.

Cirkev a svätí otcovia ustanovili, aby rehoľníci nemali nijakého majetku a nijakého práva vlastníctva. Cieľ bol, aby boli slobodní od užívania a od spravovania, a tak viac sa mohli venovať Bohu. Lebo starosti, ktoré s týmto bývajú spojené, viac hatia a rozptyľujú, ako samé vlastníctvo. Preto nebyť pánom a nemať práva nad peniazmi druhého nestačí rehoľníkovi, aby sa neprevinil proti sľubu chudoby, kým bez dovolenia predstaveného slobodne ich užíva a nakladá nimi. — Dobře hovorí Dionysius Kartuziánsky: Či by nezaslúžil otec, aby ho vysmiali, keby svojmu šílenému synovi odobral právo vlastníctva nad no-

žom alebo nad mečom, a nechal by mu právo užívať ho? Podobne zaslúžia rehoľníci, aby ich vysmiali, ktorí sa uspokojia tým, že nemajú právo vlastníctva nad cudzími peniazmi, ale len právo užívania. Toto ich viac hatí, viac im škodí a do upodozrievania ich prináša, ako keby niečo mali. Niektorí myslia, že aj prvý prípad je proti sľubu chudoby, lebo tu človek má a rozdáva cudzie peniaze alebo iné veci bez dovolenia predstaveného. Dodávajú však, že je to iba ľahký hriech, lebo nie je reč o veľkej veci, keď ju hneď druhému odovzdáme.

Podľa toho sa dá riešiť dosť častý prípad, či hreší rehoľník proti sľubu chudoby, keď bez dovolenia predstaveného pýta od niekoho peniaze, alebo nejakú almužnu pre rodičov alebo pre svojho penitenta alebo priateľa, a ich oddá alebo poprosí druhého, aby ich oddal alebo poslal. Odpovedám: Ak rehoľník, ktorý pýta alebo prijme niečo takého, tak to prijme, že o tom rozhoduje alebo to užíva, hreší proti sľubu chudoby, hoci na to prijme vec, aby ju oddal alebo poslal rodičom alebo priateľovi, a keď potom aj to urobí, či už sám alebo skrze druhého. Keď však neprijme to pre seba, ale skôr povie: Ja to nepotrebujem, ale keď to chceš dať chudobným, alebo aby som to ja dal alebo poslal v tvojom mene, urobím ti tú službu; vtedy nehreší proti sľubu chudoby, hoci druhý z ohľadu na neho to robí, a on mu za to ďakuje. V tom prípade neprijíma pre seba, ani nerozhoduje o veci, je iba vykonávateľom vôle druhého, alebo orodovníkom, aby iný urobil mu po vôli a niečo daroval.

Ešte menej bolo by proti slubu chudoby prosiť druhého, aby v svojom mene dal alebo poslal niečo tej a tej osobe, hoci tá osoba vie, že to na prosbu toho rehoľníka dostala. Hoci by to nebolo proti slubu chudoby, predsa bez dovolenia a proti vôli predstaveného takto postupovať bolo by s veľa neprijemnosťami spojené. Tu je vždy nebezpečenstvo, že človek proti slubu chudoby sa previní. Človek nie je vždy natoľko obozretný a nedáva natoľko pozor, či mi druhý takým úmyslom dáva, akým ja prijímam; či to potom v jeho mene dávam, a či v svojom; či to naozaj druhý dáva, a či ja. Lakomstvo totiž a túžba mať peniaze a rozhodovať o nich, rozdávať a nakladať s vecmi často nás zaslepuje, ako sme to v predošlej hlave povedali. Človek pod rozličnými zámienkami robí veci, ktoré sú proti slubu chudoby. Preto týchto a podobných vecí treba sa nám báť a vyhýbať im. Nech o nás nikto nepovie, čo dľa Cassiana sv. Bazil povedal akémusi senátorovi, ktorý opustil svet a šrad a stal sa mníchom, ale zato si nechal niečo majetku, aby nemusel sa trápiť pre každodenný chlieb, ako ostatní mnísi. Prestal si byť senátorom, ale si sa nestal ešte mníchom. Teraz nie si ani senátor, ani mních.

HLAVA XVI

NIEKOĽKO PRIKLADOV

Pustovníci v nitrianskej púšti (Nitria v Egypte), ako sv. Hieronymus rozpráva, živilí sa z roboty svojich rúk. Ktorýsi z nich mal veľkú túžbu nashromaždiť peňazí. Lakomstvo ho hnalo usilovnejšie robiť a málo jesť. Takto si nasbieral sto solidov, sto dukátov, potom zomrel. Ako ho išli pochovávať, našli u neho tieto peniaze. Mnisi sa síšli, aby sa poradili, čo treba robiť v tomto prípade a čo sa má stať s peniazmi. Dľa sv. Hieronyma bývalo do päťtisíc mníchov na okolí. Každý mal osobitnú celu v malej diaľke od seba. Jedni mysleli, že peniaze treba chudobným rozdať, iní zas, že kostolu, zas iní, že rodičom treba ich poslať, lebo sú zaiste v núdzi. Tomu sa protivili veľký Makarius, opát Izidor a iní vážni mnisi, ktorých otcami menovali a skrze ktorých Duch Svätý hovoril. Oni rozhodli, aby peniaze spolu s mŕtvym zahrabali a povedali pri tom: Tvoje peniaze nech sú s tebou zatratené. A tak aj urobili. Sv. Hieronym dodáva: Nikto nemal to za ukrutnosť, ale za skutok otcovskej lásky. Tento príklad vzbudil vo všetkých mníchoch taký strach a ľak, že by boli považovali za veľký zločin, keby boli u nich po smrti nejaký groš našli, nie to ešte dukát.

Sv. Augustín rozpráva o akomsi mníchovi, menom Januáriusovi, ktorého za svätého mali. Rozpovieme to slovami svätého, ktoré sú plné bolesti a zármutku. „Často musíme oplakávať smutný koniec nášho Januáriusa. Zdal sa byť medzi nami stĺpom poslušnosti a chudoby, a mizerne skončil. S plačom prišiel k nám a sľuboval zachovávať chudobu až do konca života. Pritom však mal bez nášho vedomia vo svete vinicu a gazdovstvo. O, falošný sľub! O, zradný zločin! Ústami povedal, čo sa mu v srdci ošklivilo. Mysleli sme, že je svätý, a on bol horší od všetkých. Takto žil medzi nami viac ako dvanásť rokov. Planý bol jeho život, planú mal aj smrť. Jeho život bol zlý, lebo potajomky mal, čo nepatrilo jemu; smrť mal tiež zlú, lebo ani na konci života nevyznal svoju chybu, ale umrel zatvrdnutý v hriechu. Bez nášho vedomia dal testament spraviť a svojho syna vo svete urobil dedičom. Keby to aspoň pred smrťou bol povedal, aby sme sa boli mohli modliť za neho. Ale nevyznal ničoho, nefutoval ničoho. Teda nepatrí medzi nás, ako ani za živa nepatril. Preto sviažte mu ruky, dajte mu do nich v šatke tých stojedenásť siklov, ktoré ukrýval v stene svojej cely. Potom s plačom volajte: „*Tvoje peniaze nech sú s tebou zatratené*“.¹ Nie je nám dovolené obrátiť ich na živnosť alebo na šatstvo, alebo na čo iného v kláštore, lebo to je cena večného zatratenia.

Cezárius rozpráva o akomsi mníchovi cisterci-tovi nasledujúcu vec. Ochorel, vyspovedal sa, opät mu priniesol Sviatosť. Otvoril ústa, ale ich

¹ Sk ap 8, 20

nemohol zatvoriť a sv. prijímanie shltnúť. Všetci sa divili. Kňaz vyňal mu z úst sv. hostiu a dal ju chorému mníchovi. Tento ju pobožne prijal bez všetkej ťažkosti. Onedlho zomrel prvý mních, a vtedy zbadali, prečo nemohol prijať Najsvätejšieho. Ako ho išli poumývať, našli pri ňom päť solidov, nie strieborných, ale medených, ktoré mu nebolo slobodno mať. Všetci sa naľakali, keď to zbadali, a chválili Boha. Vec oznámili opátovi. Opát kázal ho na poli pochovať, peniaze na neho hodiť a zvolať: „Tvoje peniaze, ktoré si mal bez nášho vedomia a proti sľubu chudoby, nech ti budú na večné zatratenie!“ — Pri najbližšom shromaždení opát porozprával tento prípad a dodal: Nie pre chorobu nemohol prijať Sviatosť, lebo ten istý deň zjedol celú sliepku.

V krónike rehole sv. Františka je reč o nasledujúcej udalosti. V ktoromsi kláštore bol fráter, čo len máličko vedel čítať. Chcel však ešte lepšie vedieť, preto si zaobstaral žaltár. Pravidlo však zakazuje frátrom učiť sa čítať. Keď sa gvardián dozvedel, že fráter má u seba knihu, pýtal ju od neho. Odpovedal, že on nemá nijakej knihy. Gvardián mu dohovárať, aby povedal, kde ju má, aby nežil ako majiteľ nejakej veci. Onedlho fráter upadol do ťažkej choroby. Aby takto nezomrel, gvardián mu v mene poslušnosti rozkázal, aby oddal žaltár alebo povedal, kde ho má schovaný. Nešťastlivý však sa zafal, hlavato tajil a zomrel, nezrieknuc sa knihy. Nasledujúcu noc po pohrebe chcel sakaristán o pol noci zvoniť na matutinum. Tu naraz cíti pri zvonení veľký a ťažký tieň nad sebou, s tým spolu počuje strašný, nejasný hlas.

ale slová nemohol rozoznať. Ako mŕtvy padol na zem. Bratia počuli zvonit' na matatinum a zbadali, že akosi naraz prestalo zvonenie. Chvíľku čakali, potom šli hľadať sakristána. Našli ho polomŕtveho. Keď sa trochu prebral, dozvedeli sa od neho, čo sa mu prihodilo. Ledva sa začali modliť, zjavila sa tá strašná podoba a začala robiť hluk, ako na nejakej trúbe, lenže nebolo nič rozumieť z toho, čo povedala. Celý chór bol v zmätku. Gvardián uspokojil ich a povedal postave: V mene nášho Pána Ježiša Krista a pre jeho umučenie ti kážem, aby si nám povedal, kto si a čo hľadáš na tomto mieste! Tieň odpovedal: Som fráter, ktorého ste včera pochovali. Gvardián sa znovu ozval: Chceš od nás modlitby, alebo niečo iného? Odpovedal: Vaše modlitby nechcem, lebo mi nič nespomôžu. Pre žaltár, ktorý som mal u seba až do smrti, som na veky zatratený. Potom mu gvardián povedal: V mene nášho Pána Ježiša Krista ti prikazujem hneď opustiť toto miesto a nevracať sa sem nás znepokojovať, keďže ti nemôžeme pomôcť. Tieň hneď zmizol a viac sa nezjavil.

Akýsi rehoľník, rozpráva Dionysius Kartuziánsky, roztrhal si šaty. Šiel do krajčovne a vzal si bez dovoľenia kúsok súkna na záplatu. Tu ochorel a bol blízko smrti. Musel veľmi verne slúžiť P. Bohu, lebo veľkú radosť a nebeský pokoj bolo mu badať na tvári. Svedomie mu nerobilo nijaké výčitky, diabol nemal sa do čoho zachytiť. Tu pozrel do kúta, kde mu šaty visely. Videl zlého v podobe opice sedieť na obleku, ako líže tú záplatu, ktorú on prišil. Hneď sa rozpamätal na

chybu, ktorej sa dopustil tým, že bez dovoľenia vzal si kúsok súkna. Dal zavolať predstaveného, vyznal mu svoju vinu a prosil o odpustenie. V tej chvíli zmizol aj zlý.

Za Reginalda priora v Bologni, ako to Dejiny Dominikánov rozprávajú, prijal ktorýsi brat zo súkna, z akého majú habit, kúsok ako almužnu na záplatu, a to bez dovoľenia. Sv. Reginald ho zavolať v prítomnosti všetkých bratov pred kapitulom a pokarhal ho ostrými slovami ako kmína a majiteľa, kázal sa mu bičovať, a ten kúsok súkna spálil pred ním a pred ostatnými spolubratmi.

V tých istých Dejinách je reč o inej veci. Keď Albert Veľký bol provinciál, prísne zakázal, aby niekto čo i maľučkú sumu mal u seba, či je to jeho, či druhého, či pre seba, či už pre druhého. Zakázal to pod ťažkým trestom. Tu oznámili na všeobecnom kapitulume brata, ktorý tento rozkaz a nariadenie prestúpil. Tu ho Albert tak prísno potrestal, že ho dal z hrobu vykopať, lebo medzitým bol zomrel, a do neposvätej zeme pochovať. V tom nasledoval zvyk dávnych Otcov, ktorí takto zachádzali s tými, u ktorých nejaký majetok našli.

ODDIEL ŠTVRTÝ
ČNOSŤ ČISTOTÝ

HLAVA I

VZNEŠENOSŤ ČNOSTI ČISTOTY

*„To je vôľa Božia, aby ste sa posväcovali, aby ste sa zdržovali od smilstva, aby každý z vás vedel mať nádobu svoju v posvätnej poctivosti . . . Veď Boh nepovolal nás k nečistote, ale k posväteniu“.*¹ Sv. Pavel menuje tu čistotu posvätením. Pod svätosťou alebo posvätením rozumie, ako sv. Bernard vysvetľuje čistotu. Spasiteľ ju tiež menuje nebeskou a anjelskou čnosťou, lebo nás robí podobnými anjelom: *„Po vzkriesení nebudú sa ani ženiť, ani vydávať, lež budú jako anjeli Boží v nebi“.*² Sv. Cyprián v reči, ktorú mal niektorým pannám, hovorí: Čo obsiahnete v sláve, to začínate už tu požívať; lebo dokiaľ vytrváte v čistote, ste podobné anjelom. Cassian to isté tvrdí a hovorí, že ľudia nijakou inou čnosťou sa nepodobajú tak anjelom, ako čistotou; lebo čistí žijú v tele, ako keby ho ani nemali a boli čistí duchovia, zodpovedne slovám sv. Pavla: *„Ktorí nežijeme podľa tela, ale podľa ducha“.*³ Ba v istom ohľade prevyšujeme samých anjelov, lebo oni nemajú tela, preto ľahko je im zachovať čistotu. Žiť však v tomto smrteľnom tele, ktoré stále bojuje proti duchu, a žiť ako čistý duch, to je o veľa viac.

Táto čnosť sa tak páči Bohu, že keď sa Syn Boží išiel človekom stať a zo ženy sa narodiť,

¹ Tes 4, 3, 4, 7 — ² Mat 22, 30 — ³ Rim 8, 4

chcel sa narodiť z matky-panny, ktorá mala sľub čistoty, ako to svätí hovoria. Sv. Ján píše v Zjaveniach: „A videl som, a hľa, Baránok stál na hore Sion, a s ním stoštyridsaťštyritisíc... A spievali jakoby novú pieseň, a nikto nemohol spievať pieseň, iba tých stoštyridsaťštyritisíc, ktorí sú kúpení so zeme. To sú tí, ktorí sa so ženami nepoškrnili, lebo sú panenski. Títo nasledujú Baránka, kamkoľvek ide“.⁴ Sv. Gregor podotýka: Panny stoja s Kristom Pánom na hore, lebo pre zásluhu čistoty vysoko stoja v sláve.

Sv. Hieronym a sv. Augustín spomínajú to vyznačenie sv. Jána, že ho Pán viac miloval, ako ostatných apoštolov, lebo evanjelium menuje Jána učeníkom, „ktorého Ježiš miloval“.⁵ Ako príčinu udávajú jeho panenskú. Aj Cirkev sa modlí v jeho sviatok: Ježiš ho miloval, lebo jeho preveľká čistota urobila ho toho hodným; panenského si ho volil, a panenský navždy ostal. V tom smysle vysvetľujú niektorí slová Prísloví: „Kto miluje čistotu srdca, pre milotu svojich rtov bude mať za priateľa kráľa“.⁶ Pre túto čnosť mal ho tak rád Pán a miloval ho. Pre ňu dovolil mu na svojich prsiach odpočívať, a o čom sa neopovážil Peter dopytovať, ktorý bol ženatý, pri ostatnej večeri Pána, na to poprosil Jána, aby sa dopytoval. Keď v deň zmŕtvychvstania Maria Magdalena povedala, že Kristus Pán vstal z mŕtvych, on a sv. Peter bežali k hrobu, ale Ján prvý príbehol. Keď na Tiberiašskom mori lovili ryby a Pán sa im zjavil, ostatní ho nepoznali, iba on. Jedine panenský učeník poznal panenského Učite-

⁴ Zjav 14. 1. 3. 4 — ⁵ Ján 21. 7 — ⁶ Prísl 22. 11

ta a povedal Petrovi: Pán je to. A napokon na kríži, keď robil Kristus Pán akoby testament, komuže sveril svoju Matku-pannu, ak nie panen-skému učeníkovi?

Nechajme však pochvaly a vznešenosť tejto čnosti a mnohé iné veci, ktoré by sa ešte dali o nej hovoriť. Chceme v tomto oddiele byť krátki dľa príkladu sv. Ignáca. Cassian spomína sedem stupňov čistoty, po ktorých treba sa nám usilovať vystúpiť a dosiahnuť dokonalosť tejto nebeskej a anjelskej čnosti čistoty. Prvý pozostáva v tom, že človek dáva pozor na seba a nedá sa premôcť a strhnúť od nijakej smyselnej a škaredej myšlienky a hnutia. Na druhom stupni stojí ten, čo sa nezdržuje v takýchto myšlienkach, ale ich hneď, ako sa zjavia, odoženie od seba. Na tretom je ten, čo necíti v sebe nijaký nepokoj, ani malý, ani veľký, keď vidí ženskú. Tento stupeň je veľkej dokonalosti, a nie je tak všeobecný, ako predošlé dva, lebo naše telo je natoľko slabé a zkažené, že v takýchto príležitostiach ľahko sa búri. Štvrtý pozostáva v tom, že človek sa nedá nijako premôcť zlému ako sa prebudí a nedovolí telu nijakého hnutia. Piaty je v tom, že keď treba o takýchto veciach hovoriť, alebo študovať, alebo čítať, človek spokojne prejde popri nich a nedrží ich v pamäti, ako keby bola reč bývala o kameňoch, o siatí alebo o budovaní, alebo o niečom podobnom. Na tomto stupni bol náš sv. Otec Ignác od svojho obrátenia, ako to v jeho životopise čítame. Šiesty pozostáva v tom, že človekovi sa ani nesníva o nijakých neslušných a škaredých veciach. To svedčí o veľkej čistote, lebo to je zna-

kom, že ani v pamäti niečo ničoho. Naopak zas, hoci nie je to hriech, keď sa komu niečo takého stáva, predsa je to znak, že smyselnosť nie je ešte celkom premôžená a pamäť nie je očistená od týchto vecí. Na siedmy a ostatný stupeň sa nevyšvihnú iba niektorí, hovorí Cassian, ktorým Pán dá túto neobyčajnú milosť. Ten je v tom, že človek ani vo sne, ani prebudený necíti v sebe hnutia, ktoré povstávajú z prírodných príčin. Smyselnosť je pod účinkom milosti celkom utišená a uspokojená. Slabá a nezdravá príroda teší sa čiastočne tomu šťastiu a vyznačeniu, ktoré sme mali v stave nevinnosti. „Zahynulo hriešne telo“,⁷ ako píše sv. Pavel. V takýchto ztratil hriech moc a panstvo, z milosti Božej. Necíti v sebe nijakého nezriadeného hnutia, ani pamiatky po ňom. Žijú v tele, ako keby ho ani nemali.

Nechceme však týmto povedať, že je to proti dokonalosti čistoty cítiť nejaké hnutie alebo niečo takého, či už vo sne, či okrem neho. Cassian hovorí, že je to možné aj u dokonalých ľudí. Niektorým sluhom dal Pán túto najdokonalejšiu čistotu, iní však cítia niečo v tomto ohľade. Druhí zas tak chytrý a tak ľahko sa uspokojia, keď sa im niečo takého príhodi, ako keby sa nič nebolo stalo. To všetko znamená nasledovať anjelskú čistotu, ktorú nám sv. Ignác za cieľ postavil, na ktorý máme stále hľadieť a pozeraf: „Usilujúc sa anjelskú čistotu nasledovať“. Všimnime si slova: usilovať sa. Tým chce povedať, že sa nám treba nie hocjako starať, ale sa trápiť, násilie si urobiť, ako to býva pri ťažkých veciach. Týmto

⁷ Rim 6, 6

nás chce poučiť a upozorniť, že keď chceme dosiahnuť anjelskú čistotu, treba sa nám namáhať zo všetkých síl, brať vážne túto vec, cvičiť sa vo všetkých čnostiach, ale najmä v umŕtvovaní. Je to síce dar Boží a nestačia ho nadobudnúť nijaké ľudské námahy, ale predsa Pán chce, aby sme sa oň trápili a urobili všetko zo svojej stránky.

HLAVA II

PRI ČISTOTE TREBA UMŔTVOVAŤ NAJMÄ OČI

Cassian hovorí, že dávni Otcovia zo zkušnosti boli presvedčení, že nikto nemôže tento hriech a náklonnosť tela premôcť, ak sa nenavykol umŕtvovať a vo všetkom zlomiť náchylnosť smyselnosti. „Po mnohých zkušnostiach učia, že nijaký mních, a najmä mladí, nemôžu na úzde držať žiadostivosť, ak sa napred nenaučili poslušnosťou svoju vôľu umŕtvovať.“ Sv. Bazil však a iní svätí obširne dokazujú, že pre nadobudnutie a zachovanie čistoty potrebné je cvičiť sa vo všetkých čnostiach; lebo všetké napomáhajú zachrániť ju. O tomto sme v celom diele hovorili a najmä v druhej čiaske, preto teraz spomenieme iba niekoľko vecí, ktoré nám môžu byť v tom na pomoci. Prvá je, že keď chceme dosiahnuť dokonalosť čistoty a zachovať ju, musíme veľký pozor dávať na brány smyslov, najmä na oči, lebo týmito vchádza zlo do srdca.

„*Ktože sú tí, ktorí letia ako oblak, a ako holuby k oknám svojim?*“¹ O týchto slovách píše sv. Gregor: O spravodlivých sa hovorí, že letia ako oblak, lebo sa pozdvihli nad zemské veci. Dávajú pozor ako holuby na oblokoch, aby nepozerali von, čo sa tam robí, a takto ani netúžili po tom.

¹ Iz 60, 8

Tí zas, čo veľmi ľahko sa dívajú cez obloky smyslov na vonkajšie veci, často aj zatúžia po nich. Dávid prorok bol svätý človek, ktorý pri rozjímaní hlbokých a božských tajomstiev lietal ako oblak, predsa sa dal strhnúť od veci, na ktorú pozeral. „Smrť vstúpila našimi oknami“.² „Oko moje vzalo dušu moju“.³ Sv. Gregor píše: Neslobodno pozeráť, po čom neslobodno túžiť. Keď budeš na veci pozeráť, strhnú ťa sebou, zaujmú ti srdce, a keď sa najmenej nazdáš, chytia ťa.

Preto tak dával na seba pozor Job v tomto ohľade. „Smluvu som učinil so svojimi očami, aby som ani nemyslel na pannu“. Sv. Gregor sa pýta: Aká je to smluva, smluva s očami, aby nemyslel? S rozumom a s obrazotvornosťou mal smluvu urobiť, ak nechcel myslieť, s očami zas, aby nepozeral. Ale nie. S očami som sa ushovoral, aby som nemyslel na ženskú. Job dobre vedel, že tadeťto prichodia do srdca zlé myšlienky. Kto teda stráži oči a brány svojich smyslov, ten si stráži aj srdce a rozum. Preto hovorí, že urobil smluvu s očami, aby ani nepomyslel na ženskú. Ak teda nechceš mať škaredé myšlienky, maj čisté a úctivé oči, ushovor sa s očami, aby nepozeraly na to, po čom neslobodno ti túžiť. Aj sv. Chrysostom uvažuje o týchto slovách. Ktože by sa nedivil na tým, že tento veľký človek neopovážil sa na ženskú pozrieť? Veď bojoval s diabľom a postavil sa mu, premohol všetké jeho úklady a klamstvá! Z toho sa nám treba učiť, hovorí, veľmi obozretné postupovať v týchto veciach, a to tým viac čím sme ďalej v rehoľnom živote.

² Jer 9, 21 — ³ Nár 3, 51

Sv. opát Efrem hovorí, že hlavne tri veci pomáhajú čnosť a najmä čistotu: miernosť, mlčanie a stráženie očí. A čo aj prvé dve veci zachováš, ak na oči nedávaš pozor, nebude silná tvoja čistota. Ak sú žleby deravé, voda vytečie cez dierky. Práve tak, keď sa oči na každú stranu obzerajú, ztratí sa čistota. Iný svätý hovorí, že pohľad ženskej je jedovatým šípom, ktorý hneď poraní srdce, alebo iskrou, ktorá padne do slamy. Ak v nej ostane a nevyhodia ju hneď, povstane veľký oheň. Podobne je to aj so zlou myšlienkou, ktorá povstáva z takéhoto pohľadu.

Surius rozpráva o sv. Hugovi, biskupovi z Grenoble, že bol veľmi obozretný v pohľade. Vyše päťdesiat rokov bol biskupom. Za ten čas spovedal mnoho žien a vybavoval ich veci, lebo nielen z vlastného biskupstva, ale odinakiaľ prichodily k nemu, keďže bol na široko-ďaleko známy ako svätý človek. Nikdy však nepozrel ani jednej do tvári, ani jednu neznal z videnia. Nevedel, či je tá a tá stará alebo mladá, či je pekná alebo škaredá. Ten svätý sám hovorí, že v tomto treba mať veľkú obozretnosť, lebo srdce nemožno ináč zachrániť od zlých myšlienok, iba ak si oči chránime. — O sv. Bernardovi čítame, že bol raz neobozretný v pohľade na jednu ženskú, bez toho žeby to bol zbadal. Ako však to zbadal, natofko sa nad tým zahanbil a zarmútil, že sa hodil do zamrznutého jazera a ostal po krky vo vode, dokiaľ ho poľomítveho nevyťahli.

HLAVA III

PRI ČISTOTE VELMI TREBA DBAŤ O MALIČKOSTI

Čím krajšia a vznešenejšia je čnosť čistoty, tým väčšou starostlivosťou a usilovnosťou treba ju chrániť. Vo všetkom je vážne dbať o maličkosti, lebo kto opovrhne malými vecmi, ten pomaly upadne do veľkých. Ale najmä v tejto čnosti je to potrebné, lebo čistotu aj najmenšia vec veľmi zohaví. Vidíme to na drahých a pekných veciach, keď je nejaký nedostatok na nich, a to tým viac, čím sú vznešenejšie a krajšie. Práve tak je to aj s tou najkrajšou a najvznešenejšou čnosťou čistoty; možno totiž povedať, že ani jedna čnosť nie je tak citlivá, ako táto. Ktorýsi svätý pripodobňuje čistotu lesklému zrkadlu, ktoré od najslabšieho dychnutia ztratí svoj lesk. Aj čistota od najmenej veci ztratí svoj lesk a krásu. Preto potrebné je nám veľmi obozretne postupovať, odháňať zlé myšlienky a vyhýbať príležitosti. Ako oheň zanechá po sebe pamiatku na všetkom, čoho sa len dotkne, viac alebo menej podľa toho, jak dlho sa zdrží pri veci, a aspoň zadymí ju, ak ju nezapáli, práve tak aj tieto veci, čo aj nie všetko spália, predsa zadymia; lebo vyvolávajú v duši obrazy a myšlienky, ktoré sa protivia čistote, a v tele budia škaredé a hriešné hnutia.

Náš sv. Otec Ignác celkom dobre hovorí, že čnosť čistoty nepotrebuje nijakého vysvetlenia.

Človek nikdy nemôže s istotou tvrdiť: Dotiaľ sa nepopálím, len keď ďalej pôjdem. Potiaľ je dovoleno, ďalší krok je zakázaný. Pri čistote nemožno tiež povedať: Potiaľto pôjdem, ďalej nie. Keď si najmenej myslíš, už si tak ďaleko, že by si to ani neuveril. Kto sa na klzkom brehu pošmykne, nech si nemyslí, že ostane na mieste, na ktorom chce, lebo pod farchou tela svezie sa ďalej, ako na začiatku chcel. Práve takto je aj tu. To je tiež breh, a farcha a náchylnosť nášho tela je priveľká. Jemnosť tejto čnosti nedovoľuje, aby sme sa škode natoľko priblížili, do takýchto nebezpečenstiev sa hodili. „*Tento poklad máme v hlinených nádobách*“.¹ Je on drahý. Keď sa len máličko potkne, rozbijeme ho. Preto musíme veľmi pozorne kráčať. S každej strany musíme zabrániť cestu nezriadeným hnutiam, aby sa nám nemohla náruživosť do srdca dostať a nad nami panovať.

O ktoromsi dávnom otcovi čítame, že, hoci mal dar čistoty, veľmi dával pozor na seba aj v najmenších príležitostiach. Hneď odohnal zlé myšlienky, bol obozretný v pohľade, v rozhovoroch. Spoločníci mu raz povedali: Prečože sa tak bojíš, keďže ťa Pán posilnil darom čistoty? Odpovedal im starec: Pozrite, ak ja urobím, čo mám a čo môžem v týchto malých a drobných veciach, Pán mi bude pomáhať, aby som nikdy neupadol do väčších. Ak by som bol nedbalý a začal by som sa nestarať o maličkosti, neviem, či by mi Pán pomáhal; alebo aspoň by som zaslúžil, aby mi odňal svoju ruku a dal mi padnúť. Ja nesmiem byť v ničom nedbalý, ale vždy urobiť to, čo môžem.

¹ II Kor 4, 7

hoci ide len o maličkosti. Surius rozpráva o sv. Tomášovi, že nadprirodným spôsobom obsiahol od Boha dar čistoty, nikdy necítil vraj nijakého pokušenia proti nej, anjeli ho ubezpečili, že nikdy ju neztratí, a predsa pri tom všetkom dával pozor na oči pri pohľade na ženské osoby a v iných veciach, ktoré mu mohli v tom byť na škodu.

Takto treba aj nám robiť, ak sa chceme celkom zachovať v tejto čnosti. Ináč sa musíme obávať, že upadneme. To hovorí aj Job: „*Smluvu som učinil so svojimi očami, aby som ani nemyslel na pannu. Lebo akú čiastku že by mal na mne Boh shora?*“² Akoby povedal: Ak by som nedával pozor na seba a nevyhýbal by som príležitostiam, neodháňal by som zlé myšlienky, nedbal by som o maličkosti, zatúžil by som po niečom zlom, a týmto by som utratil Boha.

Diabol tak robí, ako hlavný zbojník, keď príde k zatvorenému domu. Ako zbadá na ňom nejaký otvor alebo oblôčik, cez ktorý sám nevládze vojsť, pustí menšieho spoločníka, ktorý otvorí dvere, že môže dom vykradnúť. Takto použije aj diabol zlé myšlienky alebo ľahkomyselné pohľady alebo podobné veci, aby mu otvorily dvere do duše. Preto musíme byť veľmi obozretní, vyhýbať z ďaleka každej príležitosti. Každú starostlivosť, ktorú tu vynaložíme, dobre vynaložíme.

Cassian spomína slová sv. Pavla: „*Každý, kto v zápase zápolí, zdržuje sa všetkého*“.³ Zápasníci, ktorí na Olympických hrách na preteky šli, zriekali sa pokrmov, ktoré im mohli škodiť, nezaháľali, ale sa stále cvičili, aby sa im sily nezmenšili,

² Job 31, 1, 2 — ³ I Kor 9, 25

ale zváčšily. Nielen to. Aby ostali svieži a silní, kládli si okolo pása olovené platne, aby sa im ani vo sne ničoho neprihodilo, nijaký obraz sa v nich nevzbudil, čím by mohli utraťiť na sile a na hybnosti. A to všetko robili, „*aby dostali porušiteľnú korunu, my však neporušiteľnú*“. O koľko viac treba nám sa starať, aby sme si nadobudli túto nebeskú a anjelskú čnosť a zabezpečili večnú a nevädnúcu korunu?

HLAVA IV

NAJMÄ PRI SPOVEDI DBAJME O MALIČKOSTI

Sv. Bonaventura dáva dobré poučenie ohľadom spovedi, ktoré je pre každého vážne. Hovorí, aby sa každý chránil pri spovedi zameškať povedať niektoré zahanbujúce veci, a nech sa nevyhovára, že to a to nie je ťažký hriech, alebo aspoň nie celkom istotne a menšie hriechy že nemusíme spomínať. Toto bolo príčinou mnohých úpadkov a začiatkom zkazy pre mnohých. Boh ťa chráň, aby si vpusťil zlého do svojho srdca a otvoril mu túto bránu: viac by nepotreboval pre svoje remeslo. Ku hanblivosti pripojuje sa nízkosť veci, ktorá ti káže neveriť, že to bol ozaj hriech. Uveríš jej to alebo aspoň, že nie je to isté, a neisté hriechy zas nemusíme hovoriť pri spovedi. U ľudí, čo sa nedopúšťajú ťažkých hriechov, býva táto hanblivosť ešte väčšia, keď sa im niečo takého prihodí. Pýcha a ctibažnosť je v nás hlboko zakorenená. Pri takejto príležitosti obe ožijú a nás znepokojujú, že utratíme úctu a dobré meno, ktoré máme u spovedníka. Preto nás žení hľadať výhovorky, že však nízkosť, ktorú sa hanbíme vyznať, nedosiahla ťažký hriech, teda nie sme povinní ju povedať. Inokedy zas, hoci ju celkom nezamlčíme, tak ju zmenšíme a takými slovami ju vyjadríme, že nič v nej nebadáť alebo aspoň nezdá sa tak ťažkou,

aká bola. To je práve toľko, ako keby si jej ani nepovedal. Čo sa totiž spovedáme, to máme jasne povedať, aby spovedník porozumel, či o ťažkom hriechu je reč, alebo nie. Keď sa tak spovedáme, že hriech nezdá sa hriechom alebo nebadaj jeho ťažkosť a zvláštnu okolnosť, to je práve toľko, ako keby sme sa ani nespovedali. Hanblivosť a pýcha zaslepuje ľudí, aby nepovedali všetko, čo je potrebné.

Málo alebo vôbec nijakej ľútosti nemá ten, čo nemá sily úprimne sa vyznať spovedníkovi. Toto zahanbenie treba nám obetovať Bohu ako vynáhradu a odprosenie za hriechy, ktorých sme sa dopustili. Práve ten odpor a ťažkosť má nás pohnúť, aby sme mali v podozrení celú vec a povedali ju, čo aj nie pre iné, aspoň preto, aby sme premohli tento odpor a zvíťazili nad telom a nad diablom.

Najmä tu je veľa vecí, o ktorých sa mnohí nazdajú, že nie sú hriechom a jednak sú. Zás sú mnohí, u ktorých ťažko rozhodnúť, či sa dopustili ťažkého hriechu, či nie. Pre väčší duševný pokoj a pre istotu radí sa vyspovedať aj z pochybných hriechov. Výnimku by tvorili iba tí, čo sú škrupulózni alebo úzkostlivého svedomia a ťažkých hriechov sa nedopúšťajú. Títo môžu súdiť, že sa v takýchto neistých prípadoch tiež nedopustili ťažkého hriechu. Ináč sa má vec u tých, ktorí upádajú do ťažkých hriechov. Takýto má príčiny súdiť, že aj teraz upadol do väčšieho hriechu, ak sa len jasne nepamätá, že odporoval. Ak niekto má pravdepodobný dôvod, že upadol do ťažkého hriechu,

a s druhej stránky nič ho nebezpečuje, že neupadol, povinný je sa vyspovedať.

Sv. Gregor hovorí, že je znakom pobožných duší aj tam vidieť hriech, kde ho niet. A naopak je to znakom menej pobožných neobávať sa ani tam hriechu, kde je naozaj. Spovedník, čo by bol ako učený, často nemôže rozhodnúť, či sa stal ťažký hriech, či nie. Akože by sa mohol spovedajúci opovážiť súdiť a rozhodovať nad tým, že to a to ešte nie je ťažký hriech? Či sa takéto neháďže do veľkého nebezpečenstva alebo aspoň či nebude mať hryzenia svedomia, najmä keď sa usiluje hriech okrašľovať, aby sa nezdal tak veľkým, alebo keď ho pre hanbu nevyzná? Kto sa z iných, malých hriechov spovedáva, ten zaiste nebude spokojný v svedomí, keď nepovie také niečo, čo sa mu ťažším vidí, ako všetko ostatné. V hodinu smrti doista by si sa neopovážil túto vec zamlčať. Preto nezamlč ju ani teraz. Tak sa máme totiž spovedávať a všetko robiť, ako by sme museli hneď umrieť.

Učítelia duchovného života všeobecne radia spovedať sa aj z pokušení, najmä keď ide o ľudí, ktorí sa starajú o čnosť a o dokonalosť. Ak sa ti zdá, že si nedbalo odporoval, keď na teba prichodily hriešne myšlienky, dodaj pri spovedi: Myslím, že som im nedbale odporoval alebo odháňal ich. Hoci sa azda istého hriechu nedopustíme, predsa pričasto povolíme nejakej lenivosti, lebo sme náklonní v tejto veci. Ak sa nazdáš, že si sa nijakej chyby nedopustil, povedz: Mal som veľa nečistých myšlienok a pokušení, ale s pomocou Božou, zdá sa mi, všetko som urobil, čo som vlá-

dal a neprivolil som. Keď niekomu prichodia myšlienky proti Bohu, proti svätým a proti viere, tiež sa mu radí, aby ich spomenul vo spovedi. Takto mu spovedník ľahšie môže pomôcť.

HLAVA V

LÁSKA JE SILNÁ A NEBEZPEČNÁ NÁRUŽIVOSŤ

Najviac sa nám treba obávať náruživosti lásky, lebo je najsilnejšia a najťažšie sa dá spravovať. Sme vo veľkom nebezpečenstve, že nás strhne do priepasti. Sv. Augustín spomína dva príklady zo sv. Písma na dôkaz, aká silná a prudká je táto náruživosť, a jako sa jej treba obávať. Prvý príklad je o našom praotcovi, Adamovi. Svätý sa pýta: Prečože poslušol Adam svoju ženu, a prestúpil príkaz Boží: jedol zo zakázaného stromu? Azda si myslel, že keď bude jesť z tohoto ovocia, bude ako Boh, ako to had bol povedal Eve? Nie je možné, aby Adam, ktorý bol obdarený hlbokou múdrosťou, bol sa takto mýlil a niečo takého uveril. Apoštol píše: „*Adam nebol svedený, ale žena bola svedená k priestupku*“.¹ Sv. Augustín podotýka, že keď sa Boh pýtal Evy: „*Prečo si to učinila?*“ Odpovedala: „*Had ma podviedol, a jedla som*“. Keď sa však pýtal Adama, neodpovedal mu: Žena, ktorú si mi dal, oklamala ma, a jedol som; ale odpovedal: „*Žena, ktorú si mi dal za spoločnicu, dala mi s toho stromu, a tak som jedol*“.² Tak rád mal a tak miloval svoju ženu, že urobil, čo mu povedala, aby ju nezarmútil. Takto sa dal

¹ I Tim 2, 14 — ² Gen 3, 12, 13

oklamať Adam láske. Nepremohla ho smyselnosť a žiadostivosť tela, hovorí sv. Augustín, lebo vtedy ešte toho boja v tele nebolo, ale láska a priateľská náklonnosť ho strhla sebou, ako aj my niekedy aby sme sa páčili priateľovi, neurobíme Bohu po vôli. Takto sa dostal hriech na svet a spolu s ním smrť a všetky trápenia.

Druhý príklad je Šalomon. Prečože urobil Šalomon, pýta sa sv. Augustín, taký nerozum, že sa klaňal modlám? Nemožno myslieť, aby človek, ktorému Boh takú múdrosť dal, bol veril, že v modlách je nejaké božstvo a že možno od nich niečo očakávať, keď ich bude uctievať. Čože bolo tomu príčina, že do tak veľkej hlúposti upadol, ako je klaňať sa modlám a obetovať im kadidlo? Vieš čo? Láska. Jasne nám to povedá sv. Písmo: „*Kráľ Šalomon zamiloval mnoho cudzozemských žien... z národov, o ktorých riekol Pán synom izraelským: Nevchádzajte k nim, ani z nich nech nechodia k (ženám) vašim: lebo zaiste odvrátia vaše srdcia, aby ste nasledovali ich bohov. K týmto prilnul Šalomon vrúcou láskou. A keď sa už sostaral, nakazené bolo jeho srdce skrze ženy, tak že nasledoval cudzích bohov*“.³ Šalomon neposlúchol príkaz Boží, preto sa splnilo, čo Boh predpovedal. Ako si vzal ženu z nich, dal vystaviť chrám modle, ktorej sa ona klaňala. Ako zas pojal druhú, tej to isté dal spraviť a tak aj ostatným. Ony sa klaňaly svojim modlám a Šalomon kráľ vo svojej vážnosti a múdrosti tiež sa im klaňal spolu s nimi a obetoval im, nie preto ako by bol býval presvedčený, že sa tam niečo dá uctiť,

³ III Kráľ 11, 1, 3, 4

ale že ho láska zaslepila a premohla. Nechcel zarmútiť osoby, ktoré tak miloval. Láska mu prevrátila srdce.

Preto nás napomínajú svätí a učitelia duchovného života, aby sme sa tejto náruživosti veľmi chránili, každej príležitosti vyhýbali. Hoci sa láska zdá dobrou a hoci je medzi čnostnými a svätými osobami, ktoré sa medzi sebou iba o dobrých a duchovných veciach shovárajú a nazdávajú sa, že z rozhovorov veľa osohu majú, veľmi treba pozor dávať pri tom všetkom. Svätí všeobecne učia, že duchovná láska ľahko sa zkaží a na smyselnú a telesnú sa premení. Čo je na počiatku čisté víno, to sa pomaly pomieša s vodou, a balzam sa pomieša s obyčajnými a zlými olejmi, ako Izaiáš píše: „*Tvoje víno smiešalo sa s vodou*“.⁴ To je prostriedok, ktorým diabol chytá človeka, aby ho oklamal a pomaly zaviedol ta, kde chce.

Sv. Bonaventura hovorí, že diabol to isté robí, čo starosta pri svadbe: „*Každý človek prekladá najprv dobré víno, potom . . . to, čo je planšie*“.⁵ Na začiatku nahovorí ľuďom, že všetko je pobožnosť ducha, že z takýchto rozhovorov a z takéhoto priateľstva budú mať veľa úžitku. Keď ich už má v rukách, že sa mu viac neprotivia, vtedy odkryje svoj jed. To prvé bolo iba kúskom mäsa, ktorým ich do pasce chytil. Diabol tak ľahko neustane, hovorí sv. Bonaventura. Dlhú nůka človeka zdanlive dobrou vecou. Ničoho rešetri, len keď na konci dosiahne, čo chce, t. j. aby sa duchovná láska v smyselnú a v telesnú premení-

⁴ Iz 1, 22 — ⁵ Ján 2, 10

la. O, koľkí sa schádzali a priatelili s niektorými osobami pod zámienkou ducha! Nazdali sa, že tu bude reč iba o Bohu a o duchovných veciach, že z toho ich duša bude mať veľký úžitok, a možno na začiatku aj tak bolo, ale pomaly táto láska sa zkazila: začali sa shovárať o nepotrebných a ľahkomysefných veciach. Začali s duchom, a dokončili telom: „Počali ste s Duchom, teraz telom dokonávate?“

Gerson rozpráva o akomsi sluhovi Božom, ktorý sa vyznačil i vo vede i v čnosti. Často sa shováral s akousi pobožnou ženskou o užitočných a o duchovných veciach. S rozhovormi rástla aj láska, ale nie v Pánu. Nemohol sa zdržať, aby ju často nenavštevoval a dlho sa u nej nebavil. Keď nebol u nej, aspoň na ňu myslel. Tento dobrý človek natoľko bol zaslepený, že nebadal, ako by v tom niečo zlého bolo, ani nemyslel, že by v tom nejaký klam zlého ducha mohol byť. Hovorieval, že jemu nič zlého neprichodí na myseľ. Touto výhovorkou sa dajú mnohí zaslepiť a oklamať. Tak to šlo ďalej, keď tu raz pri jednej príležitosti stúpil na širokú cestu. Pri odchode zbadal, že jeho láska nebola celkom duchovná a čistá, že keby Boh nebol od neho odňal príležitosť, bol by upadol do veľkého hriechu. Preto hovorí Gerson, keď píše o veľkom nebezpečenstve a klame lásky: Nie všetko je zlato, čo sa blyští, a nie všetko čistá láska, čo sa ňou zdá byť. Spomína slová akéhosi svätého človeka, ktorý povedal, že niet ničoho, čoho by sa nám treba bolo tak obávať a v podozrení mať, ako láska, čo by bola aj medzi čnosťmi a svätými osobami, dľa Mudrca: „*Je ce-*

sta, ktorá sa zdá človekovi priamou: ale jej koniec vedie k smrti“.⁶ Tieto cesty vidia sa človekovi rovnými, ale ony sú krivé a zle sa končia.

⁶ Prísł 16, 25

HLAVA VI

NEKOĽKO PROSTRIEDKOV PROTI NESLUŠNÝM POKUŠENIAM

V druhej čiaske, v štvrtom oddiele udali sme niekoľko prostriedkov proti týmto pokušeniam, iné sme odložili na toto miesto. O týchto bude teraz reč. Modlitba je jeden z najväznejších prostriedkov, ktorý sv. Písmo a svätí odporúčajú proti týmto pokušeniam. To isté spomína aj Kristus Pán: „*Bedlite a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia*“.¹ Beda hovorí, že ako kmín zuteká, keď počuje hlas, a každý beží na pomoc, tak zuteká aj diabol, keď počuje hlas modlitby, a anjeli a svätí prichodia nám na pomoc. O sv. Bernardovi čítame, že keď ho išli olúpiť o čistotu, kričal: Zbojníci, zbojníci! Zbojník na ten krik zutekal. Kmín zutečie, keď počuje volať na pomoc. Tým viac utečie ten podlý kmín, ktorý čiha na duchovné bohatstvá našej duše, keď nás počuje volať na pomoc P. Boha a jeho svätých.

Veľmi dobrý prostriedok je myslieť na umučenie Krista Pána a do jeho rán sa ukryť. Sv. Auguštín hovorí: Niet silnejšieho a lepšieho lieku proti ohňu smyselnej žiadosti, ako smrť Spasiteľa. Nikde som nenašiel väčšej ochrany, ako v ranách Kristových. V nich spím bezpečne, vstávam bez

¹ Mat 26, 41

strachu. Iný vážny učiteľ podotýka, že evanjelium nehovorí, že bok Kristov prebodli, ale otvorili: „*Jeden z vojakov otvoril mu bok kopiou*“.² Z toho je vidno, že je nám cesta otvorená do Božského srdca. V ňom má byť naše útočisko a ochrana: „*v rozsadlinách skalných, v škáre ohrady*“,³ t. j. v Kristu.

Sv. Bernard nám tiež odporúča tento prostriedok a hovorí: Keď máš pokušenie, hneď sa daj rozmyšľať o umučení Kristovom a povedz si: Môj Boh visí na kríži, a ja sa mám oddať rozkoši? Tak povedal i ten verný sluha, ktorého kráľ posielal domov odpočívať si a tešiť sa: „*Archa Božia i Izrael a Juda bývajú v stánkoch, i Joab, môj pán, i služobníci môjho pána ostávajú na poli; a ja mám vstúpiť do môjho domu, aby som jedol a pil, a spal so svojou ženou? Na tvoje zdravie, a na spasenie tvojej duše neučiním tejto veci*“.⁴ Tak treba aj nám hovoriť: Ty si, Pane, na kríži, a trpíš za hriechy ľudské, nechcem rozkoše, ktorá fa toľko stála.

Iní zas v takýchto pokušeniach pomáhajú si rozpomienkou na ostatné veci, dľa rady Mudrca: „*Pri všetkých svojich skutkoch pamätaj na posledné svoje veci, a na veky nezhrešiš*“.⁵ Iní sa zas rozpamätajú na peklo, a uvažujú o slovách sv. Gregora: Chvíľku trvá rozkoš, na veky trápenie. Vhlbiť sa do večnosti, do toho vždy, ktoré bude trvať, dokiaľ Boh Bohom bude, je doista dobrý prostriedok nehrešiť. „*Nech... za živa sostúpia do podzemia*“.⁶ Sostupovať v mysli za živa

² Ján 19, 34 — ³ Pies 2, 14 — ⁴ II Sam 11, 11 — ⁵ Sir 7, 40
⁶ Žlm 54, 16

do pekla pomáha nám nedostať sa do neho po smrti. Druhí si pomáhajú myšlienkou na slávu. Zdá sa im nerozumnosťou za chvíľkovu rozkoš utratiť Boha a večnú slávu. Či môže byť väčšia sprostosť, ako nerobiť to, čo nám Boh káže a za čo nám chce dať slávu, a robiť to, čo diabol chce, aby nám dal za to peklo? Mnohí zas nachádzajú silu v myšlienke na smrť a na ostatný súd. Všetké tieto myšlienky sú veľmi dobré. Každý sa z nich môže vybrať tú, ktorá mu najviac pomáha. Ba raz môže v tej hľadať silu, druhý raz zas v inej. Takto si máme pomáhať.

Tiež veľmi dobre je v týchto pokušeniach prežehnať sa alebo krížik si urobiť na srdce, alebo meno Ježiš volať. To máva dobrý účinok a niekedy sa zázračné veci stávajú, ako nám Dejiny vyprávajú. Pobožnosť k Matke Božej je pre každého veľmi užitočná. Preto nikto nesmie meškať veľkou úfnosťou sa k Nej utiekať. Nemôže byť totiž bez milosrdenstva tá, ktorá deväť mesiacov nosila pod srdcom samé milosrdenstvo. Ona je matkou milosrdenstva a útočišťom hriešnikov. Ona miluje ich, lebo vie, že jej Syn ich tiež miluje a draho zaplatil za nich. Okrem toho vie, že hriešnici boli príčinou, že Syn Boží stal sa človekom a ona jeho Matkou. Preto pozerá na nich milosrdnými očami a oroduje za nich u svojho Syna, od ktorého vyprosí všetko, čo chce. Čo by totiž mohol odoprieť Syn svojej Matke, a to taký Syn takejto Matke? Preto povedal sv. Bernard tie pamätné slová: Nech mlčí o tvojom milosrdenstve, kto by sa pamätal, že si mu v núdzi nepomohla, hoci ňa prosil.

Toto je vo všetkých pokušeniach a prípadoch dobrý prostriedok, ale najmä v tých, o ktorých tu hovoríme, lebo čistota najčistejšej Panne sa veľmi páči. Niektorí učitelia tvrdia, že sv. Ján Krstiteľ svoju prevelkú čistotu — neprevinil sa vraj proti nej ani ľahkým hriechom — môže ďakovať návšteve Matky Božej u sv. Alžbety, ktorá tri mesiace trvala. Sv. Ambróz hovorí, že táto návšteva bola i telesná i duchovná. Nielen pre rodinné sväzky ostala tak dlho, ale aj pre osoh tak veľkého proroka. Keď už na jej príchod dieťa sa radovalo v lone matkinom a bolo posväteno a Alžbeta sa naplnila Duchom svätým, keď počula pozdrav P. Marie, koľko dobrého mohla byť príčinou za ten dlhý čas, keď bola u Alžbety a stykala sa s ňou..?

Otec Avila spomína, že on znal veľa osôb, ktorým v týchto pokušeniach veľmi pomáhalo to, že sa každý deň modlili niečo ku cti nepoškvrneného počatia Matky Božej alebo na česť jej panenkej čistoty, ktorou Syna Božieho počala. Na to sa hodia dobre verše, ktoré Cirkev spieva: Po pôrode ostala si, Panno, neporušená — Rodičko Božia, oroduj za nás! Veľká Panno, medzi všetkými tichá, oslobod' nás od viny a urob nás tichými a čistými! Pripomíname jej, jej neporušené a večné panenstvo a prosíme ju, aby nám nadobudla tú čnosť, ktorou by sme sa jej a jej drahému Synovi páčili.

Dobrý prostriedok je úcta k svätým a k ich relikviám. Veľmi užitočná pobožnosť je v tom častejšia návšteva prev. sviatosti Oltárnej, modlitba pred ňou za pomoc a milosť Božiu zvíťaziť.

Ale najlepší a najužitečnejší prostriedok je časté sv. prijímanie. „*Chystávaš pred mojou tvárou stôl, pred tými, ktorí ma sužujú*“.⁷ Tento stôl je dľa svätých najlepší prostriedok proti pokušeniam, aby sme ich mohli premôcť a zachovať sa v čistote. Lebo táto sviatosť mierni vábenie k hriechu, znižuje a udusuje hnutia tela a oheň žiadostivosti, ako hasí voda oheň, hovorí sv. Cyril a odvoláva sa na slová prorokove: „*Lebo čože je dobrotou jeho, a čo je krásou jeho, len obilie vyvolených, a víno plodiace panny?*“⁸ Ale o tomto sme už inde hovorili.

⁷ Žlm 22, 5 — ⁸ Zach 9, 17

HLAVA VII

UMŔTVOVANIE TELA JE VÝBORNÝ PROSTRIEDOK PROTI POKUŠENIAM

Olmivé šípy diablove musíme prísnyim pôstom a bdením zahasit, hovorí sv. Hieronym, ktorý to aj robil. A o sv. Hilarionovi hovorí, že keď ho obťažovali telesné pokušenia, rozhneval sa na vlastné telo a tak ho oslovil: Postarám sa, somáriu, aby si viac nevyhadzoval kopytami. Odobieriem ti ovos, a nedostaneš iba slamu. Hladom a smädnom budem ťa trápiť, horúčosťou a zimou budem ťa mučiť, aby si viac nemyslel na potravu a na bláznivosti. Svätí tento prostriedok veľmi odporúčajú, a sluhovia Boží ho usilovne užívali, hoci necítili boj.

V Krónikach sv. Františka čítame, že ktosi sa opýtal akéhosi svätého človeka, prečo šiel sv. Ján Krstiteľ, keďže bol posvätený už v lone matkinom, do púšte a tam prísno žil, ako to evanjelium rozpráva. Svätý mu odpovedal: Povedz, prečo solia mäso, ktoré je celkom svieže a dobré? Odpovedal druhý: Aby sa lepšie zachovalo a nepokazilo. Sv. Ján sa tiež preto posypal soľou kajúcnosti, aby sa lepšie zachoval vo svätosti bez každej zkazy hriechu, ako Cirkev spieva: Aby si si život ani malým hriechom nezakalil. Keď však aj vtedy treba sa cvičiť v kajúcnosti a v umŕtvo-

vaní, keď necítíme nijakých pokušení, máme pokoj, o koľko viac potrebné je to počas boja? Sv. Tomáš za Aristotelesom hovorí, že slovo castitas (čistota) pochádza z castigare (trýzniť), lebo trýznením tela sa úzdi protivný hriech. Hovorí ešte, že hriechy nečistoty sú ako šarvanci, na ktorých treba prúť, lebo nemajú rozumu.

A keď z takéhoto zachádzania s telom povstane slabosť a zdravie škodu utrpí? Sv. Hieronym na to odpovedá: Lepšie je, keď žalúdok trpí, ako duša. Lepšie je, keď sa nám nohy trasú od slabosti, ako keby sa nám čistota triasla. Tu je však potrebná veľká múdrosť. Pri týchto veciach treba pozeráť na svoju silu, na pokušenia a na nebezpečenstvo. Ak je boj tak ťažký, že sme v nebezpečenstve utraťiť čistotu, vtedy máme byť na všetko hotoví so stránky tela, aby sme život duše zachránili. V krajnej chorobe treba siahnuť po krajných prostriedkoch, hovoria lekári. Tak treba postupovať aj v pokušeniach a duchovných chorobách, keď sú ťažké. Iné je, keď nám prichodí so stredne silným pokušením bojovať, ktorého sa nemusíme toľko báť a ľahšie ho premôžeme.

Učítelia duchovného života podotýkajú, že tieto pokušenia povstávajú niekedy zo samého tela a z neho prechodia na dušu. To býva u mladých a u tých, čo majú silné zdravie a veľmi povolujujú svojmu telu. V tomto prípade treba použiť prostriedok, o ktorom hovorím, keďže v tele je koreň choroby. Inokedy zas povstáva toto pokušenie v duši vábením diabla a z duše prechodí na telo. Toto sa stáva, keď človeka viac trápia škaredé myšlienky a obrazy, ako neslušné city a hnutia

tela, a keď aj povstanú také city v tele, nie v ňom majú svoju príčinu, lebo je často už slabé a ako mŕtve, ale sa začínajú v myšlienkach, ktoré sú veľmi živé. Toto zkusil sv. Hieronym, ako sám rozpráva. Telesne bol slabý, vychudnutý ako polomŕtvy od prísneho a kajúceho života, a pri tom všetkom sa mu často nazdalo, ako by bol medzi rímskymi dámami a s nimi sa zabával.

Tieto pokiašenia majú ešte tú vlastnosť, že prichodia, keď ich najmenej chceme a keď sme im nijakej príležitosti nedali. Nectia si ani čas modlitby ani sv. omše ani svätých miest, kde sa človek, čo by jaký zlý bol, usiluje úctivo chovať a chráni sa na takéto veci myslieť. Niekedy prichodia nám na myseľ veci, o ktorých sme nikdy nepočuli, nevedeli, ani nemysleli. Z prudkosti, ktorou prichodia, a z nepokoja, ktorý z nich povstáva, je nám jasno, že tie myšlienky nie sú naše, ale ktosi iný ich v nás budí a vyvoláva. To sú isté znaky, že to pokušenie je prenasledovanie diabla; nepovstáva ono z tela, hoci ho v tele človek trpí. Preto tu treba siahnuť po iných prostriedkoch. Každý hovorí, že na to je najlepšie niečím sa zaoberať, čo by nás celkom zaujalo, aby sme odvrátili pozornosť od týchto škaredých obrazov. Pre ten cieľ dal sa sv. Hieronym do hebrejského jazyka, ako sám rozpráva, s ktorým sa nemálo natrápil, a to nie nadarmo.

Ten istý svätý rozpráva o akomsi mladom mníchovi, ktorý bol dľa pôvodu Grék a žil v ktoromsi kláštore v Egypte. Mnícha veľmi trápilo toto pokušenie, a hoci sa postil, ostro žil, neprestávalo. Predstavený siahol po inom prostriedku. Ktoré-

musi staršiemu, vážnemu a ostrému mníchovi rozkázal, aby sa s mladým často stretol a pokarhal ho ostrými a urážajúcimi slovami, potom nech príde a nech žaluje na neho, ako by ho mladý urazil. Starý sa tomu veľmi dobre rozumel. Na každom kroku pre každú maličkosť dal sa do neho a hneď zatým volal ho pred predstaveného. Mal aj svedkov, ktorí svedčili, že sa mladý mních neslušne proti staršiemu choval. Predstavený ho pokarhal a dal mu prísny trest, ako vinníkovi. To sa stávalo každý deň. Keď mních videl, že tak zle s ním zachádzajú, tak falošne proti nemu svedčia, veľmi sa zarmútil a trápil. V cele hojné slzy ronil a prosil Pána, aby sa ho zaujal, lebo ho už každý na svete opustil. Všetci boli proti nemu. Keď sa nejaká chyba alebo nejaký neporiadok stal v dome, to jemu prišili za krk. Hneď šli dvaja traja na neho žalovať, a dostal karhania a pokutu. Toto trvalo celý rok. Raz sa ho pýtal druhý mních, akože je s tým pokušením. Odpovedal: Žiť mi nedajú, akože by som mohol myslieť na hriech? Ani nepamätám na to pokušenie. Takto ho vyliečil duchovný otec: väčšia bolesť a trápenie vytisla menšiu. Sv. Hieronym dodáva na chválu rehoľného stavu: Keby sa mu to bolo prihodilo o samote, ktože by mu bol pomohol premôcť toto pokušenie?

V Regule Mníchov udáva svätý dôvody, ktoré odporúčajú život v reholi a pod poslušnosťou. Hovorí medzi iným: Tu nesmieš robiť, čo sám chceš. Musíš jesť, čo ti dajú. Nosíš šaty, aké dostaneš. Spraviš, čo ti rozkážu. Večer ustatý ideš spať, ráno sa nevyspíš celkom, a už vstávaš. Tak-

to ide jedno za druhým, robíš, čo ti poslušnosť káže; pokušenia nemajú miesta, kade by sa mohli dnu dostať. Nemáš ani kedy na niečo iného myslieť, iba čo je tvoja povinnosť.

Sv. František povedal, že zo zkušnosti vie, že diabol bojí sa a uteká od prísnosti, kajúcnosti, ale napáda a silno pokúša tých, čo veľmi nežne zachádzajú so svojím telom. Sv. Atanáž spomína o sv. Antonovi, že tomu istému učil svojich učeníkov. Verte mi, vravieval im, satan sa strašne bojí bdenia, modlitby, pôstu a dobrovoľnej chudoby.

*„Odieval som pôstom svoju dušu; vzal som na seba miesto rúcha svojho vreca“.*¹ Pri týchto slovách hovorí sv. Ambróz: To je dobrá obrana a ozbrojenie proti tomuto nepriateľovi. I o tom máme poučenie od Krista Pána. Keď vyhnal nečistého ducha, ktorého jeho učeníci nemohli vyhnaf, povedal: *„Tento druh nedá sa vyhnaf ničím, iba modlitbou a pôstom“.*² K modlitbe pridá pôst, ako dobrý prostriedok odohnaf diabla. Preto, keď máme pokušenia, nesmieme sa uspokojif modlitbou a predsavzatiami, ktoré sa protivia pokušeniam, ale musíme sa cvičif aj v kajúcich skutkoch a v umŕtvovaní, dľa rady duchovného a predstaveného, aby sme boli vo všetkom tým istejší.

Akýsi rehoľník, ktorého trápilo toto pokušenie, pýtal sa sv. Fr. Gila, aký liek má na to. Povedal mu svätý: Čo robíš, bratku, keď ťa ide nejaký pes pohryznúť? Odpovedal rehoľník: Vezmem kameň alebo palicu, a pôjdem naň, dokiaľ neutečie. Po-

¹ Žlm 68, 11, 12 — ² Mar 9, 28

vedal svätý: To isté rob so svojim telom, ktoré ťa chce pohryzť, a utečie od teba to pokušenie. Tento prostriedok je tak dobrý, že niekedy maličká bolesť alebo námaha stačí pokušenie zahnať a odbiť. Rozopiatymi rukami kľačacky sa modliť, biť sa v prsá, bičovať sa, štipať sa, niekoľko vlasov si vytrhnúť, nejaký čas spokojne na jednej nohe stáť, atď., to sú dobré cvičenia proti takýmto pokušeniam.

V živote sv. Andreja apoštola čítame o starcovi, menom Mikulášovi, ktorý prišiel k apoštolovi, keď bol v Korinte. Rozprával mu, ako žil 64 rokov v nečistote, pustiac úzdu svojim žiadosťiam a hádzuc sa do každej špiny. Nedávno šiel do verejného domu, aby Boha obrážal, a mal pri sebe aj evanjelium. Ženská, ktorá ho prijala, zľakla sa ho a prosila, aby sa jej nedotkol, ani sa nepribližoval k miestu, na ktorom stojí, lebo ona badá na ňom divné a tajnostné znaky. — Prosil apoštola, aby mu dal nejaký liek proti tejto slabosti a proti tomu zlému zvyku. Svätý sa dal na modlitbu, postil sa päť dní a prosil Pána, aby odpustil tomuto starému hriešnikovi a dal mu dar čistoty. Po piatich dňoch počul hlas s neba, ktorý mu povedal: Dám ti, o čo ma prosíš pre toho starého, ale chcem, aby aj on sa postil za seba, ako si sa ty postil za neho. Apoštol kázal sa starcovi pôstiť, veriacim ho zas odporúčal, aby sa modlili za neho a Pána prosili o smilovanie. Mikuláš sa vrátil, rozdal chudobným všetko, čo mal, ostro trýznil svoje telo, za šesť mesiacov nejedol ničoho okrem suchého chleba, nepil iba vodu. Po tejto pokute odobral sa z tohto života. Boh zjavil

svätému apoštolovi, ktorý vtedy inde bol, že stariec je spasený.

V Duchovnej Lúke je reč o akomsi mníchovi, ktorý šiel ku ktorémusi otcovi a povedal mu: Čo mám robiť, lebo ma strašne trápia nečisté myšlienky? Stariec mu odpovedal: Mňa nikdy nenapádaly takéto myšlienky. Mních sa pohoršil nad touto odpoveďou, šiel ku druhému Otcovi a povedal mu: Počujte, čo mi vravel ten Otec. Vraj jeho nikdy nenapádaly takéto myšlienky. Ja som sa na to pohoršil, lebo sa mi zdá, že to, čo povedal, prevyšuje ľudskú prírodu. Povedal mu Otec: Nie bez príčiny povedal ti tieto slová. Id k nemu, pros ho o odpustenie a pýtaj sa ho, prečo ti to povedal. Mních sa vrátil k nemu a povedal mu: Prepáč mi, že som včera tak rozčulený od teba odišiel a ani s Bohom ti nepovedal. Ale prosím ťa, vysvetli mi, ako je to, že si nikdy nebol pokúšaný od takýchto myšlienok. Stariec mu odpovedal: Odkedy som mních, nikdy som nejedol do sýta, ani nepil, ani nespál do vôle. Toto umŕtvovanie zachránilo ma od boja myšlienok, o ktorom si mi hovoril.

HLAVA VIII

INÉ PROSTRIEDKY PROTI POKUŠENIAM

Sv. Gregor hovorí, že neslušné pokušenia, zlé myšlienky a hnutia často bývajú pozostatkami predošlého života, trestom za dávnu povolnosť a nedobrý zvyk. V tom prípade slzami treba hasiť tento oheň a oplakávať minulosť.

Sv. Bonaventura píše, že veľmi dobre je v týchto pokušeniach myslieť si, že sme zaslúžili toto trápenie, súženie a ten trest svojimi hriechami a minulosťou, a trpieť ponížene a trpezlivo. Hovoríme s bratmi Jozefovými: „*Zaslúžene toto trpíme, lebo sme sa prehrešili proti svojmu bratovi*“. Takto o veľa ľahšie smierime P. Boha, a pokušenie sa nám obráti na dobro a na osoh. Keď kto uzná, že zasluhuje trest, tým pohne láskavého Boha k milosrdenstvu. Vo sv. Písme vidíme, že židovský národ často siahol po tomto prostriedku, aby dostal od Boha odpustenie.

Iný veľmi účinný prostriedok zabezpečiť si milosť a pomoc Božiu a zvíťaziť nad nepriateľmi vo všetkých pokušeniach, a najmä v tomto, je nedôverovať v seba, ale všetku svoju úfnosť skladať v Pánu. O tomto sme už hovorili inde a ešte niečo povieme v hlave o bázni Božej. Stačí tu povedať, že poníženosť je všeobecne dobrým liekom proti pokušeniam. Dobré je známo, čo bolo zjaveno sv.

Antónovi, keď v duchu videl svet plný sietí. So slzami zvolal: Pane, ktože bude môcť vyhnúť toľkým sieťam? Akýsi hlas mu povedal: Ponížený. Buď teda ponížený, a vyslobodíš sa z týchto sietí a pokušení: „*Pán ostriha maličkých: ja som bol snižený, a pomohol mi*“.¹ — Do vysokých hôr hromy bijú, veľkými stromami vetry lomcujú, kým nízke stromky a kriaky, ktoré sa hýbu a krútia, po búrke sa znovu zdvihnú.

Preto je veľmi dobré a užitočné čerpať poníženosť a sebazpoznanie z týchto neslušných pokušení, vidiac totiž, že takéto veci prechodia nám hlavou. Vtedy volajme: Pane, vidíš, aký som! Čože iného možno od zeme očakávať, ktorej si ty zlorečil, ako bodlač a trne? Iba takéto ovocie môže prinášať, keď ju ty neočistíš. Tieto pokušenia a zlé náchylnosti nám dávajú dobrú príležitosť uponižiť sa. Keď už staré a ošúchané šaty pomáhajú človekovi uponižiť sa, ako svätí hovoria, o koľko viac môžu v nás budiť poníženosť nízke a škaredé myšlienky, ktoré nám prichodia na myseľ? Sv. brat Gil hovorí, že naše telo je ako nečisté zviera, ktoré veľkou radosťou beží do blata a v ňom sa rozkošne váľa. Je ako chrobák, ktorý celý život je v truse. Tieto pohnútky môžu nám veľmi byť na pomoci nedať sa strhnúť týmito myšlienkami.

Všeobecne v každom pokušení dobre je nedbať o to, na čo nás pokušenie vábi, ale hneď na seba myslieť, uponižiť sa a povedať: Aký som ja plný, že mi o takýchto veciach prichodia myšlienky! Tým vyhneme pokušeniu a diabla zahanbíme.

¹ Žlm 114, 6

Veľmi dobre je tiež, keď sa pre pokušenia a pre hnutia, ktoré sa v nás vzbudia, tak uponížime, ako keby sme my boli na vine, hoci sme ďaleko od privolenia. Keď diabol zbadá tú poníženosť, skoro sa pukne od zlosti, lebo vo svojej pýche nemôže nič takého strpieť. Nemôžeš ho silnejšie udrieť a ľahšie ho odohnať, ako keď čerpáš úžitok z toho, čím ti on zkazu pripravoval. Tým tiež ukážeme, jak ďaleko sme obrazif P. Boha, čo nás len uspokojif môže.

Často pomáha obrátiť sa proti diablovei a povedať mu: Preč, nečistý duchu! Hanbi sa, ty ničomníku! Musíš byť ohavný, keď mi takéto veci na myseľ privádzaš! — On je pyšný, preto, keď ním opovrhujú a vysmieávajú sa z neho, zuteká, lebo to nemôže znieť. Sv. Gregor rozpráva o Dáciiusovi, biskupovi milánskom, že na ceste do Carihradu prišiel do Korinta. Nemal kde prenocovať. Prichodilo mu vojsť do domu, ktorý už od dávna bol opustený, lebo strašilo v ňom. Svätý povedal svojim spoločníkom: Poďme dnu! Vošli. Okolo polnoci, keď sa biskup na odpočinok položil, začali zlí duchovia ohromný krik robiť. Napodobňovali rozličné zvieratá: bľachali ako ovce, grochkali ako svine, syčali ako hadi. Svätý biskup sa zobudil od toho hluku a povedal zlým duchom: Veľmi dobre sa rozumiete tomu. Chceli ste byť ako Boh, a ste ako beštie, šarkani a hadi. Vidno, čo ste. To strašne zahanbilo zlých duchov, hneď sa ztratili a viac sa nevrátili do toho domu. Odvtedy hockto mohol v tom dome bývať. Tak to rozpráva sv. Gregor.

Sv. Atanáz píše o sv. Antónovi, že ho veľmi trápily neslušné myšlienky. Raz sa mu hodil k nohám čierny, škaredý a odporný chlapec, a žaloval sa mu, že už toľkých premohol, iba on ho vždy odohnal. Sv. Antón sa ho pýtal, kto je. Odpovedal mu: Som duch nečistý. Odteraz málo budem dbať o teba, povedal mu svätý, lebo si škaredý a hnusný. Hneď zmizol ten obraz. — Kristus Pán ducha smilstva tiež menuje nečistým: „Keď duch nečistý vyjde z človeka“.² Tak sa môžeme z diavla vysmievať a s ním zachádzať, ako to zaslúži. Niekedy môžeme mu pohroziť nič nehovoriac a nepúšťajúc sa s ním do reči.

² Luk 11, 24

HLAVA IX

BÁZEŇ BOŽIA

„So strachom a hrôzou pracujte na svojom spasení“.¹ Veľmi napomáha čistotu a všeobecne zachovať sa v milosti Božej, vždy kráčať vo svätom strachu a nedôverovať v sebe, ale všetku svoju úfnosť skladať v Bohu. Tak hovorí aj sv. Bernard: Naozaj som sa o tom presvedčil, že nič nie je tak účinné zaslúžiť si milosť, zachovať ju a nadobudnúť, ako stále kráčať pred tvárou Božou v bázni, a nie v namyslenosti. „Blahoslavený človek, ktorý je vždy bojazlivý“.² A naopak, veľkí svätí hlavne preto upadli tak strašne, lebo vysoko mysleli o sebe, a málo sa báli a nedávali si pozor. „Múdry sa bojí a chráni sa zlého: ale blázon preskakuje a je smelý“.³

Kto nesie nejakú drahú tekutinu v tenkej sklenenej nádobe a ide s ňou nebezpečnými miestami, kde sa mnohí stretajú a tiskajú sa, kde dujú prudké vetry a búrky zúria, keď nevie, jak ľahko sa sklo rozbije, ten neponesie ho veľmi obozretné, ľahko ho rozbije a tekutinu z neho vyleje. Kto však vie, jak chytro sa ono rozbije, obáva sa toho, ten ho bude chrániť, poniesie ho veľkou starostlivosťou a obozretnosťou a takto príde k cieľu. Podobne je to aj s nami. Predrahý poklad milosti

¹ Fil 2, 12 — ² Prísł 28, 14 — ³ Tam 14, 16

Božej a jeho darov nesieme v hlinenej nádobe, ako sv. Pavel hovorí, ktorá sa môže chytro rozbiť, a všetko z nej sa vyliat a ztratíť. Chodíme stred vetrov a búrky. Mnoho nebezpečenství sa nám postaví do cesty. Ktorí neznajú sami seba, neboja sa svojej slabosti a krehkosti, tí žijú v klamnej bezpečnosti a ľahko zahynú. Ktorí však znajú sami seba a obávajú sa, tí kráčajú veľmi obozretne, aby sa zachránili, a takto o veľa bezpečnejšie žijú. Ak je nejaká bezpečnosť, to títo ju majú.

Čo myslíš, pýta sa sv. Bernard, odkiaľ je to, že niektorí ostali čistí v mladosti, hoci mali veľa ťažkostí a pokušení a v starobe upadli do ohavných hriechov, že sa sami nad tým zhrozili? Príčina toho bola, že v mladosti boli svätým strachom a poníženosťou naplnení. Keď im hrozilo nebezpečenstvo upadnúť, utiekali sa k Bohu, ktorý ich chránil. Neskoršie však začali si zakladať na svojej čistote a cítili sa veľmi istými. Tu ich opustila ruka Božia, a urobili, čo sami od seba vládali — padli.

Mnohí služovia Boží, hovorí sv. Ambróz, ktorý deň a noc rozmýšľali nad zákonom Božím, úzdili svoje telo, krotili náruživosť a hnutia smyselnosti, trpezlivo znášali najväčšie ztraty, pevní ostali v prenasledovaniach, utratili na konci všetku svoju pevnosť a výšku života a upadli do najkrajnejšej biedy. Začali dôverovať v svojej čnosti a svätosti, v dobrých skutkoch, ktoré urobili, a priveľa si v nich zakladať. Takto ich diabol, ktorý ich prv nevedel strhnúť do očividomých hriechov, ani krivdami a prenasledovaním nemo-

hol ich zlomiť, hladko priviedol do úpadku tým, že vzbudil v nich veľkú dôveru v sebe.

Na to máme dosť príkladov vo Sv. Písme, v živote svätých. Sv. Augustín oplakáva takýchto nešťastníkov: Počuli sme od otcov a videli sme sami (so strachom to spomínam) mnohých vystupovať až po nebo a medzi hviezdy svoje hniezdo si položiť, neskoršie však padli až do priepasti, a duša sa im utvrdila v podlosti. Videli sme, ako padaly hviezdy s neba, keď prešiel popri nich šarkan a udel do nich chvostom. A zas videli sme iných, ktorí ležali v prachu, a potom pomocou tvojej ruky, Pane, zázračne sa dvihli. — Tí, čo kedysi za stolom Pánovým sedeli a chlieb anjelský požívali, tak ďaleko prišli, že si žiadali naplniť žalúdok pomyjami. Jak často sa zašpinila čistota, ktorá je krajšia a milšia, ako slonová kosť, a premenila sa na uhlie!

Ktože by sa nenafakal, keď číta, čo píše Lipo-manus o Jakubovi, pustovníkovi? Jakub slúžil Pánu vyše štyridsať rokov v najprísnejšej kajúcnosti a mal už šesťdesiat rokov. Svojimi zázrakmi a vyhánaním zlých duchov stal sa známym na široko-ďaleko. Raz priviedli k nemu dievča, aby z neho vyhnal diabla. Ako ho však oslobodil od zlého, tí, čo ho priviedli, neopovážili sa ho sebou vziať domov, aby sa zlý do neho znovu nevrátil. Pustovník dovolil, aby u neho ostalo. Dôveroval však v sebe, preto Pán dopustil, že upadol. Ale hriech fahá za sebou iné hriechy a po hanebnom skutku nasleduje hanba. Aby ho nechtyli, zabil dievča a hodil do vody. Naostatok skoro zúfal v milosrdenstve Božom. Rozhodol sa vrátiť sa do

sveta a oddať sa všetkým možným hriechom a hanebnostiam, keďže tak neskoro ich začal. Ale milosrdenstvo Božie ho neopustilo: vstúpil do seba, žil v najprísnejšej pokute desať rokov a zas sa vyšvihol na stupeň predošlej svätosti, že ho vyhlásili za svätého.

Ktože by sa nezhrozil nad iným mníchom, o ktorom sv. Antón rozpráva. Dnes padol silný stĺp! Ktože by sa nezľakol? Kto sa môže spoliehať na svoju svätosť? Kto môže dôverovať v svojom rehoľnom živote? Padli takí, čo boli lepší od teba, čo mali viac darov od Boha a boli čnostnejší, ako si ty! Sv. Hieronym hovorí: Nie si svätejší od Dávida, nie múdrejší od Šalamúna, nie silnejší od Samsona. Títo všetci upadli. Ba aj jeden apoštol z pomedzi dvanástich upadol, ktorý chodil do takej školy, stýkal sa s takýmto učiteľom a s takýmito učeníkmi, počul toľko rečí a povzbudení, videl toľko čnosti a zázrakov. Jeden z pomedzi sedem diakonov, ktorého apoštoli zvolili a na ktorého tiež tak sostúpil Duch sv. ako na nich, nielen kacierom sa stal, ale zakladateľom kacierstva a hlavou všetkých kacierství. Ktože by sa nebál toho starého hada? Pováž si, hovorí sv. Hieronym, že on vyhnal obyvateľov z raja. Naši prví rodičia padli a boli vyhnaní z raja, hoci boli vystrojení Božskými darmi a pôvodnou spravodlivosťou. Pre pýchu všetko utratili. Sv. Augustín píše: Prvý človek nebol by sa dal oklamať, keby sa nebol napred v srdci pýchou od Boha odtrhol. Lebo Mudrc, vlastne Duch sv. pravdu má: *„Záhubu predchádza pýcha: a*

pred úpadom nadúva sa duch“.⁴ „Srdce človeka prv než padne do záhuby, sa povyšuje“.⁵

Keď ti nestačia tieto príklady o ľuďoch, id' vyššie, vystúp do neba. Tam najdeš anjelov, ktorí pre pýchu a pre smelosť padli s výšky a s hodnosti, v ktorej ich Boh stvoril. „*Hľa tí, čo mu slúžia, nie sú stáli. Aj v anjeloch našiel nepravosť. Tým ľahšie sožerie moľ tých, čo bývajú v hlinených domoch a zemský základ majú. Od rána do večera bývajú podfati“.*⁶ Veľmi pekne uvažuje o týchto slovách sv. Gregor. Keď na tom najčistejšom zlate našli toľko blata, keď v najlepších anjeloch nebolo stálosti a istoty, čo bude s nami, čo bývame v hlinených domoch? Lebo čo je z hlíny, to sa ľahko rozbije, rozpadne a rozpustí. Akože sa nemá obávať a na ničom si zakladať duša, ktorá býva v takom tele, ako je naše, ktoré samo rodí mole a nosí v sebe koreň záhuby. Ako od moľov budú strovení. Veľmi dobré je to porovnanie o moľoch, hovorí sv. Gregor. Moľ sa vyľahne v šate, ktorú zkaží a na nivoč obráti. Naše telo je ako šata duše, ono tiež plodí moľe, z neho povstáva telesné pokušenie, ktoré proti nám bojuje a nás nivočí, ako moľ; lebo z pokušenia, ktoré v tele povstáva, pochodí zkaža a záhuby. Veľmi dobre je povedano: ako od moľov, lebo ako moľ robí škodu v šate bez hluku, práve tak i moľ zlej náklonnosti nášho tela, toho zápalidla hriechu, čo máme v sebe, škodí nám bez hluku. Skoro to ani nebadáme. Často ani nespozorujeme, ani nemyslíme na to, až keď sa to už stalo. Keď teda anjeli, tí nebeskí duchovia, ktorí nemali tela, kto-

⁴ Prísľ 16. 18 — ⁵ Tam 18 12 — ⁶ Job 4, 18—20

ré by tie mole bolo splodilo a bolo by im nepokoja narobilo a pomaly ich zahubilo, neostali a nevytrvali v dobrom, ktorý človek bude tak opovážlivý, aby sám sebe dôveroval, keďže nosí v sebe príčinu pokušenia a záhuby?

Preto kráčajme vždycky so strachom a obzretne. Beda tomu, čo nie tak kráča! Môžeš ho oplakávať, lebo onedlho upadne. „*Jestli sa pilne nebudeš držať bázne Pánovej, rýchle bude vyvrátený tvoj dom*“.⁷ Musíš sa chrániť nebezpečenstva, vyhýbať príležitosti, hneď vyhodit si zo srdca každú zlú myšlienku, pripraveným byť na pokušenie, ináč upadneš. Nech sa nikto neklame a nehovorí: Ja necítim tieto pokušenia, ani tie hnutia, ani nijaké nebezpečenstvo v rozhovore a v pohľade, na mňa tieto veci neúčinkujú. Nedôveruj tomu; diabol ťa chce takto bezstarostným urobiť, aby neskoršie, keď budeš najmenej o to dbať, podrazil ti nohy a na zem ťa svalil alebo skôr do pekla ťa sotil.

Svätí spomínajú ešte jednu myšlienku. Čím viac milosti dal P. Boh komu, čím viac darov mu dal, tým viac musí v bázni kráčať; lebo zlí duchovia tým väčšmi sa usilujú do úpadku ho priviesť. Prorok Habakuk hovorí o Satanovi: „*Jeho pokrm je výborný*“.⁸ On ide za lepším kúskom. Diabol si viac váži, keď môže do úpadku priviesť sluhu Božieho, rehoľníka, ktorý sa stará o dokonalosť, ako keď sa mu podarí tisíce svetských ľudí do záhuby priviesť, ako to z nasledujúcich príkladov vidíme. Sv. Hieronym v liste píše Eustochii, aby dávala na seba pozor a nestala sa ne-

⁷ Sir 27. 4 — ⁸ Hab 1. 16

dbalou na vysokom stupni panenstva. Nech nevyplýva z tvojho predsavzatia pýcha, hovorí, ale strach. Kráčaš so zlatom. Treba ty vyhýbať zbojníkom. Tento život je pre smrteľníkov miesto boja. Tu bojujeme, aby sme inde obsiahli korunu. Akože môžeš myslieť o pokoji na zemi, ktorá iba tŕne a bodľač rodí?

V tomto živote nie sme v bezpečnosti. Tu musíme bojovať. Stále musíme sa mať na pozore. Plavíme sa na veľmi búrlivom mori slabou loďkou nášho tela medzi nepriateľmi. Tí nám stále búrky a vetry vyvolávajú, aby sme sa utopili. Nikdy nemajú pokoja a nespia, vždy čakajú na príležitosť, aby nás mohli do priepasti stiahnuť. Preto privoľáva nám sv. Pavel apoštol: „*Precitnite spravedliví a nehrešte!*“ „*Kto sa nazdáva, že stojí, nech dáva pozor, aby nepadol*“.⁹ Ak nás niečo môže na nohách udržať a istoty nám dodávať, to je vždy kráčať obozretne a v bázni.

Počul som čosi o našej Spoločnosti, čo sa sem hodí. Porozprávam to, ako som to počul. Hneď po založení prišli P. Faber a P. Araoz z Portugalska do Kastilie. Poslal ich Ján III., portugalský kráľ, so svojou dcérou, s princeznou Mariou, ktorá sa mala zasnúbiť s Filipom II., dedičom trónu. Naším bolo slobodno chodiť do dvora. Skoro všetky dámy oni spovedali. Vtedy ešte pátri boli mladí, lebo to bolo na začiatku, keď nebolo toľko starých pátrov, ako teraz. Tu sa celý svet divil nad tou mladosťou a nad tou čistotou. V živote sv. Ignáca spomína sa to, ako opravdivý zázrak. S jednej stránky videli ich v toľ-

⁹ I Kor 15, 34, 10 12

kých nebezpečenstvách a príležitostiach, s druhou zas videli ich prevelkú čistotu. O veci sa na samom dvore shovárali. Tu sa raz spýtal kráľ P. Araoza: Počul som, že v Spoločnosti je akási zelinka, ktorá má silu človeka zachovať v čistote. Odpovedal P. Araoz, ktorý bol veľmi zdvorilý: Úplnú pravdu povedali Vašej Jasnosti. — A jaká je to zelinka? pýtal sa kráľ. Páter odpovedal: Zelinka, ktorú Spoločnosť na zachovanie čistoty prechováva, je bázeň Božia. Tá robí také zázraky; lebo ona odháňa zlých duchov, ako ryba Tobášova, na uhlie položená.

To potvrdzujú slová Mudrcove: „*Tomu, kto sa bojí Pána, neprihodi sa nič zlého, v pokušení zachráni ho Boh, a vyslobodí od zlého*“.¹⁰ „*Bázeň Pána odháňa hriech*“.¹¹ „*Bázňou Pánovou zdržuje sa každý od zlého*“.¹² Nosme teda stále túto zelinku pri sebe, kráčajme vždy v bázni, a budeme presvedčení, že čistota a svätosť iba v bázni je istá. Preto nám pripomína sv. Písmo: „*Zachovávaj bázeň jeho, a zostaraj sa-v nej*“.¹³ Z toho vidno, že bázeň Božia nielen na začiatku je dobrá, ale aj na konci; zodpovedá ona nielen začiatčovníkom, ale aj tým, čo zostareli v dome Pánovom. Nielen tí majú v nej žiť, čo sa previnili a treba sa im obávať, ale aj spravodlivým, ktorí sa ničoho nedopustili. Jedným sa treba obávať, lebo padli, druhým zas preto, aby neupadli. V prvých musia minulé hriechy budiť strach, v druhých zas budúce nebezpečenstvá. „*Blahoslavený človek, ktorý je vždy bojazlivý*“.¹⁴

¹⁰ Sir 33, 1 — ¹¹ Sir 1, 27 — ¹² Prís 15, 27 — ¹³ Sir 2, 6

¹⁴ Prís 28, 14

HLAVA X

AKO DOBRÁ JE BÁZEŇ BOŽIA

Spomenieme, jak dobrá a užitočná je bázeň Božia, aby sme si ju viac cenili a usilovali sa zachovať v nej. Najprv táto bázeň nielen nebudí nedôveru a nesmelosť, nielen nerobí človeka bojazlivým a malomyseľným, ale skôr nám dodáva sily, dôvery a smelosti, ako svätí hovoria o poníženosti. Kto sa bojí Boha, ten síce nedôveruje v sebe, ale v Bohu úplne dôveruje. V tom smysle vysvetľuje sv. Gregor slová Jobove: „*Kdeže je tvoja bázeň, tvoja zmužilosť?*“¹ Právom spája, hovorí svätý, bázeň so zmužilosťou, lebo na ceste Božej je to celkom ináč, ako vo svete. Vo svete smelosť budí silu, a strach zas slabosť a nesmelosť. Tu však je smelosť slabosťou a strach veľkou silou, ako Mudrc hovorí: „*V bázni Pánovej je silná dôvera*“.² Príčina toho je: kto sa Boha bojí, ten sa nemá čoho na svete báť. Všetko dočasné má za nič a neváži si. Kto sa Pána bojí, ten sa nemá čoho ľakať, lebo Pán je jeho nádejou. Strach je isté poddanie tomu, čoho sa kto bojí, čo by mu mohlo uškodiť. Kto sa Boha bojí, jedine o neho dbá a v ňom skladá všetku svoju úfnosť, ten sa nemá čoho iného obávať — ani sveta, ani tyranov, ani smrti, ani diabla, ani pekla, lebo

¹ Job 4, 6 — ² Prísł 14, 26.

nič z toho všetkého nemôže mu škodiť, ani jeho rúcha sa dotknúť bez dopustenia Pánovho. Táto sila je tak veľká, akej najsilnejší ľudia toho sveta nemajú, lebo takého človeka silou je sám Boh: „*Podporou je Pán tým, ktorí sa ho boja*“.³

Ba čo viac, táto bázeň Božia nielen nie je trpká a nudná, trápna a celkom ťažká, ale je veľmi sladká a milá. Svetský strach pred ztratou úcty a majetku, sluhovský strach pred peklom robí človeka smutným a melancholickým. Svätý a detinský strach, aký dobré dieťky majú, totiž strach, aby otca nezarmútili a neurazili, naplňuje dušu radosťou, srdce sviežosťou, zapáli vnútro horúcou láskou. Stále vyvoláva v srdci vzdychy lásky a dá mu volať: Nedovoľ, Pane, aby som sa od teba odlúčil dakedy! Radšej chcem umrieť, ako teba obrazit. Mudrc ju takto vychvaľuje: „*Bázeň Pánova je sláva, a chvála, a radosť, a koruna plesania. Bázeň Pánova obveseľuje srdce, a dáva veselosť i radosť, a dlhý život. Tomu, kto sa bojí Pána, dobre sa povodi na konci, a v deň svojho skonania bude požehnaný*“.⁴ Tolkými slovami a takýmto citom opisuje Mudrc tú radosť a milotu, ktorú prináša bázeň Božia do srdca! To nie je strach, od ktorého sa človek trasie, ako otroci sa triasli, keď uzreli škripec. To je strach, ktorý vyplýva z lásky k Bohu. Čím viac kto miluje Boha, tým viac sa bojí zarmútiť ho a obrazit. Toto vidíme u dobrého dieťaťa ohľadom otca a u oddanej manželky ohľadom manžela. Čím viac ho miluje, tým viac sa stará, nič neurobit, čo by ho mohlo zarmútiť.

³ Žlm 24, 14 — ⁴ Sir 1, 11—13

Slovom všetky pochvaly, výhody a vyznačenia, ktoré sv. Písmo poníženým sľubuje, tie isté skoro tými istými slovami spomína a sľubuje aj tým, čo sa Boha boja. Ako Boh pozerá na ponížených a na chudobných, práve tak hľadá aj na bohabojných: „*Oči Pánove hľadajú na tých, ktorí sa ho boja*“.⁵ A jako Boh ponížených povyšuje a naplňuje dobrými vecmi, podobne sa hovorí aj o tých, čo sa ho boja: „*On sa smilúva s pokolenia na pokolenie nad tými, ktorí sa ho boja*“.⁶ Takto spieva Kráľovna anjelov v Magnificate. A Judit zvolá: „*Ti, ktorí sa boja teba, budú veľkí u teba vo všetkom*“.⁷ Svätí Otcovia učia o poníženosti, že ona chráni všetky čnosti, a bez nej nijaká čnosť nie je možná. Podobne sa vyslovujú aj o bázní Božej. Preto hovorí prorok Izaiáš: „*Bázeň Pánova, tá je jeho pokladom*“.⁸ V nej sú ako v nejakej pokladnici všetky čnosti odložené a chránené. Naopak zas hovoria: Ako loď bez farchy a bez nákladu neide iste, lebo môže ju každý vietor prevaliť, práve tak neisto ide duša, keď bez farchy bázne Božej kráča. Strach je ako nejaká farcha. Ona vyháňa zo srdca ľahkomyselnosť, posilňuje dušu, že nijaký vietor ľudskej priazne a milosti Božej nemôže ju dvihnúť a prevrátiť. Sv. Gregor preto volá bázeň Božiu kotvou duše. Sv. Hieronym zas hovorí: Bázeň je strážcom čnosti; istota vedie čoskoro do úpadku. Tertullian píše: Bázeň je základom nášho spasenia. Kto sa bojí, ten je obozretný. Obozretnosťou dosiahneme spasenie. Kto sa obáva, ten môže byť naozaj istý.

Mudrc dlho vychvaľuje veľké prednosti múdro-

⁵ Sir 34, 19 — ⁶ Luk 1, 50 — ⁷ Jud 16, 19 — ⁸ Iz 33, 6

sti. Na konci však hovorí: Bázeň Božia — to je múdrosť. To isté hovorí aj Job: „*Hľa, bázeň Božia, to je múdrosť: a odstúpiť od zlého rozumnosť*“. Takto môžeme všetko, čo sa hovorí o múdrosti, aj o bázni povedať. Mudrc ešte dodáva: „*Plnosť múdrosti je báť sa Boha, a plnosť pochádza z jej ovocia.*“¹⁰ Končí slovami: „*Jak veľký je, kto našiel múdrosť a vedomosť, ale niet nad toho, ktorý sa bojí Pána: lebo bázeň Božia je nado všetko. Blahoslavený človek, ktorému dané je báť sa Boha: kto to má, komu ho pripodobniť?*“¹¹

⁹ Job 28, 28 — ¹⁰ Sir 1, 20 — ¹¹ Sir 25, 13-15

HLAVA XI

NIEKOĽKO PRIKLADOV

V životoch Otcov čítame o akomsi pustovníkovi, ktorého anjel odviedol do ktoréhosi kláštora pre mníchov. Pustovník videl tu celý krdeľ diablov, ktorí ako komári lietali po celom kláštore. Keď potom po meste chodil, nevidel iba jedného v celom meste. Aj ten lenivo sedel na mestskej bráne. Pustovník zadivený sa pýtal, ako je to možné. Anjel, sprievodca odpovedal mu: V meste každý robí, diabol chce. Pre tých stačí jeden jediný diabol. V kláštore však sa každý usiluje odporovať diablu; preto prichodia do neho tolki, aby mníchov pokúšali a do úpadku priviedli.

Paladius rozpráva zaujímavý príklad, o ktorom aj v Životoch Otcov je reč. Akýsi mních dlhé roky sa cvičil v dobrých skutkoch a vo svätom rehoľnom stave a tým veľmi pokročil v dokonalosti. Na konci však mal sám v sebe márne zaľúbenie. Preto Boh dopustil, že hanebne upadol do hriechu nečistoty so samým zlým duchom. Diabol sa mu zjavil v podobe peknej ženskej, ktorá poblúdila v púšti. Mních ju priateľsky prijal, oslovil ju, smial sa s ňou a chytil ju aj za ruku. Naostatok rozhodol sa, že spácha hriech. Ako chcel vykonať svoj úmysel, postava sa mu ztratila z rúk a povstal ohromný krik. Počul smiech mnohých

zlých duchov, ktorí v povetrí lietali a volali: Mnichu! Mnichu? Ty si sa povýšil a podvihol až do neba! Ako si sa teraz hodil do priepasti! Nauč sa odteraz, že bude uponížený, kto sa povýši! Takto sa z neho vysmievali a žarty robili. Ale nešťastlivý nezastavil sa pri tom. Celú noc a nasledujúci deň nariekal a bedákal. Potom zúfal. Vrátil sa do sveta a pustil úzdu všelijakým hriechom.

Sv. Ján Klimak spomína príklad o istom mladíkovi, ktorý možno aj v Životoch Otcov čítať. Mladík dosiahol tak vysoký stupeň v čnosti, že rozkazoval aj divým zverom, že musely mníchom v kláštore slúžiť. Preto sv. Anton prirovnal ho lodi, ktorá je naložená drahým tovarom, je na mori a koniec jej nikto nevie. Tento horlivý a svätý mladík biedne upadol. Oplakával svoj hriech a privolával mníchom, ktorí prechodili popri ňom: Povedzte starému (sv. Antonovi), aby vyprosil od Boha pre mňa ešte desať dní na pokánie. Keď sa sv. Anton o ňom dozvedel, horko plakal nad jeho úpadkom a v bofosti svojho srdca zavolať: Dnes padol veľký stĺp Cirkvi! Po piatich dňoch umrel mladík. Takto bol shodený a vysmiaty tento človek, hovorí Ján Klimak, od dravých zverov, ktorým predtým sám rozkazoval. Ktorý predtým nebeským chlebom sa živil, tak ďaleko zašiel, že jedol blato a špinu. Aký však úpadok to bol, to múdry sv. Anton nechcel povedať. Zaiste bol to hriech nečistoty.

Ctihodný Avila spomína akéhosi svätého mnicha, ktorému Boh ukázal nebezpečenstvo, v ktorom je za živa. Ako nad tým rozmýšľal, zakryl si hlavu natolko, že iba pred seba videl, kde má

kráčať. Nechcel sa viac s nikým shovárať, na nič viac pozerať. Bol celkom zarmútený nad tým, že je v takom nebezpečenstve. Mnohí prichodili ho do cely navštíviť. Videli, ako sa premenil, a pýtali sa ho po príčine a jako mohol začať takýto neo-
byčajný život. On im však nikdy nedal inej od-
povedi, ako túto: Dajte mi pokoj, ja som človek!
Iný svätý zas často hovorieval: Beda mi, ktorý
ešte môžem Boha ťažkým hriechom obrazit!

OBSAH

ODDIEL PRVÝ: CIEĽ A INŠTITÚT SPOL. JEŽIŠOVEJ A NIEKTORE PROSTRIEDKY.

I Cieľ a inštitút Spoločnosti Ježišovej — — — —	7
II Niet cennejšej roboty, ako zachrániť duše — — — —	13
III Náš cieľ je nám všetkým spoločný — — — —	19
IV Ako potrebné je napred upevniť sa v čnosti — — — —	27
V Pre bližného nesmieme seba zanedbať — — — —	35
VI Neslobodno sa však ani celkom utiahnuť od bližného	45
VII Niekoľko prostriedkov proti malomyseľnosti — — — —	54
VIII Prvý prostriedok osožiť bližnému — — — —	61
IX Druhý prostriedok účinkovať na bližného — — — —	70
X Tretí prostriedok pomáhať bližnému — — — —	78
XI Horlivosť o napomáhanie bližného — — — —	83
XII Tri veci, ktoré podporujú túto horlivosť — — — —	86
XIII Ktorá je dobrá horlivosť a ktorá nie — — — —	90
XIV Nepozerať na vonkajšok, ale na duše — — — —	98
XV Nedôverujeme v seba, ale v Bohu — — — —	102
XVI Akú moc má úfnosť v Bohu — — — —	111
XVII Nedôvera sa nepáči Bohu — — — —	116
XVIII Nesmieme nikdy vôľu ztratiť — — — —	119

ODDIEL DRUHÝ: REHOLNÉ SLUBY

I Dokonalosť reholná je v zachovávaní sľubov — — — —	131
II Sľuby upevňujú nás v tom, čo chceme dosiahnuť — — — —	135
III Iné výhody sľubov — — — —	138
IV Svätý menujú sľuby druhým krstom — — — —	141
V Sľubami sa sloboda zdokonaľuje — — — —	145
VI Ďakovať nám treba Bohu za povolanie — — — —	149
VII Pokračovanie — — — —	160
VIII Obnovenie sľubov — — — —	162
IX Pokračovanie — — — —	167

ODDIEL TRETÍ: SLUB CHUDOBY

I Sľub chudoby je základ evanjeliumovej dokonalosti	175
II Veľká odmena čaká na chudobných duchom — — — —	180
III Boh odmeňuje chudobných nielen v druhom živote	183
IV V čom pozostáva chudoba — — — —	187
V Rehoľníci, čo radi majú menšie veci — — — —	194
VI Tri stupne chudoby — — — —	198

VII	Prostriedky nadobudnúť si chudobu	—	—	—	—	201
VIII	Iný prostriedok nadobudnúť si chudobu	—	—	—	—	207
IX	Niekoľko príkladov	—	—	—	—	212
X	Ako viaže sľub chudoby rehoľníka	—	—	—	—	215
XI	Hriech je aj z nedomáciach vecí niečo dať	—	—	—	—	221
XII	Niekoľko príkladov	—	—	—	—	225
XIII	Podvrátenie námietky	—	—	—	—	231
XIV	Sľub chudoby viaže pod ťažkým hriechom	—	—	—	—	236
XV	Či možno prijať peniaze bez dovolenia	—	—	—	—	239
XVI	Niekoľko príkladov	—	—	—	—	245

ODDIEL ŠTVRTÝ: ČNOSŤ ČISTOTY

I	Vznešenosť čnosti čistoty	—	—	—	—	253
II	Pri čistote treba umŕtvovať najmä oči	—	—	—	—	258
III	Pri čistote veľmi treba dbať o maličkosti	—	—	—	—	261
IV	Najmä pri spovedi dbajme o maličkosti	—	—	—	—	265
V	Láska je silná a nebezpečná náruživosť	—	—	—	—	269
VI	Niekoľko prostriedkov proti neslušným pokušeniam	—	—	—	—	274
VII	Umŕtvovanie tela je výborný prostriedok proti pokušeniam	—	—	—	—	279
VIII	Iné prostriedky proti pokušeniam	—	—	—	—	286
IX	Bázeň Božia	—	—	—	—	290
X	Ako dobrá je bázeň Božia	—	—	—	—	298
XI	Niekoľko príkladov	—	—	—	—	302

ALFONZ RODRIGUEZ S. J.

KREŠTANSKÁ DOKONALOST

